



TRAKŲ KRAŠTO VIETOS VEIKLOS GRUPĖ

VIETOS PLĖTROS STRATEGIJA

Trakų krašto vietos veiklos grupės teritorijos 2015–2023 m. vietos plėtros strategija

Trakai
2015 m.

TURINYS		Psl.
I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI		
1.	VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija	3–5
2.	VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė	6–32
3.	VVG teritorijos stiprybės, silpnybės, galimybės ir grėsmės (SSGG)	33–34
4.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka	35
II DALIS. KOKIE MŪSŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?		
5.	VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys	36
6.	VPS prioritetų, priemonių ir veiklos sričių sąsaja su ESIF teminiais tikslais ir EŽŪFKP prioritetais bei tikslinėmis sritimis	37
7.	VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	38–40
III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?		
8.	LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas	41–64
9.	VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas	65–76
10.	VPS įgyvendinimo veiksmų planas	77–86
11.	VPS finansinis planas	87–88
12.	VPS įgyvendinimo rodikliai	88–90
13.	VPS įgyvendinimo vidaus stebėseną ir valdymas	91–94
IV DALIS. PRIEDAI		
1 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2011 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.		95–99
2 priedas. VVG teritorijos situacijos analizei naudojama 2014 m. statistinė informacija apie VVG teritorijos gyventojus: VVG teritorijos gyventojai ir jų pasiskirstymas pagal amžių, lytį, gyvenamąją vietovę, užimtumą, socialinę padėtį.		100–104
3 priedas. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos analizės duomenys.		105–200

STRATEGIJOJE NAUDOJAMOS SĄVOKOS	
VVG	Trakų krašto vietos veiklos grupė
Strategija / VPS	Trakų krašto vietos veiklos grupės teritorijos 2015–2023 m. vietos plėtros strategija
2009–2014 m. VPS	Vietos plėtros 2009–2014 m. strategija Nr. 4VP-KV-10-1-001048-PR001
Trakų r. sav. / Rajonas	Visa Trakų rajono savivaldybės teritorija
Situacijos rodiklis Nr. 1-26	R1-26

I DALIS. KAS MES: ESAMA SITUACIJA IR MŪSŲ SIEKIAI

1. VVG vertybės, VVG teritorijos vizija iki 2023 m. ir VVG misija

1.1. Informacija apie VVG

Trakų krašto vietos veiklos grupė (toliau – VVG) oficialiai įregistruota 2007 m. birželio 8 d., nors jos veikla prasidėjo nuo 2004 m. 2007 m. sausio 20 d. Jadvyga Dzencevičienė, Alvyda Kazakevičiūtė, Edita Rudelienė ir Julija Seliava pasirašė steigimo sutartį. VVG steigti kaip juridinį vienetą paskatino jau anksčiau Lietuvoje įsisteigusios vietos veiklos grupių pasiekti rezultatai, kitų ES valstybių gerieji pavyzdžiai pagal priemonę „Leader“ ir vis didėjančios galimybės patiems dalyvauti įvairiose ES programose. Asociacijos kodas 300867556, registruota buveinė ir būstinė adresu Vytauto g. 33, LT-21106, Trakai.

VVG vienija 31 fizinį ir juridinį asmenis iš visų Trakų r. savivaldybės 8 seniūnijų teritorijų, išskyrus Lentvario ir Trakų miestus. Tai vietos valdžios ir kitų biudžetinių įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, verslo sektoriaus atstovai, ūkininkai, kiti juridiniai bei fiziniai asmenys. 54,29 proc. VVG narių sudaro pilietinės visuomenės atstovai, 31,43 proc. – verslo atstovai ir 14,28 proc. – vietos valdžios atstovai (3 priedo 1 lentelė).

VVG visada atvira naujiems nariams, kuriais gali būti 18 metų sulaukę veiksnius fiziniai ir juridiniai (socialiniai ir kiti partneriai, nevyriausybinių organizacijos, vietos valdžios institucijos ir verslo sektoriaus organizacijos) asmenys, registruoti Trakų rajono savivaldybės teritorijoje, pripažįstantys asociacijos įstatus, neturintys jai ir (ar) Lietuvos Respublikos teisės aktams prieštaraujančių tikslų ir sutikę įnešti stojamąjį mokestį. Stojamųjų įnašų ir nario mokesčio dydį, mokėjimo tvarką ir sąlygas nustato visuotinis narių susirinkimas atskiru nutarimu. Asociacijos narys gali laisvai išstoti iš asociacijos.

VVG siekiai ir uždaviniai atsispindi VVG įstatuose, kurie tvirtinami visuotiniuose susirinkimuose. VVG veiklą vykdo vadovaudamasi įstatais.

Pagal įstatus VVG valdymo struktūrą sudaro:

- aukščiausias VVG organas – visuotinis narių susirinkimas;
- valdymo organas (kolegialus) – valdyba;
- vienasmenis valdymo organas – asociacijos pirmininkas.

Valdymo organų pavaldumas pateikiamas 3 priedo 1 paveiksle.

Kolegialų valdymo organą – valdybą – nuo pat Asociacijos įsteigimo sudaro 17 narių. Valdyba priima sprendimus ir dėl vietos projektų pagal KPP priemonę „LEADER“. 2015–2018 metų kadencijos valdyba buvo išrinkta 2015 m. birželio 11 d. visuotiniame susirinkime, visa jos sudėtis patvirtinta 2015 m. rugsėjo 25 d. visuotiniame susirinkime. Jos sudėtį sudaro 47,06 proc. pilietinės visuomenės atstovų, 29,41 proc. – verslo ir 23,53 proc. – vietos valdžios. Valdyboje išlaikyta lyčių proporcija. Moterys sudaro 52,94 proc. valdybos narių, vyrai – 47,06 proc. Jaunų žmonių (iki 40 metų) valdyboje yra 7, t. y. 41,18 proc. visų valdybos narių. Iš 17 valdybos narių, 15 yra dalyvavę mokymuose apie Leader programą. Iš jų yra išklausiusių mokymo kursų, kurių kodai: 596131007, 596131008 ir 396131007. Valdybos sąrašas pateikiamas 3 priedo 2 lentelėje.

VVG užtikrins VVG atitiktį pareiškėjo tinkamumo sąlygoms viso VPS įgyvendinimo laikotarpio metu, nes VVG valdybos sudėtis ir veikla reglamentuojama VVG įstatų 54–72 punktais. „<...> 54. Asociacijos valdyba (toliau – Valdyba) yra kolegialus Asociacijos valdymo organas, kurį sudaro 17 narių, atstovaujančių skirtingiems sektoriams: 54.1. 8 pilietinei visuomenei (VVG teritorijoje įsteigtoms ir veikiančioms bendruomeninėms organizacijoms, kitoms NVO); 54.2. 5 verslui; 54.3. 4 vietos valdžiai (savivaldybei); 54.4. išlaikant lyčių pusiausvyrą (t. y. abiejų lyčių atstovai sudaro ne mažiau kaip 40 proc. ir ne daugiau kaip 60 proc. Valdybos organo narių); 54.5. ne mažiau kaip 5 asmenys iki 40-ties

	<p>metų amžiaus. 55. Valdyba Asociacijos visuotiniame narių susirinkime renkama trejiems metams. <...> 59. Bent 1/3 Valdybos narių turi būti išklause mokymo kursus, susijusius su LEADER metodo taikymu. <...> 60. Valdybos nariams: 60.1. privalu Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nustatyta tvarka deklaruoti privačius interesus; 60.2. gali būti numatyta ir kitų papildomų sąlygų, kurias tvirtina visuotinis susirinkimas“.</p> <p>2007–2013 m. laikotarpio strategijai administruoti pagal VPS administravimo ir įgyvendinimo taisykles buvo patvirtinta 3,75 etato, nuo 2013 m. 4,75 etato. Iki strategijos įgyvendinimo pabaigos sudaryta 13 darbo sutarčių. Paskutiniais metais strategiją administruojo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. strategijos vadovė Alvyda Kazakevičiūtė-Staniunaitienė, 2. strategijos koordinatorius Anatolij Pučas, 3. strategijos koordinatorė Dominyka Dubauskaitė, 4. strategijos finansininkė Diana Bagdevičienė, 5. strategijos specialistė-konsultantė Jadvyga Savickaitė-Mikailienė, 6. strategijos atstovė viešiesiems ryšiams Inga Papušina. <p>Darbuotojai dirba pagal VVG pirmininko patvirtintus pareigybių aprašymus. Visi VVG strategiją administruojantys asmenys ir daugelis VVG narių be LEADER metodu vykdomų projektų turi patirtį, įgyvendinant savivaldybės bei kitų programų, finansuojamų iš ES fondų, projektus.</p>
1.2.	<p>VVG vertybės</p> <p>VVG vertybės formavosi nuo pat organizacijos veiklos pradžios ir susiformavo nemažas siektinų vertybių rinkinys: visų narių dalyvavimas sprendimų priėmimo, vieningumas, tarpusavio pasitikėjimas, dėmesys ir pagarba žmonėms, visų narių dalyvavimas organizacijos veikloje, humaniškumas, organizuotas valdymas, užsibrėžto tikslo siekimas, konkurencija, profesionalumas, kokybiškumas, nuolatinis mokymasis ir tobulėjimas, atsakomybė, iniciatyvumas, bendradarbiavimas, efektyvumas, skaidrumas, atvirumas, socialinė lygybė, orientacija į piliečius kaip socialinius partnerius ir t. t.</p> <p>Įgyvendinant 2007–2013 metų VPS bei siekiant jos tikslų, pagrindinės vertybės jau buvo kuriamos ir jos atspindi ne tik tai, kokia yra asociacija, bet ir tai, kokia ji nori būti ir kokia bus ateityje. Dėl to siekiama, kad VVG pagrindinės vertybės būtų aiškios, suprantamos ir artimos ne tik kiekvienam nariui, bet ir kaimo gyventojui, kuris bet kada gali tapti VVG nariu.</p> <p>Pagrindinės vertybės, kurių laikysis VVG, įgyvendindama VPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Socialinė atsakomybė – tai VVG narių bei visuomenės interesų darna, optimalūs ir etiški sprendimai, tarnaujantys visuomenės pažangai. Socialinė atsakomybė sudaro galimybę veiksmingam bendradarbiavimui. – Bendradarbiavimas – tai komandinis darbas ir pasitikėjimas tarp verslo, savivaldos ir socialinių partnerių sektorių, nuolatinis naujų narių ar dalyvių įtraukimas į bendrą veiklą, projektus. Tik nuoširdžiai ir konstruktyviai bendradarbiaudami tarpusavyje, su partneriais, institucijomis bei visuomene, galėsime sėkmingai vykdyti patikėtus uždavinius. Veiksmingas bendradarbiavimas reikalauja kompetencijos arba nuolatinio mokymosi. – Nuolatinis mokymasis ir kompetencija – tai sukaupta projektų valdymo ir kita patirtis, VPS administruojančių asmenų kvalifikacijos užtikrinimas, VVG valdybos teisingi sprendimų priėmimai, VVG kaip organizacijos atvirumas naujovėms ir konkurencingumo didinimas. VVG, siekdama būti konkurencinga, turi būti žinoma ir atpažįstama, būti vieša.

	<p>– Viešumas – tai VVG atskaitomybės ir skaidrumo įrodymo forma, veiklų viešinimas, įvaizdžio kūrimas.</p> <p>Pradedant įgyvendinti 2014–2020 m. VPS, VVG pirmininko, VVG valdybos pirmininko ir VPS vadovo vienas iš pagrindinių uždavinių bus įtvirtinti pagrindines vertybes, jas susieti su pagrindiniais tikslais, integruoti į VVG atliekamas funkcijas, sukurti VPS administruojančių darbuotojų, valdybos ir VVG narių vertybinį vientisumą, o viso VPS įgyvendinimo metu vykdyti vertybių laikymosi monitoringą.</p>
1.3.	<p>VVG teritorijos vizija iki 2023 m.</p> <p>VVG teritorija – ekonomiškai išsivysčiusi, darni kurortinė vietovė su konkurencingo verslo galimybėmis, stipriomis NVO, dalyvaujančiomis visuomeniniame gyvenime, kuriant geresnes gyvenimo sąlygas vietos gyventojams.</p>
1.4.	<p>VVG misija</p> <p>VVG misija – skatinti pilietinės visuomenės, vietos valdžios ir verslo atstovų partnerystę VVG teritorijos gyventojų problemoms spręsti, atstovauti jų interesams, bendromis pastangomis didinti kaimo gyvybingumą, išsaugoti gyvenamosios aplinkos savitumą ir patrauklumą.</p>

2. VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizė¹

2.1. Pagrindiniai VVG teritorijos duomenys, teritorijos išskirtinumas ir identitetas

Trakų rajono savivaldybė yra viena iš 8 Vilniaus apskrities savivaldybių. Trakų rajono savivaldybė išsidėsčiusi pietrytinėje Lietuvos dalyje, aplink Trakų miestą – administracinį savivaldybės centrą, kuris nuo šalies sostinės Vilniaus nutolęs mažiau nei 30 km, o nuo antrojo pagal dydį Lietuvos miesto Kauno – kiek daugiau nei 80 km. Trakų rajono savivaldybės teritorija ribojasi su Vilniaus apskrities Elektrėnų, Vilniaus rajono, Vilniaus miesto ir Šalčininkų rajono savivaldybėmis, Alytaus apskrities Varėnos ir Alytaus rajonų savivaldybėmis bei Kauno apskrities Prienų rajono savivaldybe. Visa tai lemia strategiškai patogią Trakų rajono savivaldybės geografinę padėtį (2 pav.). Teritorijos plotas 1 208 km². Ji užima 12,4 proc. Vilniaus apskrities ploto (3 pav.). Trakų r. sav. plotas nuo 2006 m. nesikeitė, gyventojų skaičius mažėjo. Tai lėmė savivaldybėje gyventojų tankio 1 km² mažėjimą. Jis 2006–2014 m. sumažėjo nuo 30,1 iki 27,8 gyventojų arba 7,6 proc. Savivaldybė pagal gyventojų tankį 1 km² akivaizdžiai atsilieka nuo Vilniaus apskrities lygio – 3 kartus, Elektrėnų ir Vilniaus rajono savivaldybių (3 priedo 3 lentelė). 2014 m. pradžioje gyventojų tankis šalyje buvo 45,1 žm./km². Pagal taisyklių reikalavimus į VVG teritoriją patenka viensėdžių, kaimų, miestelių ar miestų, kuriuose gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst. gyventojų, išskyrus savivaldybių centrus, teritorijos.

Kaip buvo minėta, 2014 m. Trakų rajono savivaldybės teritorijos plotas sudarė 1 208 km². Pagal savivaldybės pateiktus duomenis Trakų miestas užima 11,53 km², Lentvario – 7,59 km². Į VVG teritoriją patenka visa Trakų r. sav. teritorija, išskyrus Trakų ir Lentvario miestus, ir ji užima 1 189 km² arba 98,4 proc. visos rajono savivaldybės teritorijos (3 priedo 4 lentelė). Gyventojų tankis 1 km² VVG teritorijoje sudaro 15,2 gyventojų. Naudojant duomenis Trakų ir Lentvario seniūnijose, buvo atskirtos miesto ir kaimo gyvenamosios vietovės ir gyventojai. VVG teritorijai priskirta tik kaimiškoji dalis.

Ežerai ir kiti vandens telkiniai sudaro daugiau kaip 5 proc. teritorijos, miškai – apie 38 proc., žemės ūkio naudmenos – 37 proc. visos teritorijos ploto. Savivaldybė priskiriama ežeringoms administracinėms teritorijoms. Savivaldybės teritorijoje telkšo 197 ežerai, iš kurių didžiausi – Galvės (361,1 ha), Vilkokšnio (336 ha), Skaisčio (282 ha), Akmenos (268,7 ha) ir 7 tvenkiniai, iš kurių didžiausias – Aukštadvario (293,5 ha).

Siekiant išsaugoti kraštovaizdžio vertybes Trakų krašte, buvo įkurtos įvairios paskirties ir apsaugos režimų saugomos teritorijos. Tai Trakų istorinis nacionalinis parkas, Aukštadvario ir Neries regioniniai parkai. Be šių trijų valstybinių parkų dar yra 6 valstybiniai draustiniai (Taučionių geomorfologinis, Ilgučio botaninis, Gėjaus telmologinis, Inklėriškių kraštovaizdžio, dalis Papio ornitologinio ir dalis Merkio ichtiologinio), 5 gamtos paminklai bei kiti valstybės ir savivaldybės saugomi gamtos paveldo objektai. Turizmo požiūriu vertingiausi yra nacionalinio parko ir regioninių parkų natūralūs ar kultūriniai kraštovaizdžiai. Trakų istoriniame nacionaliniame parke išskirtos 24 regyklos, Aukštadvario regioniniame parke – 30, Neries regioniniame parke (Trakų rajono teritorijoje) – 1.

Perspektyvoje numatoma plėsti rekreacinės paskirties teritorijas, mažinti žemės ūkio, miško paskirties teritorijų plotus, daugiau vandens telkinių ir salų priskirti rekreacinei zonai.

¹ VVG, atlikdama VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkosauginės situacijos analizę, surinko duomenis iš oficialaus Lietuvos statistikos departamento tinklalapio www.stat.gov.lt, duomenis gavo iš Trakų rajono savivaldybės, jų seniūnijų, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro, Valstybinės mokesčių inspekcijos ir kitų institucijų, jiems pateikdama užpildyti VVG parengtas lenteles. Šiuos visus duomenis VVG pateikė VPS 1, 2 ir 3 prieduose bei nurodė duomenų šaltinius. Taip pat nurodė, kokie duomenys yra su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, ir kokie duomenys be savivaldybės centro ir Lentvario miesto. Šiuos visus identiškus duomenis VVG saugo VVG buveinėje.

Rajono administracijos centras – Trakai (plotas 1153 ha), įsikūręs 28 km į vakarus nuo Vilniaus. Trakų miestas – vienas seniausių Lietuvoje, pirmosios rašytinės žinios apie šį miestą sutinkamos XII–XIV a. Trakams miesto teisės suteiktos XIV a. pab.–XV a. pr. Trakai – senoji Lietuvos sostinė. Trakų rajone yra 3 miestai – Lentvaris, Trakai ir Rūdiškės, 2 miesteliai – Aukštadvaris, Onuškis. Trakų rajone įsikūrusios 8 seniūnijos: Aukštadvario, Grendavės, Lentvario, Onušio, Paluknio, Rūdiškių, Senųjų Trakų ir Trakų. Trakų rajono savivaldybės administracijos seniūnijos pavaizduotos 3 paveiksle. Lentvaris išsiskiria kaip pramonės miestas, nes mieste yra geležinkelio stotis, aukštas urbanizavimo lygis.

Didžiausius teritorijos plotus VVG teritorijoje turi Onušio, Rūdiškių seniūnijos – po 2 500 km². Tuo tarpu Lentvario seniūnija – 41,35 km², Grendavės – 67 km² (3 priedo 5 lentelė). Minėtų seniūnijų plotai 2011–2014 m. nekito (R1). Tokie teritorijų, o tuo pačiu gyventojų skaičiaus skirtumai, apsunkena viešųjų paslaugų teikimo galimybes ir vienodą socialinių poreikių tenkinimą.

VVG teritorija yra kaimiška teritorija, kurioje 2014 m. sausio 1 d. buvo 265 kaimai iki 200 gyventojų, 122 kaimai ir miesteliai nuo 201 iki 1 000 gyventojų, 39 vienkiemiai ir viensėdžiai. Gyventojų skaičius 2011–2014 m. vienkiemiuose viensėdžiuose sumažėjo nuo 327 iki 276 gyventojų arba 1,6 proc., kaimuose iki 200 gyventojų gyventojų skaičius padidėjo nuo 9195 iki 9259 arba 0,7 proc., kaimuose ir miesteliuose nuo 201 iki 1 000 gyventojų gyventojų skaičius sumažėjo nuo 6498 iki 6321 gyventojų arba 2,7 ir miesteliuose nuo 1001 iki 2 999 gyventojų skaičius sumažėjo nuo 3563 iki 3376 gyventojų arba 5,2 proc. (1, 2 priedas, 3 priedo 6 lentelė).

Trakų rajono savivaldybę kerta europinės reikšmės magistralės: E28 (Berlynas–Gdanskas–Karaliaučius (Kaliningradas)–Marijampolė–Prienai–Vilnius–Minskas) ir E85 (Klaipėda–Kaunas–Vilnius–Lyda–Černovcai–Bukareštas–Aleksandropolis) bei magistraliniai keliai: A1 (Vilnius–Kaunas–Klaipėda), A4 (Vilnius–Varėna–Gardinas), A16 (Vilnius–Prienai–Marijampolė), kas užtikrina puikų savivaldybės susisiekimą ne tik su kitomis šalies savivaldybėmis, bet ir sudaro puikią jungtį tarp Rytų ir Vakarų Europos. Susisiekimui taip pat labai svarbios savivaldybės teritoriją kertančios geležinkelio linijos Vilnius–Klaipėda ir Vilnius–Kaunas, kuriomis pervežami didžiausi keleivių ir krovinių srautai. Kiek mažesnės reikšmės, tačiau vietiniam susisiekimui svarbūs yra geležinkelio ruožai: Vilnius–Rūdiškės–Varėna–Marcinkonys ir Senieji Trakai–Trakai.

VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas. Trakų krašto kultūrinį identitetą lemia gamtos išteklių, geografinė vieta bei savita istorija. Trakų rajonas išskirtinas kaip vienas iš patraukliausių turistams vietovių Lietuvoje. Trakų rajonas – didelę rekreacinę reikšmę turinti vietovė su išvystyta turizmo infrastruktūra, siūlomomis įvairiausiomis pramogomis: festivaliai, ekskursijos po pilį, pasiplaukiojimai jachta ir garlaiviu, jodinėjimai žirgais, turistiniai žygiai, rengiamos pasaulinio lygio irklavimo varžybos, skraidymai oro balionu, upėtakių žvejyba bei kiti šiame rajone perspektyvūs verslai. Lietuvos žmonės atvyksta į Trakų kraštą praleisti laisvalaikio, pailsėti savaitgaliais, susipažinti su istoriniu kultūriniu paveldu, atsiveža svečių. Trakų rajonas yra išskirtinis Lietuvoje bei Europoje. Senoji architektūra – nuo dvarų iki etnografinių pastatų – dera su natūraliu, mažai sukultūrintu ir urbanizuotu kraštovaizdžiu (R2). Po visą rajoną išsidėstęs kultūros paveldas, natūralus ir nedaug sukultūrintas ežeringas kraštovaizdis vilioja atvykstančius. Trakai buvo mėgstama valdovų rezidencijos vieta. Trakų istorijoje ryškūs Lietuvos Didžiųjų kunigaikščių – Vytauto Didžiojo, Gedimino, Kęstučio, Žygimanto Augusto – gyvenimai, grafai Tiškevičiai, didikai Astikai, Sapiegos, Radvilos, Goštautai, Oginskiai, Pacai čia statėsi rūmus, susiję kiti iškilūs mokslininkai, dvasiškiai, menininkai. Kunigaikščiai ir didikai Trakuose priimdavo garbingus svečius, diplomatus, vyko diplomatiniai, dovanojimų ir medžioklių ritualai, bažnytinės šventės ir prekymečiai. Trakuose 1430 m. buvo ruošiamasi Vytauto karūnavimo karaliumi iškilinėms. 2008 m. rugsėjo 24 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Trakams suteiktas kurortinės teritorijos statusas. Kurortą galima apibūdinti ir kaip turizmo, sporto bei poilsio objektą, padedantį kurti šalies įvaizdį. Atvykę užsienio turistai sudaro sąlygas užmegzti naujus ekonominius ryšius, skatina investicijų pritraukimą, išsiveža šalies ekonominės, socialinės galios išpūdį.

2.2.	VVG teritorijos gyventojų poreikių analizė
------	--

VVG, turėdama patirties taikant LEADER „principo iš apačios į viršų“ metodą, sėkmingai įgyvendino Vietos plėtros 2009–2014 m. strategiją bei tuo pačiu intensyviai rengė naują strategiją. Šiuo laikotarpiu vienas iš VVG tikslų buvo skatinti kaimo plėtrą, inovatyviais ir efektyviais būdais panaudoti žmonių išteklius kaimo vietovių plėtrai, skatinti ir palaikyti vietinių kaimo žmonių iniciatyvas. Todėl VVG, rengdama strategiją ir atstovaudama VVG teritorijos gyventojams, t. y. visos Trakų r. sav., išskyrus Trakų ir Lentvario miestų gyventojus, į atskirus vietos plėtros strategijos rengimo procesus įtraukė vietos gyventojus, bendruomenines organizacijas, kitas NVO, pilietinės visuomenės, verslo ir vietos valdžios atstovus.

VVG, taikydama įvairius tyrimo metodus, atliko išsamią VVG teritorijos socialinės, ekonominės bei aplinkos situacijos ir gyventojų poreikių analizę. Statistiniai metodai. Surinkta ir atlikta statistikos duomenų analizė, taikant loginį, palyginimo, grafinio vaizdavimo ir kitus metodus, buvo sisteminta ir apibendrinta rajono savivaldybės ir VVG teritorijos ekonominė, socialinė, aplinkosauginė būklė, jos lyginamasis svoris šalies, Vilniaus apskrities mastu.

VVG naudojo kiekybinius ir kokybinius tyrimų metodus vietos gyventojų poreikiams nustatyti. Buvo taikomas kokybinis grupinės diskusijos metodas. VVG organizavo grupines diskusijas susitikimus su NVO, kitais pilietinės visuomenės atstovais, jaunimo, verslo ir vietos valdžios atstovais. Šio tyrimo metu VVG nustatė aktualiausias VVG teritorijos problemas ir pagrindinius VVG teritorijos plėtros poreikius (prioriteto tvarka), kuriuos reikia spręsti įgyvendinant VPS. Šis tyrimas vyko VPS rengimo metu per susitikimus seniūnijose. Pateikta 140 projektinių idėjų (duomenys VVG būstinėje).

VVG naudojo kiekybinį apklausos metodą. VVG, norėdama išsiaiškinti vietos gyventojų subjektyvią nuomonę, vertinant VVG teritorijos ekonominę, socialinę, aplinkosauginę situaciją, jų poreikius ir problemas, 2015 metais atliko vietos gyventojų viešosios nuomonės tyrimą. Anketinėje apklausoje dalyvavo 544 gyventojai iš visų VVG teritorijos seniūnijų.

Gyventojai aktyviai dalyvavo rengiant strategiją: atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSSG, nustatant VVG teritorijos gyventojų poreikius ir suteikiant jiems prioritetus, pasirenkant VPS priemones ir kt.

Be minėtų tyrimo metodų VVG, rengdama VPS, naudojo ir kitus būdus, t. y. susitikimus, diskusijas, mokymus, konferencijas ir kt., kuriuose dalyvavo 854 VVG teritorijos gyventojai.

VVG, naudodama poreikių prioritetų nustatymo sistemą, nustatė pagrindinius VVG teritorijos plėtros poreikius (prioriteto tvarka):

Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikiai (prioriteto tvarka):
1.	Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams, stiprinant jų įgūdžius.
2.	Mažinti socialinę atskirtį, didinti vietos gyventojų užimtumą, skatinant NVO socialinę, ekonominę veiklą.
3.	Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą, pilietiškumo ugdymą.

2.3.	VVG teritorijos socialinė situacija
------	-------------------------------------

Gyventojai konkrečioje geografinėje vietovėje formavosi per tūkstantmečius. Jų kitimas priklausė nuo daugybės vidaus ir išorinių veiksnių. Didelę įtaką turėjo ir subjektyvūs veiksniai: istorinės tradicijos, susiformavęs požiūris į vertybes, trauka gimtajam kraštui ir kt. Svarbus Trakų istorijos ir kultūros bruožas – šiose žemėse įsikūrę ir nuo seno gyvenantys įvairių kitų tautybių žmonės. Ekonominio klestėjimo laikais pirkliai apsistodavo ir steigdavo krautuves, kontorą ir sandėlius. Istoriniai šaltiniai mini, kad Vytautas pasikvietė karaimus ir totorius kaip karius, pilies ir tilto saugotojus, gerus amatininkus ir daržininkus. Kunigaikščiai atsivežė Dominikonų vienuolius, įsteigusius mokyklą ir palikusius vertingus mūrinius vienuolyno ir bažnyčios pastatus su išpūdinga sienų tapyba. Trakų rajono gyventojų skaičius, socialinė struktūra turėjo ir turės įtakos rajono darbo rinkai, švietimo, socialinei ir sveikatos politikai.

Lietuvai tapus Europos Sąjungos nare, įvyko dideli pasikeitimai gyventojų kaitoje. Gyventojų kaita šalyje tiesiogiai įtakoja ir pokyčius regionuose. Lietuvoje 2014 m. pradžioje gyveno 2 943,5 tūkst. gyventojų, 2011 m. – 3 052,6 gyventojas. Jų skaičius 2011–2014 m. sumažėjo 3,6 proc. Per tą patį laikotarpį Vilniaus apskrityje gyventojų skaičius sumažėjo 0,7 proc., Trakų r. sav. 2011 m. pradžioje gyveno 34 453 gyventojai, 2014 m. – 33 556 gyventojai. Per analizuojamą laikotarpį gyventojų skaičius sumažėjo – 2,6 proc. 2014 m. pradžioje Trakų r. sav. gyveno 15 748 vyrų arba 46,9 proc., moterų – 17 808 arba 53,1 proc. Vyrų ir moterų santykis yra panašus šalies ir apskrities mastu. Lietuvoje vyrai sudarė 46,1 proc., moterys – 53,9 proc. Vilniaus apskrityje vyrai sudarė 45,6 proc., moterys – 54,4 proc. Lietuvoje miestuose gyveno 67,1 proc., kaimuose – 32,9 proc. gyventojų, Trakų r. sav. miestuose – 52,6 proc., kaimuose – 47,4 proc. gyventojų (3 priedo 7 lentelė).

Į VVG teritorijos gyventojų sudėtį patenka visi Trakų r. sav. gyventojai, išskyrus Trakų ir Lentvario miestų gyventojus. 2011 m. VVG teritorijoje gyveno 18390 gyventojų: 8869 vyrų (48,2 proc.) ir 9521 moterų (41,8 proc.). 2014 m. pradžioje VVG teritorijoje gyveno 18 109 gyventojai: 8 810 vyrų (48,6 proc.) ir 9 299 moterys (51,4 proc.) (3 priedo 8 lentelė). 2011–2014 m. gyventojų skaičius VVG teritorijoje sumažėjo 1,5 proc.

Lytinė sudėtis pagal amžiaus grupes atitinka gyvenimo trukmės dėsningumus. Visose teritorijose vyrų lyties asmenų iki 15 metų, darbingo amžiaus grupėse yra daugiau nei moterų, tarp gyventojų virš 65 m. moterų šalyje ir Vilniaus apskrityje yra 2,1 karto daugiau, Trakų r. sav. – 2,1 karto daugiau (3 priedo 9 lentelė).

Trakuose gyveno rusų, vokiečių, lenkų, anglų, žydų tautybės žmonių. Būrėsi ir ortodoksų, musulmonų, karaimų ir judėjų tikėjimų bendruomenės, buvo statomos šventovės. Išskirtina tai, kad karaimų ir krikščioniškoji bendruomenės atskirai turėjo Magdeburgo teises ir buvo valdomos nepriklausomai viena nuo kitos. Žinoma, kad Vytauto Didžiojo laikais miesto gyventojai gražiai sugyveno tarpusavyje. Kitų tautybių gyventojų kultūra, paveldas yra neatskirama Trakų rajono dalis. Įvairialypė tautinė gyventojų sudėtis yra išlikusi iki šių dienų. 2011 m. rajone lietuvių tautybės gyventojai sudarė 56,3 proc., lenkų tautybės – 30,1 proc., rusų – 8,3 proc. ir kt. tautybių – 5,3 proc. (3 priedo 10 lentelė) (R3).

Plėtojant visuomeninę veiklą, vienas iš svarbiausių veiksnių yra turimi darbo jėgos ištekliai. Vykstant gyventojų kaitai, keičiasi ir gyventojų demografinė sudėtis. Lietuvoje 2011–2014 m. vaikų iki 15 metų skaičius sumažėjo nuo 454418 iki 430088 vaiko, arba 9,4 proc., 15–64 metų gyventojų amžiaus grupėje – nuo 2052863 iki 1970645 gyventojų, arba – 9,6 proc., 65 m. ir vyresnio amžiaus žmonių grupėje – nuo 545307 iki 542739 gyventojų, arba – 0,5 proc. Vilniaus apskrityje vaikų iki 15 metų skaičius padidėjo 1,6 proc., gyventojų skaičius virš 65 m. – 1,9 proc., 15–64 m. amžiaus žmonių skaičius sumažėjo 1,8 proc. Trakų r. sav. visose amžiaus grupėse buvo nežymi mažėjimo tendencija: vaikų iki 14 m. sumažėjo nuo 5290 iki 5129 vaiko, arba – 3,0 proc., 15–64 m. amžiaus žmonių – nuo 23271 iki 22593 gyventojų, arba – 2,9 proc. ir virš 65 m. gyventojų skaičius sumažėjo nuo 5892 iki 5828 gyventojų, arba – 1,1 proc. (3 priedo 11 lentelė) (R4).

VVG teritorijos pokyčiai būdingi Trakų r. sav. gyventojų kaitai. Labai nežymiai gyventojų skaičius sumažėjo visose amžiaus grupėse (3 priedo 12 lentelė). Demografinė struktūra pagal amžiaus grupes klasifikuojama atsižvelgiant į tyrimo tikslą. Pirmuoju atveju nustatyti darbingo amžiaus žmonių pokyčiai vietovėje, kas svarbiausia planuojant verslų plėtrą. Planuojant socialinę infrastruktūrą – mokyklų, vaikų darželių ir kt. priemonių tinklą, reikalingas detalesnis amžiaus grupių klasifikavimas.

Trakų r. sav., 2011–2014 m. vaikų skaičius 0–6 m. amžiaus grupėje sumažėjo nuo 2 388 vaiko iki 2 352 vaikų arba 1,5 proc., 7–13 m. amžiaus grupėje – nuo 2 480 iki 2 373 asmens, arba 4,3 proc., 14–29 m. amžiaus išliko stabilus gyventojų skaičius – 7 502 gyventojai. Likusiose visose amžiaus grupėse gyventojų skaičius nežymiai sumažėjo ir neturi žymesnės įtakos rajono ir VVG teritorijos ekonominei ir socialinei plėtrai (3 priedo 13 lentelė). Vyrų ir moterų skaičiaus santykis išlaiko gyvenimo trukmės dėsnį. 2014 m. moterų iki 39 metų amžiaus buvo mažiau, o nuo 30 metų grupėje keičiasi santykis moterų naudai.

VVG teritorijoje 2011–2014 m. vaikų skaičius 0–9 m. amžiaus grupėje padidėjo nuo 1 856 vaiko iki 1 862 vaikų, t.y. 0,3 proc., 10 – 14 m. amžiaus grupėje (įskaitytinai) – sumažėjo nuo 1 097 iki 1 011, arba 7,8 proc., 15 – 29 m. amžiaus grupėje (įskaitytinai) sumažėjo nuo 3 704 iki 3 526 gyventojų, t.y. 4,8 proc., 30 – 39 m. amžiaus grupėje – nuo 2 349 iki 2 278 gyventojų, arba 3,0 proc., 40 – 64 metų amžiaus grupėje gyventojų skaičius padidėjo – nuo 6 099 iki 6 239 gyventojų, t. y. 2,3 proc., 65 ir vyresnių amžiaus grupėje gyventojų skaičius mažėjo nuo 3 285 iki 3 193 gyventojų, arba 2,8 proc.²

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, kasmet Vilniaus apskritis sukuria apie 38 proc. viso šalies BVP. Lyginant su kitomis apskritimis, atotrūkis yra didžiulis. Apskrities geografinė padėtis, sukurtas ekonominis ir socialinis potencialas tapo gyventojų traukos centru. Dėl minėtų priežasčių gyventojų skaičiaus mažėjimo tempai ir demografiniai pokyčiai nėra tokie ryškūs kaip atokiose Lietuvos vietovėse, tačiau, lyginant gyventojų kaitą ilgesniame laiko tarpsnyje, gyventojų mažėjimo tempai yra aukšti. 2005–2014 m. Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 12,3 proc. (5 pav.), Trakų r. sav. – 8,6 proc. (6 pav.).

Gyventojų skaičiaus kaitą konkrečioje vietovėje lemia natūrali gyventojų prieaugio kaita, vidaus ir tarptautinė migracija. Natūrali gyventojų kaita (toliau – NGK) – gyvų gimusių kūdikių ir mirusių asmenų skaičiaus skirtumas. Norint palyginti natūralios kaitos būklę, šis rodiklis skaičiuojamas 1 000 gyventojų. Vilniaus apskrities savivaldybėse bendrasis gimstamumas 1 000 gyventojų Vilniaus mieste buvo 11,7 ir Trakų r. sav. – 11,3. Neigiama tai, kad visose apskrities vietovėse, išskyrus Vilniaus miestą, mirtingumas buvo didesnis nei gimstamumas. Trakų r. sav. mirtingumas 1 000 gyventojų buvo 16,3 gyventojų. 1 000 gyventojų Vilniaus apskrities savivaldybėse bendrasis gimstamumas 1 000 gyventojų 2011 m. buvo 11,3, 2013 m. – 11,1 vaikas ir Trakų r. sav. – 10,2 ir – 11,3 vaikas. Neigiama tai, kad visose apskrities vietovėse, išskyrus Vilniaus miestą, mirtingumas buvo didesnis nei gimstamumas. Trakų r. sav. mirtingumas 1 000 gyventojų 2011 m. buvo 14,3, 2014 m. 16,3 gyventojų. 1 000 gyventojų neto prieaugis minus 5 asmenys (3 priedo 14 lentelė) (R5). Dėl minėtos priežasties natūrali kaita fiziniiais asmenimis ir kaita 1 000 gyventojų, išskyrus Vilniaus miestą, yra neigiama. Blogiausia padėtis Švenčionių r. sav., kur 2013 m. 1 000 gyventojų neteko 14 asmenų, Trakų r. sav. – 5 gyventojų. Trakų r. sav. dėl natūralios kaitos 2011 m. sumažėjo 145 gyventojais, 2013 m. sumažėjo 170 gyventojų, 2014 m. – 154 gyventojais (3 priedo 15 lentelė) (R6). Norint pagerinti padėtį, reikėtų įgyvendinti priemones, kurios skatintų vaikų gimstamumą ir gerinti vietos gyventojų gyvenimo sąlygas, kurios darytų įtaką gyventojų gyvenimo trukmės didinimui.

Neto migracija – tai imigrantų ir emigrantų skaičiaus skirtumas, dažniausiai 1 000 gyventojų. Ji gali būti vidinė ir išorinė – tarptautinė. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2013 m. nuolatinę gyvenamąją vietą šalyje pakeitė 57,2 tūkst. gyventojų (1,9 proc. visų šalies gyventojų), tai

² Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

29 tūkst. mažiau negu 2012 m. Bendrasis vidaus migracijos rodiklis (vidaus migrantų skaičius 1 000 gyventojų) padidėjo nuo 15,9 (2005 m.) iki 19,4 (2013 m.). 2005 m. šalyje daugiausia gyventojų persikėlė iš miesto į miestą, 2007 – 2008 m. – iš miesto į kaimą, o 2009 – 2012 m., kaip ir 2006 m., dominavo gyventojų persikėlimai iš kaimo į miestą.

2013 m. gyventojų kėlimasis iš kaimo į miestą sudarė didžiausią dalį (35,2 proc.) visų nuolatinės gyvenamosios vietos keitimų, iš miesto į kaimą – trečdalį, iš miesto į miestą – 27,4 proc., o iš kaimo į kaimą – tik 5,9 proc. 2013 m. padėtis Trakų r. sav.: į kaimą atvyko 431 asmuo, išvyko 349. Neto migracija plius 82 gyventojai (3 priedo 16 lentelė) (R7). Tai lėmė specifinės Trakų r. sav. sąlygos: geografinė padėtis ir teritorijos išskirtinumas.

2014 m. iš Lietuvos emigravo 36,6 tūkst. gyventojų, imigravo – 24,2 tūkst. žmonių. Palyginti su 2011 m., emigrantų sumažėjo 17,2 tūkst. (32 proc.), o imigrantų skaičius padidėjo – 8,6 tūkst. (55 proc.). 2014 m. tarptautinė migracija išliko neigiama – emigravo 12,3 tūkst. žmonių daugiau negu imigravo (2011 m. – 38,2 tūkst.). Tarptautinė migracija buvo nepalanki ir Trakų rajono savivaldybei. 2011 m. neto tarptautinė migracija – 200, 2014 m. – 92 gyventojai (3 priedo 17 lentelė). Susumavus vidaus ir užsienio migraciją, teigiamas saldo buvo tik Vilniaus apskrityje, Vilniaus mieste ir Vilniaus rajone. 2013 m. Trakų r. sav. dėl migracijos neteko 173 asmenų (3 priedo 18 lentelė), pridėjus neigiamą natūralaus prieaugio 170 žmonių netektį, savivaldybėje gyventojų sumažėjo 330 žmonių. 2014 m. vidaus migracija Trakų r. sav. yra teigiama.

Gilesnės gyventojų kaitos priežastys ir galimos pasekmės turėtų būti tiriamos platesniu ekonominiu socialiniu įvertinimu. Visuomenėje vyraujanti nuomonė, kad dauguma gyventojų išvyksta dėl ekonominių priežasčių, tačiau tyrimai rodo, kad sprendimą emigruoti lemia ir kiti veiksniai: socialinis nesaugumas, teisingumo trūkumas, netikėjimas ateitimi, prastas darbdavių požiūris į darbuotojus, geresnės karjeros galimybės užsienyje. Didėja ir išvykstančiųjų studijuoti skaičius. Gyventojų skaičiaus mažėjimas, ir ypač jaunų šeimų išvykimas, daro tiesioginį poveikį demografinėi gyventojų struktūrai, mažėja gimstamumas ir vaikų skaičius, didėja senatvės koeficientas.

Pagyvenusių (65 metų ir vyresnio amžiaus) žmonių skaičius, tenkantis 100 vaikų iki 15 metų amžiaus, 2014 metais Vilniaus apskrities Ukmergės r. sav. buvo 184, Švenčionių r. sav. 169, Trakų r. sav. 116, tačiau jis padidėjo nuo 111 (2011 m.) iki 116 (2014 m.) (3 priedo 19 lentelė) (R8). Demografinio senėjimo pokyčiai lemia socialines ir ekonomines problemas, gyventojų socialinio aprūpinimo bei sveikatos priežiūros poreikio didėjimą.

Vyresnio amžiaus žmonių skaičiaus didėjimą lemia gerėjančios gyvenimo sąlygos ir didėjanti vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė. Ji Lietuvos kaime tarp moterų pakilo nuo 77 metų (2009 m.) iki 79,4 metų (2013 m.), vyrų – nuo 65,4 iki 66,9 metų (3 priedo 20 lentelė).

Tokie pokyčiai rodo gerėjančias Lietuvos žmonių gyvenimo sąlygas ir požiūrį į sveiką gyvenseną. Tam įtakos turi kylantis gyventojų išsilavinimo lygis. Pagal išsilavinimą Lietuvos gyventojai yra ES lyderiai. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad 21,2 proc. gyventojų turi aukštąjį išsilavinimą, 16,9 proc. – aukštesnįjį ir specialų vidurinį ir 30,6 proc. – vidurinį. Tuo tarpu pradinės mokyklos nebaigė tik 1,7 proc. Lietuvos gyventojų. Trakų r. sav. 17,5 proc. gyventojų turi aukštąjį išsilavinimą, o tai 3,8 proc. mažiau už šalies vidurkį. Kitų išsilavinimo pakopų skirtumai nežymūs (3 priedo 21 lentelė). Kaimo gyventojų išsilavinimo lygis žemesnis. Šalies kaime aukštąjį išsilavinimą turėjo 11,8 proc. gyventojų, Trakų r. sav. – 13,9 proc. (3 priedo 22 lentelė) (R9). Pagal šį rodiklį savivaldybė lenkė šalies vidurkį, tačiau atsiliko nuo Vilniaus apskrities lygio. Vyrų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, lygis rajone žemesnis už šalies ir apskrities vidurkį. Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą turėjo 18,3 proc. vyrų, apskrityje – 27,2 proc., rajone – 15 proc. Kitų pakopų išsilavinimo skirtumai buvo maži (3 priedo 23 lentelė). Moterų išsilavinimas buvo aukštesnis. Šalyje 23,7 proc. moterų turėjo aukštąjį išsilavinimą, 32,8 proc. moterų – apskrityje ir 19,6 proc. moterų – savivaldybėje (3 priedo 24 lentelė). Apibendrinantis išsilavinimo lygio rodiklis, kuriuo remiantis galima lyginti atskirų šalių, vietovių būklę, yra 1 000 10 metų ir vyresnių gyventojų teko turinčių išsilavinimą. Pagal šį rodiklį savivaldybėje gyventojų, turinčių

aukštąjį ir aukštesnįjį specialųjį išsilavinimą, procentinis gyventojų skaičius mažesnis už šalies lygį. Turinčių aukštąjį išsilavinimą 1 000 šalies gyventojų teko 212 asmenų, apskrityje – 303 asmenys, savivaldybėje – 175 asmenys. Kitų išsilavinimo pakopų skirtumai maži (3 priedo 25 lentelė). Trakų r. savivaldybėje, tuo pačiu ir VVG teritorijoje, pakankamai didelis skaičius žmonių, kurių kūrybiniai gebėjimai sudaro reikiamas prielaidas sėkmingai ir ūkio, ir socialinei vietovės plėtrai.

Darbo rinka yra laisvos rinkos ekonomikos požymis. Vienas svarbiausių darbo rinkos politikos tikslų – visiškas užimtumas, kuris skirtingai nei darbas yra ne tik veikla, bet ir ekonominiai bei teisiniai santykiai tarp žmonių, dalyvaujančių darbo kooperacijoje. Žmogus laikomas užimtu ir tuomet, kai jis laikinai nedirba: atostogauja, poilsiauja, gydosi ir pan. Svarbu, kad jis tam tikru būdu yra susijęs su konkrečia darbo vieta, įmone, įstaiga, organizacija, savo verslu ir pan.

Pagal Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatus Trakų r. sav. užimti gyventojai sudarė 46,4 proc., šalyje – 45,4 proc., apskrityje – 52 proc. Bedarbių, ekonomiškai neaktyvių gyventojų struktūra panaši su šalies ir apskrities. Bedarbiai Trakų r. sav. sudarė 11,2 proc., ekonomiškai neaktyvūs gyventojai – 42,4 proc. (3 priedo 26 lentelė).

2010–2014 m. laikotarpiu Trakų rajono savivaldybėje užimtųjų skaičius kito netolygiai. Analizuojamu laikotarpiu užimtųjų skaičius savivaldybėje augo 2010–2011 m. laikotarpiu (nuo 13,9 tūkst. užimtųjų (2010 m.) iki 15,5 tūkst. užimtųjų (2011 m.)), o 2012 m. sumažėjo iki 13,1 tūkst. užimtųjų, 2014 m. išaugo iki 13,8 tūkst. užimtųjų. 2011–2014 m. užimtųjų skaičius sumažėjo nuo 15,5 tūkst. iki 13,8 tūkst., arba 11,0 proc. (3 priedo 27 lentelė). Vertinant užimtųjų gyventojų dalį nuo visų gyventojų, stebimos panašios tendencijos. 2013 m. Trakų rajono savivaldybėje užimtųjų gyventojų dalis siekė 38,2 proc. ir buvo mažesnė nei šalyje (43,7 proc.), apskrityje (47,8 proc.), o iš visų apskrities savivaldybių viršijo tik Šalčininkų rajono ir Širvintų rajono savivaldybių rodiklius (atitinkamai 35 proc. ir 30,4 proc.). 2013 m. lyginant su 2009 m., savivaldybėje kaip ir apskrityje bei šalyje didėjo užimtųjų gyventojų dalis (atitinkamai 2,7 proc., 2,8 proc. ir 2,1 proc.) (3 priedo 28 lentelė).

Didėjant užimtųjų gyventojų skaičiui, nuo 2011 m. vyko pokyčiai darbo rinkoje. Lietuvoje registruotų bedarbių 2011–2014 m. pradžioje sumažėjo nuo 247,2 tūkst. iki 173,0 tūkst. arba 30 proc., apskrityje – nuo 62,2 tūkst. iki 40,5 tūkst. registruotų bedarbių, arba 34,9 proc. ir Trakų r. sav. – nuo 2,2 tūkst. iki 1,6 tūkst., arba 40 proc. registruotų bedarbių. 40 proc. Mažėjo registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis (proc.). Trakų r. sav. pastarasis per tą patį laikotarpį sumažėjo nuo 10,3 proc. iki 6 proc. (3 priedo 29 lentelė).

Nuo 2011 m. iki 2014 m. mažėjo bedarbių skaičius ir demografinėse gyventojų grupėse. 16–29 m. amžiaus grupėje sumažėjo 2,9 karto, 30–39 m. – 2,1 karto ir nuo 40 m. iki pensinio amžiaus įskaitytinai – 1,7 karto. Sunkmečio laikotarpiu išaugęs vyrų nedarbas išlieka didesnis nei moterų. 2011 m. vyrų bedarbių buvo 31,7 proc. daugiau nei moterų, 2014 m. – 0,9 proc. daugiau nei moterų. Trakų r. sav. 2011 m. buvo įregistruoti 3 015 bedarbių, o 2014 m. jų skaičius sumažėjo iki 1 580, arba 47,6 proc. 2011–2014 m. miesto vietovėse bedarbių skaičius sumažėjo nuo 1 454 iki 492, arba 2,9 karto., kaimo vietovėje, kuri sudaro VVG teritorijos pagrindą bedarbių skaičius sumažėjo nuo 1 561 iki 1 088, arba 30,3 proc. Trakų r. sav. bedarbių skaičiaus mažėjimas buvo ženkliai didesnis, kaimo teritorijoje bedarbių gretos mažėjo lėčiau ir išlieka didelė bedarbystė. 2015 m. Rūdiškių seniūnijoje buvo įregistruota 150, Aukštadvario seniūnijoje – 132, Onuškių seniūnijoje – 124 bedarbiai. Bedarbių skaičius gan didelis ir nežiūrint Trakų r. sav. vykdomos aktyvios darbo rinkos politikos, didelė dalis bedarbių nesugeba prisitaikyti prie darbo rinkos pokyčių ir įsidarbinti. Norint pagerinti darbo rinkos padėtį, būtina numatyti verslų plėtrą vietovėse, kurios turi nepanaudotų darbo jėgos išteklių (3 priedo 30 lentelė) (R10).

Migracijai, darbo motyvacijai didelę, o gal ir pagrindinę įtaką, turi materialinis suinteresuotumas, pragyvenimo lygis. Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai rodo, kad Trakų r. sav. 37,1 proc. gyventojų pagrindinis pragyvenimo šaltinis 1 tūkst. gyventojų yra darbo užmokestis, 27,6 proc. – šeimos arba kitų asmenų išlaikymas, 23,3 proc. – pensijos, 1,4 proc. – iš savo ar šeimos verslo ir tik 0,7 proc. gyventojų pragyvena iš žemės ūkio

pajamų (3 priedo 31 lentelė). Trakų r. sav. vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2011 m. sudarė 520,74 Eur, 2014 m. – 616,90 Eur. Įvertinant rezultatus darytina išvada, kad savivaldybėje būtina skatinti verslumą, motyvuoti išlaikytinius įsidarbinti arba pradėti verslą ir investuoti į priemones, kuriančias darbo vietas. Trakų rajone asmenų, gaunančių senatvės pensiją 2011–2014 m. skaičius sumažėjo nuo 6 473 iki 6 306, arba 2,6 proc. (1, 2 priedai, 3 priedo 83 lentelė).

Skurdas glaudžiai susijęs su socialine atskirtimi. Finansinis nepajėgumas yra susijęs su negalėjimu apmokėti gydymo paslaugų, sveikatos draudimo nebuvimu, negalėjimu apsidrausti nuo nelaimių. Ekonominiai veiksniai, bedarbystė lemia socialinių pašalpų gavėjų skaičių, maitinimo, aprūpinimo drabužiais ir kitas bendrąsias socialines paslaugas. 2014 metais Trakų rajono savivaldybė, bendradarbiaudama su VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų reguliavimo agentūra, vykdė paramos maisto produktais teikimą labiausiai skurstantiems rajono gyventojams. Skurdą patiriančių asmenų 2011–2014 m. skaičius VVG teritorijoje sumažėjo nuo 3 475 iki 2 031, arba 41,6 proc. (3 priedo, 82 lentelė).

Benamystė – viena iš socialinės atskirties formų, į kurią patekę žmonės dažnai atsiduria už pilietinės visuomenės ribų. Trakų rajono savivaldybėje stebimas socialinės rizikos asmenų, kurie neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, skaičiaus augimas. 2012 m. Trakų rajono savivaldybėje buvo registruoti 32 benamiai asmenys, 2013 m. – 55 benamiai asmenys ir 1 šeima, 2014 m. – 61 benamiai asmuo ir 1 šeima.

Su socialinės rizikos šeimomis dirbama visose VVG teritorijos seniūnijose: Aukštadvario, Grendavės, Onušio, Paluknio, Rūdiškių, Senųjų Trakų, Trakų ir Lentvario. Socialinės rizikos šeimų, įrašytų į apskaitą, daugiausia yra Lentvario, Trakų, Rūdiškių, Aukštadvario seniūnijose. Trakų r. sav. socialinės rizikos šeimų skaičius 2011–2014 m. sumažėjo nuo 153 iki 140 šeimų, arba 8,5 proc., VVG teritorijoje – nuo 105 iki 100 šeimų, arba 4,8 proc. 2011–2014 metais vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose, skaičius Trakų r. sav. sumažėjo nuo 315 iki 292 vaikų, arba 7,3 proc., VVG teritorijoje nuo 226 iki 224, arba 0,9 proc. (1, 2 priedas, 3 priedo 32 lentelė). Priežastys, dėl kurių šeimos įrašytos į socialinės rizikos šeimų apskaitą: socialinių įgūdžių stoka, piktnaudžiavimas alkoholiu.

Savivaldybės teritorijoje esančios seniūnijos skiriasi teritorijos dydžiu, geografine padėtimi, gyventojų skaičiumi, susisiekimo infrastruktūra (daugelis socialinės rizikos šeimų gyvena atokiuose kaimuose, vienkiemiuose), socialinės rizikos šeimų kategorijomis ir lygiu, problemų aktualumu, socialinių tinklų seniūnijoje buvimu ir pan. Socialiniai darbuotojai darbui su socialinės rizikos šeimomis taiko tiesioginę ir netiesioginę intervenciją. Pasitelkdami savo žinias ir gebėjimus bei glaudžiai bendradarbiaudami su Vaiko teisių apsaugos skyriumi, švietimo įstaigų darbuotojais, socialiniais pedagogais, gydytojais, policijos pareigūnais, seniūnais, bendruomenių atstovais, padeda socialinės rizikos šeimoms spręsti atsiradusias socialines problemas, įtraukia šeimos narius į problemų sprendimą ir motyvuoja prisiimti atsakomybę už savo šeimos problemų sprendimą bei skatina atsakomybę už savo šeimos gerovę.

Neįgalūs asmenys Trakų r. sav. nuo 2012 m. iki 2014 m. kito nežymiai. Suaugusių neįgalių asmenų skaičius per minėtą laikotarpį padidėjo 3,8 proc., pensinio amžiaus neįgalių asmenų skaičius sumažėjo 2,4 proc., vaikų su negalia sumažėjo 12,1 proc. (3 priedo 33 lentelė).

Trakų psichikos sveikatos centro (toliau – Trakų PSC) duomenimis Trakų r. sav. priklausomybės ligomis sekančių asmenų skaičius sumažėjo nuo 490 asmenų (2011 m.) iki 477 asmenų (2014 m.). Trakų PSC aptarnauja visus gyventojus, prisirašiusius prie Trakų r. PSC, todėl neturime galimybės išskirti VVG teritorijos gyventojų.

Trakų r. sav. duomenimis duomenų apie vienišus, socialinės rūpybos ar globos reikalaujančius asmenis VVG teritorijoje nėra.

Nepasiturintiems gyventojams skiriama socialinė pašalpa, kompensacijos būsto šildymo išlaidoms, išlaidoms geriamajam vandeniui ir išlaidoms karštam vandeniui bei išlaidoms už įsigytą kurą būstui šildyti, socialinė parama mokiniams ir kt. Pašalpų gavėjų skaičius 2011–2014 m. mažėjo ir Trakų r. sav., ir VVG teritorijoje. Socialinių pašalpų gavėjų skaičius minėtu laikotarpiu Trakų r.

sav. ir VVG teritorijoje sumažėjo 35,6 proc. (3 priedo 34 lentelė). Šis mažėjimas susidarė dėl pasikeitusios ir sugriežtintos pašalpų mokėjimo tvarkos. Dėl minėtos priežasties pašalpų prašytojai, slėpę asmenines pajamas, savo noru atsisako teikti prašymus pašalpai gauti.

2013 m. Trakų rajono savivaldybės biudžeto išlaidos socialinėms pašalpoms siekė 1542,23 tūkst. Eur, o vienam savivaldybės gyventojui teko 45,73 Eur socialinių pašalpų. Socialinės pašalpos mažėjo 2011–2013 m. nuo 1973,50 Eur iki 1542,23 Eur., arba 21,9 proc. 2013 m. išlaidos socialinėms pašalpoms savivaldybėje buvo 21,9 proc. mažesnės nei 2011 m. (šalyje – 17 proc., apskrityje – 15,7 proc.). Išlaidos socialinėms pašalpoms, tenkančios vienam gyventojui, 2013 m. savivaldybėje buvo mažesnės nei šalyje, tačiau didesnės nei apskrityje (3 priedo 35 lentelė) (R11).

Trakų r. sav. turi išskirtinį istorinį ir kultūrinį paveldą, ribojasi su Vilniaus miestu ir tai turi labai svarbią strateginę reikšmę, sprendžiant vietovės socialines problemas. Objektivos statistinės socialinės informacijos analizė parodo, kad gyventojų kaitos, demografinės struktūros pokyčiai ir kt. rodikliai VVG teritorijoje yra geresni, lyginant su kitų apskrities savivaldybių lygiu. Vis dėlto vietos gyventojai nori spartesnės pažangos. Ją dalinai stabdo ir tai, kad, turėdami mažo derlingumo žemes, didelė dalis gyventojų gyvena kaimo vietovėje. 2014 m. pradžioje Lietuvos miestuose gyveno 67,1 proc. gyventojų, kaimuose – 32,9 proc. gyventojų, Trakų r. sav. miestuose – 52,6 proc. gyventojų, kaimuose – 47,4 proc. gyventojų. Socialinių problemų sprendimas žymia dalimi persikelia į kaimo vietovę, kuri sudaro VVG teritorijos pagrindą. Vietos gyventojų netenkina gyventojų natūrali kaita, emigracijos tempai, kurie keičia visą nusistovėjusią socialinę infrastruktūrą. Nepasitenkinimą kelia didėjantys vietos gyventojų gyvenimo lygio skirtumai, ypač jaučiamas atotrūkis tarp miesto ir kaimo gyventojų, gaunamos pajamos neužtikrina pragyvenimo šaltinių. 2011 m. dirbo ir iš darbo užmokesčio pragyveno 37,1 proc. gyventojų, iš žemės ūkio pajamų – tik 0,7 proc. gyventojų, šeimos verslo – 1,4 proc. gyventojų. Didžioji dalis pragyveno iš pensijų, pašalpų arba buvo šeimos ir kitų išlaikytiniai. Išlaikytinių „išlaikytinių karta“, jų gyvenimo būdas, plintantys tarp jų žalingi įpročiai skatina kitas neigiamas problemas vietos bendruomenėje. Mažėja motyvacija darbinei veiklai, didėja ekonominė ir socialinė atskirtis, socialinių garantijų nebuvimas ir kt.

VVG teritorijos vietos gyventojai siūlo spręsti šiuos svarbiausius VVG gyventojų poreikius: kurti darbo vietas, užtikrinti pragyvenimo šaltinius bei kokybiškesnes gyvenimo sąlygas, stabdant jaunų ir kvalifikuotų gyventojų darbo jėgos migraciją, sudaryti sąlygas jauniems vietos gyventojams kurti verslą VVG teritorijoje, turėti pajamų šaltinius, mažinti socialinę atskirtį, didinant vietos gyventojų užimtumą kaimo bendruomenių ir kitų NVO socialinėje veikloje, į socialinių, ekonominių problemų sprendimą įtraukti bendruomenes ir nevyriausybinės organizacijas, vykdant socialinę ir ekonominę veiklą VVG teritorijoje. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė pirmą vietą „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams, stiprinant jų įgūdžius“, antrą vietą „Mažinti socialinę atskirtį, didinti vietos gyventojų užimtumą, skatinant NVO socialinę, ekonominę veiklą“. Šių pagrindinių poreikių įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. Vizijoje yra siekiama, kad „VVG teritorija – ekonomiškai išsivysčiusi, darni kurortinė vietovė su konkurencingo verslo galimybėmis, stipriomis NVO, dalyvaujančiomis visuomeniniame gyvenime, kuriant geresnes gyvenimo sąlygas vietos gyventojams“, kuri atitinka vietos gyventojų poreikius ir jų įgyvendinimui VPS yra numatytos pirmo ir antro prioriteto priemonės, veiklos sritys.

2.4.	VVG teritorijos ekonominė situacija
------	-------------------------------------

Šalies, regiono ekonominę būklę ir vystimosi kryptis bei tempus apibendrintai parodo 2 ekonominiai rodikliai, kurie apsprendžia ir darbo našumo, ir pragyvenimo lygio būklę. Tai bendrasis vidaus produktas (BVP) – apibendrinantis rodiklis, parodantis šalies ūkio subjektų ekonominės veiklos grynąjį rezultatą šalies mastu ar atskirame regione, ir bendroji pridėtinė vertė (BPV) – atskiros ekonominės veiklos rūšies ar institucinio sektoriaus veiklos rezultatų grynoji vertė. Lietuvos

BPV šalies mastu 2009–2013 metais padidėjo 1,4 karto. Žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje sukuriamas BVP gerokai lenkė visos šalies ūkio augimą. Per tą patį laikotarpį pastarasis padidėjo 1,8 karto ir jo dalis nuo šalies BPV sudarė 3,8 proc. (3 priedo 36 lentelė).

Sėkminga ūkinė veikla priklauso nuo ūkio subjektų, jų struktūros ir aplinkos palankumo, kurioje jie vykdo savo veiklą. Trakų r. sav. 2014 m. pradžioje veiklą vykdė 689 ūkio subjektai. Jų skaičius, lyginant su 2011 m., padidėjo 6,5 proc. Vilniaus apskrityje veikiančių ūkio subjektų skaičius padidėjo 11,3 proc., Vilniaus r. sav. – 25,9 proc., Lietuvoje – 4,4 proc. Vilniaus apskrityje jų sumažėjo tik Ukmergės ir Švenčionių r. sav. (3 priedo 37 lentelė). Pagal teisinę formą savivaldybėje didžiąją veikiančių ūkio subjektų dalį sudarė uždarnosios akcinės bendrovės. Jų 2014 m. pradžioje buvo 372 arba 54 proc. visų ūkio subjektų. Nemaža dalis struktūroje teko asociacijoms – 14,2 proc., individualioms įmonėms – 13,9 proc. 2012 – 2014 m. sumažėjo individualių įmonių, 2 kartus padidėjo žemės ūkio bendrovių (nuo 5 iki 10), 61,9 proc. padidėjo viešųjų įstaigų skaičius (3 priedo 38 lentelė). Trakų r. sav. 18,4 proc. veikiančių ūkio subjektų užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontu, apdirbamąja gamyba – 10,6 proc., transportas ir saugojimas – 9,3 proc. Kitų ekonominės veiklos rūšių subjektų skaičius yra mažesnis. Reikalingas papildomas tyrimas ir priežasčių nustatymas, kodėl veikia tik 41,5 proc. įregistruotų ūkio subjektų (3 priedo 39 lentelė).

Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo duomenimis Trakų r. sav. žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje dirbo 504 asmenys arba 3,7 proc. rajono dirbančiųjų, 19,4 proc. dirbo didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, variklių transporto priemonių ir motociklų remonte, 19,2 proc. – pramonės šakoje, 9,1 proc. – švietimo sistemoje (3 priedo 40 lentelė). Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis šalyje 2014 m. žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje dirbo 9,2 proc. Lietuvos užimtų gyventojų, pramonėje – 17,2 proc., statyboje – 7,5 proc. ir paslaugų sektoriuje – 66 proc. Vilniaus apskrityje užimtų gyventojų struktūra keičiasi. Žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje dirbo 2,6 proc. dirbančiųjų, pramonėje – 13,3 proc., statyboje – 7,4 proc. ir paslaugų sektoriuje – 76,5 proc. (3 priedo 41 lentelė). 2014 m. pradžioje didžiausi darbdaviai Trakų rajono savivaldybėje buvo: UAB „Geležinkelio tiesimo centras“, įmonės pagrindinė veikla – geležinkelio tiesimas, remontas, techninė priežiūra, dirbo 451 darbuotojas; UAB „NS2“, pagrindinė veikla – baldų gamyba, dirbo 107 darbuotojai; UAB „Inwood“, pagrindinė veikla – sofų rėmų gamyba, dirbo 105 darbuotojai; UAB „Gijona“, pagrindinė veikla – elektronikos gamyba ir projektavimas, dirbo 95 darbuotojai; UAB „Altitudė“, pagrindinė veikla – statybos ir remonto darbai, plastikinių langų ir durų gamyba, dirbo 79 darbuotojai; UAB „Maldis“, pagrindinė veikla – antrinių žaliavų perdirbimas ir produkcijos iš antrinio polietileno gamyba, dirbo 76 darbuotojai; UAB „Gealan Baltic“, pagrindinė veikla – PVC langų profilių gamyba, prekyba, dirbo 73 darbuotojai; UAB „Elsinta“, pagrindinė veikla – logistikos paslaugos, dirbo 73 darbuotojai.

Efektyvios ekonomikos veiklos stuburą sudaro veikiančių mažų ir vidutinių įmonių (toliau – MVĮ) skaičius pagal ekonominės veiklos rūšį. Trakų r. sav. 2011–2014 m. Trakų r. sav. įregistruotų mažų ir vidutinių įmonių skaičius padidėjo nuo 990 iki 1202, arba 21,4 proc. 2014 m. sausio 1 d. buvo įregistruotos 1 202 MVĮ, o veiklą vykdė tik 492 įmonės arba 40,9 proc. įregistruotų įmonių skaičiaus. Didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklių transporto priemonių ir motociklų remonto veiklą vykdė 127 įmonės arba 25,8 proc. bendro įmonių skaičiaus, žemės ūkio, miškininkystė ir žuvininkystė – 18 įmonių (3,6 proc.), apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų teikimo – 64 įmonės (13 proc.), apdirbamosios gamybos – 72 įmonės (14,6 proc.) ir kt. (3 priedo 42 lentelė) (R12).

Veikiančių MVĮ pagal ūkio subjekto teisinę formą visose Vilniaus apskrities savivaldybėse ir šalyje dominavo uždarnosios akcinės bendrovės. Trakų r. sav. jos sudarė 75,2 proc. visų veikiančių įmonių skaičiaus. MVĮ šalyje teko 99,5 proc. dalis, Ukmergės r. sav. – 100 proc., Trakų r. sav. – 99,6 proc. (3 priedo 43 lentelė). Dauguma veikiančių MVĮ buvo smulkios. 2014 m. pradžioje Trakų r. sav. 272 arba 55,3 proc. įmonių dirbo iki 4 darbuotojų, 111 įmonių (22,3 proc.) – nuo 5 iki 9 darbuotojų, 40 įmonių (10,8 proc.) – nuo 10 iki 19 darbuotojų. Įmonės, kuriose dirbo 0–4 darbuotojai, dominavo ir šalyje, ir visose Vilniaus apskrities rajonų sav. (3 priedo 44 lentelė).

Vietovės verslumo lygį parodo MVĮ skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų. Skaičiuojant ūkio subjektų skaičių, tenkanti 1 000 gyventojų, įskaitomos ir valstybinės biudžetinės institucijos bei įstaigos. Vietos gyventojų pragyvenimo lygiui jos taip pat turi didžiulę reikšmę, nes dirbantysis turi poreikį ir vaikų kvalifikuotam bei patogiam ugdymui, sveikatos priežiūrai ir t. t. Pagal veikiančių MVĮ skaičių, tenkanti 1 000 gyventojų, Vilniaus apskrities savivaldybėse skirtumai dideli. 2014 m. MVĮ skaičius 1 000 gyventojų šalyje buvo 23,9 įmonės, Vilniaus apskrityje – 34,17 įmonės, Trakų r. sav. – 14,91 įmonės. Tai 30,1 proc. mažiau nei šalyje ir 56,4 proc. žemiau už apskrities vidurkį (3 priedo 45 lentelė) (R13).

Verslų plėtrą apsprendžia vidiniai ir išoriniai veiksniai: gyventojai ir jų poreikiai, ekonominis pajėgumas, tradicijos, žmogiškieji ir finansiniai ištekliai. Trūkstant nuosavų lėšų, ieškoma galimybių pritraukti užsienio investicijas. Vienas svarbiausių ekonominių augimą skatinančių veiksnių – tiesioginės užsienio investicijos (toliau – TUI) naujų verslo objektų, inovacijų, darbo vietų ir naujo produkto kūrimui. 2013 m. pab. TUI Trakų rajono savivaldybėje siekė 47,36 tūkst. Eur ir iš visų apskrities r. savivaldybių atsiliko tik nuo Vilniaus, Švenčionių r. sav. ir Elektrėnų sav. 2011–2013 m. TUI apimtys savivaldybėje padidėjo 1,4 proc. Tuo tarpu lyginamaisiais metais TUI padidėjo šalyje ir apskrityje (atitinkamai 1,6 proc. ir 5,0 proc.), tiek ir daugumoje apskrities savivaldybių, išskyrus Šalčininkų rajono savivaldybę.

Bendra TUI neatspindi faktinės investicijų apimties, nes investuojama į skirtingo dydžio teritorijas ir gyventojų skaičių. Dėl to skaičiuojamos TUI, tenkančios 1 gyventojui. Pagal šį rodiklį Trakų r. sav. 7,6 karto atsiliko nuo apskrities ir 3,1 karto nuo šalies vidurkio. TUI savivaldybėje 2009–2011 m. padidėjo 1406 nuo 1 371 Eur iki 1 412 Eur, arba 3 proc., 2011–2013 m. padidėjo nuo 1236 Eur iki 1406 Eur, arba 13,7 proc. (3 priedo 46 lentelė).

Gauti duomenys rodo, kad Trakų rajono savivaldybėje reikėtų kuo daugiau dėmesio skirti tam, kad būtų skatinamos TUI, gerinama investicinė ir verslo aplinka.

Materialinės investicijos (toliau – MI) – tai investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti. Makroekonominio požiūriu MI yra ilgalaikio ekonomikos augimo prielaida.

2009–2013 m. laikotarpiu MI apimtys Trakų rajono savivaldybėje kito netolygiai: 2010 m. akivaizdžiai sumažėjo ir nuo 2011 m. pradėjo didėti. 2011–2013 m. jos padidėjo nuo 42425 tūkst. Eur iki 47 404 tūkst. Eur arba 11,7 proc., tačiau nepasiekė 2009 m. lygio. Siekiant palyginti MI apimtį savivaldybėje su šalies ir apskrities rodikliais, tikslinga įvertinti 1 gyventojui tenkančių MI dydį. 2013 m. 1 gyventojui tenkančios MI apimtys Trakų rajono savivaldybėje siekė 1 406 Eur (4 854,6 Lt) ir buvo 19,3 proc. mažesnės nei vidutiniškai šalyje ir 31,6 proc. nei apskrityje. 2011 – 2013 m. jos padidėjo nuo 1236 Eur iki 1406 Eur, arba 13,7 proc. (3 priedo 47 lentelė) (R14). Tai rodo, jog reikėtų gerinti investicinę aplinką savivaldybėje įsikūrusioms įmonėms.

Be tiesioginių užsienio ir materialinių investicijų rajono savivaldybė didelę lėšų dalį pritraukia į Trakų r. sav. ir VVG teritoriją iš ES ir kitų fondų. 2011–2014 m. VVG teritorijoje buvo įgyvendinti 9 projektai, kurių bendra vertė 3 576 858,38 Eur. 2011 m. įgyvendinti 2 projektai, kurių vertė 471 968,69 Eur, 2014 m. įgyvendinti 5 projektai, kurių vertė 2 218 661,02 Eur (3 priedo 48 lentelė).

Kaip jau buvo minėta, VVG teritorija užima 98,4 proc. Trakų r. sav. teritorijos ploto. Dauguma veikiančių MVĮ savo veiklą vykdo VVG teritorijoje. Pagal seniūnijų pateiktus duomenis, VVG kaimiškiosiose seniūnijose daugiausiai veikiančių įmonių yra Trakų seniūnijoje – 106, kuriose dirba 1 871 asmuo, Senuosiuose Trakuose – 40, kitose seniūnijose veikiančių įmonių skaičius akivaizdžiai mažesnis (3 priedo 49 lentelė) (R15). Vykdam verslus plečiasi ir darbo santykių formos. Kaip jau buvo minėta, savivaldybėje dominuoja paslaugų verslai. Dalis dirbančiųjų savo veiklą įformina kaip individualią veiklą, įsigijus verslo liudijimą, arba individualią veiklą pagal pažymą. Dirbančių gyventojų, įsigijus verslo liudijimą, skaičius Trakų r. sav. nuo 691 gyventojų (2011 m.) padidėjo iki 950 gyventojų (2014 m.) arba 37,5 proc. Toks spartus dirbančių gyventojų, įsigijus verslo

liudijimą, skaičiaus didėjimas vyko tik Trakų r. sav. Kaimyninėse Elektrėnų, Švenčionių sav. pastarasis mažėjo (1, 2 priedas, 3 priedo 50 lentelė).

Trakų r. sav. gyventojų, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą, pagrindinės vykdomos veiklos 2011–2014 m. laikotarpiu padidėjo 47 proc. 2014 m. daugiausia užsiimta: draudimo agentų ir brokerių veikla – 69 gyventojai, užsakomuoju pardavimu paštu arba internetu – 40 gyventojų, nekilnojamojo turto agentūrų veikla – 34 gyventojai, kitu, niekur kitur nepriskirtu, švietimu – 29 gyventojai ir kt. veiklomis (3 priedo 51 lentelė).

2015 m. balandžio 1 d. Vilniaus teritorinėje darbo biržoje buvo įregistruota 38,4 tūkst. asmenų, turinčių bedarbio statusą. Per pirmąjį 2015 m. ketvirtį bedarbių skaičius sumažėjo 437 asmenimis arba 1,1 proc. Mažiausia bedarbių dalis buvo Trakų r. sav. (5,3 proc.) ir Vilniaus miesto sav. (6,5 proc.). Iš visų laisvų darbo vietų, kurias Vilniaus teritorinė darbo birža 2015 m. sausio–kovo mėn. galėjo pasiūlyti ieškantiems darbo asmenims, daugiausia (apie 71 proc.) buvo paslaugų sektoriuje. Darbo biržos duomenimis 2015 m. birželio mėn. Trakų r. sav. buvo 224 laisvos darbo vietos: transporto, statybos, viešbučių, maitinimo srityse.

Norint pagerinti darbo rinkos padėtį, būtina numatyti verslų plėtrą vietovėse, kurios turi nepanaudotą darbo jėgos išteklių.

Trakų r. sav. yra išplėtotas paslaugų sektorius. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą Trakų rajono savivaldybėje vykdo UAB „Trakų vandenys“. Įmonė aptarnauja 20 782 gyventojus, gyvenančius Trakų, Lentvario, Rūdiškių miestuose ir Aukštadvario miestelyje bei dar 16-oje Trakų rajono savivaldybės kaimų, taip pat 347 įmones. Esamą nuotekų sistemą Trakų rajono savivaldybėje sudaro 39 nuotekų siurblinės ir 4 nuotekų valyklos, nutiesta 64,9 km nuotekų tinklų. Šiuo metu nuotekų tvarkymo paslauga naudojasi 57,4 proc. Trakų rajono savivaldybės gyventojų.

Trakų rajono savivaldybėje pakankamai gerai išplėtotą transporto infrastruktūrą, užtikrinanti puikų susisiekimą su didžiais Lietuvos miestais ir užsienio valstybėmis bei sudaranti geras sąlygas tolimesnei transporto infrastruktūros plėtrai, logistikos, keleivių ir krovinių pervežimo, transporto veikloms vykdyti.

Visuomenei būtinas keleivinio kelių transporto paslaugas Trakų rajono savivaldybėje teikia UAB „Trakų autobusai“. 2013 m. UAB „Trakų autobusai“ aptarnavo 32 vietinio (priemiestinio) susisiekimo autobusų maršrutus bei vežė keleivius užsakomaisiais ir specialiaisiais reisais. Remiantis Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginio plėtros plano duomenimis, 2012 m. pabaigoje Trakų rajono savivaldybėje veikė 109 prekybos įmonių parduotuvės. Parduotuvių skaičius, lyginant su 2009 m., savivaldybėje išaugo 3,8 proc. (arba 4 parduotuvėmis), kai tuo tarpu šalyje – 2,1 proc., apskrityje – 2,9 proc. 2012 m. pabaigoje 1 000 savivaldybės gyventojų vidutiniškai teko 3,2 parduotuvės. Pagal šį rodiklį savivaldybė atsiliko nuo šalies (5,1 parduotuvės), apskrities (4,6 parduotuvės) ir visų, išskyrus Vilniaus rajono (2,3 parduotuvės), apskrities savivaldybių.

Lietuvos žemės ūkio svarba visuomenei yra didelė. Žemės ūkis yra viena svarbiausių šalies ūkio strateginių sričių. Pastarasis svarbus ekonominiu, socialiniu, etnokultūriniu bei gamtos saugos požiūriu. Žemės ir maisto ūkis sukuria beveik 8 proc. šalies BVP, darbo vietas kas 9 dirbančiajam ir netoli penktadalio viso Lietuvos eksporto. Šios ūkio šakos remia ir palaiko mūsų kaimo bendruomenes ir miestus, patiekia ant šalies gyventojų stalo aukštos kokybės saugų ir įvairų maistą.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2014 m. pradžioje 47,4 proc. Trakų rajono savivaldybės gyventojų gyveno kaime (apskrities vidurkis – 21,4 proc., šalies – 32,9 proc.). Remiantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos duomenimis, 2014 m. sausio 1 d. žemės ūkio naudmenos savivaldybėje sudarė 34,1 proc. (apskrityje – 42,5 proc., šalyje – 53 proc.), miškai – 47,7 proc. (apskrityje – 42,1 proc., šalyje – 32,6 proc.) viso žemės ploto. Didžiąją dalį Trakų rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenų 2014 m. sausio 1 d. sudarė ariamoji žemė (58,2 proc.), kitą dalį – pievos ir natūralios ganyklos (39,7 proc.) bei sodai (2,1 proc.). Naudmenų struktūra rodo, kad žemės ūkio produktų gamybai santykinai naudojami maži teritorijos plotai. Vietovė turtinga miškais ir vandens telkiniais, tačiau kalvotas teritorijos reljefas ir žemas ž. ū. naudmenų našumas. 2011 m. čia iš 1 ha prikulta 10, 2014 m. – 16,6 (žemės ūkio augalų derlingumas 100 kg iš 1 ha). Javų

derlingumas savivaldybėje žemiausias Vilniaus apskrityje ir 58,7 proc. mažesnis už Lietuvos vidurkį. Pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis, neatsižvelgiant į sudėtingas žemės ūkio produktų gamybos sąlygas, rajono savivaldybėje bendras javų derlius nuo 9 721 tonos (2006 m.) padidėjo iki 18 160 tonų (2014 m.).

Žemės ūkio plėtra vyksta ūkio subjektuose. Ūkininkų ūkių registro duomenimis 2014 m. rugpjūčio 1 d. Trakų rajono savivaldybėje buvo registruoti 2 552 ūkiai (15,9 proc. visų apskrities ūkių). Vidutinis 1 ūkio dydis savivaldybėje (6,98 ha) buvo mažesnis nei vidutiniškai šalyje (9,57 ha), bet didesnis nei apskrityje (6,14 ha), o iš visų apskrities savivaldybių lenkė Elektrėnų ir Vilniaus rajono savivaldybes (7 pav.). 2011–2014 m. sausio 1 d. Vilniaus apskrityje ir Trakų r. sav. mažėjo žemės ūkio valdų, fizinių valdų valdytojų skaičius ir didėjo juridinių valdų valdytojų ir ūkininko ūkių skaičius. Trakų r. sav. juridinių valdų valdytojų skaičius 2011–2014 m. padidėjo nuo 10 iki 24 valdytojo, arba 2,4 karto, ūkininko ūkių skaičius, nuo 2243 iki 2497 ūkio, arba – 11,3 proc. (3 priedo 52 lentelė). Minėtus procesus lėmė žemės plotų konsolidacija ir ūkininkų ūkių plėtra bei juridinis įforminimas. Žemės ūkio naudmenų plotų konsolidavimas iš esmės nepakeitė ūkio dydžio struktūros. 2014 m. sausio 1 d. valdų pasiskirstymas pagal žemės ūkio naudmenas rodo, kad ir apskrityje, ir savivaldybėje dominuoja valdos iki 5 ha ir valdos nuo 5–20 ha. Teigiama, kad jų skaičius mažėja (3 priedo 53 lentelė).

Kaip jau buvo minėta, žemės ūkyje gaminami produktai ir kuriamos darbo vietos. Vilniaus apskrityje ir Trakų r. sav. 2011–2014 m. didėjo ūkininkų ūkių skaičius, tačiau mažėjo fizinių valdų valdytojų skaičius. Apskrityje per minėtą laikotarpį pastarasis sumažėjo nuo 42280 iki 26962 valdytojo, arba 36,2 proc., savivaldybėje – nuo 4201 iki 2822 valdytojo, arba 32,8 proc. (3 priedo 54 lentelė). Tai rodo žemės ūkio ir kaimo gyvybingumo augimą.

Trakų r. sav. kaime, tuo pačiu ir VVG teritorijoje, suformuotas pajėgus žmogiškasis kapitalas. Pagal teritorijos plotą savivaldybė atsilieka nuo Ukmergės, Švenčionių, Šalčininkų r. sav., tačiau 2014 m. sausio 1 d. turėjo didžiausią skaičių tarp apskrities sav. ūkininkų iki 40 m., nuo 40 m. iki 55 m., be to, jų skaičius didėjo nuo 2012 m. (3 priedo 55 lentelė). Trakų r. sav. pastebimas ryšys tarp ūkininko amžiaus ir ūkio dydžio. 2014 m. sausio 1 d. ūkių iki 10 ha didžiausią skaičių turėjo ūkininkai virš 60 metų, tačiau jiems teko didžiausias ir ūkių skaičius nuo 11 ha iki 50 ha (3 priedo 56 lentelė).

Ūkininkų amžius, jų išsilavinimas, praktiniai įgūdžiai sudaro prielaidas sėkmingai žemės ūkio plėtrai. Pertvarkant žemės ūkio sistemą, keitėsi kadru rengimo, perkvalifikavimo ir kt. santykiai. Daugelyje žemės ūkio subjektų dirba dar baigę mokslus sovietiniais laikais. 2011–2014 m. šalyje, Vilniaus apskrityje ir Trakų r. sav. mažėja valdų valdytojų išsilavinimas. Savivaldybėje valdytojų su aukštuoju universitetiniu išsilavinimu sumažėjo nuo 29 iki 26, arba 10,3 proc., su aukštuoju neuniversitetiniu – nuo 29–20, arba 30,0 proc., aukštesniuoju – nuo 101 iki 88, arba 12,9 proc. proc. ir profesiniu – nuo 52 iki 43, arba 17,3 proc. (3 priedo 57 lentelė) (R16).

Nepaisant žemo dirvos našumo, Trakų r. sav. išlaikoma tradicinė ūkininkavimo kryptis. 2014 m. augalininkystė kaip pagrindinė žemės ūkio šaka buvo vykdoma 1 462 ūkiuose, gyvulininkystė – 348 ūkiuose, mišrus ūkis – 301 subjekte, miškininkystė – 39 ūkiuose. Augalininkystė kaip papildoma žemės ūkio veikla buvo plėtojama 1 293 ūkiuose, gyvulininkystė – 537 ūkiuose. Mišrus žemės ūkis buvo vykdomas 25 ūkiuose. Pagrindinė alternatyvinė veikla – miškininkystė buvo vykdoma 42 ūkiuose (3 priedo 58 lentelė) (R17).

Trakų r. sav. administracijos Žemės ūkio skyriaus duomenimis, Trakų r. sav. 2011 m. ekologiškai ūkininkaujančių ūkių skaičius 2011–2014 m. padidėjo 31 proc. (2011 m. buvo 152 ūkiai, 2014 m. – 199 ūkiai), ūkių, užsiimančiųjų žemės ūkio produktų perdirbimu ir realizavimu, skaičius sumažėjo 27,3 proc. (2011 m. buvo 22 ūkiai, 2014 m. – 16 ūkių).

Lietuvoje kaip ir daugelyje ES šalių, kaimo turizmas orientuojasi į poilsio (atostogų) produktų kūrimą, susietą su kaimiška gyvensena bei galimybe užsiimti įvairia su tuo susijusia veikla, ir yra viena sparčiausiai besivystančių alternatyvių žemės ūkiui veiklų kaime, ypač vietovėse, kurios mažiau tinka žemės ūkio veiklai bei pasižymi natūraliais kraštovaizdžiais. Be to, kaimo turizmas

skatina puoselėti etnokultūrinės tradicijas, aplinką. Trakų r. sav. turi išskirtines sąlygas kaimo turizmo plėtrai. Tai rajonas, turintis didelius rekreacinės aplinkos išteklius: miškus, vandens telkinius, saugomas teritorijas, daug kultūros paveldo objektų. Trakų rajono savivaldybėje pakankamai gerai išvystyta apgyvendinimo paslaugų infrastruktūra, geras turizmo informacijos paslaugų prieinamumas. Turistai labai vertina Trakų rajono turimus turizmo produktus, t. y. paslaugų ir turizmo veiklos sąlygų visumą, vertingą gamtos ir kultūros potencialą, gausų istorinį ir etninį ryšį. Trakus patogu apžiūrėti tiek pėsčiomis, tiek dviračiu, plaukiant jachta ar net skrendant lėktuvu. Geros apgyvendinimo galimybės ir savitą karaimų virtuvę pristatantys restoranai, gausu kultūros ir sporto renginių. Patogi vieta Lietuvos žemėlapyje, ežerų apsuptis ir viduramžių pilis saloje leidžia Trakams konkuruoti su gražiausiomis Europos vietovėmis.

2011–2014 m. apgyvendinimo įstaigų skaičius padidėjo nuo 29 iki 34 arba 17 proc., apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose – 26 proc. (3 priedo 59 lentelė). Trakų rajono savivaldybėje pakankamai išplėtotas kaimo turizmo sodybų tinklas. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2012 m. savivaldybėje veikė 44 kaimo turizmo sodybos, 2013 m. – 40 kaimo turizmo sodybų, 2012 m. apgyvendinta 37,4 tūkst. turistų, 2013 m. – 28,4 tūkst. turistų (R18).

Siekiant kuo efektyviau panaudoti savivaldybės turizmo potencialą, būtina nuolat gerinti viešąją turizmo infrastruktūrą, turizmo paslaugų kokybę ir įvairovę bei plėtoti turizmo informavimo ir rinkodaros paslaugas. Šios srities veiklos plėtra VVG teritorijoje bus didelė alternatyva žemės ūkiui, bus kuriamos darbo vietos, vietos gyventojai gaus papildomas pajamas.

VVG atliktas „Verslo ir bendruomenių partnerystės Trakų krašto vietos veiklos grupės teritorijoje tyrimas“ leido išryškinti Trakų krašto VVG teritorijoje esančių bendruomenių partnerystės su verslo atstovais naudą bei problemas ir verslumo galimybes. Tyrimas leido parodyti verslo subjektų susidomėjimą Trakų krašto bendruomenėmis bei bendradarbiavimo galimybes.

Bendruomenės atlieka įvairias funkcijas, tačiau dauguma bendruomenių save priskiria prie atliekančių kultūrinę funkciją. Labai maža bendruomenių dalis kaip pagrindinę savo veiklos funkciją įvardino ūkinę-komercinę. Nors bendruomenės ir norėtų užsiimti bendruomeniniu verslu, tačiau artimoje ateityje to neplanuoja, nes stokoja finansinių bei materialinių išteklių. Bendruomenės mano nestokojančios verslo idėjų ir turinčios pakankamai verslių bei kvalifikuotų narių, tačiau didžioji bendruomenių dalis sutinka, kad bendruomenė gali būti verslo įmonių partnere, taip pat nurodė, kad vietos valdžia galėtų prisidėti, plėtojant bendruomenių verslą. Nemaža bendruomenių dalis mano, kad vietos verslininkai ar vietos įmonės taip pat galėtų prisidėti, vystant bendruomenių verslą.

VVG teritorijoje įvairias veiklas pradeda plėtoti ir bendruomenės: Trakų r. Tiltų k. bendruomenė, bendradarbiaudama su Trakų krašto kultūros ir amatų asociacija, tiekia tautinio paveldo produktų (riešinės, šiaudinės skrybėlės, šiaudinukai, mezginiai) į Trakų krašto tradicinių amatų centrą. Taip pat organizuoja griekinių bapkų edukacijas bei dzūkiškų valgių, muzikavimo pristatymo paslaugas. Trakų r. Valų k. bendruomenės atstovai užsidirba teikdami muzikavimo, šiaudinių sodų rišimo, margučių marginimo ir kt. edukacijų paslaugas. Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“ organizuoja mokamas ekskursijas Angelų kalvoje. Aukštadvario sen. Bijūnų bendruomenės moterys jau yra išleidusios kulinarinių receptų knygą, kepa kakorus ir kitus tradicinius patiekalus, priima grupes, nors labai stokoja priemonių ir įrengimų. Tačiau bendruomeninio verslo tendencijų VVG teritorijoje pateikti nėra galimybės už 2011 ir 2014 m., kadangi konkretus bendruomeninis verslas nebuvo vykdomas.

Apibendrinant ekonominės raidos ypatumus, galima daryti išvadą, kad Trakų r. sav. ir VVG teritorija turi išskirtinumą. Kaimo teritorijoje gyvena 47,4 proc. gyventojų, o žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje pagal 2011 m. gyventojų surašymo duomenis dirbo tik 3,7 proc. savivaldybės gyventojų. Tai 2,5 karto mažiau už šalies vidurkį. Gyventojų užimtumas ir pragyvenimo pajamos gaunamos, plėtojant alternatyvius žemės ūkiui verslus. Trakų r. sav. 2014 m. sausio 1 d. buvo įregistruotos 1 202 MVĮ, o veiklą vykdė tik 492 įmonės arba 40,9 proc. įregistruotų įmonių. Didmeninės ir mažmeninės prekybos, variklių transporto priemonių ir motociklų remonto veiklą

vykdė 127 įmonės arba 25,8 proc. bendro įmonių skaičiaus, žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės – 18 įmonių (3,6 proc.), apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų teikimo – 64 įmonės (13 proc.), apdirbamosios gamybos – 72 įmonės (14,6 proc.) ir kt. Pagal verslumo, kurį parodo MVI skaičius, tenkantis 1 000 gyventojų, savivaldybė ženklai atsilieka nuo šalies lygio. 2014 m. MVI skaičius 1 000 gyventojų šalyje buvo 23,9 įmonės, Vilniaus apskrityje – 34,17 įmonės, Trakų r. sav. – 14,91 įmonės. Tai 30,1 proc. mažiau nei šalyje ir 56,4 proc. nei apskrityje. Trakų rajono savivaldybėje pakankamai išplėtotas kaimo turizmo sodybų tinklas. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2012 m. savivaldybėje veikė 44 kaimo turizmo sodybos, 2013 m. – 40 kaimo turizmo sodybų, 2012 m. apgyvendinta 37,4 tūkst. turistų, 2013 m. – 28,4 tūkst. turistų.

Vienas iš svarbiausių gyventojų poreikių yra didinti verslumą, gyventojų užimtumą ir pajamas. Pagrindinės vietos gyventojų VVG teritorijoje ekonominės problemos – tai netolygus įmonių pasiskirstymas VVG teritorijoje (didžioji dalis įmonių, kuriančių darbo vietas, veikia Trakų, Lentvario miestuose), žemas vietos gyventojų verslumas, ypač atokiose VVG teritorijos seniūnijose, turizmo ir poilsio paslaugų verslų sezoniškumas neužtikrina pastovių pajamų, pragyvenimo šaltinių. VVG teritorijoje esančios įmonės, pradėjusios savo verslą, kaip didžiausius sunkumus įvardino didelę mokesčių našta tenkančią įmonei, kvalifikuotų darbuotojų stoką ir mažą klientų skaičių, bendruomeninio ir (arba) socialinio verslo stoką, labai silpnai išvystytas žemės ūkio produktų perdirbimo ir realizavimo veiklas. Tai mažina žemės ūkio šakos efektyvumą ir nesukuria papildomos pridėtinės vertės bei pajamų.

Gyventojai mato galimybes turizmo ir poilsio paslaugų verslų, senųjų amatų gaivinimo, netradicinių verslų – grybų, uogų, vaistinių ir prieskoninių augalų ir pan. auginimas ir perdirbimas, ekologinių ūkių kūrimo ir kt. verslų plėtros galimybes. VVG teritorijos gyventojai įvardino šiuos pagrindinius poreikius, kuriuos reikia spręsti: skatinti smulkaus verslo kūrimą, diversifikuojant jo veiklas, kuriant darbo vietas, sprendžiant užimtumo, skurdo mažinimo ir nedarbo problemas VVG teritorijoje, sudaryti galimybes jaunimui verslų plėtrai, užimtumo skatinimui kaimo vietovėse, skatinti bendruomenes bei kitas nevyriausybinės organizacijas užsiimti ekonomine veikla, kuriant socialinį verslą, didinant užimtumą VVG teritorijoje bei užtikrinti vietos gyventojų socialinę įtrauktį. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė: pirmą vietą „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams, stiprinant jų įgūdžius“, antrą vietą „Mažinti socialinę atskirtį, didinti vietos gyventojų užimtumą, skatinant NVO socialinę, ekonominę veiklą“. Šių pagrindinių poreikių įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. Vizijoje yra siekiama, kad „VVG teritorija – ekonomiškai išsivysčiusi, darni kurortinė vietovė su konkurencingo verslo galimybėmis, stipriomis NVO, dalyvaujančiomis visuomeniniame gyvenime, kuriant geresnes gyvenimo sąlygas vietos gyventojams“, kuri atitinka vietos gyventojų poreikius ir jų įgyvendinimui VPS yra numatytos pirmo ir antro prioriteto priemonės, veiklos sritys.

2.5.	VVG teritorijos socialinė infrastruktūra ir kultūros ištekliai
------	--

Trakų rajonas pasižymi etnografinė įvairove. Čia nuo seno gyvena lietuvių, karaimų, totorių, rusų bendruomenės, puoselėjančios savo etninę kultūrą ir papročius. Visose Trakų rajono seniūnijose veikia kaimų bendruomenės, kitos nevyriausybinės organizacijos, atstovaujančios vietos gyventojų interesams įvairiose gyvenimo srityse. Rajono gyventojų būrimasis į bendruomenes yra labai svarbus, kadangi bendruomenės suteikia galimybę tiek jaunimui, tiek ir senyvo amžiaus žmonėms telktis, spręsti kylančias problemas, atstovauti savo pačių interesams įvairiose institucijose, o taip pat tarpininkauti bei teikti visokeriopą pagalbą vieni kitiems. VVG teritorijoje bendruomenių skaičius 2011–2014 m. padidėjo nuo 26 iki 34, arba 31 proc. Per 2011–2014 m. bendruomenės per įvairius fondus įgyvendino 61 projektą, kurių bendra vertė sudarė 150 586,94 Eur be VVG lėšų, nors 2011–2014 m. projektų skaičius sumažėjo nuo 23 iki 15, arba 34,8 proc. (3 priedo 60 lentelė). Aktyviausios

yra Aukštadvario, Onušio, Trakų seniūnijų bendruomenės, kurios įgyvendino daugiausia projektų. Visi NVO įgyvendinti projektai pagal VVG teritorijos seniūnijas pateikiami 3 priedo 60.1 lentelėje (R19).

Trakų rajono savivaldybėje veikia 29 švietimo įstaigos, iš jų: ikimokyklinio ugdymo programas vykdo 9 ikimokyklinio ugdymo įstaigos (1 darželis ir 8 lopšeliai-darželiai), bendrojo ugdymo programas – 17 švietimo įstaigų (1 mokykla-darželis, 2 pradinės mokyklos, 3 pagrindinės mokyklos, 1 vidurinė mokykla, 7 gimnazijos, 1 suaugusiųjų mokykla). Yra 2 formalųjų švietimą papildančios įstaigos (Trakų meno mokykla ir Rūdiškių muzikos mokykla), 1 teikia švietimo pagalbos paslaugas (Trakų švietimo pagalbos tarnyba), neformalųjį švietimą vykdo Kūno kultūros ir sporto centras bei Trakų rajono jaunimo turizmo ir laisvalaikio centras.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius 2011–2014 m. Trakų r. sav. padidėjo 1. Kitose Vilniaus apskrities savivaldybėse jų skaičius išliko stabilus, išskyrus Vilniaus miesto, kur padidėjo 20 proc. (3 priedo 61 lentelė) (R20). 2011–2014 m. VVG teritorijoje ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose lankančių asmenų skaičius sumažėjo nuo 1 480 iki 1 307, arba 11,69 proc. (Šaltinis: Trakų r. savivaldybės tarybos sprendimai: 2011-03-31 Nr.S1-69 ir 2013-08-29 Nr.S1-207).

Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius nuo 2009 iki 2014 metų išliko toks pat, bendras mokinių skaičius savivaldybėje per paskutinius penkerius mokslo metus sumažėjo 17,8 proc. (872 mokiniais). Šis savivaldybės rodiklis mažesnis nei šalies (18,8 proc.) ir didesnis nei apskrities (11,5 proc.) rodikliai, o iš visų apskrities savivaldybių atsilieka nuo Šalčininkų rajono (15,3 proc.), Vilniaus rajono (12,3 proc.) ir Vilniaus miesto (8,4 proc.) savivaldybių rodiklių (3 priedo 62 lentelė).

Įvertinus situaciją, galima teigti, kad plati švietimo paslaugų įvairovė, sudarytos sąlygos jaunimo ir suaugusiųjų ugdymui, atokesnių seniūnijų vaikų neformaliajam švietimui, tačiau mokyklų mokinių skaičiaus mažėjimą lemia demografinės būklės pokyčiai, emigracija, kitos mokyklos pasirinkimas, kitos priežastys.

2014 m. Trakų r. sav. veikė 3 profesinio mokymo įstaigos: VšĮ „Sodžiaus meistrai“ (Rudiškių sen.), Aukštadvario žemės ūkio mokykla (Aukštadvario sen.), Lietuvos policijos mokykla (Trakai). 2011–2014 m. parengtų specialistų profesinio mokymo įstaigose skaičius padidėjo 2 kartus (3 priedo 63 lentelė).

Universitetų, kolegijų Trakų r. sav. nėra, aukštojo mokslo studijas šio rajono jaunimas gali pasirinkti Vilniaus mieste, kur yra 13 universitetų, 6 kolegijos.

Trakų rajono savivaldybėje pagrindinė socialinių paslaugų organizatorė yra savivaldybė, o socialines paslaugas teikia biudžetinės ir viešosios įstaigos, nevyriausybinės organizacijos.

Rinkos ekonomikos sąlygos išryškino žmonių grupes, kurioms socialinės paslaugos tapo itin svarbios. Tai socialinės rizikos šeimos, vaikai su negalia ir jų šeimos, likę be tėvų globos vaikai, suaugę asmenys su negalia ir jų šeimos, senyvo amžiaus asmenys ir jų šeimos, socialinės rizikos suaugę asmenys ir jų šeimos, vaikus globojančios šeimos, kiti asmenys ir šeimos.

Socialines paslaugas rajone teikia 23 institucijos, iš jų: 12 VVG teritorijoje (3 priedo 64 lentelė), kurios apima visas socialinės veiklos sritis. Vertinant socialinių paslaugų infrastruktūrą ir jų teikiamas paslaugas, matyti, kad daugiausia socialinių paslaugų įstaigų yra įsikūrusių savivaldybės centre – Trakuose. Socialines paslaugas teikiančių įstaigų, centrų trūksta Rūdiškių, Lentvario miestuose bei Onušio miestelyje.

Trakų rajono savivaldybėje labiausiai patenkinti vaikų, netekusių tėvų globos, poreikiai. Jiems sukurtas pakankamas socialinių paslaugų infrastruktūros tinklas ir socialinių paslaugų kokybė atitinka socialinės globos normatyvus bei vaikų poreikius.

Trūksta socialinių paslaugų neįgaliems vaikams ir vaikams, turintiems specialiųjų poreikių, socialinės rizikos asmenims, psichinę negalią turintiems asmenims.

Trakų rajone veikia Trakų istorijos muziejus, kuris turi 2 padalinius: S. Šapšalo karaimų tautos muziejų ir Sakralinio meno ekspoziciją bei Irklavimo muziejus (3 priedo 65 lentelė). Kultūrine prasme rajonui svarbi Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos veikla. Taip pat Trakų rajone veikia keletas ugdymo įstaigų muziejų (Aukštadvario vidurinės mokyklos kraštotyros-buities

muziejus, Lentvario Motiejaus Šimelionio vidurinės mokyklos istorijos muziejus, Lentvario Motiejaus Šimelionio vidurinės mokyklos geologijos muziejus, Senųjų Trakų Kęstučio vidurinės mokyklos literatūros muziejus, Trakų vidurinės mokyklos istorijos muziejus ir Trakų Vytauto Didžiojo gimnazijos istorijos muziejus.

Trakų istorijos muziejus pagal lankytojų skaičių 2013 m. (345 tūkst. lankytojų) išsiskiria iš kitų kurortų ir kurortinių teritorijų, kurių vidutinis muziejų lankomumas svyravo nuo 1,5 tūkst. lankytojų (Ignalinos rajone) iki 43 tūkst. lankytojų (Anykščių rajone). Trakų istorijos muziejus vidutiniškai per metus suorganizuoja po 3 kultūrinius renginius. Renginiai pritraukia nuo 3 589 lankytojų iki 10 778 lankytojų.

Trakų rajono savivaldybėje veikia Trakų rajono savivaldybės viešoji biblioteka, turinti 15 padalinių: 2 miesto (Lentvario ir Rūdiškių) ir 13 kaimo (Aukštadvario, Bijūnų, Bražuolės, Čižiūnų, Dusmenų, Grendavės, Onušio, Paluknio, Rykantų, Senųjų Trakų, Šlėrių, Šventininkų, Tiltų). Padaliniai išsidėstę visoje Trakų rajono savivaldybės teritorijoje: po 3 padalinius Aukštadvario ir Rūdiškių seniūnijose, po 2 padalinius Lentvario, Onušio ir Senųjų Trakų seniūnijose ir po 1 padalinį Grendavės, Paluknio ir Trakų seniūnijose (8 pav.).

2014 m. pradžioje bendras 1 Trakų rajono bibliotekai tenkantis gyventojų skaičius siekė 2 097 gyventojus. 2014 m. pradžioje Trakų viešoji biblioteka aptarnavo 6 496 gyventojus, o jos miesto padaliniai – Lentvario ir Rūdiškių – atitinkamai 10 750 gyventojų ir 3 199 gyventojus. Didžiausią gyventojų skaičių aptarnauja Lentvario biblioteka. 2014 m. pradžioje kaimo padaliniams vidutiniškai teko po 1 008,7 gyventojus. Daugiausiai gyventojų aptarnavo Senųjų Trakų (2 770 gyventojų), Onušio (1 858 gyventojus), Aukštadvario (1 433 gyventojus), Paluknio (1 277 gyventojus) ir Rykantų (1 251 gyventoją) bibliotekos. Likę padaliniai aptarnavo vietas, kuriose gyveno 400–800 gyventojų.

Kultūros centrų skaičius Trakų r. sav. nuo 2011 m. iki 2014 m. padidėjo 1, t. y. 11 kultūros centrų (3 priedo 66 lentelė). Daugiausia kultūros centrų tarp kaimyninių Trakų rajono savivaldybių veikė Vilniaus rajone (28 kultūros centrai) ir Ukmergės rajone (20 kultūros centrų), mažiausia – Elektrėnų savivaldybėje (2 kultūros centrai).

Atsižvelgiant į tai, kad Trakų kultūros rūmai ar jo padaliniai, Lentvario kultūros rūmai, išsidėstę visose savivaldybės seniūnijose, o kultūros rūmų skaičius, tenkantis 10 tūkst. rajono gyventojų, atitinka vidutinį šalies rodiklį, teigtina, jog kultūros rūmų tinklas rajone išvystytas pakankamai. Pagrindinės kultūros paslaugas Trakų rajono savivaldybėje teikia ir kultūrinę veiklą organizuoja šios įstaigos: VšĮ Trakų kultūros rūmai, VšĮ Lentvario kultūros rūmai, Trakų rajono viešoji biblioteka. Taip pat tokią veiklą vykdo kitos įstaigos (institucijos): Trakų rajono savivaldybės formaliojo ugdymo įstaigos, Trakų rajono neformaliojo ugdymo įstaigos, Trakų rajono savivaldybės seniūnijos, NVO.

Trakų rajono savivaldybėje išplėtos asmens sveikatos priežiūros paslaugos ir jų prieinamumas. Gyventojų sveikata Trakų r. sav. ir VVG teritorijoje rūpinasi ir asmens sveikatos priežiūros paslaugas teikia šios įstaigos: VšĮ Trakų ligoninė, VšĮ Onušio PGS ligoninė, VšĮ Trakų PSCP, VšĮ Aukštadvario PSCP, VšĮ Rūdiškių PSCP, VšĮ Onušio PSCP, VšĮ Trakų PSC, 2 ambulatorijos, 4 kaimo bendruomenių med. punktai. Dantų priežiūros įstaigų Trakų rajone nėra. Odontologinės paslaugos teikiamos pirminėse sveikatos priežiūros įstaigose. VVG teritorijoje yra 1 ligoninė, 1 ambulatorija, 3 centrai, 4 kaimo med. punktai. Sveikatos priežiūros įstaigų skaičius 2011–2014 m. nekito. Sveikatos priežiūros įstaigų skaičius, pacientų, apsilankymų skaičius pateiktas 3 priedo 67 lentelėje (R21).

Per 2014 m. prie Trakų rajono viešųjų pirminių asmens sveikatos priežiūros įstaigų prisirašiusių gyventojų skaičius padidėjo 723 asmenimis, t. y. prie Trakų rajono savivaldybės gydymo įstaigų yra prisirašę gydytis apie 95 proc. visų Trakų rajono gyventojų.

Antrinę ambulatorinę ir stacionarinę asmens sveikatos priežiūros veiklą Trakų rajone vykdo VšĮ Trakų ligoninė. Ambulatorinės antro lygio gydytojų specialistų konsultacijos teikiamos VšĮ Trakų ligoninės Konsultacinėje poliklinikoje. Čia dirba gydytojais specialistais: akušeris-ginekologas,

chirurgas, dermatovenerologas, endokrinologas, kardiologas, neurologas, oftalmologas, otorinolaringologas, ortopedas-traumatologas, pulmonologas, urologas, vidaus ligų gydytojas, vaikų ligų gydytojas, vaikų neurologas, taip pat gydytojai tyrėjai: radiologas, echoskopuotojas, endoskopuotojas. VšĮ Trakų ligoninėje teikiamos dantų protezavimo paslaugos. Šias paslaugas teikia šie gydytojai: odontologas, ortodontas, ortopedas-odontologas.

Stacionarines antro lygio paslaugas teikia VšĮ Trakų ligoninė. Bendras ligoninės lovų skaičius 2014 metais liko nepakitęs, t. y. 135 lovos.

Trakų r. sav. sanatorijų ir reabilitacijos įstaigų nėra.

Viešąją tvarką, visuomenės ir eismo saugumą, nusikaltimų ir kitų teisės pažeidimų prevenciją bei kitas policijai priskirtas funkcijas Trakų rajone ir VVG teritorijoje atlieka Trakų rajono policijos komisariatas. Nusikaltimų išaiškinamumas glaudžiai susijęs su policijos pareigūnų skaičiumi. 2009–2013 m. laikotarpiu policijos pareigūnų skaičius savivaldybėje kasmet tendencingai mažėjo. Rodiklis, nusakantis 1 000 gyventojų tenkantį pareigūnų skaičių, 2013 m. Trakų rajono savivaldybėje (253 pareigūnai) buvo mažesnis nei vidutiniškai šalyje (320 pareigūnų) ir daugumoje apskrities savivaldybių, išskyrus Šalčininkų rajono ir Vilniaus rajono savivaldybes.

Trakų rajono policijai talkina policijos rėmėjai (suaugusieji), jaunieji policijos rėmėjai, saugios kaimynystės grupės. Jų skaičius, išskyrus saugios kaimynystės grupes, 2011–2014 m. Trakų r. sav. ir VVG teritorijoje mažėjo (3 priedo 68 lentelė).

2011–2014 m. užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius Trakų r. sav. nekito, o VVG teritorijoje sumažėjo 19,3 proc. Ištirtų nusikalstamų veikų dalis (proc.) Trakų r. sav. pagerėjo 15,5 proc., VVG teritorijoje – 3,6 proc. (3 priedo 69 lentelė).

2014 m. Trakų rajono priešgaisrinę gelbėjimo įstaigą sudarė 5 ugniagesių komandos (Aukštadvario, Paluknio, Onušio, Rūdiškių, Tiltų) ir nariai. Ugniagesių komandos aptarnauja visą Trakų r. sav. ir VVG teritoriją. Kiekvienoje komandoje dirba po 9 ugniagesius gelbėtojus – 45 darbuotojai, iš viso patvirtinti 47 etatai. Be 5 ugniagesių gelbėtojų komandų, kurios išlaikomos iš deleguotų lėšų, įstaigoje veikia Trakų padalinys, kuris vykdo skęstančiųjų gelbėjimo funkcijas. Šis padalinys išlaikomas iš savivaldybės biudžeto lėšų, šioms funkcijoms vykdyti patvirtinta 13 etatų.

2011–2014 m. laikotarpiu gaisrų skaičius Trakų r. sav. tendencingai mažėjo. 2014 m. lyginant su 2011 m., gaisrų skaičius savivaldybėje sumažėjo beveik perpus (41,5 proc.). Analizuojamu laikotarpiu gaisrų skaičius apskrities savivaldybėse labiausiai išaugo Švenčionių r. sav., Vilniaus r. sav. (3 priedo 70 lentelė). Pagrindinės šių gaisrų priežastys: neatsargus žmonių elgesys su ugnimi, netvarkinga elektros įranga ir elektros prietaisų eksploatavimo taisyklių pažeidimai, žolės ir ražienų deginimas, krosnių, židinių ir dūmtraukių įrengimo bei jų eksploatavimo taisyklių pažeidimai, neatsargus rūkymas.

Trakų r. sav. gyventojų kūno kultūros ir sporto politiką įgyvendina Kūno kultūros ir sporto centras. Remiantis Kūno kultūros ir sporto centro 2013 m. veiklos ataskaita, 2013 m. pab. centre sportavo 327 vaikai. 2011–2013 m. pab. laikotarpiu augo sportuojančiųjų skaičius (2011 m. pab. sportavo 297 vaikai, 2012 m. pab. – 303 vaikai). Trakų kūno kultūros ir sporto centras 2013 m. organizavo 41 renginį, t. y. 7 renginiais mažiau nei 2012 m. ir 15 renginių mažiau nei 2011 m. 2014 m. sportavo 325 vaikai, iš jų: 245 berniukai ir 80 mergaičių.

Trakų rajono savivaldybėje be Trakų kūno kultūros ir sporto centro sporto veiklą vykdo Lietuvos olimpinio sporto centro Trakų irklavimo sporto bazė, LSD „Žalgiris“ irklavimo bazė ir dar 29 sporto organizacijos, VVG teritorijoje – 13 sporto organizacijos. Narių skaičius minėtose organizacijose 2011–2014 m. Trakų r. sav. išaugo 19 proc., VVG teritorijoje – 13 proc. (3 priedo 71 lentelė). Didžioji dalis subjektų veiklą vykdo Trakų mieste (daugiau nei pusė visų subjektų) ir Lentvario mieste. Nė vieno sporto klubo ar organizacijos nėra Grendavės ir Rūdiškių seniūnijose. Sporto klubuose ir organizacijose kultivuojamas krepšinis, irklavimas, baidarių-kanojų irklavimas, tinklinis, aikido, smiginis, ištvermės jėjimas, ledo ritulys, futbolas, šaškės, karate, Vietnamo tradiciniai kovos menai, buriavimas, aviacijos sportas, sveikas gyvenimo būdas ir kt.

Apibendrinus informaciją apie sportą, darytina išvada, kad sudarytos sąlygos gyventojams sportuoti, propaguojamos įvairios sporto šakos.

Valstybės įstaigų VVG teritorijoje nėra.

Trakų r. sav. veikiančios kultūros įstaigos įgyvendina šalies kultūros plėtros politiką, puoselėjant etninę kultūrą, mėgėjų meną, kuriant menines programas, plėtojant švietėjišką (edukacinę), pramoginę veiklą, tenkinant bendruomenės kultūrinius poreikius ir organizuojant profesionalaus meno sklaidą.

Trakų rajono kultūros rūmuose ir jo padaliniuose 2013 m. iš viso veikė 36 mėgėjų meno kolektyvai, kurių veikloje dalyvavo 506 dalyviai. 2009–2012 m. laikotarpiu meno mėgėjų kolektyvų skaičius savivaldybėje kasmet mažėjo, tačiau 2013 m. išaugo. Nepaisant šio augimo, 2013 m. lyginant su 2009 m., meno mėgėjų kolektyvų skaičius savivaldybėje sumažėjo 14,3 proc., kai šalyje mažėjo 12,3 proc., o apskrityje išaugo 3,1 proc. Vertinant meno kolektyvų veikloje dalyvavusių asmenų skaičių, pastebima, kad 2009–2011 m. šis skaičius savivaldybėje mažėjo, kai 2012 m. išaugo, o 2013 m. vėl sumažėjo. 2011–2014 m. meno kolektyvų skaičius nekito ir išliko 36 (3 priedo 72 lentelė) (R22).

2014 m. Trakų rajono savivaldybėje veikė 4 II, 8 III ir 2 IV kategorijos mėgėjų meno kolektyvai. Atitinkamai 2013 m. – 2 II, 4 III ir 2 IV kategorijos mėgėjų meno kolektyvai. Aukščiausią I kategoriją turinčių mėgėjų meno kolektyvų rajone nebuvo (3 priedo 73 lentelė).

Trakų rajono mėgėjų meno kolektyvai dalyvauja įvairiuose renginiuose, kuriuos organizuoja Trakų kultūros rūmai ir jų padaliniai, Lentvario kultūros rūmai ir kitų savivaldybių kultūros centrai. 2013 m. Trakų rajone daugiausiai kultūros renginių surengė Trakų rajono kultūros rūmų Aukštadvario (41 renginys), Dusmenų (30 renginių) ir Rūdiškių padaliniai (29 renginiai). Pažymėtina, kad šiuose padaliniuose, lyginant su kitais padaliniais, veikia didžiausias mėgėjų meno kolektyvų skaičius, turintis nemažą dalyvių skaičių. 2013 m. Trakų rajono kultūros rūmai surengė 27 renginius. Mažiausiai renginių rajone surengė Onušio padalinys (5 renginius). Bijūnų padalinys nesurengė nei vieno renginio, tačiau svarbu paminėti, kad šis kultūros rūmų padalinys buvo įsteigtas tik 2013 m.

Trakų rajono savivaldybėje formalųjį švietimą papildė 2 įstaigos: Trakų meno mokykla ir Rūdiškių muzikos mokykla. 2014 m. pradžioje Trakų meno mokykloje buvo ugdomas 351 mokinys: 182 – muzikos skyriuje, 80 – choreografijos skyriuje ir 89 – dailės skyriuje (3 priedo 74 lentelė). Trakų meno mokyklos padalinys 2014 m. įsteigtas Aukštadvaryje. 2010–2014 m. pradžioje augo Trakų rajono vaikų ir jaunuolių susidomėjimas kultūrine-menine veikla rajone. Meno mokykloje ugdomų mokinių skaičius išaugo 7,3 proc. Nagrinėjamu laikotarpiu sparčiausiai augo mokinių skaičius choreografijos skyriuje (9,6 proc.), kiek mažiau dailės (7,2 proc.) ir muzikos (6,4 proc.) skyriuose.

2014 m. pradžioje Rūdiškių muzikos mokykloje buvo ugdomi 107 vaikai ir jaunuoliai. 2010 – 2014 m. pradžioje įstaigoje ugdomų mokinių skaičius išaugo 5,9 proc.

Trakų rajone veikia Trakų gatvės galerija, įvairios parodos (tapybos, istorijos, šiuolaikinio meno ir kt.), rengiamos Užutrakio dvaro sodybos rūmuose.

Trakų r. sav. ir VVG teritorijoje kino ir teatro nėra.

Trakų rajono savivaldybėje išsidėstę kultūros paveldo objektai svarbūs ne tik istorine ir kultūrine prasmėmis, tačiau jie gali būti panaudoti ir kultūrinio turizmo veikloms skatinti. Didžioji Trakų r. sav. kultūros paveldo objektų, saugomų teritorijų dalis patenka į VVG teritoriją. Kraštovaizdžio prasme patraukliausiose rajono vietose yra išsidėstę piliakalniai, dvarų sodybos ir gatviniai režiniai kaimai. Vertingiausiems istorinio kraštovaizdžio kompleksams išsaugoti buvo įsteigtas Trakų istorinis nacionalinis bei Aukštadvario regioninis parkai. Kultūros paveldo objektų gausa nepasižymi tik pietrytinė Trakų rajono teritorijos dalis. 2014 m. Trakų rajone buvo saugomi 408 kultūros paveldo objektai:

– 388 nekilnojami kultūros paveldo objektai (archeologijos paveldo objektai, laidojimo vietos, mitologinės vietos, nekilnojamosios dailės vertybės, statinių kompleksai, statiniai ir urbanistiniai objektai);

– 20 kilnojamų kultūros paveldo objektų (archeologiniai radiniai, monumentaliosios dailės kūriniai, kitokios dailės vertybės).

Trakų rajono teritoriją paveldosaugos požiūriu galima skirstyti į šias teritorijas: kultūros paveldo objektų teritorijos, kultūros paveldo objektų apsaugos zonos, saugomos teritorijos, įsteigtose jose esančioms kultūros paveldo vertybėms saugoti, kitos teritorijos. Turizmo ir atraktyvumo požiūriu vertingiausios iš jų yra Trakų salos pilis, Trakų senamiestis, Užutrakio, Lentvario, Aukštadvario dvarų pastatų ansambliai ir parkai, Žuklių piliakalnis. Pagal užregistruotų kultūros paveldo objektų skaičių Trakų rajono rodikliai yra vieni aukštesnių, išskyrus Vilniaus r. sav., juos lyginant su kitų apskričių savivaldybėmis, o taip pat kurortais ir kurortinėmis teritorijomis.

Rekreaciniu ir turistiniu požiūriu Trakų rajone patraukliausiais išskiriami šie traukos objektai:

- Galvės ežero Pilies salos gotikinė Trakų salos pilis (XIV–XV a.);
- Senųjų Trakų piliavietė su Benediktinų vienuolyno pastatais ir neogotikine bažnyčia (XV–XIX a.);
- Trakų pusiasalio pilies – vienos didžiausių Lietuvos gynybinių pilių, statytų valdant kunigaikščiui Kęstučiui (XIV a.) – liekanos;
- Dominikonų vienuolynas (XVIII a.), esantis Pusiasalio pilies teritorijoje;
- Švč. Mergelės Marijos Aplankymo bažnyčia Trakų miesto centre, pašventinta 1409 m., kurioje yra stebuklais pagarsėjęs Trakų Dievo Motinos paveikslas;
- Šv. Dievo Motinos gimimo cerkvė (XIX a.);
- Mažasis miestas su karaimų gyvenamaisiais namais (XIX a.);
- Karaimų kenesė (pasaulyje yra tik 3 tokios šventyklos, viena jų – Trakuose);
- Šv. Jono Nepomuko koplytstulpis;
- Galvės ir Skaisčio ežerus skiriančiame pusiasalyje (buvusioje Algirdo saloje) išlikęs Užutrakio dvaras su XIX a. pab. statytais neoklasicistiniais dvaro rūmais ir garsaus prancūzų landšafto architekto Eduardo Andrė projektuotu parku;
- Daniliškių (XIV–XX a.), Varnikėlių, Serapiniškių ir Senųjų Trakų (XIX a.) kaimai;
- Lentvario dvaro sodyba ir Eduardo Andrė projektuotas parkas;
- Daniliškių, Bražuolės, Žuklių, Lavariškių, Pamiškės, Varnikų (V a. pr. Kr.–VI a.) piliakalniai, Mošos, Strėvos, Akmenių pilkapiai;
- Aukštadvario dvaro statinių kompleksas ir parkas.

Dauguma išvardytų objektų yra Trakų miesto apylinkėse. Nekilnojamasis kultūros paveldas nyko ilgą laiką tinkamai netvarkomas ir neprižiūrimas. Sutvarkyti architektūrinį paveldą ir pritaikyti visuomenės reikmėms reikalingos didelės investicijos. Etnografinio paveldo nykimą lemia ir kaimų Lietuvoje tuštėjimas, o kaimo turizmas neišlaiko etnografinio autentiškumo.

Trakų r. sav. teritorijos geografinė padėtis, turtingas gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldas sudaro palankias sąlygas VVG teritorijos socialinei, ekonominei plėtrai ir aplinkosauginių reikalavimų įgyvendinimui.

Siekiant skatinti gyventojų domėjimąsi tautų kultūra, istorija, Trakų turizmo informacijos centras, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija, Trakų istorijos muziejaus, Aukštadvario regioninis parko administracijos, Trakų neįgaliųjų užimtumo centras organizuoja įvairias edukacines programas. Yra 10 programų, susijusių su kulinariniu paveldu. Tai karaimų patiekalai, dzūkiškos duonos kepimas, alaus ir šokolado degustacija bei gruzinų valgiai. Siūlomos 5 programos, susijusios su karyba ir Trakų miesto istorija. 2 programos vyksta laivuose ir yra susijusios su laivyba.

Trakų rajone veikia Trakų rajono tradicinių amatų centras. Centre rengiamos ekspozicijos, parodos, organizuojamos paskaitos, konferencijos, ekspedicijos, puoselėjamas ir demonstruojamas nematerialus paveldas, teikiamos tradicinės paslaugos (muzikavimas, renginių organizavimas, vaisių ruošimas ir kt.), pristatoma rajone gyvenančių tautų kultūra ir amatai. Trakų r. sav. sertifikuoti tradiciniai amatai pateikiami 3 priedo 75 lentelėje.

Tradiciniai Trakų rajono renginiai: Trakų miesto šventė „Trakų vasara“, tarptautinis meninis-edukacinis projektas „Trakų fanfarinė savaitė“, Trakų žemės lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina“, Muzikos festivalis „Užutrakio vakarai“, pučiamųjų orkestrų festivalis „Atataria vamzdžiai“, džiazo žvaigždžių koncertų ciklas „Galvės džiazo fiesta“, tarptautinis mėgėjų teatrų festivalis „Kanapė“, Lietuvos totorių šventė „Sabantujus“, renginys „Tegyvuoja Trakai“, renginių ciklas „Trakai Kalėdų senelių sostinė“, šviesos ir muzikos spektaklis „Trakų legendos“, Užgavėnės, Viduramžių šventė, Trakinės – Trakų atlydai, Karaimų kalbos ir kultūros valandėlė, Kopūstinės kermošius, „Prie ežerėlio“, „Klumpynė“ ir kt.

Trakų rajono nevyriausybinės organizacijos yra aktyvios kultūros paslaugų vartotojos ir kūrėjos. Jos kartu su seniūnijų ir kultūros įstaigų atstovais organizuoja įvairias šventes, susibūrimus ir kitus kaimo kultūrinius renginius.

2013 m. Trakų rajono seniūnijos kartu su kultūros įstaigų ir nevyriausybinių organizacijų atstovais rajone surengė 112 renginių, kuriuose dalyvavo 83 152 lankytojai. Vidutiniškai rajono 1 renginyje apsilankė 742 lankytojai. Aktyviausiai kultūros renginius 2013 m. Trakų rajone organizavo Lentvario (26 renginiai) ir Aukštadvario (22 renginiai) seniūnijos (3 priedo 76 lentelė).

Trakų rajone 2014 m. pradžioje daugiausiai lankytojų sulaukiantys veikiančių nevyriausybinių organizacijų kultūros renginiai pateikiami 3 priedo 77 lentelėje.

Trakų r. sav. administracija sėkmingai vykdo savo funkcijas. Sukurta švietimo, medicinos, socialinių, kultūrinių paslaugų įstaigų tinklo sistema. Vis dėlto sparčiais tempais vykstantys gyventojų kaitos, žmoniškųjų vertybių pokyčiai kelia problemas:

- pasigendama aktyvios nevyriausybinių organizacijų veiklos socialinėje ir verslo srityje;
- dėl mokinių skaičiaus mažėjimo uždaromos kaimo mokyklos, sumažėja vietovės patrauklumas, mokytojai, darbuotojai praranda darbą;
- kaimiškų teritorijų gyventojai dažnai susiduria su problemomis, kylančiomis dėl nepakankamai išplėto medicinos, socialinių paslaugų įstaigų tinklo, jų teikiamų paslaugų prieinamumo;
 - bloga dalies bibliotekų pastatų, įrangos ir inventoriaus būklė, neatitinkanti vartotojų poreikių;
 - kultūros įstaigos, jų padaliniai neturi tinkamai įrengtų salių, scenų, trūksta tinkamos muzikos, garso ir šviesos įrangos kultūriniais renginiams organizuoti;
 - Trakų kraštas yra turtingas kultūros paveldo objektais, kurie svarbūs istorine ir kultūrine prasmėmis, tačiau dalies kultūros paveldo objektų būklė yra nepatenkinama.

Vietos gyventojai siūlo skatinti NVO veiklą kultūros, socialinėje srityse, gerinti medicinos, švietimo ir socialinių paslaugų prieinamumą bei jų teikiamų paslaugų kokybę, motyvuoti vietos jaunimą, jaunimo organizacijas dalyvauti vietos bendruomenės veikloje, skatinti kūrybinę veiklą ir kultūros sklaidą visuomenėje bei modernizuoti kultūros įstaigų infrastruktūrą, sudarant galimybes įsigyti reikiamą įrangą, sutvarkyti kultūros paveldo objektus, juos pritaikant visuomenės reikmėms ir panaudojant turizmo plėtrai. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioriteto tvarka suteikė antrą vietą „Mažinti socialinę atskirtį, didinti vietos gyventojų užimtumą, skatinant NVO socialinę, ekonominę veiklą“, trečią vietą „Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą, pilietiškumo ugdymą“. Šių pagrindinių poreikių įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. Vizijoje yra siekiama, kad „VVG teritorija – ekonomiškai išsivysčiusi, darni kurortinė vietovė su konkurencingo verslo galimybėmis, stipriomis NVO, dalyvaujančiomis visuomeniniame gyvenime, kuriant geresnes gyvenimo sąlygas vietos gyventojams“, kuri atitinka vietos gyventojų poreikius ir jų įgyvendinimui VPS yra numatytos pirmo ir antro prioriteto priemonės, veiklos sritys.

2.6.	VVG teritorijos gamtos išteklių analizė
------	---

Trakų kraštas – vienas gražiausių Lietuvos kampelių, viliojantis ne tik išvaizdžiu kraštovaizdžiu, gražiais miškais, iškilia praeitimi, bet ir gaiviu, tikrų miško kvapų prisotintu oru, švariais ežerais, ramybe. Trakų rajono savivaldybė dėl žemo pramoninės industrijos lygio, gyventojų tankio ir santykinai didelio saugomų teritorijų ploto pasižymi dideliais rekreaciniais plotais. Neatsižvelgiant į ekologinės vietovės privalumus, lieka aktualūs geriamojo vandens kokybės gerinimo, atliekų tvarkymo, dirvožemio racionalaus naudojimo, teritorijos ir vandens telkinių priežiūros klausimai.

Trakų r. savivaldybės teritorijos plotas 1 208 km², iš jų: didžiausią dalį (47,7 proc.) užima miškai, kiek mažesnę (34,1 proc.) – žemės ūkio naudmenos, likusią – vandenys (4,9 proc.), keliai (2,5 proc.) bei kitos paskirties plotai (8,7 proc.) (3 priedo 78 lentelė). Savivaldybės išskirtinis bruožas, lyginant su šalies, Vilniaus apskrities žemės fondo sudėtimi – labai maža žemės ūkio naudmenų dalis jame ir dideli miškų bei vandenų plotai (R23).

Žemės ūkio dirvožemio našumas 33,4 balo – tai vienas iš žemesnių šalyje. Ekonominio apsimokėjimo galimybės plėtoti intensyvių žemės ūkį rajone yra ribotos. Dėl to vietos gyventojai užsiima ekologiniu ūkininkavimu. VI Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenimis, Trakų r. sav. žemės ūkio naudmenų plotai, kuriuose 2009–2014 m. buvo ekologiškai ūkininkaujama, padidėjo 3,5 karto, 2011–2014 m. – 29,2 proc. Šalyje per 2011–2014 m. žemės ūkio naudmenų plotai padidėjo 4,2 proc., Vilniaus apskrityje – 5,6 proc. (3 priedo 79 lentelė).

Svarbi priemonė, gerinanti žemės ūkio naudmenų kokybę, yra biohumusas ir jo panaudojimas žemės ūkyje. Trakų rajone tik labai maža dalis ūkininkų žino jo naudą ir vertę. Sliekų auginimas ir biohumuso gamyba gali tapti ne tik kaimo bendruomenės ar ūkininko verslu, bet ir pagerinti žemės derlingumą.

2014–2015 m. vykdant ES finansuojamą projektą, individualių valdų savininkams buvo dalijamos kompostavimo dėžės. Šia galimybe pasinaudojo apie 3 000 rajono gyventojų. Taip 2014 m. pabaigoje atidaryta žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė Lentvaryje, kurioje kiekvienas gyventojas gali vežti ir nemokamai priduoti sode ar darže susidarancias atliekas: šakas, žolę ir kt. Išskyla kita problema – kaimiškųjų vietovių gyventojams sunku pasiekti šią kompostavimo aikštelę, tuo tarpu, dažnai ūkininkaujant ar užsiimant daržininkyste, susidaro labai dideli žaliųjų atliekų kiekiai, kuriuos tinkamai tvarkant, pvz. įkuriant prie didesnių gyvenviečių nedideles kompostavimo aikšteles, gautas kompostas būtų panaudojamas žemės naudmenų kokybei gerinti.

Trakų krašto VVG jungia visus rajono kaimus ir miestelius iki 6 tūkst. gyventojų. Ypatingo grožio Trakų rajono kraštovaizdis iš dalies yra natūralus, iš dalies – suformuotas. Priešledynmečio reljefas lėmė stambiųjų Trakų parko reljefo formų – ežerų ir pelkių duburių, kalvų – formavimąsi paskutiniojo apledėjimo (13–14 tūkst. m. pr. Kr.) metu. Skirtingose ledyno tirpsimo stadijose Trakų parko pietinėje dalyje susiklostė banguota zandrinė lyguma, šiaurinėje – moreninių kalvų grandinės. Šio reljefo morfostruktūra – unikalus ežeringojo kraštovaizdžio formavimosi Baltijos aukštumose etalonas.

Ežeryno didžiųjų susiekiančių Galvės (361 ha), Skaisčio (286 ha), Bernardinų (88 ha) ir Totoriškių (76 ha) ežerų apsuptyje yra Naujųjų Trakų senamiestis (169 ha) su Salos ir Pusiasalio pilimis, kurie iš esmės ir sudaro šio ansamblio branduolį. Jį juosia mišrūs miškai (3,9 tūkst. ha), kuriuos rytuose keičia pelkės, pietuose – plynaukštė, vakaruose ir šiaurėje išplintanti į kontrastingą daubotą kalvotą reljefą. Tai sudaro puikias sąlygas didžiulei biotopų įvairovei su Europinės svarbos buveinėmis bei daugybe Lietuvoje ir Europos mastu saugomų augalų ir gyvūnų rūšių. Trakų rajone vaizdingai išsidėstę piliakalniai, piliavietės, dvarai, kupstiniai ir valakiniai kaimai, vienkiemiai. Visi Trakų istorinio nacionalinio parko komponentai yra sujungti į integruotą holistinę teritorinę ir vizualinę visumą, kuri palieka neišdildomą įspūdį (informacijos šaltinis <http://www.seniejitrakai.lt/apie-park/>).

Šiomis dienomis kai kurie gamtinių buveinių tipai patiria didelių permainų – vyksta ekosistemų fragmentacija, kinta kraštovaizdžio struktūra tiek dėl renatūralizacijos procesų, tiek dėl intensyvėjančios urbanizacijos, pokyčių žemės ūkio veikloje ir neracionalaus gamtos išteklių naudojimo. Didžiulę grėsmę augalijai ir gyvūnijai kelia invazinės rūšys, galimai nekontroliuojamas genetiškai modifikuotų organizmų plitimas. Siekiant augalų ir gyvūnų rūšių, natūralių buveinių palankios apsaugos būklės, būtina plėtoti saugomų teritorijų ir „Natura 2000“ tinklą, vykdyti priemones, stiprinančias gamtinį karkasą, stabdančias biologinės įvairovės nykimą, ekosistemų ir jų teikiamų paslaugų kokybės blogėjimą.

Kraštovaizdžio struktūrai didžiausią neigiamą poveikį daro spartus užstatytų miestų erdvių tankinimas (žaliųjų erdvių mažėjimas), užmiesčių urbanizacijos plėtros procesai, kelių tinklo plėtra, erozijos procesai, taip pat apleistais statiniais, karjeriais ir durpynais pažeistų teritorijų plotas, kurį reikia rekultivuoti. Siekiant išsaugoti įvairaus lygmens kraštovaizdžio arealus ir jų geoekologinį potencialą, būtina užtikrinti tinkamą jų planavimą, naudojimą ir tvarkymą, pažeistų kraštovaizdžio teritorijų atkūrimą, novatoriškų žaliosios infrastruktūros sprendimų diegimą, suderinant socialinius, ekonominius ir ekologinius interesus.

Rajone miškai sudaro net 46 proc. visos teritorijos ploto. Miškų biologinės įvairovės išsaugojimas – viena iš ekologiškai, ekonomiškai ir socialiai orientuoto subalansuoto miškų ūkio kryptų. Miškai vis dar turtingi biologinių vertybių, dėl ko miškų apsauga yra viena iš svarbiausių mūsų bendrų pastangų dalis, siekiant išsaugoti gamtinę aplinką ateities kartoms.

Savivaldybė priskiriama ežeringoms administracinėms teritorijoms. Savivaldybės teritorijoje telkšo 197 ežerai, iš kurių didžiausi – Galvės (361,1 ha), Vilkokšnio (336 ha), Skaisčio (282 ha), Akmenos (268,7 ha) ir 7 tvenkiniai, iš kurių didžiausias – Aukštadvario (293,5 ha).

Trakų rajono savivaldybė – viena vaizdingiausių bei rekreacijai turinti didžiausius gamtos išteklius. Savivaldybės teritorijos šiaurine riba teka Neris, pietrytine – Merkys, o pradžią gauna Strėva, Verknė, Lukna ir Geluža. Vandens sporto ir turizmo entuziastus traukia apie 200 ežerų, iš kurių didžiausi yra Galvė, Vilkokšnis, Skaistis, Akmena, Totoriškės, Margis. Iš didesnių tvenkinių paminėtinas Aukštadvario.

Trakų rajonui būdinga didžiulė vietinių bei svetimžemių medžių ir krūmų įvairovė. Nemažiau įvairi ir žolinė augmenija. Kalvotas daubotas reljefas ir derlingi dirvožemiai sukuria pačias įvairiausias augimo sąlygas. Ežerų ir tvenkinių pakrantėse veši drėgnų vietų ir net pelkių augalai, pievelėse bei laukymėse – pievoms būdingos rūšys, prie kelių, takų ir pastatų – žmogaus kaimynystę mėgstantys augalai. Didžiausia žolinių augalų įvairovė vasarą būna pievose. Jose rastos ir saugomos į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos augalų ir gyvūnų rūšys: grybai, kerpės, samanos, gaubtasėkliai, žinduoliai, paukščiai, varliagyviai, žuvys, vėžiagyviai, dėlės, vabzdžiai ir kt. (informacijos šaltinis <http://www.seniejitrakai.lt/u-utrakio-parko-olynai/>).

Natūrali gamta, biotipų įvairovė suteikia prieglobstį įvairiausioms gyvūnų rūšims. Rajono teritorijoje aptiktos 165 paukščių rūšys, iš jų: 37 rūšys, įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Peri baltnugariai geniai (*Dendrocopos leucotos*), juodieji pesliai (*Milvus migrans*), pilkosios meletos (*Picus canus*), vapsvaėdžiai (*Pernis apivorus*), pievinės lingės (*Circus pygargus*), tulžiai (*Alcedo atthis*), griežlės (*Crex crex*) ir kt. Paukščiams tinkamiausios buveinės – užpelkėję ežerų, Verknės upės pakraščiai, natūralios pievos, gojaliai, sengirės. Gausi entomofaunos rūšinė įvairovė – aptikta daugiau kaip 1 000 rūšių, iš jų: 37 retos – didysis skydvabalys, ūsuotis dailidė, kruvinoji strėliukė, raudonsparnė meškutė, baltajuostis juodsprindis ir kt. Vabzdžiams vertingiausi arealai yra Mergiškių–Kalvų, Skrebio miškuose esančios pievelės, Ūbiškių miškas, užpelkėjęs Verknės slėnis parko pietvakariniame pakraštyje. Brandesniuose miškuose su ažuolais, skroblais gyvena lazdyninės miegapelės. Tinkamos sąlygos šikšnosparniams, elniniams žvėrimis ir kt. Ežeruose ir upėse veisiasi lynai, kiršliai, šamai, vėgėlės, kai kurie puikuoja lašišinėmis žuvimis: upėtakiais, sykais, seliavomis, peledėmis. Ežerus su smėlėtu dugnu pamėgę plačiažnypliai vėžiai, švarius vandenys – ūdros ir bebrai (informacijos šaltinis www.arp.lt) (R24).

Biologinės įvairovės nykimas sutrikdo ekosistemų funkcijas, o tai neigiamai atsiliepia visuomenės gerovei ir ekonomikai.

Trakų rajono teritorijoje yra įkurti Aukštadvario ir Neries regioniniai parkai bei Trakų istorinis nacionalinis parkas (R25). 1992 metais įsteigtas Aukštadvario regioninis parkas, kurio tikslas yra išsaugoti vertingą Verknės ir Strėvos aukštupių kraštovaizdį, jo gamtinę ekosistemą bei kultūros paveldo vertybes, jas tvarkyti bei racionaliai naudoti. Daugiau kaip pusė parko teritorijos apaugusi mišku. Parke yra 1 rezervatas ir 15 draustinių, iš jų: 7 yra skirti unikaliam kraštovaizdžiui išsaugoti, 4 – hidrografiniai, kuriuose saugomos ežerų ir upių krantų linijos, ir kt. Neries slėnio miškų, savitos augalijos, jos vidurupio kilpų sistemai ir natūralių intakų apsaugai bei kultūros paveldui išsaugoti 1992 m. buvo įsteigtas Neries regioninis parkas. Yra 2 parko draustiniai: Saidės hidrografinis ir Semeniukų zoologinis.

Trakų istorinis nacionalinis parkas įsteigtas 1991 metais. Jis skirtas Lietuvos valstybingumo istoriniam centrai Trakuose – pilių kompleksams, Trakų miesto ir jo apylinkių kultūros ir gamtos vertybėms, kitiems objektams ar jų kompleksams, istorinio nacionalinio parko kraštovaizdžiui, etnokultūriniam paveldui saugoti, tvarkyti, naudoti.

Ypatingai gražų parko kraštovaizdį pagyvina miškai, tyvuliuojantys 32 ežerai ir vaizdingai išsidėstę Daniliškių, Varnikų, Bražuolės, Senųjų Trakų piliakalniai, Užutrakio dvaras, reliktiniai Senųjų Trakų, Varnikėlių ir Serapiniškių kaimai bei išlikusios natūralios pirminės gamtos vietovės su didžiule biotopų įvairove bei Europinės svarbos buveinėmis Varnikų botaniniame zoologiniame bei Plomėnų ornitologiniame draustiniuose.

Aukštadvario bei Neries regioninių parkų teritorijoje be esančių 32 draustinių dar yra įsteigti 6 valstybiniai draustiniai: Pipiriškių geomorfologiniame draustinyje saugomi Dzūkų aukštumos pakraščiniai moreniniai dariniai, Taučionių geomorfologiniame draustinyje siekiama išsaugoti priešpaskutinės apledėjimo stadijos metu suformuoto moreninio gūbrio fragmentus, Gėjaus telmologiniam draustiniui būdingas stambių pelkinių duburių kompleksas, Ilgučio botaninio draustinio tikslas – išsaugoti retų rūšių augalų augavietes, Papio ornitologinio draustinio teritorijoje esantis Papio ežeras ir jo apyežeriai – migruojančių paukščių apsistojimo vieta, didžiųjų baublių, pievinių lingių perimvietės, Merkio ichtiologinis draustinis įsteigtas, siekiant išsaugoti upėtakių, kiršlių nerštavietes.

Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo veiklą Trakų rajone vykdo UAB „Trakų vandenys“. UAB „Trakų vandenys“ 2009–2012 m. paklojo 40,226 km vandentiekio tinklų ir 54,791 km nuotekų tinklų, pastatė 18 nuotekų siurblinių, įrengė vandenvietę su vandens gerinimo įrenginiais Varnikuose, rekonstravo Aukštadvario nuotekų valymo įrenginius, pastatė naujus nuotekų valymo įrenginius Rūdiškėse ir Paluknyje. Prie centralizuotų vandentiekio tinklų prisijungė 530 vartotojų, prie nuotekų tinklų – 1 430 vartotojų. UAB „Trakų vandenys“ 2013–2017 m. ketina nutiesti 21,5 km vandentiekio ir 21,3 km nuotekų tinklų, pastatyti 6 nuotekų siurblinės, rekonstruoti Aukštadvario nuotekų valyklą ir pastatyti naują Paluknyje, pastatyti vandens gerinimo įrenginius (Aukštadvaryje, Rūdiškėse, Paluknyje, Onuškyje) ir tikimasi, kad 98,2 proc. vartotojų tiekiamas vanduo atitiks Lietuvos higienos normos reikalavimus, prie centralizuotų vandens tiekimo planuojama prijungti 297 vartotojus (bus sudaryta galimybė papildomai prisijungti 161 vartotojui), prie nuotekų tvarkymo tinklų planuojama prijungti 898 vartotojus.

Trakų rajono savivaldybės vartotojams geriamasis vanduo tiekiamas vien iš požeminių vandens šaltinių. UAB „Trakų vandenys“ eksploatuoja 24 vandenvietes su 63 gręžiniais ir 105,5 km vandentiekio tinklų. Šiuo metu centralizuota geriamojo vandens tiekimo paslauga naudojasi 60,2 proc. Trakų rajono savivaldybės gyventojų, o higienos normos reikalavimus atitinkantį vandenį gauna 83,2 proc. vartotojų. Vandenviečių tiekiamo vandens kokybė (vartotojo čiaupe) yra gera ir beveik visų vandenviečių vanduo atitinka keliamus reikalavimus, o Dusmenų vandenvietėje yra viršijamas bendrosios geležies kiekis (2013 m. duomenys, http://trakuvandenys.lt/?page_id=18). Kaimiškose vietovėse vanduo dažniausiai tiekiamas iš individualių šulinių, kurių vandens kokybės monitoringas nėra atliekamas, tad ištirti šulinių vandens kokybę yra būtina, o aptikus neatitinkamą

reikia imtis priemonių vandens kokybei pagerinti arba, jeigu yra galimybė, prisijungti prie centralizuotų vandens tinklų.

Nuotekų tvarkymas. Esamą nuotekų sistemą Trakų rajono savivaldybėje sudaro 39 nuotekų siurblinės ir 4 nuotekų valyklos, nutiesta 64,9 km nuotekų tinklų. Šiuo metu nuotekų tvarkymo paslauga naudojasi 57,4 proc. Trakų rajono savivaldybės gyventojų. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2012 m. Trakų rajono savivaldybėje į paviršinius vandenis buvo išleista 510,9 tūkst. m³ nuotekų, iš jų: 54,3 tūkst. m³ (10,6 proc.) – išvalytos iki normos ir 456,6 tūkst. m³ (89,4 proc.) – nepakankamai išvalytos (šaltinis Trakų rajono savivaldybės 2016 – 2025 m. strateginis plėtros planas (galima susipažinti įstaigoje)).

Nuotekų tvarkymas Trakų rajono kaimiškose vietovėse vis dar išlieka didele problema. Didžioji gyventojų dalis naudojasi senomis išgriebimo duobėmis, kurios dažnai neatitinka higienos reikalavimų. Reikalinga atlikti šachtinių šulinių bei gręžinių vandens kokybės tyrimus ir, remiantis pateiktomis išvadomis, tvarkyti nuotekų šalinimo sistemas ar įrengti naujas, įrengti vandens valymo įrenginius.

Kaip buvo jau anksčiau minėta, Trakų rajonas – vienas ežeringiausių rajonų Lietuvoje. Atsižvelgiant į 2006 m. vasario 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/7/EB dėl maudyklų vandens kokybės valdymo, panaikinanti Direktyvą 76/160/EEB, 4 straipsnio nuostatas, maudyklų vandens kokybė vertinama kiekviename paplūdimyje, pasibaigus maudymosi sezonui ir remiantis maudyklų vandens kokybės duomenimis, surinktais per einamąjį ir tris ankstesnius sezonus. Maudyklų vandens kokybės vertinimas atliekamas remiantis dviejų mikrobiologinių parametru (žarninių enterokokų ir žarninių lazdelių (*E.coli*)) duomenų rinkiniu, kurį sudaro stebėsenos duomenys. Duomenų rinkinį sudaro ne mažiau kaip 16 mėginių. Trakų rajono ežerų vandens kokybė pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/7/EB reikalavimus yra puiki. Trakų rajone kiekvienais metais yra atliekamas 7 ežerų maudyklų vandens kokybės monitoringas.

2013 m. atsinaujinančios energijos Lietuvoje sudarė 18,8 proc. visos šalies elektros energijos gamybos. Lietuvos Respublikos Vyriausybė siekia generuoti 23 proc. visos energijos iš atsinaujinančių išteklių iki 2020 m. Energijos kiekis iš biomasės Lietuvoje yra antras pagal dydį ES 1 gyventojui. Manoma, kad 2020 m. šalis lems ES biomasės turimą biokuro gamybai kiekį. Trakų rajone pagrindiniai atsinaujinančios energijos šaltiniai yra biokuras, saulės energija ir sąvartyno dujos. Pagrindiniai biomasės ištekliai gaunami iš rajono miškų, kurie užima apie 46 proc. viso rajono ploto. Daugiau kaip 9 000 m³ medienos Trakų rajone gali būti naudojama kaip biokuras katilinėms. Biokuro panaudojimas rajone auga labai sparčiai ir tikimasi, kad 2020–2025 m. biokuro sunaudojimas pasieks 75 proc. viso kuro sąnaudų šildymui.

Pirmoji biodujų iš sąvartynų surinkimo įranga buvo sumontuota Kariotiškėse, šalia buvusio sąvartyno. Daugiau kaip 3 mln. tonų komunalinių atliekų buvo suvežta į šį sąvartyną per 20 jo gyvavimo metų. Sąvartynas buvo uždarytas prieš 4 metus, tuomet pradėta įrengti biodujas surenkančią sistemą, kurios galingumas šiandien yra 500 kW per val. ir planuojama, kad šis kiekis vėliau tik didės. Išgaunamu energijos kiekiu galima aprūpinti tokią gyvenvietę kaip Kariotiškės, tačiau yra nutiestas 14 km ilgio kabelis, kuris elektros energiją perduoda elektrinei. Planuojama, kad ši biodujų elektrinė gyvuos apie 15 metų.

2013 m. Trakų rajone buvo tik pradėti statyti saulės kolektorių parkai. Vienas didžiausių (2,5 ha ploto) yra įsikūręs šalia Bražuolės kaimo, jo galingumas yra 1 MW. Saulės energijos panaudojimas Trakų rajone dar tik įsibėgėja. Vis daugiau individualių namų ūkių pradeda naudoti saulės energiją elektros gamybai ar vandens pašildymui, tačiau potencialas yra labai didelis (R26).

Didelę svarbą šiandieninei Trakų rajono bendruomenių veiklai turi visuomenės informavimas ir švietimas apie aplinką. VVG teritorijoje, siekiant didinti visuomenės aplinkosauginį sąmoningumą ir informuotumą apie aplinką, reikalingos edukacinės ir švietimo priemonės įvairiais aplinkos klausimais.

Trakų kraštas išskirtinumą parodo ne tik išvaizdžiu kraštovaizdžiu, gražiais miškais, iškilia praeitimi, bet ir išsaugota bei prižiūrima gamtine aplinka. Trakų rajono savivaldybės teritorijos plote

didžiausią dalį (47,7 proc.) užima miškai, kiek mažesnę (34,1 proc.) – žemės ūkio naudmenos, vandenys (4,9 proc.). Savivaldybėje išskirtinai mažas žemės fonde žemės ūkio naudmenų lyginamasis svoris. Žemės ūkio dirvožemio našumas tik 33,4 balo, kalvotas reljefas ir efektyviai žemės ūkio produktų gamybai galimybės yra ribotos, todėl teritorija pasižymi dideliais rekreaciniais plotais. Trakų rajono savivaldybėje įkurtos įvairios paskirties ir apsaugos režimo saugomos teritorijos – 3 valstybiniai parkai, Aukštadvario ir Neries regioniniai parkai, 6 valstybiniai draustiniai bei kiti valstybės ir savivaldybės saugomi gamtos paveldo objektai. Vietos gyventojai didžiuojasi savo krašto gamtos ištekliais ir aktyvia veikla prisideda, kad tą grožį išsaugoti ateinančioms kartoms. Vietos gyventojai perspektyvoje siūlo plėsti rekreacinės paskirties teritorijas, mažinti žemės ūkio, miško paskirties teritorijų plotus, daugiau vandens telkinių priskirti rekreacinei zonai. Minėti pokyčiai sudarytų sąlygas turizmo ir kitų šią verslo sritį aptarnaujančių verslų plėtrai. Vietos gyventojai pirmumą suteikė pagrindiniams poreikiams ir prioritetu tvarka suteikė pirmą vietą „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams, stiprinant jų įgūdžius“. Šio pagrindinio poreikio įgyvendinimui VPS yra numatyta vizija, prioritetai, priemonės ir veiklos sritys. Vizijoje yra siekiama, kad „VVG teritorija – ekonomiškai išsivysčiusi, darni kurortinė vietovė su konkurencingo verslo galimybėmis, stipriomis NVO, dalyvaujančiomis visuomeniniame gyvenime, kuriant geresnes gyvenimo sąlygas vietos gyventojams“, kuri atitinka vietos gyventojų poreikius ir jų įgyvendinimui VPS yra numatytos pirmo prioriteto priemonės, veiklos sritys.

2.7.	Papildoma informacija
------	-----------------------

3. VVG teritorijos SSGG		
3.1.	Stiprybės	Stiprybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.1.1.	Geografinė vieta bei savita istorija sukuria išskirtinį Lietuvoje ir Europoje kraštovaizdį, vertingą ekonominei plėtrai, aktyvaus poilsio veiklai.	R2, R23, R24, R25
3.1.2.	Vietovės gyventojų išsilavinimo lygis sudaro prielaidas sėkmingai ūkio ir socialinei vietovės plėtrai.	R9
3.1.3.	Įvairialypė tautinė gyventojų sudėtis ir istoriškai susiformavusi tolerancija.	R3
3.1.4.	Išlaikoma tradicinė žemės ūkio ūkininkavimo kryptis.	R17
3.1.5.	VVG teritorijoje veikia aktyvios kaimo bendruomenės ir kitos NVO, gebančios pritraukti investicijas, įgyvendinti projektus.	R19
3.1.6.	Plati švietimo, medicinos, kultūros įstaigų paslaugų tinklo veikla.	R20, R21, R22
3.2.	Silpnybės	Silpnybę pagrindžiančio rodiklio Nr.
3.2.1.	VVG teritorijos administracinių vietovių skirtumai trukdo verslų plėtrai, kokybiškam socialinių paslaugų teikimui vietos gyventojams.	R1, R15
3.2.2.	Demografinė padėtis lemia socialines ir ekonomines problemas, gyventojų socialinio aprūpinimo bei sveikatos priežiūros poreikį.	R4, R5, R6, R8
3.2.3.	Dalis darbo jėgos atskirose seniūnijose nepajėgi prisitaikyti prie darbo rinkos reikalavimų ir didelė bedarbystė.	R10
3.2.4.	Nepakankamas gyventojų verslumo lygis.	R13
3.2.5.	Nepakankamos materialinės investicijos ekonominės veiklos plėtrai.	R14
3.2.6.	Nepakankamas žemės ūkio specialistų išsilavinimas.	R16
3.3.	Galimybės	
3.3.1.	Turizmo plėtra šalyje sudarys galimybes turizmo ir jį aptarnaujančių verslų plėtrai VVG teritorijoje.	
3.3.2.	ES paramos panaudojimas verslo plėtrai, kuriant darbo vietas, didinant užimtumą bei skurdo mažinimą VVG teritorijoje.	
3.3.3.	Kylant kvalifikaciniams reikalavimams Šalyje, kelti gyventojų kvalifikaciją VVG teritorijoje.	
3.3.4.	Panaudojant kitų šalies regionų patirtį, ugdyti pilietišką visuomenę VVG teritorijoje, puoselėjant kultūros tradicijas.	
3.3.5.	Besiplečiantis visuomeninis judėjimas Šalyje skatina NVO socialinės ir ekonominės veiklos plėtrą VVG teritorijoje, užtikrinant vietos gyventojų socialinę įtrauktį ir užimtumą.	
3.3.6.	Didėjantis poreikis naujoms paslaugų rūšims Šalyje skatina gerinti paslaugų plėtrą, kokybę ir įvairovę VVG teritorijoje.	
3.4.	Grėsmės	
3.4.1.	Vykstantys neigiami demografiniai pokyčiai Lietuvoje, kelia grėsmę VVG teritorijos gyventojų demografiniai struktūrai, socialinei ir ekonominei plėtrai.	
3.4.2.	Šalyje senstant visuomenei didės socialinių paslaugų poreikis VVG teritorijoje.	
3.4.3.	Esamos darbo jėgos kvalifikacijos neatitikimas augančiam technologijų lygiui Šalyje trukdys inovatyvių priemonių diegimui, verslo efektyvumo didinimui VVG teritorijoje.	

3.4.4.	Didėjanti konkurencija su kitais šalies regionais kelia grėsmę VVG teritorijos verslo plėtrai.
3.4.5.	Nepakankamas dėmesys verslo plėtrai, darbo vietų kūrimui Šalyje, mažins socialinę įtrauktį, didins socialinę atskirtį ir emigraciją VVG teritorijoje.
3.4.6	Plečiantis kitų tautų tradicijoms šalyje kyla grėsmė VVG teritorijos savitumo, kultūrinių vertybių ir tradicijų išsaugojimui.

4. VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas prioritetine tvarka				
Eil. Nr.	VVG teritorijos plėtros poreikių nustatymas (prioritetine tvarka)	Poreikį pagrindžiantys VVG teritorijos SSSG teiginiai (Nr.)	Sąsaja su KPP 2014–2020 m. nustatytais nacionaliniais kaimo plėtros poreikiais	Poreikio tenkinimas / netenkinimas iš VPS lėšų
4.1.	Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams, stiprinant jų įgūdžius.	3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.2.6., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.4.1., 3.4.3., 3.4.4., 3.4.5.	8, 9, 10, 21	Tenkinamas
4.2.	Mažinti socialinę atskirtį, didinti vietos gyventojų užimtumą, skatinant NVO socialinę, ekonominę veiklą.	3.1.5., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.5., 3.3.6., 3.4.2.	18, 19, 9	Tenkinamas
4.3.	Skatinti krašto kultūros savitumo išsaugojimą, tradicijų puoselėjimą, pilietiškumo ugdymą.	3.1.6., 3.2.1., 3.3.4., 3.4.6.	19	Tenkinamas

II DALIS. KOKIE MŪŠŲ PRIORITETAI IR TIKSLAI?

5. VPS prioritetai, priemonės ir veiklos sritys			
5.1.	VPS prioritetai, priemonės ir jų veiklos sritys (jei veiklos sritys numatytos):		Sąsaja su VVG teritorijos poreikiais
5.1.1.	I prioritetas: EKONOMINĖS PLĖTROS SKAITINIMAS, PRITRAUKIANT INVESTICIJAS, KURIANT VERSLĄ, DARBO VIETAS		
		Kodai:	
5.1.1.1.	Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra	LEADER-19.2-6	4.1.
5.1.1.1.1.	– veiklos sritis: Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuoja KPP)	LEADER-19.2-6.2	4.1.
5.1.1.1.2.	– veiklos sritis: Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuoja KPP)	LEADER-19.2-6.4	4.1.
5.1.1.2.	Priemonė: Bendradarbiavimas	LEADER-19.2-16.	4.1.
5.1.1.2.1.	– veiklos sritis: Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui organizuojant bendrus darbo procesus ir dalijantis infrastruktūra bei ištekliais ir siekiant plėtoti su kaimo turizmu susijusias turizmo paslaugas ir (arba) vykdyti jų rinkodarą (reglamentuoja KPP)	LEADER-19.2-16.3	4.1.
5.1.1.3.	Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)	LEADER-19.2-SAVA-1	4.1., 4.2.
5.1.2.	II prioritetas: SOCIALINĖ PLĖTRA, SKATINANT VIETOS GYVENTOJŲ BENDRUOMENIŠKUMĄ IR SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ, MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ		
		Kodai:	
5.1.2.1.	Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)	LEADER-19.2-SAVA-3	4.1.
5.1.2.2.	Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	LEADER-19.2-SAVA-4	4.3.
5.1.2.3.	Priemonė: NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas	LEADER-19.2-SAVA-5	4.2.

7. VPS sąsaja su VVG teritorijos strateginiais dokumentais ir ESBJRS	
Strateginio dokumento pavadinimas	VPS sąsajos pagrindimas
7.1. VVG teritorijos savivaldybės plėtros strateginis planas	<p>Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas yra kompleksinis teisinis strateginio planavimo dokumentas, kuriuo nustatoma bendroji savivaldybės plėtros strategija ir priemonės jai įgyvendinti. Strateginis planas nustato plėtros prioritetus, tikslus ir priemones šiai strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapus. Strateginiame plane numatyta Trakų rajono savivaldybės vizija: Trakų kraštas, kuriame gera gyventi, verta apsilankyti ir pailsėti. Planas turi tris prioritetines sritis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prioritetinė sritis. Turistinio potencialo didinimas ir ekonominės plėtros skatinimas. 2. Prioritetinė sritis. Sumanios ir socialiai aprūpintos visuomenės kūrimas. 3. Prioritetinė sritis. Darnus teritorijų ir infrastruktūros vystymas. <p>VPS turi sąsają su Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginiu plėtros planu, kadangi ji skirta VVG teritorijai, t. y. visai Trakų rajono teritorijai, išskyrus Trakų ir Lentvario miestus. VPS numatyti prioritetai, priemonės papildo minėto strateginio plano prioritetines sritis, priemones, jų tikslus, uždavinius bei siekiamus rezultatus:</p>
VPS sąsaja su Trakų rajono savivaldybės 2016 – 2025 metų strateginiu plėtros planu prioritetų, priemonių lygiu:	
Trakų rajono savivaldybės 2016 – 2025 metų strateginis plėtros planas	Vietos plėtros strategija
<p>I PRIORITETINĖ SRITIS. TURISTINIO POTENCIALO DIDINIMAS IR EKONOMINĖS PLĖTROS SKATINIMAS.</p> <p>1.1.1.3 priemonė. Plėtoti ir tobulinti verslo rėmimo sistemą skatinant naujų įmonių kūrimąsi ir esamų plėtrą, naujų darbo vietų kūrimąsi.</p> <p>1.1.3.10 priemonė. Puoselėti tradicinius amatus, išsaugoti tradicinių amatų technologijas.</p> <p>1.2.1.8 priemonė. Remti bendruomenių ir kitų nevyriausybinių organizacijų (NVO) iniciatyvas.</p> <p>1.2.1.9 priemonė. Stiprinti NVO ir viešojo sektoriaus partnerystę.</p>	<p>I prioritetas: EKONOMINĖS PLĖTROS SKAITINIMAS, PRITRAUKIANT INVESTICIJAS, KURIANT VERSLĄ, DARBO VIETAS.</p> <p>1.1. Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra.</p> <p>1.2. Priemonė: Bendradarbiavimas.</p> <p>1.3. Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO).</p> <p>II prioritetas: SOCIALINĖ PLĖTRA, SKATINANT VIETOS GYVENTOJŲ BENDRUOMENIŠKUMĄ IR SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ, MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ.</p>

		<p>II PRIORITETINĖ SRITIS. SUMANIOS IR SOCIALIAI APRŪPINTOS VISUOMENĖS KŪRIMAS.</p> <p>2.1.3.2 priemonė. Prioritetine tvarka finansuoti jaunimo iniciatyvas (projektus, programas).</p> <p>2.2.2.6 priemonė. Skatinti ir remti bendradarbiavimą tarp socialinių partnerių, visuomeninių, NVO organizacijų įgyvendinant sveikatingumo projektus.</p> <p>2.2.3.9 priemonė. Plėtoti ir remti NVO ir bendruomenių teikiamas socialines paslaugas.</p> <p>2.2.4.2 priemonė. Skatinti ir remti NVO dėl socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje teikimo įvairių grupių neįgaliesiems.</p> <p>2.3.1.7 priemonė. Skatinti gyventojų kultūrinį aktyvumą.</p> <p>2.3.1.8 priemonė. Remti tradicinius ir unikalius kultūrinius, edukacinius renginius, akcijas, forumus.</p> <p>2.3.2.2 priemonė. Tvarkyti ir visuomenės poreikiams pritaikyti rajono nekilnojamojo kultūros paveldo objektus.</p>	<p>2.1. Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis).</p> <p>2.2. Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas.</p> <p>2.3. Priemonė: NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas.</p>
		<p>Įgyvendinta VPS ir pasiekti rezultatai prisidės prie Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginio plėtros plano pasiektų rezultatų.</p>	
7.2.	VVG teritorijoje patvirtintas regiono plėtros planas	<p>VVG, vadovaudamasi taisyklių reikalavimais, VPS Regionų plėtros tarybai pateikė raštu.</p> <p>Vadovaujantis interneto tinklapyje www.lietuvosregionai.lt pateikta informacija, šiuo metu yra rengiamas Vilniaus regiono plėtros planas 2014–2020 m. Tinklapyje yra pateikta tik vizija ir prioritetai, bei jų tikslai ir uždaviniai. Plane numatyta vizija – moderniausias Rytų ir Vidurio Europos regionas, supantis šiuolaikinį, gerai žinomą miestą ne tik Europoje, bet ir už jos ribų, tarptautinis verslo, prekybos, mokslo ir technologijų, turizmo ir kultūros centras, kuriantis kokybiškas gyvenimo sąlygas visuomenei, palankią aplinką verslui ir investicijoms per tolygią ir subalansuotą regiono plėtrą. Plane yra numatyti du prioritetai. Pirmojo prioriteto „Tvari ir konkurencinga regiono ekonomika“ tikslas – užtikrinti tvarų regiono ekonomikos augimą, antrojo prioriteto „Aukšta gyvenimo kokybė“ tikslas – pagerinti gyvenimo kokybę, sudarant sąlygas ekonominio augimo naudą pajusti visiems regiono gyventojams. VPS strategija atitinka ir papildo minėto plano viziją, prioritetus, jų tikslus, nes VPS siekiama, kad VVG teritorija būtų ekonomiškai stiprėjanti vietovė su konkurencingo verslo galimybėmis, stipriomis NVO, dalyvaujančiomis visuomeniniame gyvenime, kuriant geresnes gyvenimo sąlygas vietos gyventojams. Šiai vizijai pasiekti VPS yra numatyti prioritetai, priemonės, kurios papildo minėto strateginio plano prioritetus, jų tikslus:</p>	

		<p>I prioritetas: EKONOMINĖS PLĖTROS SKAITINIMAS, PRITRAUKIANT INVESTICIJAS, KURIANT VERSLĄ, DARBO VIETAS.</p> <p>1.1. Priemonė: Ūkio ir verslo plėtra. 1.2. Priemonė: Bendradarbiavimas. 1.3. Priemonė: NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO).</p> <p>II prioritetas: SOCIALINĖ PLĖTRA, SKATINANT VIETOS GYVENTOJŲ BENDRUOMENIŠKUMĄ IR SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ, MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ.</p> <p>2.1. Priemonė: Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis). 2.2. Priemonė: Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas. 2.3. Priemonė: NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas.</p>
7.3.	Europos Sąjungos Baltijos jūros regiono strategija (ESBJRS)	Vietos plėtros strategija nėra susijusi su ESBJRS tikslais, uždaviniais.
7.4.	Viensektorės žuvininkystės VVG VPS (taikoma, kai tokia VPS yra patvirtinta VVG teritorijoje)	VVG teritorijoje nėra žuvininkystės VVG, turinčios patvirtintą žuvininkystės VVG VPS.

III DALIS. KAIP PASIEKSIME UŽSIBRĖŽTUS TIKSLUS?

8. LEADER metodo principų bei horizontaliųjų principų ir prioritetų įgyvendinimas LEADER metodo principai

8.1.	Teritorinis principas:
8.1.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Siekiant įgyvendinti asociacijos įstatuose nusimatytus uždavinius, gauti pridėtinės vertės iš įgyvendinamų projektų, rengiant VPS, organizuojant kryptingą veiklą, VVG būdingas teritorinis principas. VVG apjungia kaimiškojoje teritorijoje (1 189 km² arba 98,4 proc. visos rajono savivaldybės teritorijos) gyvenančią bendruomenės dalį (18 109 gyventojus), kuriai būdingi bendri poreikiai ir lūkesčiai, svarbių problemų sprendimai, kuri naudojami vietos ištekliams, istorija, išskirtinumu. Tai tapo akivaizdu, kai buvo apibendrintos kiekvienos seniūnijos kaimiškųjų teritorijų mini strategijos (toliau – „Svajonių strategijos“), kurias rengė vietos gyventojai kartu su VVG atstovais, seniūnais 2014 m. pabaigoje – 2015 m. pradžioje.</p> <p>Trakų rajono savivaldybė yra viena iš 8 Vilniaus apskrities savivaldybių, o VVG – viena iš 7 Vilniaus regiono VVG. Trakų r. savivaldybės (kartu ir VVG) teritorija ribojasi su Vilniaus miesto ir rajono, Prienų, Alytaus, Varėnos ir Šalčininkų rajonų bei Elektrėnų savivaldybėmis. VVG teritorija patenka į Lietuvos etnografinį regioną – Dzūkiją. Į VVG teritoriją patenka visų Trakų r. savivaldybės 8 seniūnijų teritorijos, išskyrus Lentvario ir Trakų miestus. VVG teritorijoje yra 1 miestas (Rūdiškės), 2 miesteliai (Aukštadvaris ir Onuškis), 414 kaimų ir 26 viensėdžiai. Pristatant apibendrintas seniūnijų mini strategijas ir identifikuojant VPS problemas ir išteklius, buvo stengiamasi kiekvienoje seniūnijoje į atskirus susitikimus kviešti ir iš atokiausių kaimų ar viensėdžių gyventojus, kurie yra svarbūs tiek kaip kūrėjai (gamintojai), tiek kaip vartotojai.</p> <p>Buvo atkreiptas dėmesys į verslams ir socialinei plėtrai palankią, patogią gyventojams ir svečiams geografinę VVG padėtį. Akcentuota, kad Trakų krašto kultūrinį identitetą lemia gamtos ištekliams, geografinė vieta bei savita istorija. Senoji architektūra – nuo dvarų iki etnografinių pastatų – dera su natūraliu, mažai sukultūrintu ir urbanizuotu kraštovaizdžiu. Atvykstančiuosius vilioja po visą rajoną išsidėstęs kultūros paveldas, natūralus ir nedaug sukultūrintas ežeringas kraštovaizdis. Nors 2014–2020 m. turizmas nėra prioritetinga sritis, tačiau Trakų krašto stiprybė – turizmas. Trakų kraštas išskirtinas kaip vienas iš patraukliausių turistams vietovių ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje. Trakų rajonas – vietovė, turinti didelę rekreacinę reikšmę, išvystytą turizmo infrastruktūrą, siūlomas įvairiausias pramogos: festivalius, ekskursijas, pasiplaukiojimus vandens transportu, jodinėjimus žirgais, turistinius žygius, rengiamas pasaulinio lygio irklavimo varžybas, skraidymus oro balionais, parasparniais, upėtakių žvejybą ir t. t. Tai šiam kraštui perspektyvūs verslai. Žmonės atvyksta į Trakų kraštą praleisti laisvalaikio, pailsėti savaitgaliais, susipažinti su istoriniu kultūriniu paveldu, atsiveža svečių. Dauguma rajono gyventojų dirba paslaugų sferoje, turistams siūlomas aukšto lygio aptarnavimas. Į turizmo sritį daug investuota, su šiuo verslo sektoriumi siejama savivaldybės ateitis. Tai atsispindi ir savivaldybės, ir regiono strateginiuose planuose, neatsižvelgiant į tai, kad čia apstu įvairių apribojimų dėl saugomų teritorijų. Susitikimų metu buvo prieita prie išvados, kad saugomas teritorijas galima išnaudoti kaip krašto išskirtinumą.</p>

	<p>Atlikus SSGG analizę, tapo aišku, kad ekonomikai augti palankūs gamtiniai ir rekreaciniai ištekliai, šalia esantys pagrindiniai keliai iš Vilniaus į Kauną, Druskininkus, Marijampolę, geležinkelis į Kauną, Druskininkus.</p>
8.1.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Atlikus SSGG analizę, tapo akivaizdu, kad konkrečių vietovių problemos gali būti išspręstos, tik laikantis teritorinio principo.</p> <p>Kadangi ne tik Trakų, bet ir Trakų krašto stiprybė – turizmas, todėl ir savivaldybės bus siekiama Trakams kurorto, o Aukštadvario mstl., kuris patenka į VVG teritoriją – kurortinės teritorijos statuso, taigi nepakaks vien gražaus Trakų salos pilies vaizdo. Tam reikės didinti pramogų ir paslaugų įvairovę, jų kokybę, gerinti kaimo infrastruktūros būklę, didinti visuomeniniams poreikiams tinkamą kultūros infrastruktūrą ir t. t. Pavyzdžiui, Aukštadvario seniūnijos kaimo turizmo sodybos neapsieis be miestelyje ar aplink jį esančių maitinimo, kultūros ar bendruomenės teikiamų paslaugų, be seniūnijos tarpininkavimo, įteisinant vieną ar kitą paslaugą (pavėžėjimo maršrutai, tradiciniai renginiai, nuorodos, kelio ženklai ir t. t.). Trakų krašte oficialiai registruotų kaimo turizmo sodybų yra daugiau negu 40. VVG skatins smulkaus ir vidutinio verslo atstovus, amatininkus, bendruomenes, kitas NVO, bendradarbiaujant su kaimo turizmo sodybų savininkais, aktyviai dalyvauti VPS įgyvendinime bei įgyvendinamų projektų pagalba pritraukti dar daugiau turistų į Trakų kraštą.</p> <p>VVG, skatindama teikti vietos projektus, kurie turėtų didesnę pridėtinę vertę, darytų kraštą konkurencingesnį, organizuos verslo atstovų, vietos gyventojų ir mokslininkų susitikimus ir diskusijas, kad tikslingai ir kryptingai būtų išnaudoti Trakų krašto geografinis, kultūrinis išskirtinumas, teritoriją kertantis regioninis turistų judėjimo kelias „Dzūkijos parkų žiedas“ ir Eurovelo trasa, gatviniai kaimai bei pastatų architektūra, amatai, tradicijos, vietos gyvenimo būdas.</p> <p>Negalima pamiršti ir ežerų gausos VVG teritorijoje, taip pat per teritoriją tekančių vienių iš ilgiausių šalyje upių – Neries ir Merkio, kas sudaro puikias sąlygas plėtoti ekologinį vandens transportą. Bendradarbiaujant su aplinkosaugininkais, vietos gyventojai bus skatinami išnaudoti ne tik ežerus, bet ir miškus, esančius gamtos paminklus, rengiant aplinkosauginius, rinkodarinius vietos projektus.</p> <p>Taip pat VVG atliks apklausas ir analizes dėl jau įgyvendintų infrastruktūrinių projektų tęstinumo ir jų „įveiklinimo“. Skatins, bendradarbiaujant bendruomenėms ir savivaldai arba bendruomenėms ir verslui, teikti vietos projektus, aktyvinančius bendruomeniškumą, skatinančius socialinės atskirties žmonių užimtumą vietose.</p> <p>Visą VPS įgyvendinimo laikotarpį bus vykdoma vietos projektų stebėseną.</p>
8.2.	<p>„Iš apačios į viršų“ principas:</p>
8.2.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Įgyvendinant 2007–2013 m. VPS, labai pasiteisino principas „iš apačios į viršų“. VVG juo remiasi ne tik rengdama VPS pagal Kaimo plėtros programą, bet ir rengdama kitus projektus ar planuodama veiklas. VVG pasiruošimas rengti naują VPS prasidėjo nuo 2013 m. pab.</p> <p>Konkrečiai rengti VPS buvo suformuotos ir patvirtintos 5 darbo grupės (1. Koordinavimo, 2. VVG teritorijos gamtos išteklių analizės, teritorijos išskirtinumo, identiteto, 3. VVG teritorijos socialinės situacijos analizės, 4. VVG ekonominės situacijos analizės, 5. VVG teritorijos gyventojų poreikių analizės (informacija VVG būstinėje).</p>

VPS buvo rengiama dviem etapais. I etape buvo renkami pagrindiniai VVG atstovaujamos teritorijos duomenys, atliekama ekonominė, socialinė, aplinkos situacijos analizė bei atliekamas poreikių tyrimas (įvairios apklausos ir kt.). Daug dėmesio buvo skiriama bendradarbiavimo (tarp sektorių, tarp VVG, vietos, teritoriniu ir užsienio lygmeniu) stiprinimui, finansavimo mechanizmų paieškai ir kūrimui. II etape buvo pristatytas I etapu atliktas darbas – „Svajonių strategijos“, vėliau jos koreguotos, pritaikytos konkrečiai aplinkai. Buvo organizuoti įvairaus pobūdžio susitikimai su tikslinėmis grupėmis, siekiant išgryninti prioritetus, pasitvirtinti viziją ir misiją. Buvo sudarytas finansinis planas ir derinamas, siekiant efektyvaus planuojamų gauti lėšų panaudojimo. Parengtos VPS projektas teikiamas pritarti ir svarstyti VVG visuotiniame susirinkime.

Buvo patvirtintas susitikimų su vietos gyventojais kiekvienoje seniūnijoje grafikas VVG visuotinio susirinkimo 2014 m. gruodžio 18 d. protokolu Nr. 4. Už susitikimus buvo atsakingi seniūnijų seniūnai ir VVG valdybos nariai. Į šiuos susitikimus buvo siekiama kviesti tuos gyventojus, kurie nebuvo girdėję ar mažai girdėję apie VVG veiklą ir galėjo pateikti naujų pasiūlymų ar idėjų, kritiškai įvertinti, kas buvo daroma ne taip. Susitikimuose dalyvavo ir savivaldybės politikai, vadovai bei administracijos darbuotojai.

Kiekvienoje seniūnijoje buvo parengti „Seniūnijos svajonių“ strategijų projektai, kuriuose pagal darbo grupės gebėjimus buvo atlikta seniūnijų SSGG, atsispindėjo vietos projektų idėjos ir prioritetai. Šios „Svajonių strategijos“ buvo pristatytos ir aptartos 2015 m. vasario 19 d. konferencijoje „Baigiamos įgyvendinti strategijos rezultatai, tęstinumas ir žvilgsnis į ateitį“. Konferencijoje dalyvavę savivaldos atstovai pristatė „2014–2020 metų nacionalinės pažangos programos horizontaliojo prioriteto „Regioninė plėtra“ tarpinstitucinio veiklos plano įgyvendinimą Trakų rajono savivaldybėje“ ir pasiūlė „svajones“, susijusias su infrastruktūra, perduoti savivaldybės rengiamam strateginiam planui.

„Svajonių strategijas“ labai pakoregavo ir organizuoti susitikimai (su Arūnu Survila, NVO Avilys direktoriumi) bei diskusijos apie socialinį verslą (su Sūduvos, Prienų r. savivaldybės, Vilniaus r. VVG atstovais), ypač 2015 m. gegužės 19 d. internetu transliuota diskusija „Socialinės paslaugos ir socialinio verslo galimybės Trakų krašte“, kurioje dalyvavo ir Ūkio ministerijos atstovai, Trakų krašto socialinės atskirties gyventojus vienijančios organizacijos. Diskusijos metu buvo nagrinėtos konkrečios idėjos ir analizuota, tai socialinis verslas ar ne. Atsirado naujų idėjų dėl socialinio verslo tarp jaunų žmonių.

Po minėtų renginių gyventojų susidomėjimas rengiama VPS padidėjo. Nelaukdami bendrų susitikimų, jie skambino ar rašė el. paštu, siūlydami naujas idėjas, konsultuodamiesi ar teikdami užklausas, susijusias su VPS rengimu. Visą tą laiką „Svajonių strategijų“ projektai buvo koreguojami, keitėsi prioritetai, todėl 2015 m. birželio mėn. vėl buvo organizuoti susitikimai seniūnijose: tiek bendri, tiek atskirai pagal sektorius – verslo, NVO ir valstybės ar savivaldybės įstaigų. Šių susitikimų metu ir buvo galutinai nustatyti VPS prioritetai, pasirinktos priemonės bei veiklos sritys.

Paskutinių susitikimų seniūnijose metu bendruomenių, verslo atstovai, kiti galimi vietos projektų pareiškėjai tarpusavyje derino vietos projektų pateikimo datas. Pavyzdžiui, Senųjų Trakų seniūnijoje verslo projektai galės būti pradėti įgyvendinti, tik savivaldybės administracijai pastačius pastatą, kuriame planuojama dalį patalpų perduoti bendruomenėms ir smulkaus verslo atstovams. Tai galėtų būti 2019 m., tačiau čia galimi kultūros „minkštieji projektai“, nes daug įstaigų jubiliejų ir istorinių datų. Na, o Aukštadvario seniūnijoje tiek bendruomenei, tiek kitoms NVO ir smulkiam verslui yra realios galimybės jau pirmais VPS įgyvendinimo metais teikti verslo projektus.

	<p>Jaunimas savo idėjas ir poreikius pradėjo analizuoti ir teikti jau nuo 2013 m. pradėto įgyvendinti projekto „Aktyvus jaunimas – aktyvioje bendruomenėje“ (2013 m. gruodžio 1–2 d., 2014 m. rugpjūčio 28–29 d., 2015 m. birželio 18–19 d.). Projekte dalyvavo bendruomenių deleguoti atstovai.</p> <p>VPS parengta atsakingai, laikantis visų LEADER programos keliamų metodinių reikalavimų.</p>
8.2.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Įgyvendindama VPS VVG nuolat vykdys viešųjų ryšių veiksmus: organizuos informacinius renginius plačiai visuomenei bei atskiroms tikslinėms grupėms (jaunimo, senjorų, vyrų, moterų, NVO ir verslo ir kt. atstovams), organizuos susitikimus–diskusijas su VVG teritorijos gyventojais jų gyvenamosiose vietovėse, VPS viešins VVG (www.trakuvvg.lt), savivaldybės (www.trakai.lt), kitų VVG narių interneto svetainėse, socialiniuose tinkluose, vietinėje spaudoje, organizuos VPS pristatymą susitikimuose, VVG susirinkimuose, kviečiant visų sektorių atstovus.</p> <p>Organizuojant viešųjų ryšių veiksmus, pirmiausiai bus pristatomi VPS prioritetai, priemonės, veiklos sritys bei įgyvendinimo etapai kiekvienoje seniūnijoje.</p> <p>VPS rengimui suformuotos 5 darbo grupės bus performuotos ir toliau tęs darba, į savo sudėtį įtraukdamos visų sektorių atstovus. Su VPS administruojančiais darbuotojais rengs taisykles VPS įgyvendinimui ir teiks visuotiniam susirinkimui tvirtinti, vertins vietos projektus, vykdys patikras vietoje.</p> <p>VPS administruojantys darbuotojai ir patirtį turintys VVG valdybos nariai, patvirtinus reikalingas taisykles ir paskelbus paraiškų teikimo kvietimus, organizuos konsultacijas, mokymus potencialiems paraiškų teikėjams.</p> <p>Iš visų sektorių atstovų bus sudaryta VPS stebėsenos darbo grupė.</p> <p>Svarstant paramos lėšų skyrimą ir apibendrinant kiekvieno kvietimo projektus, išvados bus pristatomos viešai kiekvienoje seniūnijoje. Tvirtinant atskirų projektų finansavimą, bus organizuojami VVG valdybos Projekto atrankų komiteto posėdžiai, į kuriuos bus kviečiami dalyvauti NMA atstovai, Vietos projektų pareiškėjai. Kiekvieno posėdžio medžiaga bus viešinama interneto svetainės www.trakuvvg.lt specialiai vietos pareiškėjams skirtoje skiltyje „Informacija vietos projektų pareiškėjams“.</p> <p>Siekiant aktyvinti VVG teritorijos gyventojus, specialistas viešiesiems ryšiams suformuos iš visų trijų sektorių darbo grupę, kuri numatys skatinimo priemones aktyviausiai VVG veiklose dalyvaujantiems smulkaus bei vidutinio verslo, jaunimo, senjorų, kaimo bendruomenių, kitų socialinių grupių atstovams.</p>
8.3.	Partnerystės principas:
8.3.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Steigtis VVG paskatino atsiradusi LEADER programa, kurios Taisyklėse numatyta asociacijos struktūra trijų sektorių partnerystės principu. Nuo pat 2007 m. VVG ir laikosi šio principo, kurio užtikrinimą garantuoja ir VVG įstatai. Kad šį principą sėkmingai pavyko įgyvendinti rodo 2007–2013 m. VPS ir tarptautinių bei teritorinių projektų rezultatai. Trakų r. savivaldybės teritorijoje iki šiol nėra skėtinės organizacijos, vienijančios bendruomenes, vienijančios smulkiųjų ir vidutinį verslą tiek miesto, tiek kaimo teritorijose. Savivaldybės administracijoje taip pat nėra specialisto, kuris koordinuotų šias veiklas. Trakų krašto VVG savivaldybės teritorijoje – vienintelė skėtinė organizacija, jungianti ne tik tris sektorius, bet ir dviejų (verslo ir NVO) sektorių vienetus. VVG yra išskirtinė organizacija ir jai tenka labai atsakingas vaidmuo.</p>

	<p>Abiejuose VPS rengimo etapuose atsakingai dalyvavo savivalda. Savivaldybės vadovai, savivaldybės tarybos nariai, savivaldybės administracijos darbuotojai dalyvavo visuose susitikimuose, diskusijose, konsultavo, stebėjo, kad VPS prioritetai nedubliuotų savivaldybės strategijos prioritetų, kad priemonės integruotųsi ir papildytų savivaldybės strateginius planus. Seniūnijų seniūnai arba paskirti asmenys aktyviai dalyvavo, rengiant „Svajonių strategijų“ projektus seniūnijose.</p> <p>Susitikimuose dalyvavo ir idėjas vietos projektams siūlė ne tik savivaldybės ar savivaldybės įstaigų vadovai, bet ir kitos valstybinės VVG teritorijoje veikiančios įstaigos (Aukštadvario regioninio parko, Trakų istorinio nacionalinio parko direkcijos, Aukštadvario žemės ūkio mokykla, Vilniaus teritorinės darbo biržos Trakų skyrius).</p> <p>VVG rengdama VPS dideles pastangas dėjo, siekdama suaktyvinti verslo sektorių, kurio atstovai VVG steigimosi pradžioje į VVG veiklą žiūrėjo gana skeptiškai. Kaimiškųjų teritorijų smulkiojo verslo (kaimo turizmas, paslaugų teikimas, amatai ir kt.) atstovai aktyviai VVG veiklose pradėjo dalyvauti po VVG įgyvendintų tarptautinių ir teritorinių projektų. Šių projektų veiklos buvo taip organizuotos, kad jose dalyvavo visi trys sektoriai. Rengiamai naujo laikotarpio VPS, organizuojant anketines apklausas, susitikimus, konferencijas, verslo atstovai daug aktyviau dalyvavo nei 2007–2013 m. laikotarpiu ne tik rengiamai, bet ir įgyvendinamai VPS.</p> <p>Taip pat VVG daug dirbo su jaunimu, siekdama įtraukti į bendras VVG veiklas, nes jo dalyvavimas, inicijuojant vietos projektus ar juos įgyvendinant 2007–2013 m., taip pat buvo itin pasyvus (8.8 VPS dalis).</p> <p>Dažniausia partnerystė įgyvendinant vietos projektus 2007–2013 m. laikotarpiu buvo tarp kaimo bendruomenių (kitų NVO) ir savivaldybės administracijos, kuri 10 proc. bendruoju finansavimu prisidėjo prie visų vietos projektų.</p> <p>Daugiausia VVG yra atstovaujamas pilietinės visuomenės sektorius. Pilietinės visuomenės atstovai rengiant VPS taip pat buvo aktyvesni nei ankstesniu laikotarpiu. VVG teritorijoje įsisteigė daugiau bendruomenių, kitų NVO, kurių valdymo organų nariai ir vadovai jaunesni, daugiau išsilavinę, iniciatyvesni žmonės. Jie buvo kviečiami dalyvauti susitikimuose, apklausose. Dalis jų tapo oficialiais VVG nariais. Be kaimo bendruomenių VVG nariais yra Trakų neįgaliųjų užimtumo centras, pirties mylėtojų jungianti asociacija „Lietuvos pirties bičiulių draugija“. Betarpiškai bendradarbiaujama su Lietuvos lenkų sąjungos Trakų skyriumi, Karaimų bendruomenės atstovais, kurie dalyvavo VPS rengimo etapuose.</p> <p>Rezultatyvus bendradarbiavimas tarp sektorių galimas tik tuomet, kai visi vienodai aktyvūs. Dėl to VVG 2015–2018 m. kadencijos valdyba buvo renkama tokiu principu: 4 savivaldos atstovus delegavo savivaldybės taryba ir meras savo potvarkiu, o nariai pilietinės visuomenės ir verslo sektoriams atstovauti valdyboje buvo renkami kiekviename sektoriuje atskirai ir tvirtinti teikiami visuotiniam susirinkimui. Verslo sektorius pateikė tvirtinti 5 narius, pilietinės visuomenės – 8 narius. Kiekvienas sektorius yra išsirinkęs savo sektoriaus vadovą, kuris atsakingas už savo sektoriaus narių dalyvavimą VVG veiklose.</p> <p>Į 5 darbo grupių sudėtį buvo įtraukti visų sektorių atstovai.</p> <p>Visa informacija, susijusi su VPS strategijos rengimu, buvo viešinama VVG, savivaldybės, bendruomenių interneto svetainėse, socialiniame tinkle Facebook, siunčiama e. paštais.</p>
8.3.2.	principo laikymasis įgyvendinant VPS:

	<p>Rengiant VPS partnerystė tarp sektorių sudarė galimybę geriau panaudoti vietos kapitalą: žinias, patirtį, finansinius išteklius, gebėjimus ir iniciatyvą. Toliau siekdama lygiavertės partnerystės ir ją stiprindama, VVG:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Užtikrins: <ol style="list-style-type: none"> 1.1. kad visų sektorių atstovai aktyviai ir glaudžiai dalyvautų VPS įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo etapuose, sprendimų priėmimo; 1.2. kad visuotiniai susirinkimai ir valdybos posėdžiai būtų atviri, suteikiant galimybę visuomenės nariams nevaržomai stebėti posėdžių darbo eigą; 1.3. kad administruoti VPS bus priimti darbuotojai (vadovas, finansininkas ir kt.), turintys kompetencijų ir patirties administruoti viešąsias lėšas ir užtikrinti tinkamą partnerystės darbą. 2. Daugiau dėmesio skirs viešinimui: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. administruojant VPS bus įdarbintas specialistas viešiesiems ryšiams, kuris nuolat informuos visuomenę ne tik rašytine forma, bet ir organizuos įvairius susirinkimus ir viešuosius svarstymus, anketines apklausas, diskusijas ir t. t.; 2.2. patobulins interneto svetainę www.trakuvvg.lt, suteikiant galimybę visų sektorių atstovams diskutuoti, teikti atsiliepimus, skundus, vykdant apklausas, susijusias su VPS įgyvendinimu; 3. Organizuos bendrus mokymus; 4. Problemoms spręsti sudarys darbo grupes, kurių sudėtyje bus visų trijų sektorių atstovai; 5. Bus atvira ir skatins tiek verslo, tiek pilietinės visuomenės atstovus tapti VVG nariais.
8.4.	Inovacijų principas:
8.4.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>VVG, siekdama įtraukti kuo daugiau narių į VPS rengimo procesą, naudojo novatoriškas bendravimo ir bendradarbiavimo formas.</p> <p>Buvo naudojami interaktyvūs metodai.</p> <p>Susitikimų su kaimo žmonėmis metu dalomoji medžiaga buvo pateikiama ne tik spausdinta popieriuje, bet ir skaitmeninėje ar USB laikmenoje. Gerosios patirties pavyzdžiai buvo pristatomi ne tik žodžiu, bet demonstruojant filmuotą medžiagą jau apie įgyvendintus verslo, socialinius, infrastruktūrinius ar kitus projektus šalies ir užsienio VVG. Tai leido pažvelgti į tuos pačius dalykus iš skirtingų pusių, pastebėti tai, kas kitu būdu liktų nepastebėta, nesuprasta, įtraukė į diskusijas, kurios sudarė galimybę giliau nagrinėti temas, įvykius, problemas, lavino vaizduotę, kūrybiškumą ir skatino reflektuoti.</p> <p>VVG nariai buvo aktyvinami registruotis interneto svetainėje www.trakuvvg.lt ir gauti naujienlaiškius, kurti savo profilius, pateikiant duomenis apie organizacijas, asmenis, įmones ir kt.</p> <p>VVG susitikimai rengiant VPS vykę didžiojoje salėje buvo transliuojami svetainėje www.trakai.lt, visiems norintiems, tačiau negalintiems dalyvauti susitikimuose.</p> <p>Naudojamas išbandymo, praktikavimo (hands-on activities) būdas.</p> <p>Gyventojams, dalyvavusiems VPS rengime, buvo sudarytos sąlygos vyksti į įgyvendintų projektų lankymus, kur galėjo susipažinti su jų rezultatais, išbandyti, pavyzdžiui, įrengtų medžio dirbtuvių įrenginių, sporto aikštelių ir kt. priemonių galimybes.</p> <p>Buvo organizuojamas darbas grupėse.</p>

VPS strategijos rengime darbas vyko grupėse (nuo 10 iki 20 žm./grup.), susitikimai pagal seniūnijas su gyventojais, siekiant aptarti tam tikras temas ir norint išsiaiškinti jų asmeninį požiūrį į tam tikras problemas, o taip pat paskatinti jų refleksijas¹ aptariama tema. Kartais siekiant nuomonių įvairovės, buvo dirbama ir šiek tiek didesnėje grupėje.

Buvo atsižvelgiama į nuomonių įvairovę, vyko aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas, buvo laikomasi saugumo ir pagarbos įvairioms mintims jausmo.

VVG nariai ir gyventojai buvo kviečiami diskutuoti.

Darbo grupių dalyviai, gyventojai, dalyvaujantys VPS rengime, gaudavo aiškias instrukcijas, patarimus, VVG darbuotojų konsultacijas (ypač dirbant mažose grupėse).

Kompetetingi ir kvalifikuoti VVG darbuotojai konsultavo žmones, dalyvaujančius VPS rengime, įvairiais klausimais, taip pat diskusijose buvo užduodami atviri klausimai, kurie padėtų suvokti ir skatinti:

1. suvokti VPS taisykles, tikslus, uždavinius;
2. nuspėti kas bus toliau, kaip vystysis VPS rengimo ir įgyvendinimo veiksmas;

3. projektinių pasiūlymų ir asmeninės patirties sąsajas. Klausimai apėmė įvairius mąstymo lygmenis, atvirų, asmeninių nuomonių reiškimą. Dalyviai buvo vedami suvokti, analizuoti ir interpretuoti pačių pateiktus projektinius pasiūlymus.

Buvo naudojama dalyvių patirtis ir žinios.

Buvo lankomi įgyvendinti projektai, vyko dalijimasis patirtimi, svarstoma jų tęstinumo galimybė, o tai yra efektyvus būdas skatinti žmones būti veikliams visuomenėje bei prisidėti prie VPS rengimo.

Aiškiai orientuotasi į potencialių pareiškėjų poreikių tenkinimą kaip aiškų strategijos parengimo tikslą.

Susitikimų su vietos gyventojais metu buvo kalbama apie VPS tikslus, galimybes, žmonės nuolat motyvuojami dalyvauti VPS rengime, jie teikė projektinius pasiūlymus, kuriuos išanalizavus buvo formuojami prioritetai ir priemonės. Projektinių pasiūlymų teikimo galimybė paskatino dalyvauti bei tikėti VPS dalyvavimo galimybėmis. Vietos strategijos įgyvendinamos gana nedideliu mastu. Joms neužtenka galios iškart pakeisti visų žmonių gyvenimo sąlygų, todėl susitelkta ties tais veiksmais, kurie vietos plėtrai turi „sniego gniūžtės“ poveikį. Užuo panaudojus visus turimus ribotus išteklius būtinoms poreikiams tenkinti, bendruomenėms siūlyta naujai pažvelgti į problemas, tiek į galimybes ir ieškos naujų būdų į jas reaguoti, taip galima būtų rasti ilgalaiškesnius ir tvaresnius sprendimus, kadangi kol kas kaimo bendruomenės ir kitos NVO nėra pakankamai susipažinusios su inovacijų taikymo galimybėmis, planuojami mokymai, kuriuose bus supažindinama: kaip inovacijos gali apimti naujas paslaugas, naujus produktus ir naujus veiklos būdus, pateikiami bendri projektų pavyzdžiai:

- apimantys vieną arba daugiau nedidelio masto veiksmų ir prototipų arba didesnio masto pavyzdinis projektas, į kurį įsitraukia visa bendruomenė;

- kurie padeda atrasti naujų būdų sutelkti ir naudoti turimus bendruomenės išteklius bei turtą;

- dalyvavimas technologijų platformose (klasteriuose), ūkio subjekto veiklos organizavimas kooperacijos (mašinų rateliai, gamintojų organizacijos ir grupės) pagrindu;

- mažesnis neigiamas poveikis aplinkai ar sveikatai, tikslesnis atitikimas standartams, normų laikymuisi; pardavimo internetu įdiegimas prekyboje, elektroninė atsiskaitymo sistema ir pan.

- prekių/paslaugų didesnė įvairovė, geresnė prekių/paslaugų kokybė ir stipresnės naujų ar užimamų rinkų pozicijos; didesnė produktų auginimo (gamybos) ar

	<p>paslaugų apimtis, didesnis darbo našumas, mažesnės medžiagų ir energijos sąnaudos produktų vienetui išauginti (pagaminti);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stiprina įvairių subjektų ir sektorių bendradarbiavimą; - Diegiamos naujovės dalyvaujant universitetams arba apima pažangius mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą; - Skatina socialines inovacijas, kurias vėliau galima išplėtoti ir taikyti platesniu mastu vykdant mainus, bendradarbiaujant ir pasitelkiant tinklų veiklą. - Ir kt. <p>Prekių inovacijų tipiniai pavyzdžiai: visiškai naujų produktų gamyba; produktai su patobulintomis charakteristikomis (pvz., maisto produktai su ilgesniu laikymo terminu ir pan.).</p> <p>Paslaugų inovacijų tipiniai pavyzdžiai: naujos paslaugos; paslaugų tobulinimas; pirkėjų prieinamumo ar kainų, teikiant pagrindines paslaugas, tobulinimas.</p> <p>Technologinių procesų inovacijų pavyzdžiai: procesų skaitmeninis valdymas; naujų gamybos procesų įdiegimas; elektroninės valdymo sistemos; programos vykdomų komandų (operacijų), registrų būklės ir naudojamų kintamųjų pateikimas ir stebėjimas vaizduoklio ekrane, panaudojant internetą; naujų ar patobulintų gamybos technologijų diegimas (pvz., automatizuota įranga (automatizuotas suvirinimas), skubūs jutikliai, galintys parinkti gamybą, nauja įranga, reikalinga naujiems ar patobulintiems produktams, kompiuteriais atliekamas produktų tobulinimas ir pan.); pasikeitimai aptarnavimo tinkle, tiekimo ir paskirstymo tobulinimas ar prekių (paslaugų) pritaikymas pagal rinkos poreikius (pvz., brūkšninės-kodinės sekimo sistemos, optimalių tiekimo kelių ieškanti programinė įranga, GPS transporto įrangos sekimo sistema, automatizuotas grįžtamasis ryšys su tiekėjais, elektroniniai produkcijos katalogai ir pan.); naujos ar patobulintos operacijos ar programos: pirkimo, buhalterijos, kompiuterių naudojimo ir priežiūros (pvz., nauja programinė įranga, skubus inventorizacijos duomenų apdorojimas ir pan.). Formuota pozityvi ir konstruktyvi darbo aplinka.</p> <p>Susitikimai su bendruomenėmis, verslininkais, vietos valdžios atstovais vyko tradicinėse (savivaldybės, seniūnijų, mokyklų patalpose) ir netradicinėse erdvėse (laive, Tradiciniame amatų centre, kaimo turizmo sodybose, parapijose) – visur, kur tik patogiausia burtis kaimiškosios teritorijos gyventojams.</p> <p>Akcentuotas žinių pritaikomumas – asmeniniu ir/ar profesiniu lygiu.</p> <p>Trakų krašto VVG nariai, valdybos nariai ir strategiją administruojantys darbuotojai panaudojo savo žinias, rengiant VPS tiek profesiniu (įgytų mokymų, kitų kompetencijų), tiek asmeniniu lygiu. Taip pat užmezgant dialogą su išorės institucijomis, pavyzdžiui, universitetais, mokslinių tyrimų centrais ir aukštesnio lygmens administracija, taip atsiveria daugybė galimybių naujais ir kūrybiškais būdais naudoti turimus išteklius.</p>
8.4.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Inovacijų principo laikymasis reikalingas, kai išbandyti metodai ir strategijos, kurie, nepaisant jų intensyvaus ir ilgalaikio taikymo, niekaip neskatina visuomeninių organizacijų, įstaigų, savivaldos atstovų ar verslininkų dalyvauti VPS įgyvendinime ir nėra suplanuoto rezultato. Pavyzdžiui, kaip kad atsitiko įgyvendinant 2007–2013 m. VPS – nors projektų skaičius viršijo numatytus, tačiau pareiškėjų skaičius mažesnis. Kad tai nepasikartotų ir neatsirastų kitų nenumatytų trikdžių, įgyvendinant VPS bus taikomi inovatyvūs strategijos įgyvendinimo būdai, kurie skatins aplinkos, turinio, tikslinių grupių naujų aspektų atradimą.</p>

	<p>Bus taikomi ir VPS rengime jau naudoti interaktyvūs metodai, išbandymai, praktikavimas (hands-on activities). Bus dirbama grupėse, dalijamasi patirtimi, naudojamos turimos žinios, refleksija, stengiamasi tenkinti pareiškėjų poreikius, žinios pritaikomos – asmeniniu ir/ar profesiniu lygiu, formuojama pozityvi ir konstruktyvi darbo aplinka, naudojamos naujos priemonės. Bus skatinama savanorystė: savanoriai iš skirtingų Europos šalių, dalyvaudami kartu VPS veikloje, padės vietos bendruomenei, dalinsis patirtimi. Tokiu būdu bus skatinamas ir tarpkultūrinis dialogas, aktyvus pilietiškumas, mažumų ir kultūrinės įvairovės pažinimas, siekiama mažinti diskriminaciją ir socialinę–kultūrinę atskirtį.</p> <p>Siekdama paskatinti inovacijų kūrimą, diegimą ir sklaidą vietos projektų atrankos metu, inovatyvių vietos projektų įgyvendinimo metu ir inovatyvių vietos projektų rezultatų sklaidos metu, VVG diegs ir taikys technologines, elektronines naujoves, ką nuolat daro kasdienėje savo veikloje: nauji prezentacijos, duomenų apdorojimo, planavimo, valdymo, komunikavimo metodai). Ir toliau bus glaudžiai bendradarbiaujama su mokslo įstaigomis, akademinė visuomene, kas sudarys galimybę pasikviesti kompetentingų specialistų į renginius ar organizuojant konsultacijas. Įgyvendindamiant VPS, numatoma organizuoti tikslinius informacijos sklaidos, motyvavimo renginius bei konsultacijas, kurie skatins naujų prekių ženklų rinkodarą, reklamos veiklą; ekonomikos įvairinimo projektus, skirtus plėtoti veiklą, prekių ženklo narių įgyvendinamų paslaugų, turizmo, amatų ir laisvalaikio paslaugų plėtrą; kūrybos ir meno veiklą;</p> <p>Igyvendinant VPS bus skatinami šie įtraukti inovacijų diegimo sprendimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sukuriami nauji produktai, paslaugos arba nauji veiklos būdai vietos sąlygomis; - Inovacijos, turinčios didinamąjį arba „sniego gniūžtės“ poveikį bendruomenei, siekiant norimų pokyčių; - Projektai, kurie gali apimti vieną arba daugiau nedidelio masto veiksmų ir prototipų arba didesnio masto pavyzdinį projektą, į kurį įsitraukia visa bendruomenė; - Projektai, kurie padeda atrasti naujų būdų sutelkti ir naudoti turimus bendruomenės išteklius bei turta; - Stiprina įvairių subjektų ir sektorių bendradarbiavimą; - Diegiamos naujovės dalyvaujant universitetams arba apima pažangius mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą; - Skatina socialines inovacijas, kurias vėliau galima išplėtoti ir taikyti platesniu mastu vykdant mainus, bendradarbiaujant ir pasitelkiant tinklų veiklą. Daugiau dėmesio bus skiriama viešinimo priemonėms. Kaip motyvuojanti VPS įgyvendinimo priemonė bus sukurtas elektroninis leidinys su vietos projektais, kuriami vaizdo klipai apie vietos projektus ir talpinami į atnaujintą svetainę www.trakuvvg.lt. <p>VVG, siekdama patraukliau informuoti jaunimą apie Kvietimus ir kitas jaunimui skirtas veiklas, naudos inovatyvų įrankį – prisijungs prie vieningos informacijos teikimo sistemos jaunimui (sistema „JAVAKIS“).</p> <p>Į VPS įgyvendinimo procesą bus stengiamasi įtraukti neįprastų dalyvių (aviatorius, VVG teritorijoje gyvenančius mokslininkus ir kt.), bus kuriamos naujos partnerių grupės, kad vietos projektai būtų įvairesni. Ypač tai naudinga, kai VPS numatyti tik verslo ir „minkštieji“ projektai.</p>
8.5.	Integruoto požiūrio principas:
8.5.1.	principo laikymasis rengiant VPS:

	<p>Integruotas požiūris daugiausiai iššūkių sukėlė koordinavimo grupei ir VPS rengimo aktyvistams (gyventojams, dalyvavusiems visuose susitikimuose). Norėdami pritaikyti integruotą požiūrį į kaimo plėtrą, jie turėjo panaudoti Savivaldybės 2016–2025 m. strateginį plėtros planą, atsižvelgti į jau įgyvendintas strategijas ne tik VVG teritorijoje, bet ir visos Trakų rajono bei kaimyninėse savivaldybėse.</p> <p>Koordinavimo darbo grupė, siekdama rasti kokybiškus, inovatyvius sprendimus, kurių pagalba būtų sukurta pridėtinė vertė, aktyviai dalyvavo kitų darbo grupių veiklose, vykdė anketinę apklausą, surinktus statistinius duomenis lygino su viso rajono, regiono ir šalies vidurkiu. Gavusi iš kitų darbo grupių kiekvieno sektoriaus tikslinėms grupėms aktualius klausimus, temas, problemas, jas apibendrinę, palygino su seniūnijų „svajonių strategijomis“, anketinės apklausos rezultatais ir pristatė bendruose susitikimuose VVG teritorijos ekonominę ir socialinę būklę, visą SSSG analizę. Po tokių susitikimų buvo suvokiamas platesnis kontekstas, sustiprėjo išorės ryšiai tarp sektorių ir atskirų subjektų. Tai visus suvienijo ir padėjo susitekti, renkantis tuos tikslus bei veiksmus, kuriais norima pasiekti pokyčių. Integruotas požiūris suteikė galimybę pritaikyti teritorines sąlygas sektorių politikai. Pavyzdžiui, nusistatant 1 prioritetą „Ekonominės plėtros skatinimas, pritraukiant investicijas, kuriant verslą, darbo vietas“, buvo atsižvelgta į teritorijos ypatybes, įtrauktas kultūros paveldas, atkreiptas dėmesys į jo sąveiką su kitais sektoriais (aplinkos, žemės ūkio, regionų plėtros). Paveldas turi didelės įtakos turizmui.</p> <p>Nustatant VPS 2 prioritetą „Socialinė plėtra, skatinant vietos gyventojų bendruomeniškumą ir socialinę integraciją, mažinant socialinę atskirtį“, buvo kreipiamas dėmesys į bendruomenių ir savivaldos bendradarbiavimą, išsivystant ne tik ES, bet ir kitų fondų lėšas, į jau sukurta infrastruktūrą. Analizuojama, kaip ši infrastruktūra naudojama ir ieškoma, apjungiant švietimą, kultūrą, socialines paslaugas, bendrų sprendimų jos įveiklinimui. Pavyzdžiui, Rūdiškių seniūnijoje iš 4 veikiančių bendruomenių tik Tiltų kaimo bendruomenė turi patalpas, tačiau skatinant bendruomeniškumą bendroms veikloms organizuoti galima panaudoti tose teritorijose biudžetinių įstaigų sutvarkytą infrastruktūrą ne tik VVG vietos projektų lėšomis, bet ir kitų fondų.</p> <p>VPS kaime gyvenimo kokybei sukurs pridėtinę vertę tik tuomet, jeigu bus laikomasi integruoto požiūrio į plėtrą.</p>
8.5.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Bus laikomasi veiksmų koordinacijos. Toliau bus tęsiamas darbas grupėse, kurias formuos ir koordinuos VVG valdybos pirmininkas, VVG pirmininkas ir strategiją administruojantys asmenys.</p> <p>Bendruose susitikimuose pristatant VPS ir siekiant prioritetų rezultatų, tiek juridiniai, tiek fiziniai asmenys bus supažindinami su kitais strateginiais dokumentais, skatinami ieškoti ir kitų finansavimo šaltinių. Pavyzdžiui, labai daug idėjų sulaukta iš bitininkų. Kai kurie prieš pateikdami idėjas, net nežinojo, kad didelę dalį patiriamų išlaidų galima kompensuoti per Lietuvos bitininkystės sektorių. Šiuo atveju bus organizuojami bendri susitikimai su bitininkais, turizmo ir sveikatos sektorių atstovais, verslininkais, atliekamos apklausos, analizės ir ieškoma būdų, kaip panaudoti jau turimą produktą (medų ir kt.) turizmo ar sveikatos paslaugų įvairinimui. Taip VPS numatytos priemonės bus derinamos su kitomis priemonėmis, kuriomis skatinamas švietimas, ekonominė plėtra, socialinė integracija ir aplinkos apsauga.</p> <p>Siekiant, kad visi VVG teritorijoje įgyvendinami projektai tarpusavyje vieni kitus papildytų ir nebūtų „vienių Pilypų kanapėse“, Kvietimai pagal atskiras priemones</p>

	<p>bus organizuojami kas pusmetį. Kas ketvirtį bus organizuojami susitikimai tiek vietose, tiek bendri ir pristatomi visų įgyvendinamų projektų veiklos ir rezultatai.</p> <p>Integruotas požiūris, palaikant veiksmų koordinaciją, leis pasiekti geresnių rezultatų, suburdamas skirtingus veikėjus ir sujungdamas sprendimų lygmenis bei veiklos sektorius.</p>
8.6.	Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas:
8.6.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Vietos veiklos grupių tinklas (toliau – VVG tinklas). Tinkle VVG atstovauti įgaliota VVG pirmininkė.</p> <p>Trakų krašto VVG tiek 2009 m. tapusi VVG tinklo nare, tiek nuo 2011 m. aktyviai dalyvauja jo veikloje (visuose visuotiniuose susirinkimuose, daugelyje valdybos susirinkimų, organizuojamuose renginiuose ir t. t.), prisideda prie teisės aktų projektų (taisyklių, rekomendacijų, nuomonių, kitų sprendimų) rengimo. Kadangi VVG tinklas yra kitų organizacijų narys ir pats skėtinė organizacija, tai ir Trakų krašto VVG aktyviai dalyvauja visose kitų organizacijų veiklose. Dalyvavimas atsispindi VVG tinklo renginių dalyvių sąrašuose.</p> <p>2011 m. balandžio 11–15 d. tarptautinis seminaras pagal ES LEADER programą Latvijoje, Estijoje, Suomijoje ir Švedijoje (<i>dalyvis</i>).</p> <p>2013 m. balandžio 16–19 d. tarptautinis Europos kaimo plėtros tinklo LEADER organizuotas renginys „Building Bridges for the Future“ (atstovauta VVG tinklui, pristatytas Dzūkijos kulinarinis paveldas – grikinės bapkutės, karaimų krupnikas) (<i>dalyvis</i>).</p> <p>2013 m. lapkričio 14–15 d. Birštone tarptautinė VVG konferencija „Sumanūs sprendimai kaimo jaunimui“ (<i>dalyvis</i>).</p> <p>Trakų krašto VVG pirmininkė A.Kazakevičiūtė-Staniunaitienė buvo išrinkta į VVG tinklo 2012–2014 m. kadencijos valdybą ir atstovavo Vilniaus regionui (2012 m. su kitais tinklo nariais Trakuose organizavo 2 dienų konferenciją „Penkeri metai kartu su LEADER metodu“ (<i>iniciatorius</i>), 2013 m. iniciavo VVG tinklo atstovų susitikimą su Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komitetu (<i>iniciatorius</i>)). VVG pirmininkė nuo 2012 m. yra LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupės narė, 2008–2012 buvo pakaitinė narė (2015-07-01 Įsak. Nr. 3D-550), nuo 2013 m. Projektų, finansuojamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007 – 2013 metų programos priemones, V atrankos komiteto pakaitinė narė stebėtoja (2014-12-23 Įsak. Nr. D-995), Projektų, finansuotinių pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, V atrankos komiteto narė stebėtoja (2015-04-20 Įsak. Nr. 3D-287).</p> <p>Kaimo tinklas. Tinkle VVG atstovauti įgaliota VVG pirmininkė.</p> <p>Nuo 2011 m. VI komiteto – LEADER ir bendruomeniškumo skatinimo – narė:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dalyvauta susirinkimuose; – teiktos paraiškos ir gautas finansavimas projektams: <ol style="list-style-type: none"> 1. „Jaunimo išsilavinimas ir įsidarbinimo galimybės Trakų krašto VVG teritorijoje“ (Nr. 4NT-KV-11-1-0018-PR001), 2012 m. atliktas tyrimas „Jaunimo išsilavinimas ir įsidarbinimo galimybės Trakų krašto VVG teritorijoje“; 2. „Verslo ir bendruomenių partnerystė Trakų krašto VVG teritorijoje“ (Nr. 5TP-KV-12-1-01025-PR001), 2012 m. atliktas tyrimas „Verslo ir bendruomenių partnerystė Trakų krašto VVG teritorijoje“, 2013 m. organizuota konferencija, kurioje patirtimi pasidalinti buvo pakviestos Kaišiadorių r. ir Pagėgių krašto vietos veiklos grupės.

2012 m. gegužės 25 d. skaitytas pranešimas apie tarptautinio bendradarbiavimo projektą su Laplandijos VVG Nacionalinių kaimo tinklų ir vietos veiklos grupių (VVG) susitikime.

2012 m. gegužės 6 d. dalyvauta Nacionalinių kaimo tinklų ir VVG Lietuvos kultūrinio ir kulinarinio paveldo projekto „Panemunių žiedai“ tarptautinėje VVG mugėje.

Už teritorinį ir tarptautinį bendradarbiavimą vietos veiklos grupėje buvo atsakingi VVG valdybos nariai po 1 asmenį iš kiekvieno sektoriaus.

Teritorinis bendradarbiavimas.

Pasirašytos ilgalaikės bendradarbiavimo sutartys su 7 Lietuvos VVG. Tęsimas bendradarbiavimas su Raseinių rajono VVG „Raseinių krašto bendrija“, Širvintų rajono VVG, Varėnos krašto VVG. Su Varėnos krašto VVG įgyvendintas teritorinis projektas „Vietos gyventojų įtraukimas į kaimo turizmo paslaugų plėtrą“, kur koordinatorius – Trakų krašto VVG.

2011–2014 m. pasirašytos dar 4 bendradarbiavimo sutartys (su Šilalės rajono, Elektrėnų savivaldybės, Prienų rajono savivaldybės, Zarasų rajono VVG). Su Elektrėnų savivaldybės ir Prienų rajono VVG įgyvendintas teritorinis projektas „Gamtinio, istorinio, kultūrinio kraštovaizdžio pažinimo skatinimas“, kur partneris – Trakų krašto VVG. Zarasų rajono VVG buvo pakviesta partneriu kartu įgyvendinti tarptautinį projektą su 3 Latvijos VVG. 2015 m. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su Šiaulių rajono VVG.

Trakų krašto VVG organizavo vietos projektų pristatymus Šilalės rajono (2011 m.), Akmenės (2014 m.) rajono vietos veiklos grupių atstovams.

2011 m. lapkričio 24–25 d. organizavo konferenciją, kurioje dalyvavo 10 Lietuvos VVG (Alytaus r., Asociacija „Lamatos žemė“, Birštono, Druskininkų r., Dzūkijos kaimo plėtros partnerių asociacija, Elektrėnų sav., Kauno r., Kėdainių r., Prienų r., Raseinių r., Šilalės r., Širvintų r., Varėnos r., Vilniaus r., VVG „Pajūrio kraštas“) (*iniciatorius*). Tais pačiais metais gruodžio mėn. organizavo tarpregioninę (Trakų krašto, Varėnos krašto, Druskininkų r. ir Alytaus r.) konferenciją, skirtą VVG veiklos bei bendruomeninių projektų patirčiai pasidalinti (*iniciatorius*).

Trakų krašto VVG iniciatyva 2012 m. spalio 18 d. Trakų, Tauragės, Širvintų, Ignalinos vietos veiklos grupės ir/ar potencialūs pareiškėjai dalyvavo Latvijos partnerio Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība „Kaimiņi“ organizuotame tarptautinių projektų pristatyme. Tais pačiais metais Varėnos VVG organizuotoje konferencijoje skaitytas pranešimas apie tarptautinių projektų problemas.

2013 m. Trakų krašto VVG iniciatyva pavasarį buvo organizuoti susitikimai Švenčionių partnerystės, Ignalinos, Zarasų ir Vilniaus rajonų VVG, lankyti vietos verslo, kiti bendruomenių projektai, skatinantys socialinį verslumą, dalintasi patirtimi, o tų pačių metų rudenį – VVG „Rietavo iniciatyvos“, VVG „Pajūrio kraštas“, Kelmės krašto partnerystės VVG, Kėdainių rajono VVG.

2014 m. Trakų krašto VVG valdybos nariai, vietos projektų pareiškėjai buvo pakviesti susitikti su Kaišiadorių rajono ir Pagėgių krašto VVG valdybos nariais ir vietos verslo projektų įgyvendintojais (*iniciatorius*).

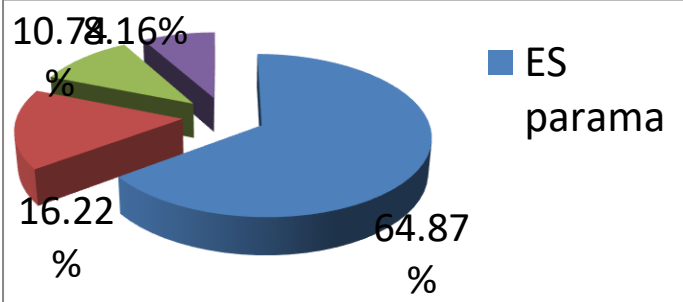
Trakų krašto VVG nuolat dalyvauja partnerių kviestuose renginiuose, seminaruose, kitų VVG (Kėdainių r., Alytaus r., Vilniaus r., Radviliškio r., Tauragės, Šiaulių r., Sūduvos VVG) renginiuose, šventėse.

Tarptautinis bendradarbiavimas.

Ilgalaikės bendradarbiavimo sutartys pasirašytos su 5 užsienio VVG. Tęsimas bendradarbiavimas su VVG „Południowa Warmia“ (Lenkija). Tęsiant bendradarbiavimą su VVG „Kylakulttuuria Tuntureitten Maassa Ry“ (Suomija), įgyvendintas tarptautinis

	<p>kultūrinio turizmo projektas (Nr. 4TT-KV-11-1-0001), <u>Trakų VVG partnerė</u>. 2012 m. pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su 3 Latvijos VVG: Daugavpils un Ilūkstes novadu partnerība „Kaimiņi”, Preilu rajona partnerība, Krāslavas rajona partnerība ir, pakvietus partneriu Zarasų r. VVG, įgyvendintas tarptautinis projektas „Vietos produktų ir paslaugų plėtra, panaudojant inovacinius rinkodaros metodus, kaimo turizme“, <u>kurio koordinatorius – Trakų krašto VVG</u>.</p> <p>Bendraujama su Vokietijos VVG, pristatyti Trakų krašto vietos projektai ir 2015 m. rugpjūčio mėn. ketinama pasirašyti ilgalaikę bendradarbiavimo sutartį dėl keitimosi gerąja patirtimi ir bendrų projektų rengimo.</p> <p>Trakų krašto VVG, siekdama išlaikyti ilgalaikius ryšius ir planuodama naujus projektus ateičiai, su partneriais vykdė ir kitas veiklas. Su minėtais partneriais įgyvendintas tarptautinis projektas „Youth exchange for rural youth“ (Nr. 2014-1-LT02-KA105-000036) pagal Erasmus+ programą, įtraukiant papildomai partnerius iš Moldovos, Gruzijos, Ukrainos, kuriems buvo pristatyti projektai ir pagal LEADER priemonę. <u>Projekto koordinatorius – Trakų krašto VVG</u>. Taip pat su užsienio šalimis (Vokietija, Švedija, Olandija, Prancūzija) bendradarbiaujama jau trečius metus iš eilės, <u>Trakų krašto VVG iniciatyva</u> organizuojant Trakuose ir Prienuose koncertų ciklą „Juvenes art”.</p> <p>Organizuoti vietos projektų pristatymai ir skaityti pranešimai apsilankiusiems Trakų krašte Nacionalinės mokėjimo agentūros užsienio delegacijoms: 2012 m. Adžarijos Autonominės Respublikos (Gruzija) žemės ūkio ministerijos delegacija, 2013 m. Ukrainos agrarinės politikos ir maisto ministerijos specialistų delegacija, 2014 m. delegacija iš Kroatijos žemės ūkio, žuvininkystės ir kaimo plėtros agentūros, 2015 m. delegacija iš Rumunijos Kaimo investicijų ir finansavimo agentūros (KIFA).</p> <p>2011 m. 3 latvių VVG organizuotas seminaras. Organizuoti vienkartiniai susitikimai ir dalintasi patirtimi, lankant vietos projektus ir skaitant pranešimus su šiomis VVG: Trakuose „Lider w EGO“ (Lenkija), vietose „Bogatsto podeželja ob Dravi in v Sloveniskih Goricah“, TOTI LAS (Slovėnija), Kelet-Pest Megyei Leader Egyesület (Vengrija), „Leader Kustlinjen” (Švedija), SPIŠ (Slovakija) (iniciatorius).</p> <p>2015 m. pavasarį Trakų krašto VVG lankėsi Saksonijos Anhalto žemės ūkio ministerijos atstovas Mathias Willenbockel kartu su Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos žemės ūkio atašė Mindaugu Miliniu. Buvo aptartos bendradarbiavimo galimybės. Nuo balandžio mėn. bendraujama e. paštu, telefonu, skaičiu ir ruošiamasi pasirašyti sutartį su viena iš Saksonijos regiono VVG.</p> <p>Visur aptartos galimybės dėl bendradarbiavimo, rengiant bendrus tarptautinius projektus, skatinant verslumą kaime, inovacijų diegimą, jaunimo užimtumą, taip pat dėl galimybės įtraukti ir daugiau Lietuvos VVG į vieno projekto įgyvendinimą 2014 – 2020 m. laikotarpiu.</p> <p>Trakų krašto VVG, laikydamosi bendradarbiavimo principo, vadovaujasi Liudvigo van Bethoveno žodžiais „Vertingiausia dovana žmonėms po išminties yra draugystė“ (sutartys, susitarimai, bendradarbiavimo projektai VVG būstinėje).</p>
8.6.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>Tinklaveikos ir bendradarbiavimo principas neišvengiamas, siekiant sėkmingai įgyvendinti VPS ir sukurti pridėtinę vertę kaime, o VVG sėkmė bei rezultatai ir priklausys nuo to, kaip pati VVG aktyviai sugebės dalintis patirtimi ir žiniomis VVG tinkle, jungti disponuojamą intelektualinį kapitalą ir plėsti bendrą kompetenciją bei tobulinti įgūdžius su kitomis užsienio ir Lietuvos VVG. Bus sudarytos 3 VVG bendradarbiavimo (partnerystės) grupės (1. Tinklaveikos ir sektorinės partnerystės, 2.</p>

	<p>Teritorinio bendradarbiavimo, 3. Tarptautinio bendradarbiavimo), kurios rengs ir skelbs metinius ar pusmečio partnerystės principui įgyvendinti skirtų renginių planus, kuriuos tvirtins visuotinis susirinkimas. Taip partneriai galės rezultatyviau dalyvauti įvairiose partnerystės įgyvendinimo formose.</p> <p>Tinklaveika. VVG kartą per ketvirtį inicijuos VVG tinklo nariams aktualius teminius susitikimus ar seminarus, kartą per metus VVG tinklo vardu parengs žiniasklaidai apibendrinantį visų VVG veiklą straipsnį aktualia tema.</p> <p>Tęsiant bendradarbiavimą su esamais partneriais, bus ieškoma naujų efektyvesnių bendradarbiavimo formų: 1. Kalendorinių metų pradžioje bus sudaryti veiksmų planai ir išsiųsti partneriams papildyti bei derinti, kas nebuvo daroma iki šiol, 2. Inicijuoti projektų paraiškų rengimą ir teikimą, tęsiant jau įgyvendintų tarptautinių ir teritorinių projektų veiklas, plečiant partnerių ratą. Pavyzdžiui, su VVG iš Suomijos buvo įgyvendintas Kultūrinio turizmo projektas, po kurio „tęstinumo“ prašosi kulinarinis paveldas ir rankų darbo lėlės. Inicijuosime, kad veiklos būtų tęsiamos, paliekant kulinarinį paveldą ir lėlės bei pakviesime partnerio teisėmis šiame projekte dalyvauti ir kitų šalių VVG.</p> <p>Siekiant sukurti pridėtinę vertę vietos projektams, bus inicijuojamas bendradarbiavimo dvišalių sutarčių pasirašymas: 1. Su visomis Dzūkų regione esančiomis VVG, 2. Su VVG, kurių teritorijos ribojasi su Trakų krašto VVG, 3. Su VVG, kurių nariai tarpusavyje bendradarbiauja su Trakų krašto VVG nariais kaip atskiri juridiniai vienetai. Taip pat inicijuosime sutarčių pasirašymą tarp kelių šalių, kurias: 1. jungia vienas ar keli tradiciniai amatai, 2. jungia respublikinis ar kitos reikšmės kultūrinis bei kitas teminis kelias, maršrutas.</p> <p>Bus inicijuojamas tarptautinių sutarčių pasirašymas su užsienio VVG: 1. Kurios buvo susitikusios su Trakų krašto VVG ir dalijosi gerąja patirtimi, 2. Kurių teritorijose gyvena ir oficialiai veikia lietuvių bendruomenės.</p> <p>Trakų krašto VVG pasilieka tą pačią nuostatą kaip ir 2007–2013 m. laikotarpiu, kad nereikia dirbtinai pritraukinėti tiek vietos, tiek užsienio partnerių. Šis procesas turi vykti natūraliai.</p>
8.7.	Vietos finansavimo ir valdymo principas:
8.7.1.	<p>principo laikymasis rengiant VPS:</p> <p>Tiek 2007–2013 m. ES finansavimo laikotarpiu, tiek 2014–2020 m. pagal LEADER programą Trakų krašto VVG vietos projektams paramos biudžetas minimalus, t. y. nesudaro net 3 mln. Eur visam strategijos įgyvendinimo laikotarpiui. Esant dar mažesnei paramai šiuo finansavimo laikotarpiu, VVG nuo pat pirmųjų VPS rengimo dienų kėlė sau uždavinį, kaip mažinti vietos iniciatyvų paklausos ir finansavimo pasiūlos neatitiktį.</p> <p>Glaudžiai bendradarbiaujant savivaldos ir bendruomenių sektoriams, darbo grupėse buvo nuspręsta pasinaudoti gerąja patirtimi, įgyvendinant 2007–2013 m. VPS, ir kreiptis į Savivaldybės tarybą dėl finansinio prisidėjimo vietos projektams.</p>



2007–2013 m. VPS Vietos projektų finansavimo šaltiniai. Trakų r. savivaldybė nuo 5 iki 10 proc. bendruoju finansavimu prisidėjo prie visų bendruomenių ir savivaldybės įstaigų bei įmonių vietos projektų.

Trakų r. savivaldybės taryba 2015 m. vasario 12 d. sprendimu Nr. S1-4 pritarė savivaldybės administracijos dalyvavimui partnerio teisėmis, bendruomenėms ir savivaldybės įstaigoms ar įmonėms teikiant vietos projektus, skirti nuo bendros vietos projekto vertės 5–10 proc. bendrąjį finansavimą. Konkreti suma bus skiriama atskirais savivaldybės tarybos sprendimais, pareiškėjui pagrindus projekto naudingumą ir atitikimą savivaldybės strateginiams planams.

Atlikus apklausas ir susisteminius idėjas, bendruomenių ir verslo inicijuoti viešųjų erdvių infrastruktūriniai projektiniai pasiūlymai perduoti Savivaldybei. Vieni iš jų (pastatų remontas, keliai, vandenvala ir kt.) įtraukti į savivaldybės strateginį planą, kiti pateikti svarstyti Regiono trišalei tarybai ar savivaldybės numatyti finansuoti iš tikslinėms teritorijoms skirtų lėšų, o per VVG juos numatyta tik „įveikinti“. VPS rengimo metu buvo aptartos iniciatyvos ir planuojamos tęstinės veiklos LEADER parama sutvarkytose viešosiose erdvėse.

VVG teritorijoje esančios bendruomenės 2009–2014 m. laikotarpiu be vietos projektų įgyvendino 95 projektus ir pritraukė 441 308,41 Eur investicijų. Finansavimai buvo gauti pagal Paramas kaimo bendruomenių veiklai remti, Baltijos Amerikos partnerystės, Erasmus+ programas, pagal Trakų rajono savivaldybės jaunimo, sporto, kultūros, sveikatinimo ir kitas programas, iš Kultūros, Švietimo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų, Trakų kredito unijos ir kt. Susitikimų metu buvo dalintasi tokiu papildomų iniciatyvų finansavimu ir VVG išsipareigojo padėti žmogiškaisiais ištekliais mažiau patyrusioms bendruomenėms, teikiant projektų paraiškas.

Bendradarbiaujant verslo ir bendruomenių sektoriui, bendruomenių iniciatyvoms skatinti galimas verslo atstovų skolinimas bendruomenėms. Susitikimų metu buvo aptariamas Paluknio bendruomenės „Dienmedis“ pavyzdys – vietos ūkininkas paskolino bendruomenei pinigų įgyvendinti vietos projektą, kurio įgyvendinimo metu buvo sutvarkyta viešoji erdvė.

Sudėtingiau skatinti verslo iniciatyvas kaime. Trakų krašte yra 3 bankai ir 1 kredito unija, kurie tikrai neteiks paskolų be palūkanų. Aptariant verslo projektų idėjas, buvo atkreiptas dėmesys į smulkųjų verslą ir pagalbą jauniems žmonėms, ketinantiems kurti verslą. Susitikimuose ir darbo grupėse buvo siūloma VPS numatyti mažos vertės vietos projektus – iki 5 000 Eur. Tuomet jaunas žmogus, kurdamas verslą ir sau darbo vietą, 25 proc. sumos galės gauti iš savivaldybės biudžete numatytos paramos verslui eilutės ir savo indėlis sudarytų tik 25 proc.

VVG lėšos, pajamos, kiti finansiniai ištekliai reglamentuojami VVG įstatų 81–90 p. VVG finansus tvarko VVG pirmininko įsakymu paskirtas finansininkas. ES gaunama parama įsisavinama, vadovaujantis paramos teikėjų numatytų taisyklių reikalavimais. VPS strategijai administruoti į darbą priimamas finansininkas, atitinkantis Taisyklių keliamus reikalavimus. VPS rodikliai buvo planuojami, atsižvelgiant į numatytas investicijas.

8.7.2.	<p>principo laikymasis įgyvendinant VPS:</p> <p>VVG VPS įgyvendinimo metu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bendradarbiaus su Savivaldybės tarybos Finansų ir biudžeto komitetu dėl bendruomenių ar savivaldybės įmonių bei įstaigų vietos projektų bendrojo finansavimo pagal 2015 m. vasario 12 d. sprendimą Nr. S1-4; 2. Skatins bendruomenes teikti paraiškas į tuos fondus, kur jau turi patirties, savo idėjoms įgyvendinti, pradėtoms iniciatyvoms tęsti; 3. Inicijuos, kad būtų apjungtos kelių bendruomenių iniciatyvos ir pateiktos finansavimui kaip vienas projektas į kitus fondus; 4. Verslo atstovams organizuos pažintinius seminarus ar konsultacijas dėl Žemės ūkio paskolų garantijų fondo, imant paskolas ar perkant lizingu iš vietos projekto paramos; 5. Kreipsis į Trakų krašto kredito uniją dėl paskolų palūkanų sumažinimo kaime gyvenantiems jauniems žmonėms ar smulkiems verslininkams, kurie teiks paraiškas vietos projektams pagal VPS strategiją.
Horizontalieji principai ir prioritetai:	
8.8.	Jaunimas:
8.8.1.	<p>VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>Vienas iš VVG uždavinių – prisidėti ir prie jaunimo politikos formavimo bei jos įgyvendinimo tiek rajono, tiek nacionaliniu lygmeniu. VVG didelį dėmesį skiria jaunimui nuo pat savo veiklos pradžios³ įtraukdama jaunimą į įvairius VVG veiklos procesus. VVG valdybos sudėtyje visada buvo jaunas žmogus iki 29 m. ir iki 40 m. amžiaus. Nuo 2015 m. naujos kadencijos valdyboje yra 7 jauni žmonės, t. y. 41,18 proc. jaunų žmonių, iš jų: 2 – iš vietos valdžios, 3 – pilietinės visuomenės, 2 – verslo sektorių. O VVG sudėtyje visų tryjų sektorių nariams atstovauja 10 jaunų žmonių (iki 40 m.) iš 55 deleguotų asmenų. Nuo pat 2009–2014 m. VPS įgyvendinimo pradžios strategijai administruoti įdarbinami jauni žmonės iki 29 m. amžiaus.</p> <p>Savivaldybės teritorijoje veikia 17 jaunimo organizacijų. Yra ir neformalių jaunimo organizacijų, kurias globoja aktyvesnės bendruomenės. Taip pat daug jaunų žmonių buriasi į sporto asociacijas, klubus, kurių yra 31. Jaunimas iki 18 metų į VVG veiklas įsilieja per mokyklų bendruomenes.</p> <p>VVG, siekdama prisidėti prie horizontaliojo prioriteto – darnaus vystymo (spręsti demografinės ir emigracijos sukeltas problemas ir kt.) tikslų įgyvendinimo ir kuo daugiau jaunimo įtraukti į savo veiklas, tuo pačiu ir į VPS rengimą, nuo 2011 m. įgyvendino 8 jaunimo projektus, iš jų: 1 finansuotas Kaimo plėtros fondo, 4 – savivaldybės lėšomis, 1 tarptautinis, 1 – iš kitų fondų. 2 projektai tęstiniai, vykstantys kiekvienais metais, jų iniciatoriai ir vadovai taip pat jauni (iki 40 m.) žmonės. Iš viso projektinėse veiklose dalyvavo 435 jauni žmonės. Pagal 2009–2014 m. VPS buvo įgyvendinti 37 vietos projektai, turintys tiesioginę naudą jaunimui. Tai suremontuoti darželių, mokyklų, bibliotekų, bendruomenių pastatai, atnaujintos viešosios erdvės, įrengti sporto aikštynai⁴. Remiantis projektiniais duomenimis, kiekvienais metais įgyvendintų vietos projektų rezultatais naudojasi 24 172 žmonės, įskaitant ir jaunimą.</p> <p>VVG yra narė kitų organizacijų, turi pasirašiusi bendradarbiavimo sutarčių ir be savo inicijuojamų projektų deleguoja savo narius ir darbuotojus dalyvauti partnerių ar kt. organizacijų projektinėse ir kt. jaunimo ir dirbančių su jaunimu veiklose. VVG</p>

³ Trakų krašto vietos veiklos grupė oficialiai įregistruota 2007 m. birželio 8 d.

⁴ Įgyvendinti tiesioginę naudą jaunimui turintys vietos projektai pagal VVG 2009 – 2014 m. VPS.

	<p>darbuotojai ir nariai nuolat dalyvauja jaunimo ir dirbančiųjų su jaunimu mokymuose, projektuose, kt. veiklose⁵ bei dalinasi patirtimi su jaunimo ir kitomis su jaunimu dirbančiomis NVO organizacijomis. VPS rengimo metu, užtikrinant jaunimui teikiamos informacijos patrauklumą, VVG naudojo esamą darbuotojų⁶ ir VVG narių⁷ turimą darbo su jaunimu patirtį. Rinkdama jaunimo poreikius ir įtraukdama jaunimą į atskirus VPS rengimo etapus, VVG naudojo vienus iš populiariausių socialinių tinklų Lietuvoje Facebook ir Twitter. Renkant jaunimo projektinius poreikius, buvo naudotos inovatyvios elektroninės anketos google.forms. Tokiu būdu VVG taip pat prisidėjo prie horizontaliojo prioriteto – informacinės visuomenės (didinti informacijos prieinamumą ir kt.) tikslų įgyvendinimo.</p> <p>Atliekant VVG teritorijos socialinės, ekonominės ir aplinkos situacijos analizę ir SSGG buvo platintos apklausos anketos nuo 2014 m. VVG kiekvienoje seniūnijoje organizuotų susitikimų⁸ „Dėl 2014 – 2020 m. Vietos plėtros strategijos rengimo“ metu su Trakų r. gyventojais, įskaitant jaunimą, kaip būsimais potencialiais pareiškėjais. Organizuotos darbo grupės, kuriose dalyvavo ir jauni žmonės (nuo 14 iki 40 m.). Po kiekvieno susitikimo buvo aptariami ir išgryninami jaunų žmonių poreikiai. Atsižvelgiant į susitikimuose ir apklausoje dalyvavusio jaunimo skaičių, pastebėtas didėjantis jaunimo suinteresuotumas VPS ir noras pasinaudoti parama jaunimo projektinei veiklai.</p> <p>Formuluojant VPS prioritetus, priemones ir veiklos sritis, atsižvelgta į jaunimo poreikius – VVG kartu su seniūnijų, verslo bendruomenių ir jaunimo atstovais parengė kiekvienos seniūnijos „Mini strategijas“, kuriose surinktos „projektinės idėjos“, atitinkančios vietos gyventojų poreikius ir svajones. Jaunimo ir dirbančios su jaunimu organizacijos pateikė daugiausiai „minkštų“ projektinių idėjų⁹ – mokymų, švenčių, sporto ir kitų renginių organizavimo, tačiau buvo ir „kietų“ projektų poreikis – jaunimo prasmingo užimtumo didinimo, sveikos gyvensenos skatinimo ir kt. srityse. Taip pat yra išlikęs poreikis kurti jaunimo materialinę bazę laisvalaikio užimtumo plėtrai, komunikavimo bei informacijos skleidimo plėtrai. Remiantis jaunimo organizacijų įgyvendintais projektais¹⁰, taip pat pastebimas vis didėjantis jaunimo prasmingo užimtumo ir sveikos gyvensenos propagavimo poreikis. Išanalizavus visą VVG surinktą medžiagą, išaiškėjo pagrindiniai poreikiai jaunimo projektinei veiklai 2014–2020 m. laikotarpiui: jaunimo prasmingo užimtumo skatinimas, jaunimo, turinčio negalias, sąlygų gerinimas bei jaunimo verslumo skatinimas.</p> <p>VVG, atsižvelgusi į jaunų žmonių situacijos analizę ir poreikius, numatė įtraukti papildomus vietos projektų atrankos kriterijus projektams, kurie įtraukia jaunus (iki 40 m.) žmones.</p> <p>Rengiant ir tvirtinant VPS, VVG valdyboje pagal rekomenduojamas proporcijas dalyvavo jaunimo atstovai.</p>
8.8.2.	VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:

⁵ Trakų krašto vietos veiklos grupės atstovų dalyvavimas renginiuose, skirtuose dirbantiems su jaunimu.

⁶ VVG pirmininkė Alyda Kazakevičiūtė–Staniūnaitienė, strategijos koordinatorius Anatolij Pučas, specialistė–konsultantė Jadvyga Savickaitė–Mikailienė.

⁷ VVG narė, Trakų r. savivaldybės merė Edita Rudelienė (buvusi Trakų r. jaunimo reikalų koordinatorė), VVG narė Evelina Kislych (buvusi jaunimo reikalų koordinatorė iki 2014 m. lapkričio mėn.).

⁸ Susitikimų dėl 2014 – 2020 m. Vietos plėtros strategijos rengimo pagal 2014 m. gruodžio 18 d. VVG visuotinio susirinkimo protokolu Nr. 4 patvirtintą grafiką, dalyvių sąrašai, protokolai.

⁹ Jaunimo projektiniai pasiūlymai.

¹⁰ Trakų rajono organizacijų įgyvendinti jaunimo projektai.

Įgyvendinat VPS bus tęsiamas darbas su jaunais (14–40 m.) žmonėmis, juos įtraukiant į atskirus VPS administravimo ir įgyvendinimo procesus.

Organizuojant VVG valdybos darbą, jaunų žmonių (18-40) dalyvavimą jos veikloje užtikrina VVG įstatų 54.5 p.: „ne mažiau kaip 5 asmenys iki 40–ties metų amžiaus“. 2015 m. išrinktoje trejiems metams valdyboje kiekvienam sektoriui atstovauja ir jauni žmonės: 3 yra iki 29 m. ir 4 – iki 40 m.

VPS rengimo metu sudarytos darbo grupės tęs veiklą. Kiekvienos darbo grupės sudėtyje yra jauni žmonės ir VVG nariai, kurie į darbo grupių susitikimus kvies vietos gyventojus ir jaunus žmones iš kiekvienos seniūnijos bei informuos apie kvietimus teikti vietos projektus. VVG planuoja sudaryti atskirą jaunimo projektinės veiklos darbo grupę, kuri aktyvins rajono jaunimą, organizuos jaunimui skirtus renginius, inicijuos jaunimo apklausas bei teiks informaciją, susijusią su jaunimo projektinės veiklos parama. Grupę koordinuos VVG dirbantis asmuo ir vadovaus 1 iš valdybos narių iki 40 m. amžiaus.

VVG tęs projektines veiklas su jaunimu (14–29 m.) įgyvendinant tęstinius projektus „Veiklus jaunimas aktyvioje bendruomenėje“, „Iuvenes art“ ir kitus, finansuojamus iš įvairių šaltinių. Šių projektų metu būna viešinama VPS, įgyvendinami vietos projektai, galimybė dalyvauti VPS veikloje. Jauni žmonės išsako savo svajones, lūkesčius, problemas, o VVG atstovai – tai susistemina, apibendrina ir rezultatyviai panaudoja įtraukiant į VPS įgyvendinimą bei VVG veiklos tobulinimą. Tokių veiklų metu jauni žmonės mokomi išsigininti idėjas, nusimatyti tikslus ir uždavinius, rengti paraiškas.

Jaunimui (18–40 m.) bus organizuojamos veiklos, juos įtraukiant į teritorinius ir tarptautinius projektus. Pavyzdžiui, jau dabar VVG valdybos narys E. Makšeckas – atsakingas už bendradarbiavimą su partneriais iš Suomijos, jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“ – atsakinga už bendradarbiavimą su Latvijos VVG, o bendruomenės deleguoti asmenys į VVG yra asmenys iki 40 m. Kiti tokio amžiaus į VVG deleguoti atstovai VVG valdybos patvirtintoje Bendradarbiavimo darbo grupėje bus paskirti atsakingais dėl bendradarbiavimo su partneriais jaunimo užimtumo, verslumo skatinimo srityse, rengiant projektus, organizuojant susitikimus, mainus ir kt.

Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas VVG taip pat aktyviai dirbs su jaunimo ir su jaunimu dirbančiomis organizacijomis. Užtikrinant jaunimui teikiamos informacijos patrauklumą, bus naudojami jaunimui priimtini informavimo metodai – socialinius tinklai. Bus akcentuojami prioritetingi vietos projektų atrankos kriterijai, jaunimui skirtiems projektams.

Atrenkant vietos projektus bus kreipiamas dėmesys, kaip aktyviai pareiškėjas dalyvavo minėtose veiklose, ar projekto vadovai yra jauni žmonės, ar kuriama darbo vieta yra jaunam žmogui kaime, ar projektas turės tiesioginę naudą jaunimui. Bus vadovaujamosi VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymuose numatytais vietos projektų atrankos kriterijais, suteikiančiais privalumų projektams, į kuriuos įtrauktas jaunimas.

Kiekvieną pavasarį ir rudenį Trakų r. seniūnijose organizuojami, jau tradicija tapę, susitikimai, kuriuose dalyvauti kviečiami ir jauni žmonės. Jų metu bus papildomai pristatomi VPS įgyvendinimo rezultatai ir perspektyvos. VVG vykdydama VPS įgyvendinimo stebėseną fiksuos veiksmus ir rezultatus, susijusius su jaunimu, juos viešins VVG svetainėje, socialiniuose tinkluose ir kt. jaunimui patraukliais būdais.

VVG, užtikrindama efektyvų gyventojų ir jaunimo aktyvinimą bei norėdama įkvėpti jaunimą projektinei veiklai, vykdys gyventojų aktyvinimą bendradarbiaujant su jaunimo, su jaunimu dirbančiomis organizacijomis ir jaunimo atstovais. Sudaryta atskira jaunimo projektinės veiklos darbo grupė, įtraukiant jaunimą į visus VPS įgyvendinimo

	<p>etapus, inicijuos jaunimo apklausas, vykdys konsultacijas „gyvai“ ir elektroninėmis priemonėmis bei teiks VPS įgyvendinimo pasiūlymus ir rekomendacijas.</p> <p>Tikimasi, kad jaunimas bus aktyvus 2014–2020 m. VPS pareiškėjas, ištrauks į VPS įgyvendinimo procesus, teiks siūlymus VVG veiklai pagerinti ir skatins VVG patrauklumą jaunimo tarpe.</p>
8.9.	Kultūra:
8.9.1.	<p>VVG veiksmams, susiję su prioriteto laikymusi rengiant VPS:</p> <p>VVG rengdama VPS įvertino kultūros poveikį individų ir socialinių grupių mąstymui bei veiksams, kurie lemia jų gyvenimo būdą. Įgyvendinant 2007–2013 m. VPS, buvo organizuojami renginiai, telkiantys bendruomenes (Užgavėnės, Rotušės turgus, teminės konferencijos, susitikimai su bendruomenėmis, kultūros įstaigomis, kitomis NVO), taip pat aktyviai dalyvauta bendruomenių kultūrinuose renginiuose, kas sudarė pagrindą glaudžiam bendradarbiavimui renkant, sisteminant ir analizuojant medžiagą 2009–2014 m. laikotarpiui.</p> <p>Rengiant naujojo laikotarpio VPS, etninės kultūros išsaugojimui ir sklaidai rajone, įvardinant problemines sritis ir siektinus rezultatus, numatant priemones jų įgyvendinimui, pasitelkti etninės kultūros lauko tyrimai (informacija saugoma VVG būstinėje).</p> <p>Puoseleėjant tradicinę kultūrą, ypač svarbi jos plėtra rajono švietimo įstaigose. Įvertinta, kad įgyvendinant 2007–2013 m. VPS, buvo suremontuota daug švietimo įstaigų patalpų, viešųjų erdvių šalia jų, t. y. sukurta materialinė bazė jau vykstančioms veikloms, tarp kurių gali būti ir moksleivių supažindinimas su Trakų krašto etninės kultūros paveldu, jo savitumu, žinių gilinimas apie krašto tradicijas. Pagal surinktus projektinius pasiūlymus matyti, jog suaktyvėjusios kaimo švietimo įstaigos ir toliau nori dalyvauti veiklose, organizuoti renginius, mokymus ir kt. pobūdžio užimtumą.</p> <p>Apklausti ir etninės kultūros propagavimą vykdantys Trakų kultūros rūmų filialai, veikiantys VVG teritorijoje. Kaip vieną svarbesnių Trakų kultūros rūmų padalinių problemų būtų galima įvardinti įrangos, pritaikytos kultūros renginiams organizuoti, trūkumą. Įgyvendinant 2007–2013 m. VPS, galimybės atnaujinti įstaigų materialinę bazę buvo ribotos, pagrindinės investicijos buvo skirtos pastatų atnaujinimui, dėl to, rengiant naujo laikotarpio strategiją, išryškėjo didelis renginių, priemonių įsigijimo ir kitų „minkštų“ veiklų poreikis. Taip pat pastebėta, kad bendruomenės, kitos NVO, įgyvendindamos įvairias kultūros, amatų puoselėjimo veiklas, planuoja sukurti darbo vietas.</p> <p>Surinkta medžiaga apie etninę kultūrą papildančius tautodailininkus, amatininkus (informacija saugoma VVG būstinėje).</p> <p>Kaimo paslaugoms, amatininkų, bendruomenių veiklai yra kur plėstis. Pagal surinktus projektinius pasiūlymus Aukštadvario sen. Bijūnų bendruomenės moterys, jau išleidusios kulinarinių receptų knygą, kepa kakorus ir kitus tradicinius patiekalus, priima grupes, tačiau labai stokoja priemonių ir įrengimų (pečiaus, indų, baldų ir kt.), Aukštadvaryje siuvėjoms reikalingos priemonės siuvimo cechui įrengti, apjungti savo teikiamas siuvėjų paslaugas, R. Pylipavičius, sukaukęs gausybę eksponatų, sėdaikčių teikia muziejininko paslaugas, jo paslaugų pagerinimui reikalingos priemonės, patalpų remontas, eksponatų paruošimas, Aukštadvario regioninio parko kolektyvas, naudodamas tautosakinę medžiagą, norėtų teikti kokybiškas edukacines paslaugas, tačiau tam reikalinga įranga bei priemonės.</p> <p>Apklausų, susitikimų metu buvo pateiktas poreikis. Teikiant projektinius pasiūlymus, šį poreikį pateikė Trakų r. Tiltų k. bendruomenė, Grendavės moterų vokalinis ansamblis „Versmė“, VO „Onušio bendruomenė“, Trakų r. Valų kaimo</p>

	<p>bendruomenė „Neris“, Senųjų Trakų parapija, Moterų vokalinis ansamblis „Senieji Trakai“, Trakų rajono mokyklų vaikai, Paluknio bendruomenė, Trakų kultūros rūmų Aukštadvario padalinys, Asociacija Ūbiškių krašto bendruomenė.</p> <p>Etninės kultūros sklaida vyksta organizuojant tradicinės kultūros renginius (informacija saugoma VVG būstinėje). Renginius Trakų krašte organizuoja Trakų kultūros rūmai savo filialuose Aukštadvaryje, Dusmenyse, Onuškyje, Rūdiškėse, Paluknyje, Senuose Trakuose, Grendavėje, 2014 m. atidarytas daugiavfunkcis Rykantų centras Lentvario seniūnijoje, Dusmenų daugiavfunkcis kultūros centras, Onuškio seniūnijoje, nevyriausybinės organizacijos, ugdymo įstaigos bei bendruomenės. Trakų krašto VVG viešina bendruomenių, kitų NVO organizuojamus renginius, prisideda žmogiškaisiais, kitais ištekliais prie pagalbos organizuojant renginius: iš tarptautinio projekto Trakų krašto VVG turi įsigijusi palapinių bei ekspozicinių kuparų, kuriuos pagal prašymą gali naudoti tiek VVG nariai, tiek kitos įstaigos, įmonės. Dažniausiai naudojamos lauko renginių metu, kuparai – parodų metu.</p> <p>Aukštadvario žemės ūkio mokykla, VŠĮ amatų mokykla Sodžiaus meistrai, Trakų krašto kultūros ir amatų asociacija, verslo įmonės, pavieniai asmenys organizuoja renginius ir edukacines programas (informacija saugoma VVG būstinėje). VVG skatina veiklas, siūlydama savo partneriams, kitoms Lietuvos bendruomenėms, kultūrinių maršrutų, kurių tikslas daugiakultūrinio krašto pažinimas ir bendruomenių kultūrinė veikla, sudarymo paslaugas.</p> <p>VPS numatytomis priemonėmis siekiama stiprinti VVG teritorijos gyventojų ir jų bendruomenių kultūrinę tapatybę, didinti jų kūrybingumą, kūrybines industrijas, bendruomeniškumą ir pilietiškumą (skatinti kūrybingumą, lyderystę, dalyvavimą kultūrinėje veikloje, užtikrinant kultūros prieinamumą, įvairovę ir sklaidą VVG teritorijoje) (tiesioginė įtaka: LEADER-19.2-SAVA-4, LEADER-19.2-SAVA-5, LEADER-19.2.SAVA-2. neutralios: LEADER-19.2-SAVA-1, LEADER-19,2-SAVA-3, LEADER-19.2-16.3)</p> <p>Vietos bendruomenės susitelkimą bendriems tikslams 2014–2020 m. laikotarpiu gerai atspindi pačios VVG teritorinė organizacija: asociacija vienija narius iš visos teritorijos, t.y, kiekvienoje seniūnijoje yra VVG narių, taip pat yra skėtinių organizacijų, kurių nariai išplitę visoje rajono teritorijoje.</p> <p>VPS rengimo metu įgyvendinti šie horizontlūs principai:</p> <p>Mokomųjų produktų sukūrimas, vaizdinių priemonių panaudojimas, adaptuotos informacijos pateikimas.</p> <p>Kaimo bendruomenių kultūros materialinės bazės analizė.</p> <p>Integruotų žinių apie kultūrą, jos paveldą, regioninę (vietos) istoriją ir tausojančią aplinką, gamtą telkimas ir panaudojimas VPS rengimui.</p> <p>Kultūros kaip socialinės įtraukties ir socialinio saugumo programų kaimo bendruomenėse analizavimas ir galimybės rengiant VPS.</p> <p>Kaimo bendruomenių edukacinių programų apie kultūros paveldą, jo vertę ir išsaugojimo naudą, kūrimas ir analizė ir galimybės mokymo įstaigų ugdomosios veiklos procese.</p>
8.9.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su prioriteto laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Įgyvendinat VPS bus tęsiamas darbas su bendruomenėmis, kultūros, švietimo įstaigomis, organizacijomis, verslo atstovais.</p> <p>VVG skatins bendruomenes, kultūros įstaigas, kitas NVO teikti paraiškas į įvairius fondus savo idėjoms įgyvendinti, pradėtoms iniciatyvoms tęsti (tautinių</p>

	<p>kostiumų bei instrumentų įsigijimui bei folkloro garso ir vaizdo vertybių parengimui, leidybai, archyvavimui, publikavimui, mokymui ir kt.).</p> <p>Organizuos bendruomenių, kultūros įstaigų, verslo atstovų, NVO susitikimus, skatins tarpusavio bendradarbiavimą, patirties pasidalinimą, bendrų projektų iniciavimą.</p> <p>VVG įgyvendindama VPS kaip ir iki šiol bendraus ir bendradarbiaus su kitomis VVG, ieškos bendrų kultūros sąlyčio taškų ir su švietimo bei kultūros centrais, bažnyčia ir kt., vystys partnerystę su užsienio institucijomis, organizuos tęstinius renginius. Taip pat, įgyvendindama tarptautinius projektus, stengsis atsižvelgti į nuorodų į lankytinų vietų objektus: Onušio, Rūdiškių, Aukštadvario, Lentvario, Trakų seniūnijose, poreikį, jų įrengimo galimybes.</p> <p>Tarptautinio bendradarbiavimo, mokymų projektų metu pagal poreikį kultūros darbuotojams, meno kolektyvų vadovams, bendruomenėms, amatininkams stengsis sudaryti galimybę dalyvauti įvairiuose etninės kultūros, socialinio verslo ir kt. veiklos kokybę gerinančiuose seminaruose, mokymuose. Bus kreipiamas dėmesys į turinio (žinių, ugdomų gebėjimų ir nuostatų) aktualumą, modernumą ir priimtinumą, turinio apimtį, dalių dermę, vidinį integralumą, nuoseklumą ir logiškumą, sudėtingumo lygį ir tinkamumą mokymosi pažangai. Pagal pasirenkamų programų pasiūlą bus atsižvelgiama į paklausos atitiktį.</p> <p>Sprendimų priėmimo būdai ir kultūra. Trakų krašto VVG narių visuotiniai, valdybos susirinkimai – tai galimybė įtraukti kultūros organizacijas, bendruomenes į organizacijos valdymą, tuo pačiu skatinant jų aktyvumą, įsitraukimą ir iniciatyvas.</p> <p>Bus siekiama, kad pristatomi tautodailininkų darbai, amatai ir su jais susijusios paslaugos atspindėtų regioninį Trakų krašto savitumą. Bus skatinamas amatininkų, tautodailininkų bendradarbiavimas su kultūros įstaigomis, ypač organizuojant etnografinės tematikos renginius Trakų rajone. Aktyvesnei informacijos (apie tautodailininkus, amatininkus ir jų veiklą) sklaidai bus kuriama informacinė bazė, kurioje bus kaupiami minėti duomenys bei vykdoma šios informacijos sklaida internete. Tą padaryti yra įsipareigojusi Savivaldybė ir Trakų krašto kultūros ir amatų asociacija.</p> <p>Visa informacija apie organizuojamus renginius, kvietimus teikti projektus į įvairius fondus, mokymus ir kt. bus ir toliau skelbiama Trakų krašto VVG svetainėje www.trakuvvg.lt, socialiniame tinkle Facebook, taip bus papildomai skatinamas bendruomenių, kultūros, švietimo įstaigų aktyvumas.</p> <p>Teikiant vietos projektus VPS, konkurso būdu bus sudarytos galimybės kultūrinėms iniciatyvoms įgyvendinti.</p>
8.10.	Darnus vystymasis (įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos švelninimo veiksmus):
8.10.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>2011–2015 m. įgyvendinant VPS, didelis dėmesys buvo skirtas gamtinių išteklių, kraštovaizdžio ir bioįvairovės išsaugojimui ir subalansuotai plėtrai. VVG, atsižvelgdama į tai, kad Trakų kraštas – reprezentacinė Lietuvos vietovė, įgyvendino 61 vietos projektą kurių pagalba paskatintas ne tik socialinis progresas (gyvenimo kokybės gerinimas, bet ir tausojama aplinka: (renovuoti nevyriausybinių organizacijų ir kitų juridinių objektų pastatai, suremontuotos patalpos, gražinta aplinka, reprezentuojanti vietovės įvaizdį) tvarkytos viešosios erdvės, atnaujintos arba naujai įrengtos vandens tiekimo, nuotekų valymo sistemos, įrengti ir atnaujinti sporto aikštynai, vaikų žaidimo aikštelės ir kt.). VVG teritorijoje ne tik VVG, bet ir kiti įgyvendinti projektai skatina tęsti ne tik aplinką tausojančių priemonių diegimą, bet ir rengiant naujojo laikotarpio VPS, darniojo vystymosi matmuo atsiranda visuose strategijos etapuose. Rengiant strategiją į darbo grupes buvo sutelkti visų sektorių</p>

	<p>atstovai, kurie atliko aplinkos situacijos analizę. Ši analizė buvo atliekama vadovaujantis anketinėmis apklausomis, statistiniais duomenimis, įstaigų ir institucijų ataskaitomis ir tyrimų išvadomis. Pagal surinktus statistinius duomenis buvo nustatytas VVG teritorijos išskirtinumas ir identitetas, atlikta socialinės ir ekonominės situacijų analizė, atliktas viešosios nuomonės tyrimas (viskas prieduose). Darniai plėtrai vystyti Trakų krašto VVG teritorijoje yra daug geros būklės gamtinių rekreacinių resursų, nedidelė urbanizacija ir pramonė (vystosi tik prie Lentvario ir Trakų miestų). Taip pat išaiškėjo, kad rajone menkai plėtojama ne tik pramonė, bet ir smulkūs bei vidutiniai verslai, ypač kaimo vietovėse. VVG teritorijoje veikiančių įmonių – 260, jose dirbančiųjų skaičius – tik 3 329. Tuo tarpu 2014 m. sausio 1 d. duomenimis, iš visų mažų ir vidutinio dydžio užregistruotų įmonių veikė tik 40,9 proc. Ekonominė plėtra čia tiesiogiai priklauso nuo pritrauktų vidaus ir išorės investicijų.</p> <p>Vien analize nepasitenkinta. Darbo grupės ieškojo galimų konkurencingų ir potencialių išteklių, galimybių sąveikauti tarp valstybinių institucijų ir privataus verslo atstovų. Nustatyti 2 prioritetai, turėsiantys teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi: „1. Ekonominės plėtros skatinimas, pritraukiant investicijas, kuriant verslą, darbo vietas“ ir „2. Socialinė plėtra, skatinant vietos gyventojų bendruomeniškumą ir socialinę integraciją, mažinant socialinę atskirtį“.</p> <p>Socialinę atskirtį ir pragyvenimo lygio skirtumus padeda mažinti vietos gyventojams teikiama socialinė parama. Sukurta socialinių paslaugų sistema teikia vietos gyventojams švietimo, sveikatos priežiūros ir kitas įvairias socialines paslaugas. Minėtų paslaugų sistema tiesiogiai veikia vietos gyventojų socialinius poreikius, gyvenimo kokybę, socialinę atskirtį ir pasitenkinimą gyvenamąja vietove, todėl buvo pasirinktas 2 prioritetas.</p> <p>Numatytos priemonės sudarys sąlygas naudoti vietos (aplinkos bei žmoniškumus) resursus naujų paslaugų, vietos produktų kūrimui, aplinkos kokybės gerinimui ir turės teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi.</p>
8.10.2.	<p>VVG veiksmi, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>Prieš skelbiant kvietimus bus aktyvinami gyventojai ir viešinama VPS. Šiuo laikotarpiu bus imamasi integruotų veiksmų, telkiančių VVG teritorijos vietos gyventojus veikti kartu, siekiant VVG teritorijos darnaus vystymosi ir aplinkos būklės gerinimo. Kartu su Vilniaus regiono aplinkos apsaugos departamento Trakų r. agentūra, Trakų istorinio nacionalinio parko ir Aukštadvario regioninio parko direktijomis bus organizuojami susitikimai potencialiems vietos projektų pareiškėjams, juos konsultuojant, suteikiant metodinę pagalbą. Su šiomis įstaigomis bus pasirašytos socialinės partnerystės sutartys dėl metodinės pagalbos teikimo aplinkosauginiais klausimais ir vietos projektų įgyvendinimo metu. Siekiant didinti visuomenės aplinkosauginį sąmoningumą ir informuotumą apie aplinką, bus organizuojamos edukacinės ir švietimo priemonės įvairiais aplinkos klausimais.</p> <p>Bus teikiama ir visokeriopa metodinė pagalba asmenims, susidūrusiems su projektų įgyvendinimo sunkumais, pavyzdžiui, teisingu aplinkos apsaugos reikalavimų įgyvendinimu.</p> <p>VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo metu bus imamasi integruotų veiksmų, kurie paskatins vietos bendruomenę veikti kartu. VPS numatytos veiklos kryptys, kurios pagerins užimtumo sąlygas, užtikrins verslo iniciatyvų įgyvendinimą, skatins bendruomenės narių įsitraukimą ir aktyvų dalyvavimą. Įgyvendinant strategiją ir vykdant vietos projektų atranką, pirmumas bus teikiamas projektams, kuriuose bus taikomi atrankos kriterijuose numatyti reikalavimai: pirmenybė teikiama ekologiškiems, padedantiems taupyti energiją ir žaliavas sprendimams (mažiau teršiančioms</p>

	<p>technologijoms, mažiau energijos naudojančioms įrenginiams), naudojančioms antrines žaliavas, atsinaujinančius išteklius naudojančias priemones. Šis principas integruojamas į VPS prioritetus ir priemones: 1) įtraukiant reikalavimus į atrankos kriterijus, 2) prašant kartu su paramos paraiška pateikti nustatytos formos užpildytą Horizontaliųjų prioritetų įtraukimo į projektą anketą, kurioje atsispindės kiek bus laikomasi šio principo. VPS vietos projektų atrankos taisyklėse bus numatyti papildomi balai, jei bus pagrįsta, kad teikiamo vietos projekto įgyvendinimas turės teigiamos įtakos VVG teritorijos darniam vystymuisi ir aplinkos kokybei.</p> <p>VPS rezultatų sklaidos metu ypatingas dėmesys bus kreipiamas vietos projektams, kurių rezultatai prisidės prie darnaus vystymosi ir (arba) gerins aplinkos būklę. Apie tokius projektus bus ne tik informacinės žinutės, bet ir organizuojami jų pristatymai vietose, kuriami vaizdo klipai ir viešinami socialiniuose tinkluose.</p> <p>Ir pati VVG, viešindama VPS, naudos aplinką tausojančias priemones ir žaliavas (perdirbtą popierių ir kt.), informacines ir ryšio technologijas ir kt. Taip pat pati VVG vykdydama ir rekomenduodama vykdyti viešuosius pirkimus projektų pareiškėjams, nustatys reikalavimus vykdyti žaliuosius pirkimus.</p>
8.11.	Moterų ir vyrų lygios galimybės ir nediskriminavimo skatinimas
8.11.1.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi rengiant VPS:</p> <p>VVG veikloje nuo pat asociacijos įsikūrimo laikomasi moterų ir vyrų lygių galimybių ir nediskriminavimo principo. VVG nariais yra Trakų neįgaliųjų užimtumo centras, kuriam VVG veiklose atstovauja ne tik administracijos darbuotojai, bet ir lankytojai. Trakų kraštas daugiatautis, todėl tiek VVG administracijos darbe, tiek valdyme, tiek kitose veiklose dalyvauja ne tik lietuvių, bet ir lenkų, rusų, ukrainiečių, karaimų ir kitų tautybių gyventojai. Organizuojant VVG valdymo darbą, šio principo laikymasi užtikrino įstatų nuostatos. Šio principo skatinimas atsispindėjo ir įgyvendinant 2009–2013 m. VPS. Strategiją administruoti į darbą buvo priimami darbuotojai, atsižvelgiant tik į kvalifikaciją ir išsilavinimą. Aktyvinant bendruomenes teikti vietos projektus, vietos projektų pareiškėjai buvo skatinami laikytis šio principo. Pavyzdžiui, dėl moterų užimtumo kaime: kaimiškosiose teritorijose neformaliojo vaikų švietimo programų pasiūla, palyginus su miestais, yra siaura ir įgyvendinama dažniausiai tik savo mokykloje, be to, aktyvesni berniukai ir jiems dažniausiai siūlomas tik kvadratas ar futbolas. Todėl 2007–2014 m. VPS lėšomis buvo sutvarkyta daug viešųjų erdvių, įrengta vaikų žaidimo aikštelių, suremontuota patalpų, kur galėtų būti užimti vaikai (berniukai ir mergaitės) tiek per mokslo metus, tiek atostogų metu. Bendradarbiauta su vietos valdžia, kad atsirastų galimybė vienoms moterims steigti darbo vietas, teikiant paslaugą užimant vaikus, tuomet kitoms moterims atsivers galimybė pradėti savo verslą amatininkystės bei turizmo paslaugų srityse, kurios yra svarbus ekonominis veiksnys kraštovaizdžiu pasižyminčiose Trakų karšto vietovėse (Aukštadvario, Senųjų Trakų, Onušio sen.).</p> <p>2 VVG narės (A. Kazakevičiūtė–Staniunaitienė ir S. Žilionienė) dalyvavo projekto „Lyčių lygybė – pelninga investicija!“ mokymuose (http://www.galve.lt/lyciu-lygybe-traku-rajone/). Gauta informacija ir įsisavintos žinios buvo panaudotos susitikimuose rengiant VPS.</p> <p>Rengiant VPS 2015 m. visuose kiekvienoje seniūnijoje organizuotuose susitikimuose buvo pristatomos Lygių galimybių įstatymo nuostatos, aptarta Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 metų programa ir atkreiptas dėmesys, kad prie vieno iš iškeltų uždavinių įgyvendinimo („10.3. didinti moterų, ypač kaimo, galimybes imtis verslo ir jį plėtoti.“) prisidės ir VVG.</p>

	<p>Dalyvauti susitikimuose buvo kviečiami ir diskriminacijos atžvilgiu pažeidžiamų socialinių grupių interesams atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų atstovai.</p>
8.11.2.	<p>VVG veiksmai, susiję su principo laikymusi įgyvendinant VPS:</p> <p>VVG įgyvendindama VPS sieks užtikrinti lygias galimybes visiems žmonėms, lyčių lygybę ir nediskriminavimas bus skatinamas visuose VPS įgyvendinimo etapuose:</p> <p><i>Organizuojant VVG administracijos darbą:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – priimant į darbą bus keliami tik kvalifikaciniai reikalavimai; – bus ugdomos darbuotojų kompetencijos (dalyvavimas konferencijose, seminaruose ir t. t.). <p><i>Organizuojant VVG valdymo organo darbą:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – principo laikymasi užtikrins VVG įstatai (valdybą iš 17 narių sudaro 47,06 proc. (8 nariai) vyrų, 52,94 proc. (9 nariai) moterų. Pilietinės visuomenės sektoriui atstovauja po 50 proc. vyrų ir moterų.); – bus sudaryta VVG darbo grupė dėl lygių galimybių, kuriai vadovaus vienas iš valdybos narių; – bus inicijuojama, kad savivaldybėje būtų įsteigta Moterų ir vyrų lygių galimybių komisija. <p><i>Kviečiant teikti vietos projektų paraiškas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – VVG užtikrins lygias teises visiems pareiškėjams strategijos vidaus administravimo ir įgyvendinimo taisyklėse; – bus užtikrinamas diskriminacijos atžvilgiu pažeidžiamų visuomenės grupių interesams atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų dalyvavimas susitikimuose, mokymuose ir kitose viešinioje priemonėse (derinama susitikimų vieta, laikas ir t. t.). <p><i>Tvirtinant vietos projektus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – bus parengtos „Rekomendacijos lygioms vyrų ir moterų galimybėms ir diskriminacijos atžvilgiu pažeidžiamų visuomenės grupių interesams užtikrinti“; – sudaryta VVG darbo grupė dėl lygių galimybių dalyvaus vietos projektų paraiškų vertinime ir teiks siūlymus. <p><i>Pristatant VPS įgyvendinimo rezultatus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – bus atliekamos analizės ir skatinami geriausių vietos projektų pareiškėjai. <p><i>Vykdam VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimo veiklas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – bus plėtojamas bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis, viešinant geruosius pavyzdžius; – bus organizuojami renginiai (susitikimai, vietos projektų lankymas, konkursai ir t. t.); – bus organizuojamas viešinimas įvairiose informacijos sklaidimo priemonėse (laikraščiai, internetas, televizija ir t. t.).
Pastaba	<p>Protokolai, dalyvių sąrašai, sutartys ir kiti minimi tekste VVG dokumentai yra VVG būstinėje. Visuotinių susirinkimų protokolai ir bendradarbiavimo sutartys interneto svetainėje www.trakuvg.lt.</p>

9. VPS priemonių ir veiklos sričių aprašymas		
9.1. VPS priemonės, neturinčios veiklos srities		
9.1.1. VPS prioritetas Nr. I „EKONOMINĖS PLĖTROS SKAITINIMAS, PRITRAUKIANT INVESTICIJAS, KURIANT VERSLĄ, DARBO VIETAS“		
9.1.2. VPS priemonė „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra“ (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“, LEADER-19.2-SAVA-1		
9.1.3.	VPS priemonės tikslas: Kurti ir plėtoti socialinį verslą skatinant partnerystę	
9.1.4.	Priemonės apibūdinimas	<p>Plečiasi socialinių poreikių apimtys ir turinys, vis didesnam gyventojų skaičiui reikalinga priežiūra namuose ir įvairių papildomų socialinių paslaugų teikimas senjorams, socialiai atskirties žmonėms: buitinių paslaugų, pavėžėjimo paslaugų pas gydytoją, į renginius, reabilitacinių programų, vaikų priežiūros paslaugų. Taip pat trūksta paslaugų (daiktų pristatymas, šienavimas, drabužių taisymas, buitinės technikos remontas ir t.t.), kurias galėtų teikti asmenys, praradę darbingumą, ekonomiškai neaktyvūs, negalintys lygiomis sąlygomis konkuruoti darbo rinkoje.</p> <p>NVO turima materialinė bazė sudaro prielaidas teikti šias paslaugas ir pačiai savo veikloje taikyti verslo modelius kuriant socialinį verslą su partneriais (-iu).</p> <p>Socialinio verslo kūrimas, o vėliau ir plėtra, turėtų socialinę ir ekonominę naudą. Tam tikrai socialinei grupei būtų suteikiamos paslaugos, NVO gautų papildomas pajamas, kurios leistų savo lėšomis išlaikyti turimas patalpas, apmokant komunalines ir kt. paslaugas. Šie projektai padėtų spręsti tiek kaimo gyventojų užimtumo, tiek socialinės atskirties problemas.</p> <p>Pagal priemonę teikiama parama NVO socialinių paslaugų bazės sukūrimui ir socialinio verslo kūrimui, atsižvelgiant į konkrečioje vietovėje iškilusius gyventojų socialinius poreikius.</p> <p>Pagal priemonę bus remiamos veiklos: vaikų priežiūra, paslaugos senjorams, paslaugos ir /ar pagalba socialiai atskirtiems žmonėms, reabilitacinės programos, daugiafunkčių dienos centrų kūrimas, sporto, meno, kultūrinės edukacijos, amatų studijų kūrimas ir veiklos organizavimas, turizmo paslaugų teikimas neįgaliesiems, kitų iškilusių konkrečioje teritorijoje socialinių problemų sprendimas.</p> <p>Priemonei skiriama 9,32 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų kūrimui VVG teritorijoje. Planuojama sukurti 4 darbo vietas. Planuojama įgyvendinti 4 projektus.</p>

9.1.5.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.5.1	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.1.5.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.1.6.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO, VŠĮ ir kitos asociacijos, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį, labdaros ir paramos fondai.
9.1.7.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai: vaikai, senjorai socialinės rizikos šeimos bei kiti įvairių socialinę atskirtį patiriantys žmonės.
9.1.8.	Tinkamumo sąlygos	<p>1. Parama teikiama kurti ir plėtoti socialinį verslą, atitinka Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-720, nuostatas;</p> <p>2. Vietos projektas atitinka numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas;</p> <p>3. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VPS vykdytojos, kuriai teikiama vietos projekto paraiška, teritorijoje arba rajono savivaldybės, kurioje veikia VPS vykdytoja, atstovaujamoje teritorijoje.</p> <p><i>Pastaba. Detalus tinkamumo sąlygų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.9.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>1. Kuriamos inovacijos VVG teritorijoje.</p> <p>2. Projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais).</p> <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.10	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	45 000,00
9.1.11.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 95
9.1.12. VPS priemonė „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“, LEADER-19.2-SAVA-3.		
9.1.13.	VPS priemonės tikslas: Suteikti vietos projektų pareiškėjams ir vykdytojams reikiamas žinias ir ugdyti jų įgūdžius.	
9.1.14.	Priemonės apibūdinimas	VVG, rengdama VPS, nustatė vietos gyventojų poreikius, kurių vienas iš svarbiausių buvo „Mažinti skurdo riziką VVG teritorijoje, kuriant ir plėtojant verslus, darbo vietas vietos gyventojams, stiprinant jų įgūdžius“. VVG, atsižvelgdama į vietos gyventojų poreikius ir planuodama VPS įgyvendinimą, numatė priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“.

		<p>Priemonės teikiama parama bus pagal remiamas veiklos sritis – mokymai, skirti vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų įgūdžių įgijimui, susiję su VPS priemonėmis.</p> <p>Priemonei skiriama 3,23 vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 7 projektus.</p>
9.1.15.	Pagal priemonę remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.15.1.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.1.15.2.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.1.16.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO, VŠĮ ir kitos asociacijos, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį.
9.1.17.	Priemonės tikslinė grupė	VVG teritorijos gyventojai – vietos projektų pareiškėjai ir vykdytojai.
9.1.18.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vietos projektas atitinka numatytą priemonės tikslą ir remiamas priemonės veiklas. 2. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VPS vykdytojos, kuriai teikiama vietos projekto paraiška, teritorijoje arba rajono savivaldybės, kurioje veikia VPS vykdytoja, atstovaujamoje teritorijoje ir vykdyti veiklą VPS vykdytojos teritorijoje. 3. Remiama veikla vykdoma VVG teritorijoje ir (arba) kitų Lietuvos Respublikos savivaldybių ir (arba) VVG teritorijose. 4. Pareiškėjo steigimo dokumentuose numatyti veiklos tikslai susiję su projekte numatyta vykdyti veikla (-omis) . <p><i>Pastaba. Detalus tinkamumo sąlygų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.19.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Didesnis apmokytų vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų asmenų skaičius; 2. Pareiškėjo patirtis organizuojant mokymus ir (arba) rengiant ir įgyvendinant projektus. <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.20.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	10 000,00
9.1.21.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 100
9.1.22. VPS priemonė „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“, LEADER-19.2-SAVA-4.		
9.1.23.	VPS priemonės tikslas: Išsaugoti kultūros savitumą ir testuoti jos tradicijas	
	Priemonės apibūdinimas	Vienas iš išskirtinių Lietuvos bruožų yra atskirų vietovių kultūrinė etnografinė įvairovė. Trakų kraštas turi išskirtines savo vietovės etnografines, tautines ir kitas vietovės tradicines, kultūrinės vertybes.

		<p>Priemonės teikiama parama bus skiriama pareiškėjams, kurie numato kultūros tradicijų išsaugojimą, sklaidą bei tęstinumo veiklas:</p> <ul style="list-style-type: none"> – laisvalaikio, kultūros, sporto veiklos, kaimo tradicijų, mėgėjų meno puoselėjimo veiklų organizavimas; – tradicinių švenčių ir kitų renginių organizavimas; – tradicinių amatų puoselėjimas, edukacijų, kitų renginių organizavimas; – jaunimo kultūrinės, pažintinės, švietėjiškos veiklos skatinimas, turiningo laisvalaikio organizavimas; – krašto kultūros ir istorijos paveldo krašto patrauklumui ir konkurencingumui stiprinti panaudojimas ir kt. <p>Teikiant paramą pareiškėjams pirmumas bus teikiamas tiems pareiškėjams, kurių projektai apims didesnę VVG teritorijos vietovių skaičių.</p> <p>Priemonei skiriama 7,48 proc. vietos projektams įgyvendinti. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 18 projektų.</p>
9.1.24.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.25.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.1.25.1.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.1.25.2.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO, VŠĮ ir kitos asociacijos, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį.
9.1.26.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai.
9.1.27.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje ne mažiau kaip vienerius metus; 2. Remiama veikla vykdoma VVG teritorijoje ir (arba) kitų Lietuvos Respublikos savivaldybių teritorijose, jeigu vietos projekte numatyta neekonominė, socialinio pobūdžio veikla, kurios tikslinė grupė – VVG teritorijos gyventojų grupės arba NVO ir įgyvendinamas mažas vietos projektas. <p><i>Pastaba. Detalus tinkamumo sąlygų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse. .</i></p>
9.1.28.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Projektų atrankos kriterijais sudaromos vienodos sąlygos projektų paraiškų teikėjams, siekiama efektyvesnio lėšų panaudojimo ir geriausios projektų atitikties priemonės tikslams, taikomi vietos projektų atrankos kriterijai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projektas apima didesnę VVG teritorijos vietovių skaičių; 2. Projekto įgyvendinimo veiklose įtraukiami ne tik fiziniai, bet ir juridiniai asmenys. <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>

9.1.29.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	8 925,00
9.1.30.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	„Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projekto išlaidos, susijusios su investicijomis į materialųjį turtą, iki 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projekto išlaidos, susijusios su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą, o projektas yra veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla)“.
9.1.31. VPS priemonė „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“, LEADER-19.2-SAVA-5.		
9.1.32.	VPS priemonės tikslas: Skatinti ir įvairinti NVO socialinę veiklą.	
9.1.33.	Priemonės apibūdinimas	<p>Priemonė siekiama vienyti įvairių amžiaus ir socialinių grupių kaimo žmones, skatinant jų įsitraukimą į viešąjį gyvenimą, kurti naujas erdves kaimiškose teritorijose užimtumui.</p> <p>Pagal priemonę remiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> – NVO socialinės veiklos skatinimas, – materialinės bazės stiprinimas ilgalaikėms veikloms, – bendradarbiavimo veiklų organizavimas, vykdamas edukacines tradicinių amatų ir paveldo išsaugojimo bei sklaidos programas, – sveikos gyvensenos ir aktyvaus poilsio propagavimas, – kaimo gyventojų verslumo skatinimas bendradarbiaujant. <p>Priemonei skiriama 12,40 proc. vietos projektams įgyvendinti. Darbo vietos nebus kuriamos. Planuojama įgyvendinti 15 projektų.</p>
9.1.34.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.1.34.1.	<i>pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.1.34.2.	<i>ne pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.1.35.	Tinkami paramos gavėjai	Juridiniai asmenys – NVO, VšĮ ir kitos asociacijos, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį.
9.1.36.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	VVG teritorijos vietos gyventojai.
9.1.37.	Tinkamumo sąlygos	<p>Vietos projektas turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas veiklas.</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos 8.1.2 punkte.</p> <p>Specialieji reikalavimai pareiškėjams:</p>

		<p>1. Pareiškėjo registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje ne mažiau kaip vienerius metus;</p> <p>2. Remiama veikla vykdoma VVG teritorijoje ir (arba) kitų Lietuvos Respublikos savivaldybių teritorijose, jeigu vietos projekte numatyta neekonominė, socialinio pobūdžio veikla, kurios tikslinė grupė – VVG teritorijos gyventojų grupės arba NVO ir įgyvendinamas mažas vietos projektas.</p> <p><i>Pastaba. Detalus tinkamumo sąlygų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.38.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų taikymo visiems pareiškėjams, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Projekto veiklos ir rezultatai apima daugiau nei 1 kaimo ar miestelio veiklą. 2. Projektą teikia jaunimo organizacija ar projekto partneriu yra jaunimo organizacija. <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.1.39.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	14 212,00
9.1.40.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>Iki 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projekto išlaidos, susijusios su investicijomis į materialųjį turtą,</p> <p>iki 95 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai vietos projekto išlaidos, susijusios su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą, o projektas yra veiklos (vietos veiklos projektu laikomas toks vietos projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla).</p>
9.2. VPS priemonės, turinčios veiklos sritis		
9.2.1. VPS prioritetas Nr. 1 „EKONOMINĖS PLĖTROS SKAITINIMAS, PRITRAUKIANT INVESTICIJAS, KURIANT VERSLĄ, DARBO VIETAS“		
9.2.2. VPS priemonė „Ūkio ir verslo plėtra“, LEADER-19.2-6. (Įgyvendinama KPP ir EURI lėšomis)		
9.2.3.	VPS priemonės tikslas: Skatinti ne žemės ūkio verslų kūrimą ir plėtrą kuriant darbo vietas	
9.2.4.	1 veiklos sritis	„Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuoja KPP)“, LEADER-19.2-6.2
9.2.5.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Ši veiklos sritis skatins ekonominės veiklos kūrimą. Pagal veiklos sritį bus teikiama parama kuriant naujus ne žemės ūkio verslus, įvairinant veiklas, ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui. Remiama ekonominė veikla pradėti verslus, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, patvirtintame Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m.</p>

		<p>spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK), išskyrus veiklas, išvardytas pagal Priemonės veiklos srities LR Žemės ūkio ministerijos neremiamų veiklų sąrašą ir VPS priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</p> <p>Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurie planuoja sukurti darbo vietas asmenims iki 40 metų (įmtinai).</p> <p>Veiklos sričiai skiriama 24,12 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų kūrimui VVG teritorijoje. Planuojama sukurti 11 darbo vietų, iš jų 2 darbo vietas EURI lėšomis. Planuojama įgyvendinti 11 vietos projektų, iš jų 2 projektus EURI lėšomis.</p>	
9.2.6.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:		
9.2.6.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>	
9.2.6.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>	
9.2.7.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.	
9.2.8.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Verslo fiziniai ir juridiniai subjektai.	
9.2.9	Tinkamumo sąlygos	<p>Pradedama ekonominė veikla.</p> <p>Vietos projektas turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas veiklas.</p> <p>Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje (išimtis gali būti taikoma mobiliajai prekybai, paslaugų teikimui).</p> <p>Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama ekonominė veikla, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, patvirtintame Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK), išskyrus veiklas, išvardytas pagal Priemonės veiklos sritį neremiamų veiklų sąrašė.</p> <p>Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas.</p> <p>Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą VI nustatytiems ekonominio gyvybingumo rodikliams. (Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–</p>	

		<p>2020 metų programos priemonės, ekonominio gyvybingumo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014-07-28 įsakymo Nr. 3D-440 aktualii redakcija).</p> <p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos 8.1.2 punkte.</p> <p>Specialieji reikalavimai pareiškėjams:</p> <p>1. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vieta arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje;</p>
9.2.10.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sukuriama (-os) darbo vieta (-os) asmeniui (-ims) iki 40 metų imtinai 2. Netradicinio verslo / išskirtinio produkto ar paslaugos sukūrimas VVG teritorijoje <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.2.11.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	42 731,00 EURI
9.2.12.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>Iki 70, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims),</p> <p>iki 50, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.</p>
9.2.13.	2 veiklos sritis	„Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuoja KPP)“, (LEADER-19.2-6.4).
9.2.14.	Veiklos srities apibūdinimas	Ši veiklos sritis skatins ekonominės veiklos plėtrą, remiant ir plėtojant veikiančius juridinius ir fizinius verslo subjektus VVG teritorijoje. Pagal veiklos sritį teikiama parama įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui. Bus skatinama esamų verslų plėtra, veiklų įvairinimas, darbo vietų kūrimas, jų išlaikymas.

		<p>Teikiant paramą pirmumas skiriamas pareiškėjams, kurie planuoja sukurti didesnę naujų darbo vietų skaičių, bei veiklą vykdo ne trumpiau kaip vienerius metus bei diegia inovacijas VVG teritorijos lygmeniu.</p> <p>Veiklos sričiai skiriama 43,45 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų kūrimui VVG teritorijoje. Planuojama sukurti 18 darbo vietų, iš jų 2 EURI lėšomis. Planuojama įgyvendinti 18 projektų, iš jų 2 EURI lėšomis.</p>
9.2.15.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:	
9.2.15.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>
9.2.15.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>
9.2.16.	Tinkami paramos gavėjai	Fiziniai ir juridiniai asmenys: ūkininkas ar kitas fizinis asmuo, labai maža įmonė, maža įmonė.
9.2.17.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Verslo fiziniai ir juridiniai subjektai.
9.2.18.	Tinkamumo sąlygos	<p>Ekonominės veiklos plėtra.</p> <p>Vietos projektas turi atitikti numatytą priemonės tikslą ir remiamas veiklas.</p> <p>Remiama veikla turi būti vykdoma VVG teritorijoje (išimtis gali būti taikoma mobiliajai prekybai, paslaugų teikimui).</p> <p>Parama teikiama ne žemės ūkio veiklai, įskaitant paslaugų žemės ūkiui teikimą. Remiama ekonominė veikla, nurodyta Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriuje, patvirtintame Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK), išskyrus veiklas, išvardytas pagal Priemonės veiklos sritį neremiamų veiklų sąrašė.</p> <p>Jeigu projekte numatyta produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas, galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas.</p> <p>Pateikiamas verslo planas, kuriame pareiškėjas įrodo ūkio subjekto atitikimą VI nustatytiems ekonominio gyvybingumo rodikliams. (Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos priemones, ekonominio gyvybingumo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014-07-28 įsakymo Nr. 3D-440 aktuali redakcija).</p>

		<p>Pagrindinės tinkamumo sąlygos pareiškėjams numatytos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos 8.1.2 punkte.</p> <p>Specialieji reikalavimai pareiškėjams:</p> <p>1. Pareiškėjo (fizinio asmens) nuolatinė gyvenamoji vieta arba pareiškėjo (įmonės) registracijos vieta turi būti VVG teritorijoje.</p> <p><i>Pastaba. Detalus tinkamumo sąlygų sąrašas bus nustatomas priemonės įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.2.19.	Vietos projektų atrankos kriterijai	<p>Siekiant tikslesnės projekto atitikties priemonės tikslams, efektyvesnio lėšų panaudojimo, vienodų sąlygų ir reikalavimų, ypatingą dėmesį skiriant užimtumui VVG teritorijos vietovėse didinti, kuriose numatoma vykdyti ne žemės ūkio veiklą, bus taikomi vietos projektų atrankos kriterijai:</p> <p>1. Pareiškėjas yra kaimo vietovėje veikiantis subjektas, kuris iki paraiškos pateikimo dienos yra ne trumpiau kaip dvejus metus deklaravęs gyvenamąją vietą VVG teritorijoje (taikoma fiziniams asmenims) / yra ne trumpiau kaip dvejus metus registruotas VVG teritorijoje ir ne trumpiau kaip dvejus metus veikia VVG teritorijoje (taikoma juridiniams asmenims).</p> <p>2. Projektas savo turiniu ir/arba forma yra novatoriškas VVG teritorijos lygmeniu.</p> <p><i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i></p>
9.2.20.	Didžiausia paramos suma projektui (Eur)	<p>EURI – 70 000,00 KPP 47 852,00</p>
9.2.21.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	<p>Iki 70, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, atitinkantys labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 6 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims),</p> <p>iki 50, kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte išsipareigojama gauti grynujų pajamų) ir jį teikia privatus juridinis arba fizinis asmuo, išskyrus asmenis, atitinkančius labai mažai įmonei keliamus reikalavimus.</p>
9.2.22. VPS priemonė „Bendradarbiavimas“, LEADER-19.2-16.3.		
9.2.23.	VPS priemonės tikslas: Skatinti smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimą, organizuojant bendrus darbo procesus ir dalijantis infrastruktūra bei ištekliais, siekiant plėtoti turizmo paslaugas ir (arba) vykdyti jų rinkodarą.	

9.2.24.	1 veiklos sritis	„Parama smulkių veiklos vykdytojų bendradarbiavimui, organizuojant bendrus darbo procesus ir dalijantis infrastruktūra bei ištekliais, siekiant plėtoti su kaimo turizmu susijusias turizmo paslaugas ir (arba) vykdyti jų rinkodarą (reglamentuoja KPP)“, LEADER-19.2-16.3.	
9.2.25.	Veiklos srities apibūdinimas	<p>Pagal šią veiklos sritį parama skiriama smulkių ūkio subjektų – smulkių ūkininkų, miško valdytojų, labai mažų įmonių – bendradarbiavimui, organizuojant bendrus darbo procesus, dalijantis įrenginiais bei ištekliais, vykdant bendrą ūkinę, komercinę, aplinkosauginę veiklą, plėtojant turizmo paslaugas ir (arba) vykdant jų rinkodarą.</p> <p>Parama pagal šią veiklos sritį didins smulkių ūkio subjektų ekonominę gyvybingumą, nepaisant mažos jų veiklos apimties. Kolektyvinis projektų įgyvendinimas, horizontalus ir vertikalus šio sektoriaus dalyvių bendradarbiavimas, jungtinės iniciatyvos užtikrina nuoseklų žemės ir miškų ūkio sektoriaus bei VVG teritorijos vietovių vystymąsi ir įgyvendinamų veiklų naudą platesniam žemės ūkio ir kaimo plėtros sektoriaus dalyvių ratui.</p> <p>Veiklos sričiai skiriama 0 proc. vietos projektams įgyvendinti numatytų lėšų darbo vietų kūrimui VVG teritorijoje. Planuojama įgyvendinti 0 projektus ir sukurti 0 darbo vietas.</p>	
9.2.26.	Pagal veiklos sritį remiamų vietos projektų pobūdis:		
9.2.26.1.	<i>pelno</i>	<input checked="" type="checkbox"/>	
9.2.26.2.	<i>ne pelno</i>	<input type="checkbox"/>	
9.2.27.	Tinkami paramos gavėjai	<ol style="list-style-type: none"> Smulkūs ūkiai (kurių ekonominis dydis, išreikštas standartine produkcija, yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 7 999 Eur, smulkūs miško valdytojai (miško valda ne didesnė kaip 10 ha); Juridiniai asmenys – labai mažos įmonės; Fiziniai asmenys, nacionalinių teisės aktų nustatyta tvarka vykdantys individualią veiklą. 	
9.2.28.	Priemonės veiklos srities tikslinė grupė	Verslo fiziniai ir juridiniai subjektai.	
9.2.29.	Tinkamumo sąlygos	<ol style="list-style-type: none"> Paramos paraišką pareiškėjas privalo teikti su partneriais, kurie užsiima ta pačia veikla (pvz., žemės ūkio veikla užsiimančiais subjektais su žemės ūkio veikla užsiimančiais subjektais, miškininkystės veikla užsiimančiais subjektais su miškininkystės veikla užsiimančiais subjektais ir (ar) alternatyviąja veikla užsiimančiais subjektais su alternatyviąja veikla užsiimančiais subjektais); Pareiškėjo ir partnerio (-ių) registracijos vieta turi būti VVG teritorijos vietovėje; Labai mažos įmonės veikla turi būti vykdyta ne trumpiau kaip dvejus metus; 	

		4. Fizinio asmens, nacionalinių teisės aktų nustatyta tvarka vykdančio individualią veiklą, veikla turi būti vykdyta ne trumpiau nei vienerius metus.
9.2.30.	Vietos projektų atrankos kriterijai	1. Kuriamos inovacijos VVG teritorijoje ; 2. Sukuriama (-os) darbo vieta (-os) asmeniui (-ims) iki 40 metų imtinai <i>Pastaba. Detalus atrankos kriterijų sąrašas bus nustatomas veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse.</i>
9.2.31.	Didžiausia paramos suma vietos projektui (Eur)	0,00
9.2.32.	Paramos lyginamoji dalis (proc.)	Iki 70

10. VPS įgyvendinimo veiksmų planas		
	Planuojami veiksmai	Sąsaja su VPS ir priemonėmis
10.1.	2015 m.	
10.1.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: Esant poreikiui, VPS tikslinimas ir koregavimas	VPS vertinimas
10.1.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: Viešųjų ryšių ir gyventojų aktyvinimo plano 2016–2020 m. sudarymas ir tvirtinimas.	VPS vertinimas Veikla, susijusi su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.
10.2.	2016 m.	
10.2.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu: 1. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano sudarymas, koregavimas), kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas. 2. Privalomos viešinimo priemonės (aiškinamojo stendo rengimas). Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.	Finansavimo sąlygų rengimas vietos projektams pagal priemones.
10.2.2.	Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu: 1. Informacijos skelbimas spaudoje, socialiniuose tinkluose, svetainėse apie VPS priemones ir remiamų veiklų sritis; 2. Informacinių renginių (susitikimų vietose, su atskiromis grupėmis ir kt.) organizavimas potencialiems vietos projektų pareiškėjams; 3. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas; 4. Informacinio stendo gamyba; 5. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 6. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: 6.1. interneto svetainėse: www.trakuvg.lt , www.trakai.lt , VVG narių svetainėse; 6.2. socialiniuose tinkluose; 6.3. vietos spaudoje;	1–4 veiklos skirtos Kvietimo Nr. 1 planuojamoms finansuoti VPS priemonėms ir veiklos sritims. 4–8 veiklos skirtos visoms VPS priemonėms, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.

	6.4. skelbimų lentose; 6.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai);	
10.3.	2017 m.	
10.3.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. Kvietimas Nr. 1 teikti vietos projektų paraiškas (I ketv.),(IV ketv.): – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas.“</p> <p>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</p>	<p>Kvietimo Nr. 1 skelbimas pagal: II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas. II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas“.</p>
10.3.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. Informacijos skelbimas spaudoje, socialiniuose tinkluose, svetainėse apie VPS priemones ir remiamų veiklų sritis; 2. Informacinių renginių (susitikimų vietose, su atskiromis grupėmis ir kt.) organizavimas potencialiems vietos projektų pareiškėjams; 3. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų paraiškų pildymu, organizavimas ir vykdymas; 4. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas; 5. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 6. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: 6.1. interneto svetainėse: www.trakuvvg.lt, www.trakai.lt, 6.2. socialiniuose tinkluose; 6.3. vietos spaudoje; 6.4. skelbimų lentose; 6.5. informaciniuose leidiniuose (kalendoriai); 7. Verslų lankymas, aktyvinimas vietinių verslininkų.</p>	<p>1–4 veiklos skirtos Kvietimų Nr. 1 planuojamoms finansuoti VPS priemonėms ir veiklos sritims.</p> <p>4–8 veiklos skirtos visoms VPS priemonėms, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.4.	2018 m.	
10.4.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	

<p>1. 2018 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas.</p> <p>2. Kvietimas Nr. 2 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>3. Kvietimas Nr. 3 teikti vietos projektų paraiškas (II–III ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>4. Kvietimas Nr. 4 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>5. Kvietimas Nr. 5 teikti vietos projektų paraiškas (III–IV ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną) <p>6. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas,</p>	<p>Kvietimo Nr. 2 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“; II prioriteto 1 priemonę „Vietos pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“; II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 3 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ 1 veiklos sritis „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti“.</p> <p>Kvietimo Nr. 4 skelbimas pagal: II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 5 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ 1 veiklos sritis „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti“.</p>
--	---

	<p>mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano sudarymas, koregavimas), kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas.</p> <p><i>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</i></p>	
10.4.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informacijos skelbimas spaudoje, socialiniuose tinkluose, svetainėse apie VPS priemones ir remiamų veiklų sritis; 2. Informacinių renginių (susitikimų vietose, su atskiromis grupėmis ir kt.) organizavimas potencialiems vietos projektų pareiškėjams; 3. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų paraiškų pildymu, organizavimas ir vykdymas; 4. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas; 5. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 6. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: <ol style="list-style-type: none"> 6.1. interneto svetainėse: www.trakuvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse; 6.2. socialiniuose tinkluose; 6.3. vietos spaudoje; 6.4. skelbimų lentose; 6.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai); 7. Vaizdinių pristatymų (lentelės, grafikai, nuotraukos su aprašymais ir kt.) rengimas, skelbimas, organizavimas; 8. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas. 	<p>1–4 veiklos skirtos Kvietimų Nr. 1, 2, 3, 4, 5 planuojamoms finansuoti VPS priemonėms ir veiklos sritims.</p> <p>4–8 veiklos skirtos visoms VPS priemonėms, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.5.	2019 m.	
10.5.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2018–2019 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas. 2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, 	<p>Kvietimo Nr. 6 skelbimas pagal: II prioriteto 1 priemonę „Vietos pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“;</p> <p>Kvietimo Nr. 7 skelbimas pagal:</p>

<p>mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano koregavimas, kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas).</p> <p>3. Kvietimas Nr. 6 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>4. Kvietimas Nr. 7 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>5. Kvietimas Nr. 8 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>6. Kvietimas Nr. 9 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>7. Kvietimas Nr. 10 teikti vietos projektų paraiškas (III–IV ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; 	<p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“;</p> <p>I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ 1 veiklos sritis „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti“</p> <p>Kvietimo Nr. 8 skelbimas pagal: II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“.</p> <p>Kvietimas Nr. 9 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ 2 veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“.</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>Kvietimo Nr. 10 skelbimas pagal: II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas“</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)</p> <p>Kvietimo Nr. 11 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“.</p> <p>Kvietimo Nr. 12 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“ 2 veiklos sritis „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“.</p>
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>8. Kvietimas Nr. 11 teikti vietos projektų paraišką (III–IV ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>9. Kvietimas Nr. 12 teikti vietos projektų paraišką (III–IV ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>10. Tarpinis VPS vertinimas, ataskaitos rengimas.</p> <p>11. Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</p>	
10.5.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informacijos skelbimas spaudoje, socialiniuose tinkluose, svetainėse apie VPS priemones ir remiamų veiklų sritis; 2. Informacinių renginių (susitikimų vietose, su atskiromis grupėmis ir kt.) organizavimas potencialiems vietos projektų pareiškėjams; 3. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų paraiškų pildymu, organizavimas ir vykdymas; 4. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas; 5. Viešųjų ryšių ir gyventojų aktyvinimo plano 2020–2023 m. sudarymas ir tvirtinimas; 6. Priemonių su išoriniu ženkliniu (pvz., lipdukai, raštinės reikmenys su Viešinio taisyklių reikalaujama atributika, kt.) rengimas ir gaminimas; 	<p>Veikla, susijusi su visomis VPS priemonėmis, siekiant tolygaus planavimo ir sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p> <p>1–10 veiklos skirtos kvietimų planuojamoms finansuoti VPS priemonėms ir veiklos sritims.</p>

	<p>7. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.);</p> <p>8. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas:</p> <p>8.1. interneto svetainėse: www.trakuvvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse;</p> <p>8.2. socialiniuose tinkluose;</p> <p>8.3. vietos spaudoje;</p> <p>8.4. skelbimų lentose;</p> <p>8.5. informaciniuose leidiniukuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai);</p> <p>9. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas.</p> <p>10. Verslų lankymas aktyvinimas vietinių verslininkų.</p>	
10.6.	2020 m.	
10.6.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <p>1. 2018–2020 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas.</p> <p>2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano koregavimas, kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas).</p> <p>1. Kvietimas Nr. 13 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano sudarymas, koregavimas), kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas.</p> <p>4. Kvietimas Nr. 14 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p>	<p>Kvietimo Nr. 13 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“.</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „, Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis), (LEADER-19.2-SAVA-3)“.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>5. Kvietimas Nr. 15 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>6. Kvietimas Nr. 16 teikti vietos projektų paraiškas (I–II ketv.):</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>7. Kvietimas Nr. 17 teikti vietos projektų paraiškas (II ketv.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>8. Kvietimas Nr. 18 teikti vietos projektų paraiškas (III ketv.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; 	<p>Kvietimo Nr. 14 skelbimas pagal: II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“. II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“</p> <p>Kvietimo Nr. 15 skelbimas pagal: I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius NVO)“</p> <p>Kvietimo Nr. 16 skelbiamas pagal: I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)“ I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>Kvietimo Nr. 17 skelbiamas pagal: I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis), (LEADER-19.2-SAVA-3)“</p> <p>Kvietimo Nr. 18 skelbiamas pagal:</p>
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>9. Kvietimas Nr.19 teikti vietos projektų paraiškas (III - IV ketv.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>10.Kvietimas Nr.20 teikti vietos projektų paraiškas (III - IV ketv.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</i></p>	<p>I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)” I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti“</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“.</p> <p>Kvietimo Nr.19 skelbiamas pagal:</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“.</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“</p> <p>Kvietimo Nr.20 skelbiamas pagal:</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“</p>
10.6.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <p>1. Informacijos skelbimas spaudoje, socialiniuose tinkluose, svetainėse apie VPS priemones ir remiamų veiklų sritis;</p>	<p>1–9 veiklos skirtos Kvietimų planuojamoms finansuoti VPS priemonėms ir veiklos sritims, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>

	<p>2. Informacinių renginių (susitikimų vietose, su atskiromis grupėmis ir kt.) organizavimas potencialiems vietos projektų pareiškėjams;</p> <p>3. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų paraiškų pildymu, organizavimas ir vykdymas;</p> <p>4. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas;</p> <p>5. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.);</p> <p>6. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas:</p> <p>6.1. interneto svetainėse: www.trakuvvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse;</p> <p>6.2. socialiniuose tinkluose;</p> <p>6.3. vietos spaudoje;</p> <p>6.4. skelbimų lentose;</p> <p>6.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai);</p> <p>7. Vaizdinių pristatymų (lentelės, grafikai, nuotraukos su aprašymais ir kt.) rengimas, skelbimas, organizavimas;</p> <p>8. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas;</p> <p>9. Vietos projektų pristatymų visuomenei organizavimas (apvažiavimai).</p>	
10.7.	2021 m.	
10.7.1.	<p>1. 2018–2021 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas.</p> <p>2. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano koregavimas, kvietimų teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas).</p> <p><i>Kvietimas Nr. 21 teikti vietos projektų paraiškas (I ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; 	<p>Kvietimo Nr. 21 skelbimas pagal: I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)”</p>

<p>– vietos projektų kontrolė (stebėseną).</p> <p><i>Kvietimas Nr. 22 teikti vietos projektų paraišką (I–II ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 23 teikti vietos projektų paraišką (III–IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 24 teikti vietos projektų paraišką (III–IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 	<p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 22 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“.</p> <p>Kvietimo Nr. 23 skelbimas pagal:</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 24 skelbimas pagal:</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p>
---	---

	<p>– paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną).</p> <p>4. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, finansinio plano sudarymas, koregavimas ir kt.)</p> <p>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</p>	<p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“.</p> <p>Vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra, administravimas ir kontrolė, susiję su visų kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</p>
10.7.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informacinių renginių (susitikimų vietose, su atskiromis grupėmis ir kt.) organizavimas potencialiems vietos projektų pareiškėjams; 2. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas; 3. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 4. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: <ol style="list-style-type: none"> 4.1. interneto svetainėse: www.trakuvvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse; 4.2. socialiniuose tinkluose; 4.3. vietos spaudoje; 4.4. skelbimų lentose; 4.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai); 5. Vaizdinių pristatymų (lentelės, grafikai, nuotraukos su aprašymais ir kt.) rengimas, skelbimas, organizavimas; 6. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas; 7. Vietos projektų pristatymų visuomenei organizavimas (apvažiavimai). 	<p>1–3 veiklos skirtos paskutinių Kvietimų planuojamoms finansuoti VPS priemonėms ir veiklos sritims.</p> <p>3–7 veiklos skirtos visoms VPS priemonėms, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.8.	2022 m.	
10.8.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2018–2022 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas. 2. Įgyvendintų ir įgyvendinamų vietos projektų kontrolė (stebėseną). 	

<p><i>Kvietimas Nr. 25 teikti vietos projektų paraiškas (III-IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 26 teikti vietos projektų paraiškas (III-IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 27 teikti vietos projektų paraiškas (III-IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; 	<p>Kvietimo Nr. 25 skelbimas pagal:</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 26 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“.</p> <p>Kvietimo Nr. 27 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)“</p>
---	--

<ul style="list-style-type: none"> – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 28 teikti vietos projektų paraišką (III -IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). 	<p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 28 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“</p>
--	---

	<p>3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, finansinio plano sudarymas, koregavimas, mokėjimo prašymų teikimas).</p> <p><i>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</i></p>	<p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra, administravimas, stebėseną, susiję su visų kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</p>
10.8.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konsultacijų, mokymų, susitikimų, susijusių su vietos projektų įgyvendinimo veiklomis, organizavimas. 2. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 3. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: <ol style="list-style-type: none"> 3.1. interneto svetainėse: www.trakuvvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse; 3.2. socialiniuose tinkluose; 3.3. vietos spaudoje; 3.4. skelbimų lentose; 3.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai); 4. Vaizdinių pristatymų (lentelės, grafikai, nuotraukos su aprašymais ir kt.) rengimas, skelbimas, organizavimas; 5. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas; 6. Vietos projektų pristatymų visuomenei organizavimas (apvažiavimai). 	<p>Veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis ir veiklos sritimis, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.9.	2023 m.	
10.9.1.	Susiję su VPS įgyvendinimu:	

<p>1. 2018–2023 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas.</p> <p>2. Įgyvendintų ir įgyvendinamų vietos projektų kontrolė (stebėseną).</p> <p><i>Kvietimas Nr. 29 teikti vietos projektų paraišką (III-IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 30 teikti vietos projektų paraišką (III-IV ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, ataskaitų teikimas).</p> <p><i>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</i></p>	<p>Kvietimo Nr. 29 skelbimas pagal:</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 30 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“.</p> <p>Kvietimo Nr. 31 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“.</p> <p>II prioriteto 2 priemonę „Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas“</p>
--	--

		<p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas, susiję su visų kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis. VPS įgyvendinimo pabaiga.</p>
10.9.2.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 2. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. interneto svetainėse: www.trakuvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse; 2.2. socialiniuose tinkluose; 2.3. vietos spaudoje; 2.4. skelbimų lentose; 2.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai); 3. Vaizdinių pristatymų (lentelės, grafikai, nuotraukos su aprašymais ir kt.) rengimas, skelbimas, organizavimas; 4. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas; 5. Vietos projektų pristatymų visuomenei organizavimas (apvažiavimai). 	<p>Veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis ir veiklos sritimis, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo.</p>
10.10.	2024 m.	
10.10.1.	<p>Susiję su VPS įgyvendinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 2018–2024 m. gautų ir patvirtintų vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas. 2. Įgyvendintų ir įgyvendinamų vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 32 teikti vietos projektų paraiškas (I-II ketv.):</i></p>	<p>Kvietimo Nr. 32 skelbimas pagal:</p>

<ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr. 33 teikti vietos projektų paraiškas (I-III ketv.):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p><i>Kvietimas Nr.34 teikti vietos projektų paraiškas (III-IV ketv.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kvietimo teikti vietos projektus dokumentacijos rengimas, skelbimas; – vietos projektų paraiškų rinkimas; – gautų vietos projektų vertinimas; – vietos projektų atranka ir tvirtinimas; – paramos sutarčių sudarymas ir pasirašymas; – vietos projektų kontrolė (stebėseną). <p>3. Su VPS administravimu susijusių dokumentų tvarkymas, VPS administravimo procedūros (dokumentacijos rengimas, viešųjų pirkimų atlikimas, sutarčių sudarymas, mokėjimo prašymų teikimas, ataskaitų teikimas).</p> <p><i>Kiti veiksmai, susiję su VPS įgyvendinimu.</i></p>	<p>I prioriteto 3 priemonę „NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)“.</p> <p>II prioriteto 1 priemonę „Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)“</p> <p>II prioriteto 3 priemonę „NVO socialinės veiklos skatinimas ir įvairinimas“.</p> <p>Kvietimo Nr. 33 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 2 priemonę „Bendradarbiavimas“</p> <p>Kvietimo Nr. 34 skelbimas pagal:</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 1 veiklos sritį „Parama verslui kaimo vietovėse pradėti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>I prioriteto 1 priemonės 2 veiklos sritį „Parama ne žemės ūkio verslui kaimo vietovėse plėtoti (reglamentuojama KPP)“</p> <p>Vietos projektų įgyvendinimas, priežiūra ir administravimas, susiję su visų kvietimų priemonėmis ir veiklos sritimis.</p> <p>VPS įgyvendinimo pabaiga</p>
--	--

10.10.	<p>Susiję su VVG teritorijos gyventojų aktyvumo skatinimu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Informacinių renginių (konferencijų, susitikimų, diskusijų ir kt.) organizavimas visuomenei (visiems vietos gyventojams, jaunimui, senjorams ir kt.); 2. Informacijos rengimas apie VPS įgyvendinimą ir jos skelbimas: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. interneto svetainėse: www.trakuvvg.lt, www.trakai.lt, VVG narių svetainėse; 2.2. socialiniuose tinkluose; 2.3. vietos spaudoje; 2.4. skelbimų lentose; 2.5. informaciniuose leidiniuose (skrajutės, infolapeliai, kalendoriukai); 3. Vaizdinių pristatymų (lentelės, grafikai, nuotraukos su aprašymais ir kt.) rengimas, skelbimas, organizavimas; 4. Gerosios patirties dalijimosi (vietos projektų pristatymas vietose) organizavimas; 5. Vietos projektų pristatymų visuomenei organizavimas (apvažiavimai). 	Veiklos, susijusios su visomis VPS priemonėmis ir veiklos sritimis, siekiant sėkmingo VPS įgyvendinimo
--------	--	--

Pastaba. Visi planuojami veiksmai bus atliekami vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020 metų programos administravimo ir Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu administravimo taisyklių reikalavimais.

11. VPS finansinis planas				
VPS finansinis planas pagal prioritetus:				
11.1.	Prioriteto Nr.	VPS prioriteto pavadinimas	Planuojama paramos lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.1.1.	I	EKONOMINĖS PLĖTROS SKAITINIMAS, PRITRAUKIANT INVESTICIJAS, KURIANT VERSLĄ, DARBO VIETAS	1 419 317,00 (iš jų 1 279 893 KPP lėšos, 139 424 EURI lėšos)	76,9
11.1.2.	II	SOCIALINĖ PLĖTRA, SKATINANT VIETOS GYVENTOJŲ BENDRUOMENIŠKUMĄ IR SOCIALINĘ INTEGRACIJĄ, MAŽINANT SOCIALINĘ ATSKIRTĮ	426 456,00	23,10
11.1.3.		Virškontraktavimas (EURI lėšos)	80 000,00	

			Iš viso: 1 925 773,00	Iš viso: 100	
	VPS finansinis planas pagal priemones:				
11.2.	VPS priemonės pavadinimas	VPS prioriteto Nr., kuriam priskiriama priemonė	VPS priemonės kodas	Planuojama lėšų suma (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)
11.2.1.	Ūkio ir verslo plėtra	1	LEADER-19.2-6	1 245 557,00 (iš jų KKP lėšos 1 106 133,00 ir EURI lėšos 139 424,00)	67,57
11.2.2.	Bendradarbiavimas	1	LEADER-19.2-16	0,00	0,00
11.2.3.	NVO socialinio verslo kūrimas ir plėtra (kai socialinio verslo iniciatorius – NVO)	1	LEADER-19.2-SAVA-1	171 960,00	9,32
11.2.4.	Vietos projektų pareiškėjų ir vykdytojų mokymas, įgūdžių įgijimas (kai mokymai susiję su VPS priemonėmis)	2	LEADER-19.2-SAVA-3	59 661,00	3,23
11.2.5.	Kultūros savitumo išsaugojimas, tradicijų tęstinumas	2	LEADER-19.2-SAVA-4	137 998,00	7,48
11.2.6.	NVO socialinės veiklos skatinimas bei įvairinimas	2	LEADER-19.2-SAVA-5	228 797,00	12,40
11.2.7.	Virškontraktavimas (EURI lėšos)			80 000,00	
				Iš viso: 1 925 773,00	Iš viso: 100 (nuo vietos projektams įgyvendinti planuojamos sumos)
	VPS administravimo išlaidų finansinis planas:				
11.3.	VPS administravimo išlaidų (KPP kodas 19.4) kategorijos		Planuojama lėšų (Eur)	Planuojama lėšų (proc.)	

11.3.1.	VVG veiklos išlaidos	323 011,00 (iš jų 298 612,00 Eur KPP, 24 399,00 Eur EURI)					70						
11.3.2.	VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos	138 433,00 (iš jų 127 976 Eur KPP, 10 457,00 Eur EURI)					30						
11.3.3.	Iš viso:	461 444,00 (iš jų 426 588,00 Eur KPP, 34 856,00 Eur EURI)					20 (nuo visų VPS įgyvendinti skirtų lėšų arba 100 proc. VPS administravimo išlaidų)						
11.4.	Indikatyvus VPS lėšų poreikis pagal metus:	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Iš viso :
11.4.1.	Planuojamas lėšų poreikis vietos projektams pagal VPS finansuoti pagal metus (proc. nuo vietos projektams numatytos sumos)	-	0	0	3,42	33,00	14,62	16,4	10,2	7,31	15,05	0	100 pro c.
11.4.2.	Planuojamas lėšų poreikis VPS administravimo išlaidoms pagal metus (proc. nuo VPS administravimui numatytos sumos)	-	5,21	13,88	6,90	9,57	11,00	18,99	11,95	11,61	10,90	0	100 pro c.
11.5.	Planuojami papildomi VPS finansavimo šaltiniai	Pagrindimas											
11.5.1.	Trakų r. savivaldybės lėšos	Savivaldybės tarybos 2015 m. vasario 12 d. sprendimas Nr. S1-4.											

12. VPS įgyvendinimo rodikliai

12.1. VPS pasiekimų produkto (anglų k. „output“) rodikliai

Eil. Nr.	VPS įgyvendinimo rodiklių pavadinimas	ESIF teminiai tikslai										Iš viso:
		1	10	3	3	5-6	4	8	9	2		
		EZŪFKP prioritetai ir tikslinės sritys										
		1A	1C	2B	3A	4A	5C	6A	6B	6C		
12.1.1.	Parentų vietos projektų skaičius (vnt.):											73
12.1.1.1.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė NVO, skaičius (vnt.)		7						36			43
12.1.1.2.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė vietos valdžios institucija (savivaldybė) arba valstybės institucija / organizacija, skaičius (vnt.)											
12.1.1.3.	Parentų vietos projektų, kuriuos pateikė MVI, skaičius (vnt.)	1						11 – KPP,				15 (iš jų KPP – 12, EURI – 5)

								5 – EURI				
12.1.1.4.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė fiziniai asmenys, skaičius (vnt.):	1						12 – KPP, 2 – EURI			14 (iš jų KPP – 13, EURI – 2)	
12.1.1.4.1.	<i>iš jų: iki 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 6	<i>moterų: 3 iš jų KPP – 2, EURI – 1 vyrų: 3</i>
12.1.1.4.2.	<i>iš jų: daugiau kaip 40 m.</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	iš viso: 8	<i>moterų: 4 vyrų: 4</i>
12.1.1.5.	Paremtų vietos projektų, kuriuos pateikė 12.1.1.1–12.1.1.5 papunkčiuose neišvardyti asmenys, skaičius (vnt.)											
12.1.2.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-4.2											
12.1.2.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-		-	-	-	-	-		
12.1.3.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.2											
12.1.3.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-		9 – KPP, 2 – EURI	-	-	11 (iš jų KPP – 9, EURI – 2)	
12.1.4.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-6.4											
12.1.4.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)							16 – KPP, 2 – EURI			18 (iš jų KPP – 16, EURI – 2)	
12.1.5.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.2											
12.1.5.1.	Paremtų vietos projektų, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-		-		
12.1.5.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-		-		
12.1.6.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-7.6											

12.1.6.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.6.2.	VVG teritorijos gyventojų, gaunančių naudą dėl pagerintos infrastruktūros, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.7.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.3										
12.1.7.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	0	-	-	-	-	-	-	-	-	0
12.1.8.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.4										
12.1.8.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.9.	Priemonės veiklos srities kodas: LEADER-19.2-16.9										
12.1.9.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.10.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-1 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.10.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4
12.1.11.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-2 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.11.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-3 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.12.1.	Paremtų vietos projektų, susijusių su inovacijų ir bendradarbiavimo skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.2.	Paremtų vietos projektų, susijusių su VVG teritorijos gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.3.	Paremtų vietos projektų, susijusių su verslumo (žemės ūkio srityje, ne žemės ūkio srityje, socialinio verslo srityje) skatinimo mokymais, skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12.1.12.4.	Paremtų vietos projektų, susijusių su kitais nei 12.1.13.1–12.1.13.3 papunkčiuose minimais mokymais, skaičius	-	7	-	-	-	-	-	-	-	7
12.1.12.5.	Planuojamas mokymų dalyvių skaičius (vnt., ne unikalių)	-	150	-	-	-	-	-	-	-	150
12.1.13.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-4 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.13.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	18	-	18
12.1.14.	Priemonės kodas: LEADER-19.2-SAVA-5 (savarankiška VPS priemonė)										
12.1.14.1.	Paremtų vietos projektų skaičius (vnt.)	-	-	-	-	-	-	-	15	-	15
Pastaba. Pareiškėjų skaičius su projektų skaičiumi gali nesutapti, jei pareiškėjas į tą pačią priemonę teiks paraiškas kelis kartus.											
12.2. VPS pasiekimų tikslo rodikliai (anglų k. „target“) rodikliai											
12.2.1. Vietos projektų įgyvendinimas											

13. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną		
13.1.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos funkcijos pagal subjektus	
13.1.1.	VVG nariai	<ul style="list-style-type: none"> – VVG nariai, vadovaudamiesi įstatais ir jų pagrindu, priima sprendimus, susijusius su VPS įgyvendinimu; – vykdo asociacijos visuotinio narių susirinkimo ir valdybos sprendimus VPS įgyvendinimo klausimais; – aktyviai dalyvauja asociacijos veikloje ir VPS įgyvendinime; – tvirtina valdybos pirmininko metinę ataskaitą bei finansinę atskaitomybę.
13.1.2.	VVG valdymo organo nariai	<p>Pagal įstatus valdyba vykdo šias funkcijas įgyvendinant VPS:</p> <ul style="list-style-type: none"> – atleidžia ir priima į darbą VPS įgyvendinančius administracijos darbuotojus, nustato jiems atlyginimus; – tvirtina vietos projektų atrankos darbo reglamentą; – tvirtina vietos projektų kvietimų dokumentaciją; – priima sprendimus dėl vietos projektų finansavimo ir lėšų paskyrimo; – tvirtina VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas.
13.1.3.	VPS administravimo vadovas	Atsakingas už vadovavimą įgyvendinant VPS, koordinuoja, kontroliuoja, vykdo strategijos įgyvendinimą pagal VPS veiklas, parengia ir teikia valdybai tvirtinti VPS įgyvendinimo tarpines ir metines ataskaitas. Palaiko ryšius su organizacijomis, turinčiomis sąsajas su VPS įgyvendinimu: NMA, ŽŪM, VVG tinklu, rajono savivalda, bendruomenėmis, su įvairiomis kitomis organizacijomis. Yra atsakingas už VPS įgyvendinimą.
13.1.4.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	Atsakingas už buhalterinės apskaitos vedimą ir viešųjų lėšų administravimą. Rengia ir teikia mokėjimų prašymus NMA. Dalyvauja materialinių vertybių inventorizacijų darbe. VPS administravimo vadovui teikia finansines ataskaitas apie VPS įgyvendinimo rezultatus. Rengia ir teikia informacinę, konsultacinę ir metodinę pagalbą vietos projektų rengėjams finansiniais klausimais. Rengia VPS įgyvendinimo paramos sutarties pakeitimus. Pildo darbo apskaitos žiniaraščius, teisingai ir laiku apskaičiuoja ir išmoka darbuotojams darbo užmokestį. Kelia kvalifikaciją, gilina žinias, reikalingas VPS finansininko funkcijoms atlikti.
13.1.5.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.1.5.1.	VPS administratorius (-iai)	Rengia kvietimų dokumentaciją, paramos sutartis, administruoja vietos projektus, vertina viešųjų pirkimų dokumentus, mokėjimo prašymus ir kt. Konsultuoja vietos projektų pareiškėjus viešųjų pirkimų organizavimo, paraiškų rengimo, projektų įgyvendinimo klausimais. Teikia tarpines ir metines ataskaitas VPS administravimo vadovui apie įgyvendinamus vietos projektus, apie VPS įgyvendinimo eigą ir pasiektus rezultatus. Teikia reikalingą informaciją, susijusią su VPS įgyvendinimu, viešųjų pirkimų procedūromis, NMA, ŽŪM, auditoriams.
13.1.5.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas (-ai)	Rengia viešinimo planus ir terikia tvirtinti valdybai arba strategijos vadovui, organizuoja informacinius renginius, rengia informaciją apie VPS įgyvendinimą ir ją skelbia, laiku pateikia vietos informavimo šaltiniuose apie VVG vykdomą veiklą. Skatina ir padeda vietos projektų pareiškėjams viešinti įgyvendinamus vietos projektus, jų naudą

		vietos gyventojams. Administruoja interneto svetainę www.trakuvvg.lt , VVG atstovauja socialiniuose tinkluose. Užmezga ir palaiko glaudžius ryšius su informaciją teikiančiais subjektais.
13.2.	VVG darbuotojų gebėjimai įgyvendinti VPS	
13.2.1.	VPS administravimo vadovas	turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį ES finansuojamų projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.2.2.	VPS finansininkas ir (arba) buhalteris	turėti aukštąjį išsilavinimą buhalterinės apskaitos tvarkymo srityje ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje; arba turėti ne mažesnę negu 2 m. darbo patirtį buhalterinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje įgyvendinant VPS.
13.2.3.	kiti VVG administracijos darbuotojai:	
13.2.3.1.	VPS administratorius	turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir ne mažesnę negu 2 m. darbo ir (arba) savanoriško darbo patirtį projektų valdymo arba VPS administravimo srityse.
13.2.3.2.	VPS viešųjų ryšių specialistas	turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje.
13.3.	VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemos apibūdinimas	
13.3.1.	<p>VPS įgyvendinimo valdymas – tai visuma veiksmų, kuriuos atliekant VVG sieks užtikrinti skaidrų, efektyvų ir veiksmingą EŽŪFKP bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų panaudojimą, patikrinamą ir kontroliuojamą VPS įgyvendinimą.</p> <p>VPS įgyvendinimo vertinimas atliekamas trimis lygmenimis: VPS vykdytojos, NMA ir ŽŪM. VPS vykdytojos lygmeniu atliekamas VPS įgyvendinimo vidaus vertinimas. NMA ir ŽŪM lygmenimis atliekamas VPS įgyvendinimo išorinis vertinimas. Jis gali būti tikslinis, tarpinis ir teminis. VPS įgyvendinimo vidaus valdymas apims stebėsenos veiklos plano parengimą, VPS įgyvendinimo organizavimą, kontrolę, koordinavimą ir veiklos koregavimą, atsižvelgiant į pokyčius. VVG VPS įgyvendinimo vidaus valdymą ir stebėseną įgyvendins pagal „Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių“ reikalavimus. VVG VPS įgyvendinimo vidaus valdymą ir kontrolę vykdys, vadovaudamasi taisyklių 13 dalyje „VPS įgyvendinimo vidaus valdymas ir stebėseną“ nustatyta tvarka. VPS stebėsenos vidaus sistema – tai reguliarių ir sistemingų veiksmų visuma, kuriuos atliekant bus vykdomas kokybinių ir kiekybinių duomenų apie VPS įgyvendinimo eigą rinkimas, apibendrinimas ir teikimas aukštesniems valdymo organams, atsakingiems už VPS įgyvendinimą. Stebėsenos metu bus analizuojama VPS įgyvendinimo eiga, identifikuojamos VPS įgyvendinimo problemos, pasiūlomi problemų sprendiniai ir jų įgyvendinimo užtikrinimo priemonės. VPS įgyvendinimo vidaus vertinimą atliks VVG administracijos darbuotojai, atsižvelgiant į jiems priskirtas funkcijas. VVG už VPS įgyvendinimo rezultatus, įskaitant įgyvendintus VPS įgyvendinimo vidaus valdymo veiksmus, atsiskaitys, teikdama metines VPS įgyvendinimo ataskaitas VVG valdybai. VVG privalės informuoti NMA apie VPS įgyvendinimo valdymo, kontrolės ir patikrinimo sistemos trūkumus, nustatytus įgyvendinant VPS. Jeigu nustatomi VPS įgyvendinimo valdymo sistemos trūkumai, NMA nustatys papildomas laikinąsias valdymo priemones.</p>	

Vykdydama VPS stebėseną, VVG iki vasario 1 d. teiks NMA metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius metus (nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d.) ir ją viešins. NMA, gavusi metinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, vertina ir tvirtina VPS įgyvendinimo ataskaitas, sudaro suvestinę VPS įgyvendinimo ataskaitą, iki balandžio 1 d. suvestinę VPS įgyvendinimo ataskaitą teikia ŽŪM.

Už VPS įgyvendinimo vidinį vertinimą bus atsakinga VVG administracija, valdyba.

Pagal aukščiau pateiktą VPS įgyvendinimo valdymo ir stebėsenos vidaus sistemą VVG paskirstyta atsakomybė:

VVG administracija atsako:

- už VPS įgyvendinimo valdymą ir įgyvendinimo organizavimą, už savalaikį vietos projektų kvietimų dokumentacijos parengimą ir pateikimą tvirtinti valdybai, potencialių pareiškėjų valdymo gebėjimų ugdymą, įgyvendinant vietos projektus, tinkamą valdybos informavimą ir VPS įgyvendinimo viešinimą;
- už skaidrų viešųjų finansų valdymą, įgyvendinant VPS ir viešųjų lėšų administravimą;
- už vietos projektų vykdytojų gebėjimus, administruojant viešąsias lėšas.

VVG valdyba atsako:

- už savalaikį vietos projektų atrankos darbo reglamento dokumentų patvirtinimą;
- už savalaikį vietos projektų kvietimų dokumentacijos tvirtinimą;
- sprendimus dėl vietos projektų finansavimo ir lėšų paskyrimo;
- už VPS įgyvendinimo tarpinių ir metinių ataskaitų tvirtinimą;
- už sprendimų priėmimą, skirstant lėšas vietos projektų įgyvendinimui;
- už tinkamą viešųjų ir privačių interesų derinimą.

VVG nariai atsako už:

- už tinkamą kolegialaus valdymo organo suformavimą ir kontrolės vykdymą.

VVG administracijos darbuotojai betarpiškai informuoja vienas kitą apie VPS įgyvendinimo eigą, kylančias problemas, vietos projektų vykdytojų pageidavimus ir pasiūlymus, VVG valdybos įpareigojimus. Informacijos teikimas pateiktas 9 pav. VVG viešųjų ryšių specialistas ir administracijos vadovas informuoja visuomenę, potencialius vietos projektų vykdytojus ir VVG narius. VVG pirmininkas informuoja VVG valdybą apie VPS įgyvendinimo eigą, įgyvendinimo pažangą, kylančias problemas, siūlo jų sprendimo būdus. VVG administracijos darbuotojai atsiskaito VVG pirmininkui. VVG pirmininkas atsiskaito VVG valdybai ir VVG narių visuotiniam susirinkimui už administracijos darbą, įgyvendinant VPS ir valdybos įpareigojimų vykdymą. VVG valdyba atsiskaito VVG narių visuotiniam susirinkimui už suteiktų įgaliojimų įvykdymą. Pavaldumas ir atskaitomybė pateikiama 10 pav.

VPS įgyvendinimo stebėseną vykdoma „iš apačios į viršų“:

Administracija:

- įgyvendina VPS ir stebi VPS įgyvendinimo eigą;
- administruoja viešąsias lėšas;
- informuoja VVG valdybą ir valdybos pirmininką apie VPS įgyvendinimo eigą, lėšų naudojimą;
- vykdo vertinimo rezultatų sklaidą (duomenys pateikiami viešai VVG interneto puslapyje ir kt. informavimo šaltiniuose);

- vykdo VPS rodiklių įgyvendinimo stebėseną ir apibendrinimą;
- renka kiekybinę informaciją iš vietos veiklos projektų įgyvendinimo ataskaitų ir MP, ją apibendrina ir vykdo projektų įgyvendinimo priežiūrą;
- teikia kasmetinę ataskaitą NMA apie VPS įgyvendinimą;
- kaupia stebėsenos duomenis.

VVG valdyba:

- stebi ir vertina administracijos darbą, visuotinio narių susirinkimo ir VVG valdybos sprendimų vykdymą numatytu laiku, informacijos sklaidą.

VVG nariai:

- stebi administracijos ir valdybos darbą, VVG įvaizdžio formavimą, įstatų laikymasi, demokratinių procedūrų laikymasi, renkant VVG valdybą, VVG pirmininką, stebi strategijos įgyvendinimo eigą, VVG įsipareigojimų vykdymą.

Nustačius faktą, kad VPS yra įgyvendinama netinkamai, veikia aukščiau aprašyta VVG atsakomybės sistema. Priklausomai nuo to, kuris VPS įgyvendinime dalyvaujantis subjektas netinkamai atlieka savo pareigas, nustatomos priežastys. Tais atvejais, kai jas lemia aplaidus administracijos darbuotojo darbas, kreipiamasi į tiesioginiuose pavaldumo santykiuose esantį valdantįjį asmenį, nurodant netinkamo VPS įgyvendinimo faktus, teikiant siūlymus problemai spręsti. Jos gali būti organizacinės, kada siūloma koreguoti VPS įgyvendinimo eigą, ir administracinio poveikio, jei nustatomas administracijos darbuotojo aplaidumas.

Pagal gyvenamąją vietovę	Pagal lytį		40–64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni
	moterys	vyrai		
gyvenantys gyv. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x
gyvenantys gyv. vietovėse nuo 201 iki 1 000 gyventojų	x	x	x	x
gyvenantys gyv. vietovėse nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	x	x	x	x
	x	x	6099	x
	x	x	3285	x
	x	8716	2895	x
	x	x	3204	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	x	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x

socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	226
Statistinės informacijos šaltiniai ir metai	<p>1.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal amžių ir lytį (duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys, www.stat.gov.lt, http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>2.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal gyvenamąją vietovę (duomenų šaltinis: Trakų r. sav. seniūnijų duomenys. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto, 3 priedo 6 lentelė; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>3.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal užimtumą :</p> <p>-dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)(duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 27 lentelė; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>-savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą (duomenų šaltinis: VMI duomenys. (www.vmi.lt/cms/gyventojai). Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 50 lentelė; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>-ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys (duomenų šaltinis: VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto. Trakų r. savivaldybės tarybos sprendimai: 2011-03-31 Nr.S1-69 ir 2013-08-29 Nr.S1-207);</p> <p>-bedarbiai (išskyrus gaunančiu s senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios) (duomenų šaltinis: Lietuvos darbo biržos prie socialinės ministerijos duomenys (darbo išteklių skyriaus duomenys). Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 30 lentelė; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>-gaunantys senatvės pensiją (duomenų šaltinis: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys, http://atvira.sodra.lt/lt-eur/. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 83 lentelė; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>4.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal socialinę padėtį:</p> <p>-skurdą patiriančius asmenis (duomenų šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus ataskaitos, www.trakai.lt. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto, 3 priedo 82 lentelė; duomenų metai: 2011 m.);</p> <p>-socialinės rizikos šeimų skaičius; socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius (duomenų šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto, 3 priedo 32 lentelė; duomenų metai: 2011 m.).</p>																									

Paiškinimai	<ol style="list-style-type: none">1. Duomenys apie savarankiškai dirbančius pagal verslo liudijimą pateikiami Trakų rajono mastu. VVG kreipėsi į Mokesčių inspekciją, ji atsakė, kad VVG teritorijoje tokia apskaita nevedama ir duomenų nėra.2. Duomenys apie asmenis gaunančius senatvės pensiją pateikiami Trakų rajono mastu. Duomenų apie VVG teritorijoje gaunančius senatvės pensiją nėra. (Šaltinis: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Trakų poskyrio duomenys).
--------------------	---

Pagal gyvenamąją vietovę	Pagal lytį		40–64 m. (įskaitytinai)	65 m. ir vyresni
	moterys	vyrų		
gyvenantys vienasdžiuose (vienkiemiuose)	x	x	x	x
gyvenantys gyven. vietovėse iki 200 gyventojų (išskyrus viensėdžius)	x	x	x	x
gyvenantys gyven. vietovėse nuo 201 iki 1 000 gyventojų	x	x	x	x
gyvenantys gyven. vietovėse nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	x	x	x	x
	x	x	6239	x
	x	x	3193	x
	x	8506	2946	x
	9603	x	3293	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	x	x	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x
	n.d.	n.d.	x	x

<p>socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius</p>	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	224
<p>Statistinės informacijos šaltiniai ir metai</p>	<p>1.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal amžių ir lytį (duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys, www.stat.gov.lt, http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto; duomenų metai: 2014 m.);</p> <p>2.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal gyvenamąją vietovę (duomenų šaltinis: Trakų r. sav. seniūnijų duomenys. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto, 3 priedo 6 lentelė; duomenų metai: 2014 m.);</p> <p>3.VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal užimtumą :</p> <ul style="list-style-type: none"> -dirbantys (išskyrus savarankiškai dirbančiuosius)(duomenų šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 27 lentelė; duomenų metai: 2014 m.); -savarankiškai dirbantys pagal verslo liudijimą (duomenų šaltinis: VMI duomenys. (www.vmi.lt/cms/gyventojai). Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 50 lentelė; duomenų metai: 2014 m.); -ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas, veikiančias VVG atstovaujamoje teritorijoje, lankantys asmenys (duomenų šaltinis: VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto. Trakų r. savivaldybės tarybos sprendimai:2011-03-31 Nr. S1-69 ir 2013-08-29 Nr.S1-207); -bedarbiai (išskyrus gaunančiu s senatvės pensiją arba nedirbančius dėl negalios) (duomenų šaltinis: Lietuvos darbo biržos prie socialinės ministerijos duomenys (darbo išteklių skyriaus duomenys). Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu; 3 priedo 30 lentelė; duomenų metai: 2014 m.); -gaunantys senatvės pensiją (duomenų šaltinis: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys, http://atvira.sodra.lt/lt-eur/. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu, 3 priedo 83 lentelė; duomenų metai: 2014 m.); -VVG atstovaujamos teritorijos gyventojų skaičius pagal socialinę padėtį: -skurdą patiriančius asmenis (duomenų šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus ataskaitos, www.trakai.lt. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto, 3 priedo 82 lentelė; duomenų metai: 2014 m.); -socialinės rizikos šeimų skaičius; socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius) (duomenų šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto, 3 priedo 32 lentelė; duomenų metai: 2014 m.). 																									

Paiškinimai	<p>1. Duomenys apie savarankiškai dirbančius pagal verslo liudijimą pateikiami Trakų rajono mastu. VVG kreipėsi į Mokesčių inspekciją, ji atsakė, kad VVG teritorijoje tokia apskaita nevedama ir duomenų nėra.</p> <p>2. Duomenys apie asmenis gaunančius senatvės pensiją pateikiami Trakų rajono mastu. Duomenų apie VVG teritorijoje gaunančius senatvės pensiją nėra. (Šaltinis: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Trakų poskyrio duomenys).</p>
--------------------	---

Kaimo vietovių VPS formos 3 priedo pastaba. Pagal instrukciją reikalaujama pateikti 2011 m., 2013 m. ir vėlesnių metų duomenis. VVG, atlikdama analizę ir norėdama parodyti kitimo būklę iki krizinio ir po krizinio laikotarpio, dalį rodiklių pateikė ilgesniu ir įvairesniu laiko tarpsniu. Tai leido nustatyti, kada ekonominė, socialinė ir kt. padėtis šalyje, rajone, VVG teritorijoje blogėjo ir nuo kada pradėjo gerėti. Tai leido nustatyti, kokias tempais vyko pokyčiai, lyginant atskiras teritorijas. Lentelėse naudojamas trumpinys „n. d.“ reiškia, kad duomenų nėra.

1 lentelė. Vietos veiklos grupės narių sąrašas

Eil. Nr.	Narys	Deleguotas asmuo (vardas, pavardė)	Atstovavimo pagrindas	Seniūnija, kurioje vykdomos veiklos
Vietos valdžios sektorius (14,28 proc.)				
1.	Trakų rajono savivaldybė	Alvyda Kazakevičiūtė–Staniunaitienė (balsavimo teisė)	2010-03-25 Trakų r. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. S-54	Visos
		Edita Rudelienė	2015-07-30 Trakų r. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. S-21, 2015-08-10 Trakų r. savivaldybės mero potvarkis Nr. P1-68	
		Tomas Romaška		
		Karolina Narkevič		
		Zita Aniulienė		
Pilietinės visuomenės sektorius (54,29 proc.)				
2.	Aukštadvario bendruomenė	Danutė Zalieckienė (balsavimo teisė)	2015-06-10 bendruomenės tarybos posėdžio protokolo Nr. 04 išrašas	Aukštadvaris
		Edvardas Makšeckas		Aukštadvaris
3.	Bijūnų bendruomenė	Irena Stankevičienė	2015-06-10 bendruomenės įgaliojimas	Aukštadvaris

		Kęstutis Blaęevičius		
		Vida Matkevičienė		
4.	VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras	Juozas Norinkevičius (balsavimo teisė)	2013-01-02 VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centro delegavimo raštas	Visos
5.	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Violeta Stepanavičiūtė (balsavimo teisė)	2015-05-17 bendruomenės visuotinio susirinkimo protokolo Nr. 40 išrašas	Trakų seniūnija
6.	Visuomeninė organizacija „Onušio bendruomenė“	Liuda Korsanovienė (balsavimo teisė)	2010-02-08 valdybos susirinkimo protokolas Nr. OB/2010-1	Onušio seniūnija
		Gintautas Balkelis	2010-02-08 valdybos susirinkimo protokolas Nr. OB/2010-1	Onušio seniūnija
7.	Lietuviškos pirties bičiulių draugija	Romualdas Račas (balsavimo teisė)	2015-03-15 lietuviškos pirties bičiulių draugijos visuotinio ataskaitinio–rinkiminio susirinkimo protokolo išrašas	Grendavės seniūnija
8.	Dusmenų kaimo bendruomenės „Dusmena“	Janina Lekevičiūtė		Onušio seniūnija
		Rima Karsokienė (balsavimo teisė)	2007-06-03 bendruomenės tarybos posėdžio Nr. 124 protokolas	Onušio seniūnija
9.	Paluknio bendruomenė „Dien medis“	Alina Rizgelienė (balsavimo teisė)	2009-09-16 bendruomenės valdybos susirinkimo protokolo Nr. 2 išrašas	Paluknio seniūnija
		Renata Joknienė	2009-09-16 bendruomenės valdybos susirinkimo protokolo Nr. 2 išrašas	Paluknio seniūnija
10.	Asociacija „Senųjų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	Vilma Vilkančienė (balsavimo teisė)	2013-02-05 valdybos susirinkimo protokolas Nr. 0-01	Senųjų Trakų
		Veronika Šafranovič	2013-02-26 asociacijos delegavimo raštas Nr. SD - 01	Senųjų Trakų
11.	Trakų r. Tiltų kaimo bendruomenė	Laima Kamaitienė (balsavimo teisė)	2013-02-25 Trakų r. Tiltų kaimo bendruomenės valdybos posėdžio protokolas Nr. 0-01	Rūdiškių
		Vaiva Neteckienė		Rūdiškių
		Vytas Kazlauskas		Rūdiškių

12.	Senajo Tarpupio kaimo bendruomenė „Tarpupis”	Karolina Daunguolė Jarmolovič (balsavimo teisė)	2013-02-25 bendruomenės valdybos posėdžio protokolas Nr. 1	Senujų Trakų
13.	Rykantų kaimo bendruomenė	Auksė Treinytė (balsavimo teisė)	2010-03-18 bendruomenės delegavimo raštas Nr. 2/2010	Lentvario
14.	Trakų r. Valų kaimo bendruomenė „Neris”	Elžbieta Ščitienė (balsavimo teisė)	2010-09-09 bendruomenės delegavimo raštas	Lentvario
		Dalia Mockevičienė		
15.	Rūdiškių bendruomenė „Pušynas”	Sergejus Vorobjovas (balsavimo teisė)	2013-02-20 asociacijos visuotinio susirinkimo protokolas Nr. 13-01	Rūdiškių
		Edita Vorobjovienė		
		Justina Darvid	2015-06-11 asociacijos delegavimo prašymas	
16.	Pakalninkų kaimo bendruomenė	Audrius Penkauskas (balsavimo teisė)	2014-04-07 bendruomenės delegavimo raštas	Onušio
		Jonas Kurlavičius		
17.	Lieponių kaimo bendruomenė „Karaliaus salos”	Zita Juškienė (balsavimo teisė)	2014-11-12 bendruomenės delegavimo raštas Nr. 6	Rūdiškių
		Julius Biekša		
Verslo sektorius (31,43 proc.)				
18.	UAB Trakų kooperacijos prekyba	Adelė Gedminienė (balso teisė)	2013-02-26 UAB Trakų kooperacijos prekyba delegavimo raštas Nr. 31	Aukštadvario, Grendavės, Rūdiškių, Trakų, Onušio
19.	UAB Erita	Linas Kairys (balso teisė)	2009-01-25 UAB „Erita“ ir Trakų r. Bražuolės kaimo smulkiųjų verslininkų grupės susirinkimo protokolas Nr. 2	Trakų
20.	Trakų rajono žemės ūkio bendrovė „Merkys”	Valerijus Jusionis (balso teisė)	2007-03-23 bendrovės narių ir pajininkų visuotinio susirinkimo protokolas Nr. 1	Paluknio
21.	UAB „Karališka kibininė”	Svetlana Žilionienė (balso teisė)	2013-02-26 UAB „Karališka kibininė” delegavimo raštas	Lentvario, Trakų
		Zinaida Juškienė	2014-05-30 delegavimo raštas	Lentvario, Trakų

22.	Trakų rajono vartotojų kooperatyvas	Stasė Mikulskienė Jadvyga Minkevič (balso teisė)	2015-06-11 Trakų rajono vartotojų kooperatyvo įgaliojimas Nr. 12	Lentvario, Trakų, Senųjų Trakų
23.	Trakų turizmo ir poilsio paslaugų plėtros Asociacija	Robertas Volosevičius	2009-12-25 steigėjų susirinkimo protokolas Nr. 11	Visos
24.	Aleksėjaus Kislych IĮ	Dalytė Kislych	2013-02-28 delegavimo raštas	Senųjų Trakų
		Evelina Kislych (balso teisė)		Senųjų Trakų
25.	UAB „BUJA“	Vida Bujienė (balso teisė)	2013-02-27 UAB „BUJA“ delegavimo raštas	Senųjų Trakų
26.	Kaimo turizmo sodyba „Prie Trakų“	Rasa Vyšniauskienė	2015-06-05 delegavimo raštas	Trakų
27.		Artūras Vyšniauskas (balso teisė)		
Fiziniai asmenys				
28.	Kęstutis Vilkauskas	NVO, kultūra	Prašymas	Trakų
29.	Ana Ingelevič	NVO	Prašymas	Senųjų Trakų
30.	Karolis Mikučionis	Veršlas, kaimo turizmas, dūminė pirtis	Prašymas	Grendavės, Onušio
Kiti nariai				
31.	Trakų rajono savivaldybės jaunimo reikalų taryba	Vytautas Lekevičius	Deleguotas atstovauti Onušio ir Grendavės neformalias jaunimo organizacijas, balsų teisė	Onušio, Grendavės

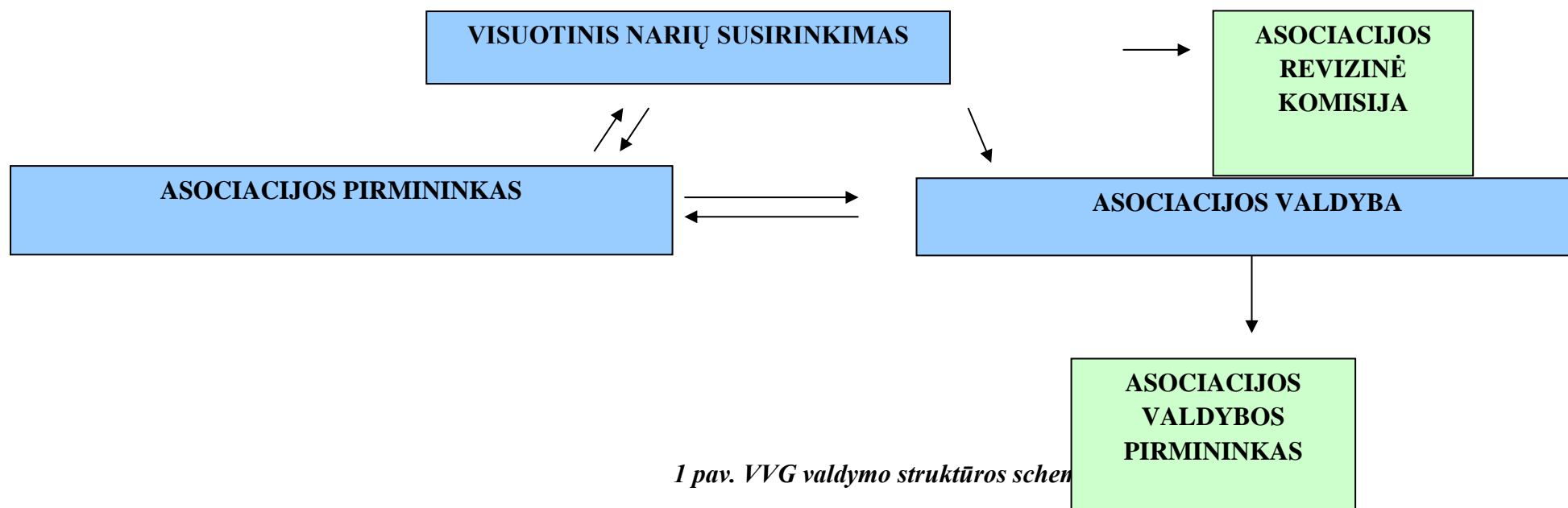
Šaltinis: VVG duomenys. Patvirtinta Trakų krašto vietos veiklos grupės visuotinio susirinkimo birželio 11 d. protokolo Nr. 3.

2 lentelė. Vietos veiklos grupės valdybos narių sąrašas

Eil. Nr.	Narys	Gimimo metai	Atstovavimo pagrindas	Kvalifikacijos pažymėjimas (programos kodas)	Atstovaujama teritorija (seniūnija, kurioje vykdoma veikla)
Vietos valdžios sektorius (23,53 proc.)					
1.	Edita Rudelienė	1978-10-19	2015-07-30 Trakų r. savivaldybės tarybos sprendimas Nr. S-21	396131010	Visos seniūnijos
2.	Tomas Romaška	1973-09-26	2015-08-10 Trakų r. savivaldybės mero potvarkis Nr. P1-68	596131007	Visos seniūnijos
3.	Karolina Narkevič	1986-06-19	2015-08-10 Trakų r. savivaldybės mero potvarkis Nr. P1-68	596131007	Visos seniūnijos
4.	Zita Aniulienė	1968-04-09	2015-08-10 Trakų r. savivaldybės mero potvarkis Nr. P1-68	596131007	Visos seniūnijos
Pilietinės visuomenės sektorius (47,06 proc.)					
5.	Edvardas Makšeckas	1981-02-22	2015-06-10 bendruomenės tarybos posėdžio protokolo Nr. 04 išrašas	596131007	Aukštadvario seniūnija
6.	Kęstutis Blaževičius	1973-09-30	2015-06-10 bendruomenės įgaliojimas	596131007	Aukštadvario seniūnija
7.	Liuda Korsanovienė	1963-12-23	2010-02-08 valdybos susirinkimo protokolas Nr. OB/2010-1	296134002 396134501 596131007	Onušio seniūnija
8.	Romualdas Račas	1957-05-30	2015-03-15 lietuviškos pirties bičiulių draugijos visuotinio ataskaitinio rinkiminio susirinkimo protokolo išrašas	596131007	Grendavės seniūnija
9.	Karolina Danguolė Jarmalovič	1989-03-01	2014-04-09 bendruomenės visuotinio susirinkimo protokolas Nr. 3	Nėra	Senujų Trakų seniūnija
10.	Dalia Mockevičienė	1974-03-20	2015-04-10 bendruomenės delegavimo raštas	596131007	Lentvario seniūnija
11.	Justina Darvid	1986-08-17	2015-06-11 asociacijos delegavimo prašymas	Nėra	Rūdiškių seniūnija
12.	Audrius Penkauskas	1963-03-20	2014-04-07 bendruomenės delegavimo raštas	Nėra	Onušio seniūnija
Verslo sektorius (29,41 proc.)					
13.	Linas Kairys	1977-07-15	2009-01-25 UAB „Erita“ ir Trakų r. Bražuolės kaimo smulkiųjų verslininkų grupės susirinkimo protokolas Nr. 2	596131007	Trakų seniūnija
14.	Zinaida Juškienė	1964-08-09	2014-05-30 delegavimo raštas	596131007	Lentvario seniūnija

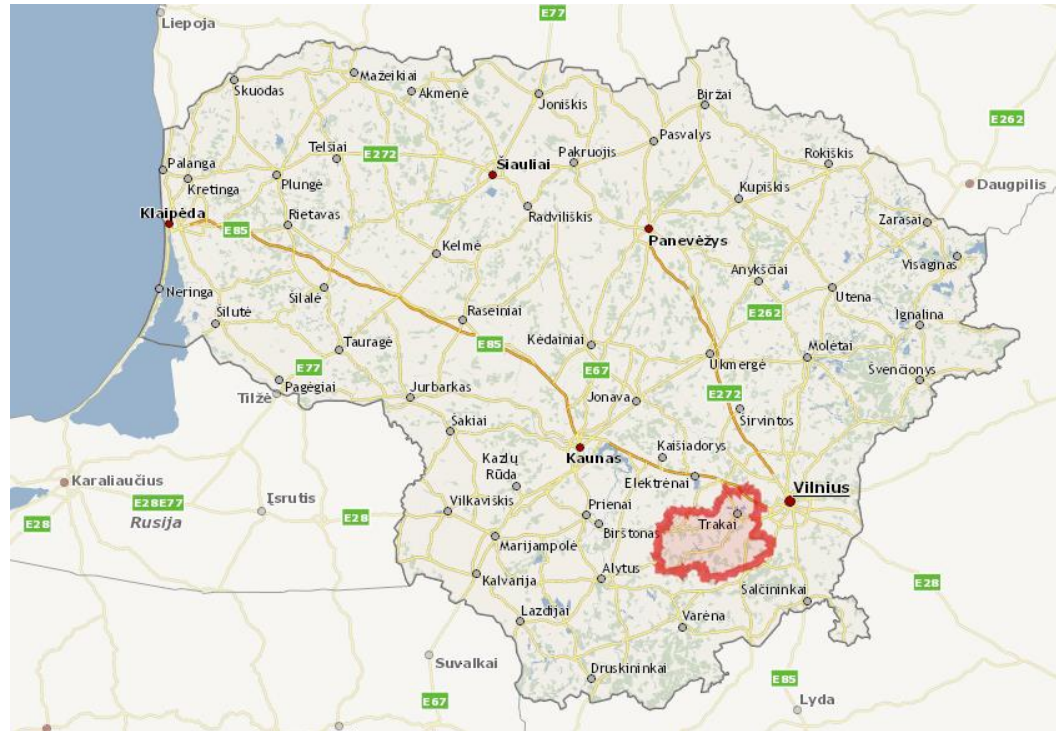
Eil. Nr.	Narys	Gimimo metai	Atstovavimo pagrindas	Kvalifikacijos pažymėjimas (programos kodas)	Atstovaujama teritorija (seniūnija, kurioje vykdoma veikla)
15.	Jadvyga Minkevič	1948-04-19	2015-06-11 Trakų rajono vartotojų kooperatyvo įgaliojimas Nr. 12	596131007	Trakų, Senujų Trakų
16.	Robertas Volosevičius	1973-02-18	2009-12-25 steigėjų susirinkimo protokolas Nr. 11	396131007	Lentvario seniūnija
17.	Artūras Vyšniauskas	1963-01-20	2015-06-05 delegavimo raštas	596131007	Trakų seniūnija

Šaltinis: VVG duomenys. Patvirtinta Trakų krašto vietos veiklos grupės visuotinio susirinkimo birželio 11 d. protokolo Nr. 3.



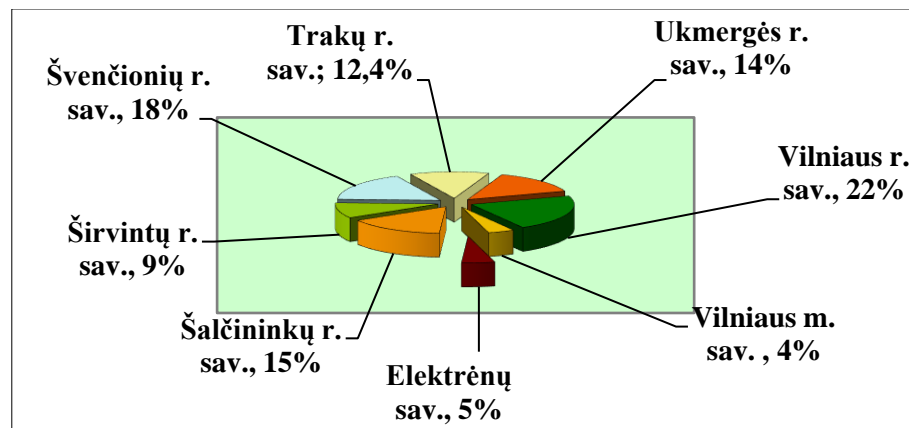
1 pav. VVG valdymo struktūros schema

Šaltinis: VVG duomenys.



2 pav. Trakų rajono savivaldybės geografinė padėtis

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas.



3 pav. Trakų rajono teritorijos lyginamasis svoris Vilniaus apskrityje 2014 m. pradžioje, proc.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

3 lentelė. Teritorija ir gyventojų tankis metų pradžioje

Administracinė teritorija	Teritorija metų pradžioje, km ²					Gyventojų tankis metų pradžioje 1 km ²				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>9 731</i>	<i>9 731</i>	<i>9 731</i>	<i>9 731</i>	<i>9 731</i>	<i>85,4</i>	<i>84,9</i>	<i>83,4</i>	<i>82,9</i>	<i>82,8</i>
Elektrėnų sav.	509	509	509	509	509	53,0	51,2	49,2	47,9	47,6
Šalčininkų r. sav.	1 491	1 491	1 491	1 491	1 491	24,8	24,0	23,3	22,6	22,2
Širvintų r. sav.	906	906	906	906	906	21,2	20,4	19,5	18,7	18,3
Švenčionių r. sav.	1 692	1 692	1 692	1 692	1 692	18,1	17,3	16,5	15,9	15,5
<i>Trakų r. sav.</i>	<i>1 208</i>	<i>1 208</i>	<i>1 208</i>	<i>1 208</i>	<i>1 208</i>	<i>30,1</i>	<i>29,3</i>	<i>28,5</i>	<i>28,1</i>	<i>27,8</i>

Ukmergės r. sav.	1 395	1 395	1 395	1 395	1 395	32,4	30,7	28,9	27,5	26,9
Vilniaus r. sav.	2 129	2 129	2 129	2 129	2 129	43,8	45,0	44,8	44,6	44,6
Vilniaus m. sav.	401	401	401	401	401	1352,9	1354,0	1337,0	1339,5	1345,9

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

4 lentelė. Gyventojų skaičius, teritorija, tankis metų pradžiai

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Gyventojų skaičius			Teritorija 2014 m. pradžioje, km ²	Gyventojų skaičius 1 km ² 2014 m. pradžioje
		Metų pradžioje				
		2011	2013	2014		
1.	Lietuvos Respublika	3052588	2971905	2943472	65300	45,1
2.	Vilniaus apskritis	811515	806308	806106	9731	82,8
3.	Trakų r. sav.	34453	33899	33556	1208	27,8
4.	VVG teritorija	18390	18182	18109	1189	15,2

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.



4 pav. Trakų rajono seniūnijos

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas.

5 lentelė. VVG teritorijos administracinis susiskirstymas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Seniūnija	2011-01-01			2013-01-01			2014-01-01		
		Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, vnt.	Tankumas/ km ²	Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, vnt.	Tankumas/ km ²	Plotas, km ²	Gyventojų skaičius, vnt.	Tankumas / km ²
1.	Aukštadvario	185	2572	13,9	185	2516	13,6	185	2462	13,3
2.	Grendavės	67	691	10,3	67	659	9,8	67	623	9,5
3.	Lentvario	41,35	2241	54,20	41,35	2303	55,70	41,35	2329	56,32
4.	Onušio	250	2118	8	250	2014	8	250	1951	7
5.	Paluknio	140	1264	9	140	1265	9	140	1277	9

6.	Rūdiškių	250	4176	16,7	250	4049	16,2	250	4026	16,1
7.	Senujų Trakų	98,32	2748	3,58	98,32	2755	3,62	98,32	2762	3,56
8.	Trakų	141,46	3773	62,03	141,46	3773	61,48	141,46	3793	60,79
	Viso:	1173,13	19583	177,71	1173,13	19334	177,4	1173,13	19223	175,57

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto. Lietuvos statistikos departamento ir seniūnijų duomenys skiriasi dėl skirtingai taikomų apskaičiavimo metodikų.

Šaltinis: Trakų r. sav. seniūnijų duomenys.

6 lentelė. VVG teritorijos susiskirstymas pagal gyvenamąsias vietas sausio 1 d.

Eil. Nr.		2011-01-01		2013-01-01		2014-01-01	
		Skaičius, vnt.	Gyventojų skaičius, vnt.	Skaičius, vnt.	Gyventojų skaičius, vnt.	Skaičius, vnt.	Gyventojų skaičius, vnt.
1.	Vienkiemiuose ir viensėdžiuose	39	327	39	314	39	276
2.	Kaimuose iki 200 gyventojų	264	9 195	265	9 273	265	9 259
3.	Kaimuose ir miesteliuose nuo 201–1 000 gyventojų	123	6 498	122	6 291	122	6 321
4.	Miesteliuose nuo 1 001 iki 2 999 gyventojų	2	3 563	2	3 456	2	3 367
5.	Miestuose nuo 3 000–6 000 gyventojų	0	0		0	0	0
	Viso:	428	19 583	428	19 334	428	19 223

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto. Lietuvos statistikos departamento ir seniūnijų duomenys skiriasi dėl skirtingai taikomų apskaičiavimo metodikų.

Šaltinis: Trakų r. sav. seniūnijų duomenys.

7 lentelė. Gyventojų skaičius pagal lytį metų pradžioje

	2011*			2013			2014		
	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys
<i>Lietuvos Respublika</i>	3052588	1407223	1645365	2971905	1368891	1603014	2943472	1355995	1587477
Miesto gyventojai	2037126	915987	1121139	1989268	892201	1097067	1974580	884956	1089624
Kaimo gyventojai	1015462	491236	524226	982637	476690	505947	968892	471039	497853
<i>Vilniaus apskritis</i>	811515	370353	441162	806308	368036	438272	806106	367921	438185
Miesto gyventojai	634326	284909	349417	632383	283953	348430	633652	284403	349249
Kaimo gyventojai	177189	85444	91745	173925	84083	89842	172454	83518	88936
<i>Trakų r. sav.</i>	34453	16125	18328	33899	15901	17998	33556	15748	17808
Miesto gyventojai	18365	8354	10011	17914	8138	9776	17653	7989	9664
Lentvaris	11124	5048	6076	10750	4868	5882	10610	4783	5827
Rūdiškės	2302	1098	1204	2197	1039	1158	2206	1051	1155
Trakai	4939	2208	2731	4967	2231	2736	4837	2155	2682
Kaimo gyventojai	16088	7771	8317	15985	7763	8222	15903	7759	8144

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

8 lentelė. Gyventojų skaičius pagal lytį metų pradžioje VVG teritorijoje

	2011*			2013			2014		
	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys
Kaimo gyventojai	16088	7771	8317	15985	7763	8222	15903	7759	8144
Rūdiškės	2302	1098	1204	2197	1039	1158	2206	1051	1155
VVG teritorijos gyventojai	18390	8869	9521	18182	8802	9380	18109	8810	9299

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

9 lentelė. Gyventojų skaičius metų pradžioje pagal amžiaus grupes ir lytį 2014 m. pradžioje

Administracinė teritorija	Gyventojų skaičius metų pradžioje, asmenys											
	2014											
	Vyrai ir moterys				Vyrai				Moterys			
	Iš viso pagal amžių	Gyventojai (0–15 metų amžiaus)	Darbingo amžiaus gyventojai	Pensinio amžiaus gyventojai	Iš viso pagal amžių	Gyventojai (0–15 metų amžiaus)	Darbingo amžiaus gyventojai	Pensinio amžiaus gyventojai	Iš viso pagal amžių	Gyventojai (0–15 metų amžiaus)	Darbingo amžiaus gyventojai	Pensinio amžiaus gyventojai
Lietuvos Respublika	2 943 472	463 251	1 820 517	659 704	1 355 995	237 626	905 053	213 316	1 587 477	225 625	915 464	446 388

<i>Vilniaus apskritis</i>	806 106	131 072	514 115	160 919	367 921	67 047	249 639	51 235	438 185	64 025	264 476	109 684
Elektrėnų sav.	24 234	3 689	15 178	5 367	11 454	1 951	7 701	1 802	12 780	1 738	7 477	3 565
Šalčininkų r. sav.	33 172	5 674	20 883	6 615	15 775	2 908	10 824	2 043	17 397	2 766	10 059	4 572
Širvintų r. sav.	16 599	2 342	10 222	4 035	7 817	1 197	5 347	1 273	8 782	1 145	4 875	2 762
Švenčionių r. sav.	26 259	3 625	15 850	6 784	12 357	1 918	8 273	2 166	13 902	1 707	7 577	4 618
Trakų r. sav.	33 556	5 402	21 077	7 077	15 748	2 864	10 621	2 263	17 808	2 538	10 456	4 814
Ukmergės r. sav.	37 548	5 143	22 085	10 320	17 275	2 622	11 357	3 296	20 273	2 521	10 728	7 024
Vilniaus m. sav.	539 707	88 002	347 750	103 955	241 732	44 825	164 164	32 743	297 975	43 177	183 586	71 212
Vilniaus r. sav.	95 031	17 195	61 070	16 766	45 763	8 762	31 352	5 649	49 268	8 433	29 718	11 117

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

10 lentelė. Gyventojai pagal tautybę

Eil. Nr.	Tautybė	2001 m.		2011 m.	
		Gyventojų skaičius, vnt.	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius, vnt.	Struktūra, proc.
1.	Trakų r. sav.	37 376	100,00	34411	100,00
2.	Lietuviai	19 798	52,97	19383	56,33

3.	Rusai	3 188	8,53	2849	8,28
4.	Lenkai	12 403	33,18	10362	30,11
5.	Baltarusai	880	2,35	815	2,37
6.	Ukrainiečiai	255	0,68	218	0,63
7.	Kitos	852	2,28	784	2,28

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2001 m. ir 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

11 lentelė. Gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes apskrityse ir savivaldybėse metų pradžioje

Eil. Nr.		2011*				2013				2014			
		Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš	Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš	Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	3052588	454418	2052863	545307	2971905	436576	1993131	542198	2943472	430088	1970645	542739
2.	Miesto gyventojai	2037126	296075	1391378	349673	1989268	289730	1347415	352123	1974580	287637	1331963	354980
3.	Kaimo gyventojai	1015462	158343	661485	195634	982637	146846	645716	190075	968892	142451	638682	187759
4.	<i>Vilniaus apskritis</i>	811515	121062	562673	127780	806308	122355	554984	128969	806106	123127	552812	130167
5.	Miesto gyventojai	634326	92555	443953	97818	632383	94909	437824	99650	633652	96207	436401	101044
6.	Kaimo gyventojai	177189	28507	118720	29962	173925	27446	117160	29319	172454	26920	116411	29123
7.	<i>Trakų r. sav.</i>	34453	5290	23271	5892	33899	5094	22944	5861	33556	5035	22693	5828
8.	Miesto gyventojai	18365	2713	12709	2943	17914	2569	12401	2944	17653	2518	12176	2959

9.	Lentvaris	11124	1663	7714	1747	10750	1542	7495	1713	10610	1515	7372	1723
10.	Rūdiškės	2302	376	1590	336	2197	339	1539	319	2206	356	1526	324
11.	Trakai	4939	674	3405	860	4967	688	3367	912	4837	647	3278	912
12.	Kaimo gyventojai	16088	2577	10562	2949	15985	2525	10543	2917	15903	2517	10517	2869

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

12 lentelė. Gyventojų skaičius pagal amžiaus grupes VVG teritorijoje metų pradžioje

Eil. Nr.		2011*				2013				2014			
		Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš	Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš	Iš viso	0-14	15-64	65 ir virš
1.	Kaimo gyventojai	16088	2577	10562	2949	15985	2525	10543	2917	15903	2517	10517	2869
2.	Rūdiškės	2302	376	1590	336	2197	339	1539	319	2206	356	1526	324
3.	VVG teritorijos gyventojai	18390	2953	12152	3285	18182	2864	12082	3236	18109	2873	12043	3193

* Gyventojų skaičius 2011 m. pradžioje perskaičiuotas remiantis Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatais.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

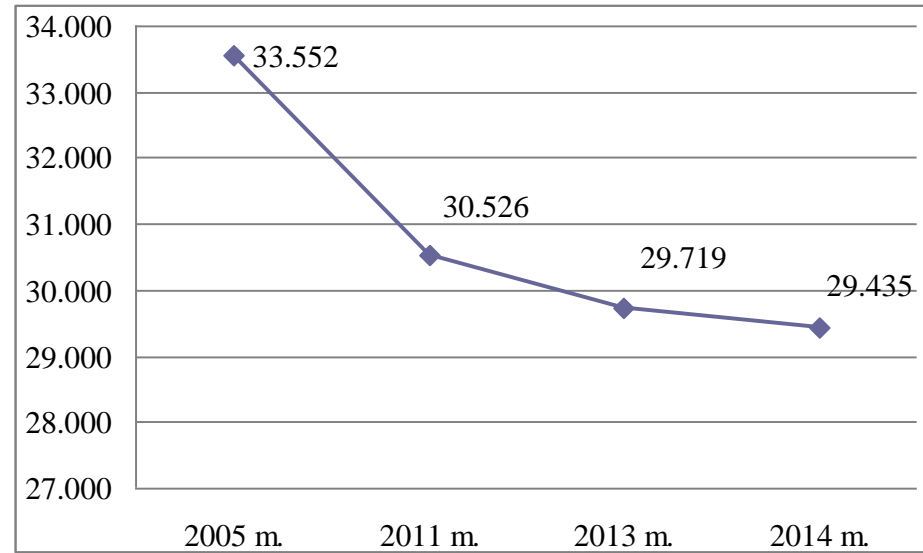
Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

13 lentelė. Gyventojai pagal amžiaus grupes

Eil. Nr.	Amžiaus grupė	2011-01-01						2013-01-01						2014-01-01					
		Lietuvos Respublika			Trakų r. sav.			Lietuvos Respublika			Trakų r. sav.			Lietuvos Respublika			Trakų r. sav.		
		Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys	Iš viso	Vyrai	Moterys
1.	Iš viso:	3052588	140723	1645365	34453	16125	18328	2971905	1368891	1603014	33899	15901	17998	294342	1355995	1587477	33556	15748	17808
2.	0–6	202165	103389	98776	2388	1287	1101	205065	105066	99999	2352	1273	1079	206879	106012	100867	2377	1284	1093
3.	7-13 m.	216113	111286	104827	2480	1258	1222	198150	101726	96424	2373	1234	1139	190758	97716	93042	2274	1188	1086
4.	14–29 m.	664716	339066	325650	7502	3919	3583	630603	323292	307311	7222	3769	3453	617152	316971	300181	7060	3662	3398
5.	30–39 m.	393283	193296	199987	4494	2184	2310	365181	180663	184518	4293	2131	2162	359760	178832	180928	4260	2151	2109
6.	40–64 m.	1031004	475608	555396	11697	5552	6145	1030708	475674	555034	11798	5590	6208	1026184	474047	552137	11757	5552	6205
7.	65 ir vyresni	545307	184578	360729	5892	1925	3967	542198	182470	359728	5861	1904	3957	542739	182417	360322	5828	1911	3917

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu. Šią informaciją VVG gavo el. paštu iš Lietuvos statistikos departamento.

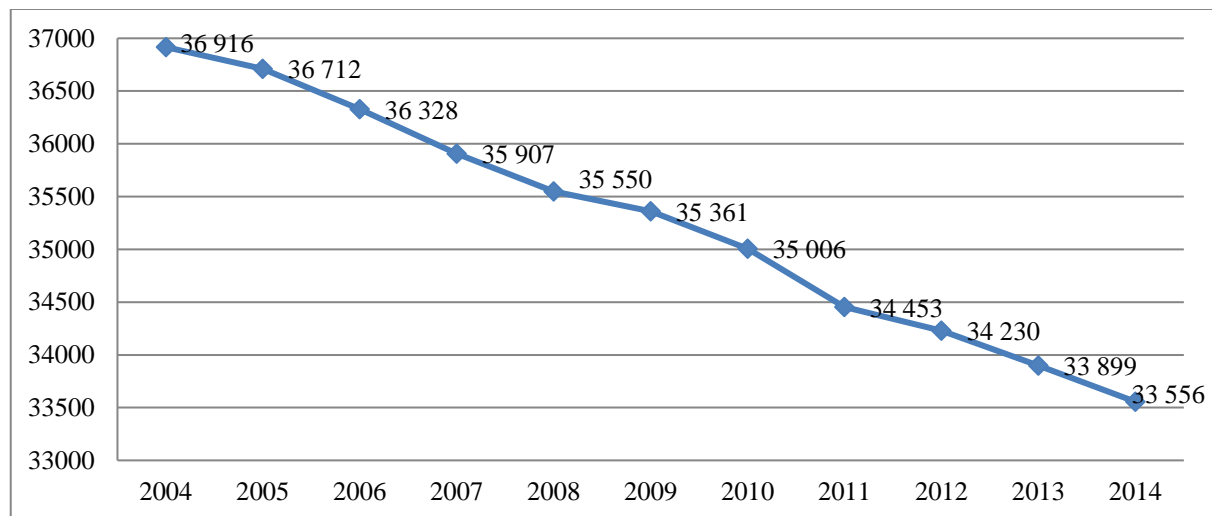
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamento duomenys.



5 pav. Gyventojų skaičius Lietuvos Respublikoje metų pradžioje, tūkst.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.



6 pav. Trakų rajono savivaldybės gyventojų skaičius 2004–2014 m. pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

14 lentelė. Bendrasis gimstamumo, mirtingumo rodikliai

Administracinė teritorija	Bendras gimstamumo rodiklis 1 000 gyventojų				Bendras mirtingumo rodiklis 1 000 gyventojų			
	2006	2009	2011	2013	2006	2009	2011	2013
<i>Lietuvos Respublika</i>	9,1	10,2	10,0	10,1	13,7	13,3	13,6	14,0
<i>Vilniaus apskritis</i>	9,7	11,5	11,3	11,1	13,1	12,2	12,0	12,5
Elektrėnų sav.	8,6	9,5	9,6	10,1	14,1	12,8	12,9	12,5
Šalčininkų r. sav.	10,2	11,5	11,2	10,5	18,3	16,7	16,6	17,2

Širvintų r. sav.	8,8	9,0	7,9	8,8	17,2	17,6	18,4	17,8
Švenčionių r. sav.	8,5	9,0	8,6	7,9	20,3	19,8	19,5	21,9
Trakų r. sav.	8,7	10,6	10,2	11,3	16,9	15,7	14,4	16,3
Ukmergės r. sav.	7,5	9,0	7,8	8,4	18,5	17,0	17,3	19,6
Vilniaus m. sav.	10,0	12,0	12,1	11,7	11,2	10,6	10,6	10,8
Vilniaus r. sav.	10,2	12,2	10,8	10,7	14,1	12,6	11,6	12,4

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

15 lentelė. Natūrali gyventojų kaita, gyventojų kaitos rodiklis

Administracinė teritorija	Natūrali gyventojų kaita, asmenys					Bendrasis natūralios gyventojų kaitos rodiklis 1 000 gyventojų			
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013
Lietuvos Respublika	-15 207	-9 867	-10 769	-11 626	-9 883	-4,6	-3,1	-3,6	-3,9
Vilniaus apskritis	-2 791	-536	-570	-1 084	-514	-3,4	-0,7	-0,7	-1,3
Elektrėnų sav.	-148	-85	-80	-57	-76	-5,5	-3,3	-3,3	-2,3
Šalčininkų r. sav.	-300	-185	-185	-225	-182	-8,1	-5,2	-5,4	-6,7
Širvintų r. sav.	-160	-158	-184	-151	-160	-8,4	-8,6	-10,5	-9,0
Švenčionių r. sav.	-359	-312	-302	-372	-308	-11,8	-10,8	-10,9	-14,0
Trakų r. sav.	-295	-181	-145	-170	-154	-8,2	-5,1	-4,2	-5,0

Ukmergės r. sav.	-494	-342	-378	-423	-315	-11,0	-8,0	-9,5	-11,1
Vilniaus m. sav.	-665	766	784	475	896	-1,2	1,4	1,5	0,9
Vilniaus r. sav.	-370	-39	-80	-161	-215	-3,9	-0,4	-0,8	-1,7

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

16 lentelė. Kaimo gyventojų vidaus migracija apskrityse ir savivaldybėse 2013 m.

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Atvyko	Išvyko	Neto migracija
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>21 406</i>	<i>23 533</i>	<i>-2 127</i>
2.	<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>4 137</i>	<i>3 873</i>	<i>264</i>
3.	<i>Trakų r. sav.</i>	<i>431</i>	<i>349</i>	<i>82</i>

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Demografijos metraštis 2013 m.

17 lentelė. Neto tarptautinė migracija metų pradžioje

Administracinė teritorija	Neto tarptautinė migracija, asmenys					Emigrantai, asmenys					Imigrantai, asmenys				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>-24 645</i>	<i>-32 013</i>	<i>-38 178</i>	<i>-16 807</i>	<i>-12 327</i>	<i>32 390</i>	<i>38 500</i>	<i>53 863</i>	<i>38 818</i>	<i>36 621</i>	<i>7 745</i>	<i>6 487</i>	<i>15 685</i>	<i>22 011</i>	<i>24 294</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>-3 012</i>	<i>-5 474</i>	<i>-8 262</i>	<i>-3 174</i>	<i>-1 512</i>	<i>5 205</i>	<i>7 189</i>	<i>12 220</i>	<i>9 282</i>	<i>9 009</i>	<i>2 193</i>	<i>1 715</i>	<i>3 958</i>	<i>6 108</i>	<i>7 497</i>

Elektrėnų sav.	-191	-235	-250	-110	-118	246	297	341	243	241	55	62	91	133	123
Šalčininkų r. sav.	-166	-167	-254	-95	-130	234	207	345	228	287	68	40	91	133	157
Širvintų r. sav.	-47	-89	-185	-68	-75	79	102	236	143	157	32	13	51	75	82
Švenčionių r. sav.	-108	-143	-184	-122	-100	155	172	265	222	226	47	29	81	100	126
Trakų r. sav.	-98	-142	-200	-160	-92	134	185	318	287	252	36	43	118	127	160
Ukmergės r. sav.	-242	-372	-586	-265	-217	306	415	839	599	546	64	43	253	334	329
Vilniaus m. sav.	-2 107	-3 563	-5 907	-2 017	-684	3 848	4 899	8 855	6 685	6 483	1 741	1 336	2 948	4 668	5 799
Vilniaus r. sav.	-53	-763	-696	-337	-96	203	912	1 021	875	817	150	149	325	538	721

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

18 lentelė. Neto migracija metų pradžioje

Administracinė teritorija	Neto migracija, asmenys					Išvykusieji, asmenys					Atvykusieji, asmenys				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>-24 645</i>	<i>-32 013</i>	<i>-38 178</i>	<i>-16 807</i>	<i>-12 327</i>	<i>84 127</i>	<i>88 443</i>	<i>106 062</i>	<i>96 061</i>	<i>98 036</i>	<i>59 482</i>	<i>56 430</i>	<i>67 884</i>	<i>79 254</i>	<i>85 709</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>-255</i>	<i>-1 716</i>	<i>-5 030</i>	<i>882</i>	<i>1 931</i>	<i>13 839</i>	<i>15 417</i>	<i>21 815</i>	<i>20 515</i>	<i>21 485</i>	<i>13 584</i>	<i>13 701</i>	<i>16 785</i>	<i>21 397</i>	<i>23 416</i>
Elektrėnų sav.	-171	-154	-281	-105	6	771	675	760	697	735	600	521	479	592	741
Šalčininkų r. sav.	-150	-260	-311	-313	-285	677	703	902	997	1 047	527	443	591	684	762
Širvintų r. sav.	-80	-137	-250	-158	-106	387	429	575	524	522	307	292	325	366	416
Švenčionių r. sav.	-183	-216	-225	-222	-232	757	787	857	797	1 045	574	571	632	575	813

<i>Trakų r. sav.</i>	<i>-126</i>	<i>-174</i>	<i>-78</i>	<i>-173</i>	<i>35</i>	<i>767</i>	<i>783</i>	<i>1 071</i>	<i>1 142</i>	<i>1 105</i>	<i>641</i>	<i>609</i>	<i>993</i>	<i>969</i>	<i>1 140</i>
Ukmergės r. sav.	-298	-509	-670	-384	-314	1 029	1 160	1 624	1 474	1 429	731	651	954	1 090	1 115
Vilniaus m. sav.	-128	-544	-3 632	2 080	2 023	8 151	8 759	13 590	11 910	12 676	8 023	8 215	9 958	13 990	14 699
Vilniaus r. sav.	881	278	417	157	804	1 300	2 121	2 436	2 974	2 926	2 181	2 399	2 853	3 131	3 730

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

19 lentelė. Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje

Administracinė teritorija	Demografinės senatvės koeficientas metų pradžioje, asmenys				
	2006	2009	2011	2013	2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>98</i>	<i>114</i>	<i>120</i>	<i>124</i>	<i>126</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>100</i>	<i>109</i>	<i>106</i>	<i>105</i>	<i>106</i>
Elektrėnų sav.	100	118	119	126	128
Šalčininkų r. sav.	93	98	102	102	102
Širvintų r. sav.	127	142	142	151	156
Švenčionių r. sav.	141	155	162	166	169
<i>Trakų r. sav.</i>	<i>103</i>	<i>114</i>	<i>111</i>	<i>115</i>	<i>116</i>

Ukmergės r. sav.	130	151	167	179	184
Vilniaus m. sav.	97	106	103	101	101
Vilniaus r. sav.	82	87	76	79	82

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

20 lentelė. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė šalyje

Vyrai / Moterys	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, metai														
	Miestas ir kaimas					Miestas					Kaimas				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Vyrai ir moterys	72,86	73,19	73,62	73,98	74,02	73,99	75,36	75,75	76,02	76,05	70,79	72,20	72,66	73,20	73,33
Vyrai	67,12	67,55	68,03	68,39	68,53	68,07	69,66	69,94	70,28	70,38	65,45	65,52	66,42	66,80	66,99
Moterys	78,55	78,76	79,12	79,45	79,38	79,43	80,48	80,99	81,15	81,08	77,04	78,67	78,71	79,43	79,40

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

21 lentelė. Gyventojai pagal išsilavinimą

Administracinė teritorija	Iš viso	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi	Nenurodė
<i>Lietuvos Respublika:</i>								
<i>Gyventojų skaičius</i>	<i>2758069</i>	<i>585841</i>	<i>466686</i>	<i>843225</i>	<i>404418</i>	<i>411892</i>	<i>45790</i>	<i>217</i>
Struktūra, proc.	100,00	21,24	16,92	30,57	14,66	14,93	1,66	0,02
<i>Vilniaus apskritis</i>								
<i>Gyventojų skaičius</i>	<i>728962</i>	<i>220823</i>	<i>113760</i>	<i>216590</i>	<i>82976</i>	<i>84436</i>	<i>10351</i>	<i>26</i>
Struktūra, proc.	100,00	30,29	15,61	29,71	11,38	11,58	1,42	0,01
<i>Trakų r. sav.</i>								
<i>Gyventojų skaičius</i>	<i>31088</i>	<i>5426</i>	<i>4954</i>	<i>10474</i>	<i>4607</i>	<i>4942</i>	<i>685</i>	<i>–</i>
Struktūra, proc.	100,00	17,45	15,94	33,69	14,82	15,90	2,20	–

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

22 lentelė. Kaimo gyventojai pagal išsilavinimą

Administracinė teritorija	Iš viso	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi	Nenurodė
<i>Lietuvos Respublika:</i>								
Gyventojų skaičius	917212	107810	140790	287752	174577	184150	22117	16
Struktūra, proc.	100,00	11,75	15,35	31,37	19,03	20,08	2,41	0,01
<i>Vilniaus apskritis</i>								
Gyventojų skaičius	158566	23817	22835	54315	26335	27456	3806	2
Struktūra, proc.	100,00	15,02	14,40	34,25	16,61	17,31	2,40	0,01
<i>Trakų r. sav.</i>								
Gyventojų skaičius	14431	1998	2097	4845	2381	2683	427	–
Struktūra, proc.	100,00	13,85	14,53	33,57	16,50	18,59	2,96	–

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

23 lentelė. Vyrai pagal išsilavinimą

Administracinė teritorija	Iš viso	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi	Nenurodė
<i>Lietuvos Respublika:</i>								
Gyventojų skaičius	1256458	229880	188307	428374	217704	173264	18810	119
Struktūra, proc.	100,00	18,30	14,99	34,09	17,33	13,79	1,49	0,01
<i>Vilniaus apskritis</i>								
Gyventojų skaičius	328188	89318	46107	109058	43434	35918	4335	18
Struktūra, proc.	100,00	27,22	14,05	33,23	13,23	10,94	1,32	0,01
<i>Trakų r. sav.</i>								
Gyventojų skaičius	14353	2149	2140	5370	2429	2018	247	–
Struktūra, proc.	100,00	14,97	14,91	37,41	16,92	14,06	1,73	–

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

24 lentelė. Moterys pagal išsilavinimą

Administracinė teritorija	Iš viso	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis	Nebaigė pradinės mokyklos, nelankė mokyklos, neraštingi	Nenurodė
<i>Lietuvos Respublika:</i>								
Gyventojų skaičius	1501611	355961	278379	414851	186714	238628	26980	98
Struktūra, proc.	100,00	23,71	18,54	27,63	12,43	15,89	1,79	0,01
<i>Vilniaus apskritis</i>								
Gyventojų skaičius	400774	131505	67653	107532	39542	48518	6016	8
Struktūra, proc.	100,00	32,81	16,88	26,83	9,86	12,11	1,50	0,01
<i>Trakų r. sav.</i>								
Gyventojų skaičius	16735	3277	2814	5104	2178	2924	438	–
Struktūra, proc.	1100,00	19,58	16,82	30,50	13,01	17,47	2,61	–

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

25 lentelė. Gyventojų išsilavinimo lygis*

Administracinė teritorija	Aukštasis	Aukštesnysis ir specialusis vidurinis	Vidurinis	Pagrindinis	Pradinis
Gyventojų skaičius šalyje	212	169	306	147	149
Gyventojų skaičius Vilniaus apskrityje	303	156	297	114	116
Gyventojų skaičius Trakų r. sav.	175	159	337	148	159

*1 tūkst. 10 metų ir vyresnių gyventojų teko turinčių išsilavinimą.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

26 lentelė. Gyventojų* ekonominis aktyvumas savivaldybėse

Administracinė teritorija	Iš viso		Užimti gyventojai		Bedarbiai		Ekonomiškai neaktyvūs gyventojai		Nenurodė	
	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.	Gyventojų skaičius	Struktūra, proc.
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>2590217</i>	<i>100,00</i>	<i>1175447</i>	<i>45,38</i>	<i>291604</i>	<i>11,26</i>	<i>1122989</i>	<i>43,35</i>	<i>177</i>	<i>0,01</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>689155</i>	<i>100,00</i>	<i>358196</i>	<i>51,98</i>	<i>69987</i>	<i>10,16</i>	<i>260930</i>	<i>37,85</i>	<i>42</i>	<i>0,01</i>
Elektrėnų sav.	21350	100,00	10339	48,43	2431	11,39	8579	40,17	1	0,01
Šalčininkų r. sav.	29026	100,00	11186	38,54	4935	17,00	12903	44,45	2	0,01
Širvintų r. sav.	15155	100,00	6097	40,23	1943	12,82	7114	46,93	1	0,01
Švenčionių r. sav.	24189	100,00	9901	40,93	2805	11,60	11482	47,46	1	0,01

<i>Trakų r. sav.</i>	29143	100,00	13512	46,36	3276	11,24	12353	42,39	2	0,01
Ukmergės r. sav.	34715	100,00	13274	38,23	4238	12,21	17202	49,55	1	0,01
Vilniaus m. sav.	456905	100,00	256315	56,10	39351	8,61	161208	35,28	31	0,01
Vilniaus r. sav.	78672	100,00	37572	47,75	11008	13,99	30089	38,25	3	0,01

*15 metų ir vyresni gyventojai.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

27 lentelė. Užimtieji gyventojai pagal savivaldybes

Administracinė teritorija	Užimtieji, tūkst.				
	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	1 247,7	1 253,6	1 275,7	1 292,8	1 319,0
<i>Vilniaus apskritis</i>	366,9	374,1	380,4	385,2	389,2
Elektrėnų sav.	11,5	11,2	10,4	10,2	11,6
Šalčininkų r. sav.	11,4	9,3	11,3	11,7	11,8
Širvintų r. sav.	5,4	6,0	5,6	5,1	6,5
Švenčionių r. sav.	10,3	9,7	10,1	10,3	9,2
<i>Trakų r. sav.</i>	13,9	15,5	13,1	12,9	13,8
Ukmergės r. sav.	11,7	11,7	14,2	16,3	15,9
Vilniaus m. sav.	266,3	269,4	275,5	276,7	275,6
Vilniaus r. sav.	36,3	41,3	40,2	42,0	44,9

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

28 lentelė. Užimtųjų gyventojų dalis nuo visų gyventojų 2009–2013 m., proc.

Teritorija / Metai	2009	2010	2011	2012	2013	Pokytis 2013 – 2009 m., proc.
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>41,7</i>	<i>40,3</i>	<i>41,4</i>	<i>42,7</i>	<i>43,7</i>	<i>2,1</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>45,0</i>	<i>44,9</i>	<i>46,3</i>	<i>47,2</i>	<i>47,8</i>	<i>2,8</i>
Elektrėnų sav.	41,3	45,2	45,0	42,4	41,9	0,7
Šalčininkų r. sav.	37,1	32,6	27,0	33,3	35,0	–2,1
Širvintų r. sav.	39,3	30,1	34,4	32,8	30,4	–8,9
Švenčionių r. sav.	34,2	36,4	35,0	37,2	38,8	4,6
<i>Trakų r. sav.</i>	<i>35,5</i>	<i>40,0</i>	<i>45,1</i>	<i>38,5</i>	<i>38,2</i>	<i>2,7</i>
Ukmergės r. sav.	37,0	28,4	29,4	36,6	42,9	6,0
Vilniaus m. sav.	49,1	49,3	50,4	51,5	51,4	2,2
Vilniaus r. sav.	36,9	38,0	43,3	42,2	44,2	7,2

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

29 lentelė. Registruoti bedarbiai, registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis

Administracinė teritorija	Registruoti bedarbiai, tūkst.					Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis, proc.				
	2006	2009	2011	2013	2014	2006	2009	2011	2013	2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>73,2</i>	<i>203,1</i>	<i>247,2</i>	<i>201,3</i>	<i>173,0</i>	<i>3,6</i>	<i>10,2</i>	<i>13,1</i>	<i>10,9</i>	<i>9,5</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>16,1</i>	<i>52,3</i>	<i>62,2</i>	<i>47,9</i>	<i>40,5</i>	<i>3,0</i>	<i>9,8</i>	<i>11,9</i>	<i>9,3</i>	<i>7,9</i>
Elektrėnų sav.	0,2	1,0	1,6	1,4	0,9	0,9	5,9	9,8	9,1	5,8
Šalčininkų r. sav.	1,4	3,0	3,5	2,8	2,4	6,2	13,4	16,0	13,4	11,5
Širvintų r. sav.	0,4	1,1	1,2	1,1	0,9	3,3	10,3	11,3	10,6	8,4
Švenčionių r. sav.	1,1	1,9	2,3	1,8	1,6	6,0	10,8	13,5	11,4	9,8
Trakų r. sav.	0,2	1,3	2,2	1,6	1,3	1,1	5,9	10,3	7,4	6,0
Ukmergės r. sav.	1,2	2,8	3,4	3,3	2,9	4,6	11,1	14,5	14,5	13,3
Vilniaus m. sav.	8,6	33,2	37,6	28,1	23,8	2,4	9,2	10,8	8,1	6,9
Vilniaus r. sav.	3,1	8,0	10,4	7,8	6,7	5,2	12,9	16,9	12,8	11,0

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

30 lentelė. Bedarbiai Trakų r. sav. (išskyrus: gaunančius senatvės pensiją, nedirbančius dėl negalios) metų pradžioje

Eil. Nr.		2011-01-01							2014-01-01						
		Pagal amžių				Pagal lytį			Pagal amžių				Pagal lytį		
		16-29 m. (įskaitytinai)	30-39 m. (įskaitytinai)	40-iki pensinio amžiaus (įskaitytinai)	Viso:	Vyrai	Moterys	Viso	16-29 m. (įskaitytinai)	30-39 m. (įskaitytinai)	40-iki pensinio amžiaus (įskaitytinai)	Viso:	Vyrai	Moterys	Viso
1.	Miesto teritorijoje	n.d.	n.d.	n.d.	1454	821	633	1454	n.d.	n.d.	n.d.	492	216	276	492
2.	Kaimo teritorijoje	n.d.	n.d.	n.d.	1561	893	668	1561	n.d.	n.d.	n.d.	1088	579	509	1088
3.	Aukštadvario seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	209	118	91	209	n.d.	n.d.	n.d.	132	69	63	132
4.	Grendavės seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	55	26	29	55	n.d.	n.d.	n.d.	45	16	29	45
5.	Lentvario seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	162	91	71	162	n.d.	n.d.	n.d.	89	49	40	89
6.	Onušio seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	158	91	67	158	n.d.	n.d.	n.d.	124	64	60	124
7.	Paluknio seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	101	58	43	101	n.d.	n.d.	n.d.	54	21	33	54
8.	Rūdiškių seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	215	121	94	215	n.d.	n.d.	n.d.	150	80	70	150
9.	Senųjų Trakų seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	210	116	94	210	n.d.	n.d.	n.d.	97	46	51	97
10.	Trakų seniūnija	n.d.	n.d.	n.d.	1905	1093	812	1905	n.d.	n.d.	n.d.	889	450	439	889

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys (darbo išteklių skyriaus duomenys).

31 lentelė. Gyventojai pagal pagrindinį pragyvenimo šaltinį savivaldybėse*

Administracinė teritorija	Darbo užmokestis	Pajamos iš savo ar šeimos verslo, pajamos iš nuosavybės ar investicijų	Pajamos iš žemės ūkio veiklos	Pensija	Pašalpa	Stipendija	Valstybės išlaikymas	Šeimos ir (ar) kitų asmenų išlaikymas	Kitas pragyvenimo šaltinis, nenurodė
<i>Lietuvos Respublikoje</i>	359	16	12	235	71	5	10	275	17
<i>Vilniaus apskrityje</i>	415	16	4	204	62	5	8	271	15
Elektrėnų sav.	400	9	5	221	67	5	13	261	19
Šalčininkų r. sav.	305	8	16	245	88	9	9	285	35
Širvintų r. sav.	323	10	27	272	68	5	3	271	21
Švenčionių r. sav.	340	10	9	287	70	6	22	238	18
Trakų r. sav.	371	14	7	233	67	4	6	276	22
Ukmergės r. sav.	311	13	14	288	84	6	17	249	18
Vilniaus m. sav.	448	19	-	189	52	5	6	269	12
Vilniaus r. sav.	369	15	4	189	94	5	6	299	19

* 1 tūkst. gyventojų.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

32 lentelė. Socialinės rizikos šeimų skaičius sausio 1 d.

	2010	2011	2012	2013	2014
Trakų rajono savivaldybėje					
Socialinės rizikos šeimos	163	153	154	144	140
Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	345	315	323	301	292
Iš jų:					
iki 7 metų	83	73	86	84	82
nuo 7–13 m.	185	175	170	158	158
VVG teritorijoje (Trakų rajono savivaldybėje be Trakų ir Lentvario miestų duomenų)					
Socialinės rizikos šeimos	111	105	109	98	100
Socialinės rizikos šeimose augančių vaikų skaičius	258	226	237	218	224
Iš jų:					
iki 7 metų	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.
nuo 7–13 m.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.	n.d.

Šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. raštas Nr. AP3-1830.

33 lentelė. Neįgalūs asmenys sausio 1 d.

Eil. Nr.		Gyventojų skaičius		
		2012 m.	2013 m.	2014 m.
Trakų rajono savivaldybėje				
1.	Suaugę neįgalūs asmenys	2 136	2 264	2 217
2.	Pensinio amžiaus neįgalūs asmenys	7 246	7 169	7 075
3.	Vaikai su negalia	140	148	123
VVG teritorijoje (Trakų rajono savivaldybėje be Trakų ir Lentvario miestų duomenų)				
1.	Suaugę neįgalūs asmenys	n.d.	n.d.	n.d.
2.	Pensinio amžiaus neįgalūs asmenys	n.d.	n.d.	n.d.
3.	Vaikai su negalia	n.d.	n.d.	n.d.

Šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. raštas Nr. AP3-1830.

34 lentelė. Nepasiturintiems gyventojams teikiamos piniginės socialinės paramos ir paramos mokiniams gavėjų skaičius

Eil. Nr.	Išmokos rūšis/ teritorija	Gavėjų skaičius			
		2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Socialinė pašalpa (Trakų r. savivaldybė)	4414	4688	3816	2842
2.	Socialinė pašalpa (VVG teritorija)	3178	3375	2747	2046
3.	Kompensacijos (Trakų r. savivaldybė) (būsto šildymo išlaidų, išlaidų karštam ir geriamajam vandeniui bei išlaidų įsigytam kurui)	4982	4380	3906	3452
4.	Kompensacijos (VVG teritorija) (būsto šildymo išlaidų, išlaidų karštam ir geriamajam vandeniui bei išlaidų įsigytam kurui)	3487	3066	2734	2416
5.	Parama mokiniams (visa Trakų r. savivaldybė)	1998	1831	1603	1317
6.	Parama mokiniams (VVG teritorija)	1199	1099	962	790

Šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. raštas Nr. AP3-1830.

35 lentelė. Savivaldybių biudžetų išlaidos socialinėms pašalpoms 2009 – 2013 m.

Administracinė teritorija	Iš viso, tūkst. Eur					Tenka 1 gyventojui, Eur				
	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>55 219,53</i>	<i>147 875,90</i>	<i>177 326,43</i>	<i>173 622,36</i>	<i>147 174,09</i>	<i>17,46</i>	<i>47,73</i>	<i>58,56</i>	<i>58,10</i>	<i>49,76</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>8 234,62</i>	<i>28 241,83</i>	<i>36 192,31</i>	<i>35 855,83</i>	<i>30 543,96</i>	<i>9,99</i>	<i>34,52</i>	<i>44,75</i>	<i>44,49</i>	<i>37,88</i>
Elektrėnų sav.	194,94	760,19	1 138,99	1 035,04	880,18	7,53	29,89	45,79	42,17	36,20
Šalčininkų r. sav.	1 253,74	3 077,53	3 226,11	3 502,84	3 190,02	35,25	87,90	93,72	103,19	95,37
Širvintų r. sav.	314,44	898,08	900,08	1 035,39	791,62	17,17	50,13	51,61	60,68	47,27
Švenčionių r. sav.	729,32	1 537,82	1 792,75	1 604,81	1 463,74	25,20	54,30	64,73	59,11	55,11
<i>Trakų r. sav.</i>	<i>462,81</i>	<i>1 427,30</i>	<i>1 973,50</i>	<i>1 874,59</i>	<i>1 542,23</i>	<i>13,15</i>	<i>41,10</i>	<i>54,46</i>	<i>55,03</i>	<i>45,73</i>
Ukmergės r. sav.	994,21	2 548,95	2 816,87	3 028,38	2 715,59	23,40	61,92	70,87	78,08	71,54
Vilniaus m. sav.	2 938,05	12 851,40	17 287,59	16 596,65	14 272,16	5,42	23,81	32,32	31,02	26,50
Vilniaus r. sav.	1 347,11	5 140,81	7 056,36	7 178,12	5 688,43	14,05	53,75	73,91	75,30	59,86

Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas.

36 lentelė. Žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės makroekonominiai rodikliai 2009 – 2013 metais

Rodikliai	2009	2010	2011	2012	2013*
Bendrasis vidaus produktas to meto kainomis, mln. Eur	26 654,31	27 709,68	30 958,35	32 939,93	34 631,31
Bendroji pridėtinė vertė to meto kainomis, mln. Eur	24 012,40	24 882,41	27 822,64	29 737,60	31 179,33
Bendroji pridėtinė vertė, sukurta žemės ūkyje, miškininkystėje ir žuvininkystėje, mln. Eur	671,34	815,28	1 059,43	1 179,91	1 198,74
Žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės dalis nuo bendrosios pridėtinės vertės, proc.	2,8	3,3	3,8	4,0	3,8

Šaltinis: www.stat.gov.lt, Lietuvos žemės ir maisto ūkis, 2013 m.

37 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius metų pradžioje

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2011	2012	2013	2014
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>86 987</i>	<i>83 624</i>	<i>86 929</i>	<i>90 790</i>
2.	<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>30 886</i>	<i>30 055</i>	<i>32 073</i>	<i>34 419</i>
3.	Elektrėnų r. sav.	368	359	366	383
4.	Šalčininkų r. sav.	432	416	433	449
5.	Širvintų r. sav.	262	244	257	272

6.	Švenčionių r. sav.	362	322	334	345
7.	Trakų r. sav.	647	606	650	689
8.	Ukmergės r. sav.	727	657	683	686
9.	Vilniaus m. sav.	26 544	25 881	27 553	29 651
10.	Vilniaus r. sav.	1 544	1 570	1 797	1 944

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

38 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal apskritis, savivaldybes ir ūkio subjekto teisinę formą metų pradžioje

Eil. Nr.	Ūkio subjekto teisinė forma	2012	2013	2014
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	83624	86929	90790
2.	<i>Vilniaus apskritis</i>	30055	32073	34419
3.	<i>Trakų r. sav.</i>	606	650	689
	Valstybės įmonė	1	1	1
	Tikroji ūkinė bendrija	2	1	1
	Sodininkų bendrija	9	8	7
	Bendrija	5	4	4
	Uždaroji akcinė bendrovė	309	354	372
	Žemės ūkio bendrovė	5	6	10
	Viešojoji įstaiga	21	26	34

Valstybinė biudžetinė įstaiga	10	9	9
Asociacija	91	97	98
Labdaros ir paramos fondas	1	1	1
Savivaldybės biudžetinė įstaiga	38	37	39
Tradicinė religinė bendruomenė ar bendrija	3	3	3
Kooperatinė bendrovė	3	4	5
Individualioji įmonė	108	99	96
Mažoji bendrija	–	–	9

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

39 lentelė Įregistruotų ir veikiančių ūkio subjektų skaičius pagal savivaldybes ir ekonominės veiklos rūšį

Eil. Nr.	Ekonominės veiklos rūšis	2014-01-01	
		Įregistruotų	Veikiančių
Trakų r. sav.			
1.	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	48	19
2.	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	7	5
3.	Apdirbamoji gamyba	133	73
4.	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	16	9
5.	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	9	5
6.	Statyba	94	50

7.	Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontas	281	127
8.	Transportas ir saugojimas	103	64
9.	Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų teikimas	60	32
10.	Informacija ir ryšiai	21	10
11.	Finansinė ir draudimo veikla	5	3
12.	Nekilnojamojo turto operacijos	37	24
13.	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	85	47
14.	Administracinė ir aptarnavimo veikla	32	17
15.	Viešasis valdymas ir gynyba, privalomas socialinis draudimas	8	6
16.	Švietimas	61	40
17.	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	49	25
18.	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	74	44
19.	Kita aptarnavimo veikla	248	89
20.	Nenurodyta veiklos rūšis	290	–
	Iš viso:	1 661	689

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

40 lentelė. Užimti gyventojai* pagal ekonominės veiklos rūšis savivaldybėse

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Iš viso	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	Pramonė	Statyba	Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontas	Transportas ir saugojimas	Apgyvadinimo ir maitinimo paslaugų veikla	Informacija ir ryšiai
1.	<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>358196</i>	<i>10217</i>	<i>48607</i>	<i>21688</i>	<i>63703</i>	<i>27685</i>	<i>12152</i>	<i>14023</i>
2.	Elektrėnų sav.	10339	704	2644	1110	1374	864	244	107
3.	Šalčininkų r. sav.	11186	1127	1825	861	1848	1134	275	71
4.	Širvintų r. sav.	6097	720	1083	375	988	369	176	66
5.	Švenčionių r. sav.	9901	747	2588	459	1270	811	163	71
6.	<i>Trakų r. sav.</i>	<i>13512</i>	<i>504</i>	<i>2602</i>	<i>942</i>	<i>2626</i>	<i>1309</i>	<i>604</i>	<i>167</i>
7.	Ukmergės r. sav.	13274	986	3657	1109	2038	615	426	115
8.	Vilniaus m. sav.	256315	3568	28403	14080	46795	18687	9259	12515
9.	Vilniaus r. sav.	37572	1861	5805	2752	6764	3896	1185	911

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

Tęsinys

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Finansinė ir draudimo veikla	Nekilnojamojo turto operacijos	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	Administracinė ir aptarnavimo veikla	Viešasis valdymas ir gynyba, privalomasis socialinis draudimas	Švietimas	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	Kita veikla**	Nenurodė
1.	<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>9503</i>	<i>4877</i>	<i>24415</i>	<i>13635</i>	<i>28205</i>	<i>34911</i>	<i>24504</i>	<i>7544</i>	<i>8178</i>	<i>4349</i>

2.	Elektrėnų sav.	116	39	204	364	470	1013	701	175	125	85
3.	Šalčininkų r. sav.	91	45	143	285	939	1549	660	129	142	62
4.	Širvintų r. sav.	63	35	125	227	459	694	401	124	118	74
5.	Švenčionių r. sav.	73	39	169	162	1224	800	1000	134	130	61
6.	Trakų r. sav.	151	128	436	441	891	1233	831	286	237	124
7.	Ukmergės r. sav.	125	121	244	287	683	1518	988	213	203	126
8.	Vilniaus m. sav.	8262	4061	21569	10529	21060	24311	17243	6059	6535	3379
9.	Vilniaus r. sav.	622	409	1525	1340	2479	3793	2680	424	688	438

* 15 metų ir vyresni.

** Kita aptarnavimo veikla; namų ūkių, samdančių darbininkus, veikla; namų ūkių veikla, susijusi su savoms reikmėms tenkinti skirtų nediferencijuojamų gaminių gamyba ir paslaugų teikimu; ekstrateritorinių organizacijų ir įstaigų veikla.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Lietuvos Respublikos 2011 m. visuotinio gyventojų ir būstų surašymo rezultatai.

41 lentelė. Užimti gyventojai pagal ekonomines veiklos rūšis

		Užimtieji, tūkst.					
		Iš viso pagal ekonomines veiklos rūšis	A Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	B_TO_E Pramonė	F Statyba	G_TO_U Paslaugos	
Vyrai ir moterys	Lietuvos Respublika	2009	1 317,4	118,4	240,3	113,4	845,4
		2010	1 247,7	110,2	219,5	86,9	831,1
		2011	1 253,6	106,4	222,7	85,1	839,4
		2012	1 275,7	112,2	230,5	89,5	843,5

		2014	1 319,0	120,9	226,8	99,3	872,0
	Vilniaus apskritis	2009	371,5	9,2	54,8	30,0	277,5
		2010	366,9	6,8	48,1	24,7	287,3
		2011	374,1	6,6	50,0	26,5	291,0
		2012	380,4	8,6	55,1	27,6	289,1
		2014	389,2	10,8	51,6	28,9	297,8

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/temines-lenteles>.

42 lentelė. Įregistruotų ir veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal ekonominės veiklos rūšį

Eil. Nr.	Ekonominės veiklos rūšis	2014-01-01	
		Įregistruotų	Veikiančių
Trakų r. sav.			
1.	Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	47	18
2.	Kasyba ir karjerų eksploatavimas	7	5
3.	Apdirbamoji gamyba	130	72
4.	Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	16	9
5.	Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	9	5
6.	Statyba	90	49
7.	Didmeninė ir mažmeninė prekyba, variklių transporto priemonių ir motociklų remontas	276	127
8.	Transportas ir saugojimas	59	31
9.	Apgyvandinimo ir maitinimo paslaugų teikimas	101	64

10.	Informacija ir ryšiai	18	8
11.	Finansinė ir draudimo veikla	5	3
12.	Nekilnojamojo turto operacijos	35	23
13.	Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	80	45
14.	Administracinė ir aptarnavimo veikla	29	15
15.	Viešasis valdymas ir gynyba, privalomas socialinis draudimas	1	-
16.	Švietimas	5	1
17.	Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	13	5
18.	Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	11	4
19.	Kita aptarnavimo veikla	19	8
20.	Nenurodyta veiklos rūšis	251	-
	Iš viso:	1 202	492

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

43 lentelė. Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal apskritis, savivaldybes ir ūkio subjekto teisinę formą 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Įmonės teisinė forma														Iš viso MVĮ	Iš viso įmonių	MVĮ dalis nuo visų įmonių, proc.
		Valstybės įmonė	Savivaldybės įmonė	Tikroji ūkinė bendrija	Komanditinė ūkinė bendrija	Uždaroji akcinė bendrovė	Akinė bendrovė	Žemės ūkio bendrovė	Lietuvos radijo ir televizijos komisija	Užsienio įmonės filialas(ne juridinis asmuo)	Kooperatinė bendrovė	Individualioji įmonė	Europos ekonominių interesų	Europos bendrovė	Mažoji bendrija			
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	75	31	92	26	55016	236	397	1	158	373	10900	1	1	636	67943	68279	99,5
2.	<i>Vilniaus apskritis</i>	20	9	29	14	24605	84	61	1	114	58	2312	1	1	236	27545	27698	99,4
3.	Elektrėnų sav.	-	1	-	-	196	1	2	-	-	1	55	-	-	-	256	261	98,1
4.	Šalčininkų r. sav.	1	-	-	-	220	1	2	-	1	3	93	-	-	2	323	323	100,0
5.	Širvintų r. sav.	-	-	-	-	135	-	2	-	-	6	46	-	-	3	192	192	100,0
6.	Švenčionių r. sav.	1	1	-	-	139	-	4	-	-	2	78	-	-	-	225	226	99,6
7.	<i>Trakų r. sav.</i>	1	-	1	-	370	-	10	-	-	5	96	-	-	9	492	494	99,6
8.	Ukmergės r. sav.	1	-	2	-	370	3	6	-	-	6	125	-	-	-	513	513	100,0
9.	Vilniaus m. sav.	15	5	24	11	21845	78	23	1	111	27	1618	1	1	198	23958	24095	99,4
10.	Vilniaus r. sav.	1	2	2	3	1330	1	12	-	2	8	201	-	-	24	1586	1594	99,5

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

44 lentelė. Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal apskritis, savivaldybes ir darbuotojų skaičiaus grupes 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Darbuotojų skaičiaus grupės						
		0-4	5-9	10-19	20-49	50-99	100-149	150-249
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	38659	14666	7618	4643	1557	486	314
2.	<i>Vilniaus apskritis</i>	16678	5611	2793	1662	525	149	127
3.	Elektrėnų sav.	124	62	34	21	10	2	3
4.	Šalčininkų r. sav.	176	72	34	28	11	2	-
5.	Širvintų r. sav.	102	49	22	15	3	1	-
6.	Švenčionių r. sav.	125	45	25	18	9	2	1
7.	Trakų r. sav.	272	111	40	47	16	5	1
8.	Ukmergės r. sav.	270	111	66	35	17	5	9
9.	Vilniaus m. sav.	14705	4794	2403	1396	434	123	103
10.	Vilniaus r. sav.	904	267	169	102	25	9	10

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

45 lentelė. Veikiančių ūkio subjektų, veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius pagal apskritis, tenkantis 1 000 gyventojų, 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	Gyventojų skaičius	Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius	1 000 gyventojų tenka	
					Veikiančių ūkio subjektų skaičius	Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių skaičius
1.	<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>2 943 472</i>	<i>90 790</i>	<i>67943</i>	<i>30,85</i>	<i>23,09</i>
2.	<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>806 106</i>	<i>34 419</i>	<i>27545</i>	<i>42,70</i>	<i>34,17</i>
3.	Elektrėnų sav.	24 234	383	256	15,96	10,67
4.	Šalčininkų r. sav.	33 172	449	323	13,61	9,79
5.	Širvintų r. sav.	16 599	272	192	17,00	12,00
6.	Švenčionių r. sav.	26 259	345	225	13,27	8,65
7.	<i>Trakų r. sav.</i>	<i>33 556</i>	<i>689</i>	<i>492</i>	<i>20,88</i>	<i>14,91</i>
8.	Ukmergės r. sav.	37 548	686	513	18,54	13,86
9.	Vilniaus m. sav.	539 707	29 651	23958	55,01	44,45
10.	Vilniaus r. sav.	95 031	1 944	1586	20,46	16,69

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistikos-leidiniu-katalogas>, Ūkio subjektai. Pagrindiniai duomenys 2013.

46 lentelė. Tiesioginės investicijos 2009–2013 m. pab.

Administracinė teritorija	Tiesioginės investicijos to meto kainomis, tūkst. Eur					Tiesioginės investicijos, tenkančios 1 gyventojui, Eur				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>9 206,19</i>	<i>10 030,97</i>	<i>11 028,93</i>	<i>12 100,64</i>	<i>12 719,90</i>	<i>2 930</i>	<i>3 286</i>	<i>3 672</i>	<i>4 072</i>	<i>4 321</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>5 715,07</i>	<i>6 226,01</i>	<i>6 905,03</i>	<i>7 779,83</i>	<i>8 702,31</i>	<i>6 934</i>	<i>7 672</i>	<i>8 582</i>	<i>9 649</i>	<i>10 796</i>
Elektrėnų sav.	16,34	16,47	15,98	19,76	54,35	633	657	646	810	2 243
Šalčininkų r. sav.	0,35	0,45	1,31	0,32	0,00	10	13	33	10	–
Širvintų r. sav.	0,43	0,34	0,50	0,53	0,64	24	19	29	32	39
Švenčionių r. sav.	22,56	22,26	24,68	27,23	50,30	787	796	900	1 014	1 916
<i>Trakų r. sav.</i>	<i>47,98</i>	<i>50,39</i>	<i>46,70</i>	<i>46,18</i>	<i>47,36</i>	<i>1 371</i>	<i>1 462</i>	<i>1 252</i>	<i>1 362</i>	<i>1 412</i>
Ukmergės r. sav.	25,48	26,92	36,72	35,91	41,13	606	668	936	936	1 095
Vilniaus m. sav.	5 460,91	5 963,02	6 592,55	7 472,42	8 343,68	10 053	11 122	12 411	13 911	15 460
Vilniaus r. sav.	141,01	146,16	186,59	177,48	164,87	1 470	1 534	1 839	1 867	1 735

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

47 lentelė. Materialinės investicijos 2009–2013 m. pab.

Administracinė teritorija	Materialinės investicijos to meto kainomis, tūkst. Eur					Materialinės investicijos, tenkančios 1 gyventojui, Eur				
	2009	2010	2011	2012	2013*	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Lietuvos Respublika</i>	<i>4 518 664</i>	<i>4 153 679</i>	<i>5 068 977</i>	<i>5 305 553</i>	<i>5 151 526</i>	<i>1 429</i>	<i>1 341</i>	<i>1 674</i>	<i>1 776</i>	<i>1 742</i>
<i>Vilniaus apskritis</i>	<i>1 835 921</i>	<i>1 583 965</i>	<i>1 846 942</i>	<i>2 156 038</i>	<i>1 939 734</i>	<i>2 224</i>	<i>1 937</i>	<i>2 284</i>	<i>2 675</i>	<i>2 406</i>
Elektrėnų sav.	146 331	198 749	120 757	83 880	55 542	5 645	7 815	4 853	3 417	2 284
Šalčininkų r. sav.	15 827	17 028	13 221	20 355	18 495	445	486	384	600	553
Širvintų r. sav.	8 325	13 404	12 914	12 425	15 314	455	748	740	728	914
Švenčionių r. sav.	13 229	15 469	26 927	26 571	24 316	457	546	972	979	916
<i>Trakų r. sav.</i>	<i>54 658</i>	<i>32 982</i>	<i>42 425</i>	<i>43 671</i>	<i>47 404</i>	<i>1 554</i>	<i>950</i>	<i>1 236</i>	<i>1 282</i>	<i>1 406</i>
Ukmergės r. sav.	20 621	42 416	25 821	28 473	30 912	486	1 031	650	734	814
Vilniaus m. sav.	1 427 804	1 126 968	1 415 455	1 771 749	1 612 011	2 629	2 088	2 647	3 310	2 994
Vilniaus r. sav.	149 126	136 949	189 422	168 914	135 740	1 556	1 432	1 984	1 772	1 428

*išankstiniai duomenys.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize>.

48 lentelė. VVG teritorijoje įgyvendinti projektai 2011–2014 m.

Eil. Nr.	Fondo pavadinimas, priemonės pavadinimas	Projekto pavadinimas	Projekto vertė, Eur	Projekto nauda
2011 m.				
1.	Viešosios paskirties pastatų renovavimas regioniniu lygiu	Energijos efektyvumo didinimas Rūdiškių vidurinėje mokykloje	279 825,44	Projekto nauda – rekonstruotas Rūdiškių vidurinės mokyklos pastatas, siekiant pagerinti energetines charakteristikas. Energijos taupymo požiūriu atnaujintas viešosios paskirties pastatas – 1 vnt. Atnaujintuose viešosios paskirties pastatuose sutaupyta energijos – 0,10 GWh.
2.	„Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	Onušio seniūnijos administracinio pastato rekonstrukcija	192 143,25	Rekonstruotas Onušio seniūnijos administracinis pastatas, kompleksiskai sutvarkyta aplinka, sudarytas seniūnijos gyventojams tinkamas viešųjų paslaugų prieinamumas.
2012 m.				
1.	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa. Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai	Paluknio seniūnijos pastato rekonstravimas ir kompleksinis aplinkos sutvarkymas, sudarant seniūnijos gyventojams tinkamą viešųjų paslaugų prieinamumą	395 555,67	Rekonstruotas Paluknio seniūnijos pastatas, kompleksiskai sutvarkyta aplinka, sudarytas seniūnijos gyventojams tinkamas viešųjų paslaugų prieinamumas.
2013 m.				
1.	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa. Vietinė ir urbanistinė plėtra, kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas bei pritaikymas turizmo plėtrai	Aukštadvario miestelio centrinės aikštės rekonstravimas ir jos pritaikymas visuomenės poreikiams	490 673,00	Sudarytos sąlygos diversifikuoti gyventojų ūkinę veiklą ir gerinti bendruomeninę infrastruktūrą Trakų rajone. Įgyvendinant projektą buvo sutvarkyta centrinės miestelio aikštės aplinka, tenkinanti įvairių bendruomenės grupių kasdieninio bendravimo, susisiekiimo ir eismo saugumo poreikius, išlaikyta Aukštadvario miestelio gamtinio ir istoriškai susiformavusio urbanistinio kraštovaizdžio struktūros darna ir estetinis vaizdas, išlaikytas tradicinis Dzūkijos etnografinio regiono architektūros pobūdis. Įgyvendinus projektą suformuota socialiniu, ekonominiu ir techniniu atžvilgiu pagrįsta, ekologiškai patikima, estetiška ir efektyviai valdoma aplinka, atitinkanti besikeičiančios

				savivaldybės bendruomenės ir pavienio žmogaus poreikius ir visapusiškai pritaikyta bendruomenės poreikiams.
2014 m.				
1.	Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ VP3-2.2-ŠMM-04-R priemonės „Universalių daugiafunkčių centrų kaimo vietovėse steigimas“	Universalus daugiafunkcio centro Rykantų kaime įsteigimas	491 443,61	Padidintas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumas, sudarytos sąlygos aktyviai veikti bendruomenėms, padidinta viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas Rykantų kaime.
2.	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa. Prielaidų spartesnei ūkinės veiklos diversifikacijai kaimo vietovėse sudarymas	Buvusio Dusmenų pradinio ugdymo skyriaus pastato rekonstravimas ir kompleksinis aplinkos sutvarkymas, pritaikant bendruomenės poreikiams	274 748,00	Sudarytos sąlygos diversifikuoti gyventojų ūkinę veiklą ir gerinti bendruomeninę infrastruktūrą Trakų rajone. Įgyvendinus projektą rekonstruotas Dusmenų pradinio ugdymo skyriaus pastatas bei kompleksiskai atnaujintas pastato sklypas, pritaikant pastatą ir jo sklypą bendruomeninės infrastruktūros gerinimui bei sudarant gyventojams tinkamą viešųjų paslaugų prieinamumą. Dusmenų pradinio ugdymo skyriaus pastato rekonstravimo ir sklypo sutvarkymo projekto galutinis naudos gavėjas – Trakų rajono savivaldybės Dusmenų gyventojai, Dusmenų kaimo bendruomenė.
3.	„Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	Senųjų Trakų bibliotekos pastato kapitalinis remontas	198 510,00	Projekto vykdymo metu buvo sukurta patraukli aplinka gyventi ir dirbti kaimo vietovėje, sutvarkyta Trakų rajono savivaldybės administracijai priklausanti viešosios paskirties teritorija, Senųjų Trakų bibliotekos pastatas, centrinio šildymo, vandentiekio ir kanalizacijos sistemų infrastruktūra bei suteiktas bibliotekos lankytojams ir seniūnijos gyventojams tinkamas viešųjų paslaugų prieinamumas.
4.	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programos „Nestacionarių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra“	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centro įkūrimas	1 018 227,00	Projekto tikslas – kokybiškų socialinių paslaugų socialinės rizikos šeimoms, asmenims ir vaikams Trakų rajone infrastruktūros plėtra.

5.	„Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“	Senųjų Trakų seniūnijos pastato kapitalinis remontas	235 732,41	Senųjų Trakų seniūnijos pastato kapitalinio remonto metu kompleksiskai sutvarkyta aplinka, sudarytos seniūnijos gyventojams tinkamos viešųjų paslaugų prieinamumas.
----	---	--	------------	---

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. raštas Nr. AP3-1830.

49 lentelė. Veikiančios įmonės VVG teritorijoje 2014 m.

Eil. Nr.	Seniūnija	Veikiančių įmonių skaičius	Dirbančiųjų skaičius
1.	Aukštadvario	40	82
2.	Grendavės	7	129
3.	Lentvario	14	268
4.	Onušio	15	87
5.	Paluknio	18	281
6.	Rūdiškių	10	150
7.	Senųjų Trakų	50	461
8.	Trakų	106	1871
9.	Viso Trakų r. sav.	260	3329
10.	VVG teritorija	154	1458

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: Trakų rajono seniūnijų duomenys.

50 lentelė. Individuali veikla, įsigyjus verslo liudijimą

Savivaldybės pavadinimas	2011 m.				2013 m.				2014 m.			
	Gyventojų skaičius	Mokėtina suma, Lt	Gyventojų su lengvatomis skaičius	Lengvatų suma, Lt	Gyventojų skaičius	Mokėtina suma, Lt	Gyventojų su lengvatomis skaičius	Lengvatų suma, Lt	Gyventojų skaičius	Mokėtina suma, Lt	Gyventojų su lengvatomis skaičius	Lengvatų suma, Lt
Vilniaus m. sav.	19 151	4 115 280	1 030	53 673	18 813	5 429 887	10 246	2 334 067	19 970	6 951 547	10 580	2 953 137
Vilniaus r. sav.	2 884	311 040	1 100	40 279	2 371	389 630	1 123	53 499	2 677	462 928	1 183	29 512
Elektrėnų sav.	584	63 168	410	41 345	575	70 232	450	117 933	576	103 357	331	56 981
Trakų r. sav.	691	102 357	480	57 360	906	161 526	642	52 565	950	188 535	658	62 261
Ukmergės r. sav.	752	105 159	538	41 388	784	121 750	556	44 740	822	124 955	594	47 249
Šalčininkų r. sav.	692	61 138	568	20 219	703	88 390	487	18 259	728	109 960	458	10 331
Švenčionių r. sav.	569	11 324	396	14 186	492	132 763	371	60 611	525	135 854	404	74 719
Širvintų r. sav.	424	15 301	258	2 654	408	33 230	168	3 914	466	52 012	184	5 863

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: VMĮ duomenys, www.vmi.lt/cms/gyventojai.

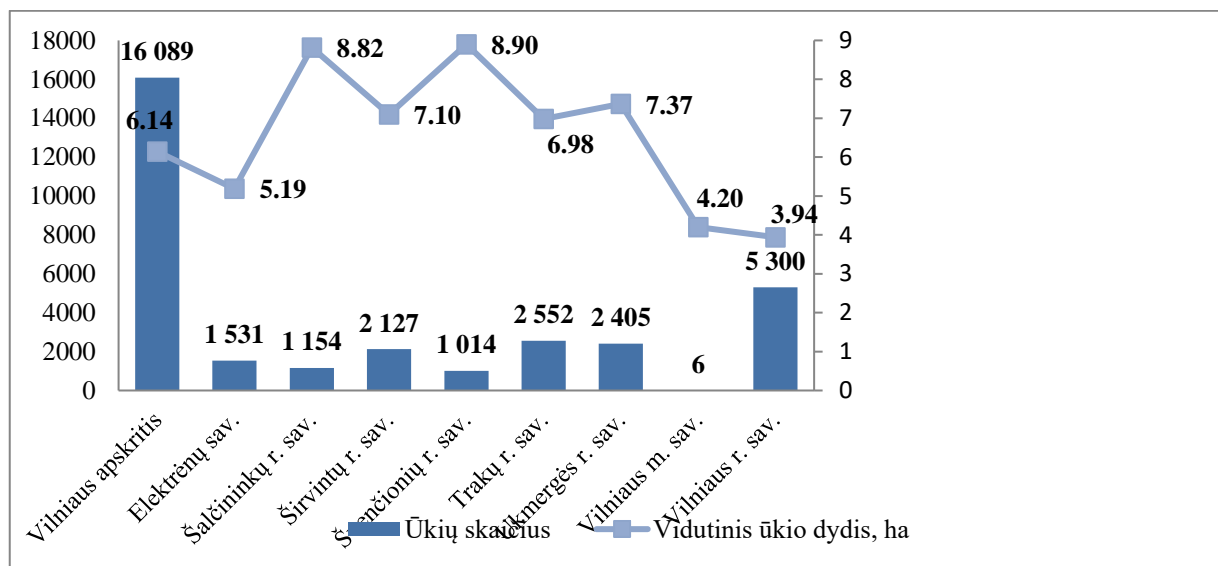
51 lentelė. Duomenys apie Trakų r. sav. gyventojų, vykdančių individualią veiklą pagal pažymą, pagrindines vykdomas veiklas 2011 – 2014 m.

Kodas	Ekonominė veikla/Pavadinimas	Mokesčių mokėtojų skaičius	Mokesčių mokėtojų skaičius	Mokesčių mokėtojų skaičius	Mokesčių mokėtojų skaičius
		2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
662200	Draudimo agentų ir brokerių veikla	60	55	56	69
479100	Užsakomasis pardavimas paštu arba internetu	20	36	41	40
855900	Kitas, niekur kitur nepriskirtas, švietimas	10	19	28	29
683100	Nekilnojamojo turto agentūrų veikla	16	15	19	34
552000	Poilsiautojų ir kita trumpalaikio apgyvendinimo veikla	7	13	16	16
960200	Kirpyklų ir kitų grožio salonų veikla	14	19	19	24
702200	Konsultacinė verslo ir kito valdymo veikla	13	18	17	22
960900	Kita, niekur kitur nepriskirta, asmenų aptarnavimo veikla	32	23	21	22
662900	Kita pagalbinė draudimo ir pensijų lėšų kaupimo veikla	14	14	14	16
452000	Variklinių transporto priemonių techninė priežiūra ir remontas	10	12	13	13

	Kitos veiklos	421	528	561	623
	Iš viso:	617	752	805	908

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: VMĮ duomenys, www.vmi.lt/cms/gyventojai.



7 pav. Ūkių skaičius ir vidutinis ūkio dydis 2014 m. rugpjūčio 1 d., ha

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

52 lentelė. Žemės ūkio subjektų skaičius 2009 – 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje				Vilniaus apskr.				Trakų r. sav.			
		Žemės ūkio valdų skaičius	Fizinių valdų valdytojų skaičius	Juridinių valdų valdytojų skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius	Žemės ūkio valdų skaičius	Fizinių valdų valdytojų skaičius	Juridinių valdų valdytojų skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius	Žemės ūkio valdų skaičius	Fizinių valdų valdytojų skaičius	Juridinių valdų valdytojų skaičius	Ūkininkų ūkių skaičius

1.	2014	196862	195212	1650	117456	27219	26962	257	15651	2846	2822	24	2497
2.	2013	195340	193846	1494	114625	26862	26645	217	14992	2798	2778	20	2392
3.	2012	205864	204531	1333	111741	28913	28738	175	14419	3085	3071	14	2316
4.	2011	272609	271450	1159	109184	42427	42280	147	13872	4211	4201	10	2243
5.	2010	272260	271273	987	107308	42141	42014	127	13425	4140	4132	8	2101
6.	2009	271912	271072	840	108306	42030	41928	102	13061	4142	4137	5	2006

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

53 lentelė. Valdų pasiskirstymas pagal žemės ūkio naudmenas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje					Vilniaus apskr.					Trakų r. sav.				
		iki 5*	nuo 5 iki 20	nuo 20 iki 50	nuo 50 iki 100	nuo 100	iki 5*	nuo 5 iki 20	nuo 20 iki 50	nuo 50 iki 100	nuo 100	iki 5*	nuo 5 iki 20	nuo 20 iki 50	nuo 50 iki 100	nuo 100
1.	2014	126217	52494	10742	4115	3305	19933	5914	808	306	260	2193	580	49	16	8
2.	2013	124373	52882	10850	4047	3197	19583	5963	785	295	238	2145	583	46	16	8
3.	2012	133125	54667	10987	3985	3111	21330	6287	782	286	230	2393	619	49	16	8
4.	2011	186081	63450	11555	4109	7515	33012	7824	842	296	464	3365	765	54	17	11
5.	2010	191427	60049	10636	3436	6832	33492	7314	713	244	395	3349	720	49	14	9
6.	2009	191503	61039	10224	2953	6346	33482	7356	668	198	343	3365	703	58	8	8

* valdų plotų dydis matuojamas hektarais, ha.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

54 lentelė. Dirbančių skaičius 2009 – 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje		Vilniaus apskr.		Trakų r. sav.	
		Žemės ūkio valdų narių skaičius	Ūkininkų ūkių narių skaičius	Žemės ūkio valdų narių skaičius	Ūkininkų ūkių narių skaičius	Žemės ūkio valdų narių skaičius	Ūkininkų ūkių narių skaičius
1.	2014	273480	127924	35248	16668	3131	2589
2.	2013	276113	125111	35244	15986	3098	2483
3.	2012	294554	122354	38125	15390	3416	2411
4.	2011	414681	120122	56799	14836	4601	2337
5.	2010	425117	118685	57268	14391	4521	2195
6.	2009	437068	120330	58540	14042	4684	2104

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

55 lentelė. Ūkininkų pasiskirstymas pagal amžių savivaldybėse 2012 – 2014 m. sausio 1 d.

Eil. Nr.	Savivaldybė	2012			2013			2014		
		Iki 40 m.	Nuo 40 iki 55 m.	Virš 55 m.	Iki 40 m.	Nuo 40 iki 55 m.	Virš 55 m.	Iki 40 m.	Nuo 40 iki 55 m.	Virš 55 m.
1.	Elektrėnų sav.	284	383	671	282	405	714	283	422	767
2.	Šalčininkų r. sav.	279	345	394	263	359	423	256	387	445

3.	Širvintų r. sav.	412	569	902	400	601	962	413	620	1038
4.	Švenčionių r. sav.	158	302	419	158	320	440	160	316	491
5.	Trakų r. sav.	500	713	1027	509	736	1099	514	772	1185
6.	Ukmergės r. sav.	381	652	1039	385	680	1120	380	709	1209
7.	Vilniaus m. sav.	0	0	0	1	1	2	2	1	2
8.	Vilniaus r. sav.	1262	1378	1780	1289	1517	1931	1314	1594	2146

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

56 lentelė. Valdų pasiskirstymas pagal ūkininkų amžiaus grupes ir valdomus plotus 2009 – 2014 m. sausio 1 d.

Metai	Lietuvos Respublikoje											
	iki 40 m.				41-60 m.				Daugiau kaip 60 m.			
	iki 10*	11-50	51-100	virš 100	iki 10	11-50	51-100	virš 100	iki 10	11-50	51-100	virš 100
2014	16053	5617	1476	927	63473	15774	2357	1909	72461	14015	721	438
2013	16779	6016	1575	919	63495	15717	2272	1817	70313	13861	668	421
2012	18704	6520	1621	929	67148	15745	2220	1745	74743	14136	637	392
2011	23145	7146	1676	1766	81959	16386	2255	5216	113514	16922	694	717
2010	24170	6786	1293	1672	77286	15247	1993	4744	105623	16477	593	593
2009	25815	6780	1121	1602	75255	14841	1746	4294	103034	16620	564	586
Metai	Vilniaus apskr.											
	iki 40 m.				41-60 m.				Daugiau kaip 60 m.			
	iki 10*	11-50	51-100	virš 100	iki 10	11-50	51-100	virš 100	iki 10	11-50	51-100	virš 100
2014	2364	480	103	74	9074	1336	163	130	11702	1409	83	46
2013	2419	484	113	70	9141	1356	156	121	11296	1378	73	40
2012	2685	517	117	65	9830	1360	152	120	12337	1455	62	40

2011	3515	591	118	115	13534	1474	161	331	20413	1857	70	65
2010	3624	539	79	107	12781	1350	133	295	18728	1767	61	52
2009	3791	531	69	97	12440	1334	99	251	18054	1766	57	46
Metai	Trakų r. sav.											
	iki 40 m.				41 – 60 m.				Daugiau kaip 60 m.			
	iki 10*	11-50	51-100	virš 100	iki 10	11-50	51-100	virš 100	iki 10	11-50	51-100	virš 100
2014	248	35	7	1	923	114	9	5	1298	172	8	2
2013	241	37	9	2	925	119	7	4	1254	171	7	2
2012	256	37	9	2	1036	125	8	4	1400	185	7	2
2011	319	46	9	3	1385	145	8	10	2030	235	8	2
2010	321	48	6	1	1329	133	7	10	1877	223	6	2
2009	337	52	3	3	1306	135	4	7	1804	220	7	1

* valdų plotų dydis matuojamas hektarais, ha.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

57 lentelė. Valdų valdytojų išsilavinimas sausio 1 d.

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje					Vilniaus apskr.					Trakų r. sav.				
		Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Profesinis	Minimalus profesinis	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Profesinis	Minimalus profesinis	Aukštasis universitetinis	Aukštasis neuniversitetinis	Aukštesnysis	Profesinis	Minimalus profesinis
1.	2014	4360	1418	11138	7523	10805	433	154	1116	773	1052	26	20	88	43	110

2.	2013	4335	1428	11303	7614	10721	434	153	1131	780	1022	26	20	88	42	109
3.	2012	4440	1480	11829	7938	10897	442	160	1189	812	1027	25	24	92	47	111
4.	2011	5083	1724	13813	9063	12134	511	196	1402	923	1093	29	29	101	52	126
5.	2010	5001	1711	13967	9011	11271	503	194	1422	922	1048	29	29	100	53	126
6.	2009	4952	1706	14139	8920	10756	498	189	1436	907	958	29	29	104	52	116

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

58 lentelė. Subjektų, užsiimančių žemės ūkio arba alternatyvia veikla, skaičius 2009 – 2014 m. sausio 1 d.

Metai	Lietuvos Respublikoje														Alternatyvi veikla	
	Žemės ūkio veikla												Pagrindinė	Papildoma		
	Pagrindinė						Papildoma									
	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Pagrindinė	Papildoma		
2014	99880	17502	24	63950	2283	5	45548	38406	56	1817	1092	7	1625	632		
2013	99666	17389	20	62994	1953	5	45279	38618	45	1835	1005	6	1655	581		
2012	102752	17097	17	63438	1565	3	45710	39062	43	1846	915	5	1619	509		
2011	100247	16814	12	61944	1094	2	45081	39241	35	1767	793	3	1475	459		
2010	78702	14513	11	45767	548	0	33532	34189	20	1404	544	1	944	299		
2009	7589	1776	0	2332	76	0	2919	4796	1	183	94	0	40	40		
Metai	Vilniaus apskr.														Alternatyvi veikla	
	Žemės ūkio veikla												Pagrindinė	Papildoma		
	Pagrindinė						Papildoma									
	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Pagrindinė	Papildoma		

2014	18431	1483	5	3989	397	0	7478	6747	11	231	217	1	291	166
2013	18381	1411	4	3884	330	0	7453	6828	10	231	198	1	269	157
2012	19104	1354	2	3891	243	0	7605	6968	11	223	167	1	231	151
2011	18761	1287	0	3784	158	0	7393	6983	6	224	140	0	210	140
2010	15274	1081	0	2597	74	0	5818	5925	5	216	79	0	122	94
2009	1122	105	0	102	12	0	417	1096	1	7	22	0	4	10
Metai	Trakų r. sav.													
	Žemės ūkio veikla												Alternatyvi veikla	
	Pagrindinė						Papildoma						Pagrindinė	Papildoma
	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba	Augalininkystė	Gyvulininkystė	Žuvininkystė	Mišrus žemės ūkis	Miškininkystė	Žemės išteklių kasyba arba gavyba		
2014	1462	348	0	301	39	0	1293	537	1	25	42	0	18	69
2013	1443	351	0	306	36	0	1291	521	1	25	38	0	14	68
2012	1509	371	0	313	26	0	1364	531	2	25	35	0	10	69
2011	1508	369	0	313	16	0	1347	521	2	23	27	0	6	63
2010	1213	396	0	54	6	0	1302	474	2	17	14	0	4	49
2009	71	42	0	0	1	0	46	35	0	5	1	0	0	3

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

59 lentelė. Apgyvandinimo įstaigų skaičius, apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose

Eil. Nr.	Savivaldybė	Apgyvandinimo įstaigų skaičius		Apgyvendintų turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose	
		2011 m.	2014 m.	2011 m.	2014 m.

1.	Elektrėnų sav.	3	5	632	1335
2.	Šalčininkų r. sav.	1	2	227	165
3.	Širvintų r. sav.	4	5	552	566
4.	Švenčionių r. sav.	7	10	6843	4516
5.	Trakų r. sav.	29	34	42844	54090
6.	Ukmergės r. sav.	3	5	1977	4474
7.	Vilniaus r. sav.	14	15	26210	18635
8.	Vilniaus m. sav.	133	235	683117	928403

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>.

60 lentelė. VVG teritorijos NVO skaičius ir jų įgyvendinti projektai (be VVG lėšų)

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Eil. Nr.	Seniūnija	Bendruomenių skaičius						Bendruomenių įgyvendintų projektų skaičius						Bendruomenių įgyvendintų vietos projektų vertės, Eur					
		Iki 2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	Iki 2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	Iki 2009 m.	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Aukštadvario	2	2	2	2	2	4	4	1	8	1	5	4	250521,31	115,85	12928,43	465,71	14077,56	2543,05
2.	Grendavės	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Lentvario	2	3	3	3	4	4	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	144,81	-
4.	Onuškio	2	2	3	4	4	4	19	2	1	1	1	1	21517,13	2064,99	144,81	724,05	289,62	8045,18
5.	Paluknio	1	1	1	1	1	1	-	-	4	1	3	1	-	-	17377,20	21721,5	8254,17	6309,08
6.	Rūdiškių	2	2	3	4	4	4	-	-	1	-	-	1	-	-	4121,30	-	-	5076,92
7.	Senujų Trakų	5	5	5	5	5	5	-	2	5	2	-	2	-	3823,74	5444,86	318,58	-	114,81
8.	Trakų	5	7	7	9	9	10	3	3	4	5	3	6	6306,81	6371,64	9409,36	14525,87	1375,69	17174,38
	Iš viso:	21	24	26	30	31	34	26	8	23	10	13	15	278345,25	12376,22	49425,96	37755,71	24141,85	39263,42

Šaltinis: VVG duomenys. Patvirtinta Trakų krašto vietos veiklos grupės visuotinio susirinkimo birželio 11 d. protokolo Nr. 3.

60.1 lentelė. VVG teritorijoje bendruomenių ir jų įgyvendinti projektai su VVG lėšomis

Eil. Nr.	Seniūnija	Bendruomenės pavadinimas	Projekto pavadinimas	Finansavimą skyrusi įstaiga	Projekto įgyvendinimo metai	Projekto suma, Eur
AUKŠTADVARIO SENIŪNIJA						
1.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Aukštadvario mstl. vandentiekio ir buitinių nuotekų tinklų plėtra“	SAPARD lėšomis	2003 m.	199 837,81
2.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Aukštadvario bendruomenės patalpų autonominio šildymo sistemos įrengimas“ ir „Aukštadvario bendruomenės centro aktų salės įrengimas“	LŽŪM projektai	2002–2009	50 683,50
3.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Paprastojo rėžiuko populiacijos išsaugojimas Aukštadvaryje bei gamtosauginis švietimas bendruomenėje“	ŽŪM ir MPP finansuojamas projektas		
4.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Lietuviais esame mes gimę, lietuviais norime ir būti“ ir kiti	Tautinių mažumų departamentas		
5.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Vandens regata – 2010“	Trakų raj. savivaldybės administracija	2010	115,85
6.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Pastato – mokyklos (un. Nr. 4400-2330-896) remontas ir patalpų pritaikymas Aukštadvario bendruomenės poreikiams“	Trakų krašto VVG, vietos plėtros 2009 – 2014 m. strategija (LEADER -11-TRAKAI-02-002	2011	96 539,91
7.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Vandens regata 2012 – neįtikėtina Aukštadvario bendruomenės ir kooperacijos jėga“	Trakų kredito unija (Sutartis 2011-12-05 Nr. 01)	2011	289,62
8.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Dviračių žygis Aukštadvario bendruomenės taurei laimėti“	Trakų rajono savivaldybės administracija (Sutartis 2011-03-22 Nr. T4-30)	2011	289,62
9.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Aukštadvario bendruomenės integracija į informacinę visuomenę“	Trakų raj. savivaldybės administracija (Sutartis 2011-03-07 Nr. T1-14)	2011	465,71

10.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Išvyka į Karklę – 2011“	Trakų raj. savivaldybės administracija	2011	231,70
11.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Žalingų įpročių prevencijos ir sveikos gyvensenos skatinimas Aukštadvario bendruomenėje“	Trakų raj. savivaldybės administracija	2011	86,89
12.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Gyvenimas kaip sodas“	Trakų raj. savivaldybės administracija	2011	72,41
13.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Trakų krašto spalvos tautiniuose drabužiuose“	Lietuvos žemės ūkio ministerija (Projekto Nr. KB/11-153)	2011	7 037,77
14.	Aukštadvario	Bijūnų bendruomenė	„Didžiausias bendruomenės turtas – žmonės“	Projektas finansuotas iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų pagal Paramos kaimo bendruomenių veiklai remti (Žemės ūkio ministerija)	2011	4 454,71
15.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Aukštadvario bendruomenės integracija į informacinę visuomenę“	Trakų raj. savivaldybės administracija (Sutartis 2012-03-07 Nr. T1-14)	2012	465,71
16.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	Knygos „Aukštadvario Kristaus Atsimainymo bažnyčiai 100 metų“	Kultūros rėmimo fondas (Sutartis 2013-04-03 Nr. KRF-S-289)	2013	2 896,20
17.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	Pastato Aukštadvaryje (un. Nr. 4400-0233-0896) atnaujinimas	Trakų krašto VVG, vietos plėtros 2009 – 2014 m. strategija (LEADER-12-TRAKAI-05-004)	2013	74 014,01
18.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Aukštadvario bendruomenės integracija į informacinę visuomenę“	Trakų raj. savivaldybės administracijos lėšos (sutartis 2013-04-22, Nr. T4-54)	2013	465,71
19.	Aukštadvario	Bijūnų bendruomenė	„Mes bendruomenė – bendruomenė mūsų širdyse“	Projektas finansuotas iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų pagal Paramos kaimo bendruomenių veiklai remti (Žemės ūkio ministerija)	2013	3 330,34
20.	Aukštadvario	Bijūnų bendruomenė	„Bijūnų pagrindinės mokyklos pastato patalpų remontas ir pritaikymas nevyriausybinių organizacijų poreikiams“	Trakų krašto VVG ir Trakų r. sav.	2013	7 240,50
21.	Aukštadvario	Bijūnų bendruomenė	Pirmosios pradalgės šventė „Antaninės“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2013	144,81
22.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	„Jaunimo užimtumo didinimas Aukštadvaryje“	Trakų raj. savivaldybės administracija (sutartis 2014-10-30 Nr. T4-219)	2014	1 158,48
23.	Aukštadvario	Aukštadvario bendruomenė	Aukštadvario bendruomenės integracija į informacinę visuomenę	Trakų raj. savivaldybės administracijos lėšos (sutartis 2014-04-30 Nr. T4-59)	2014	465,71

24.	Aukštadvario	Asociacija „Aukštadvario senjorai“	Socialinių įgudžių ugdymas ir ekonominės veiklos organizavimas Aukštadvario sen. šeimose	Lietuvos kredito unijų 2014 metų bendruomenių rėmimo programa	2014	868,86
25.	Aukštadvario	Asociacija „Aukštadvario senjorai“	Sporto projektas Aukštadvario senjorams	Trakų rajono savivaldybės sporto projektų konkursas	2014	50,00
ONUŠKIO SENIŪNIJA						
1.	Onuškio	Onuškio bendruomenė, VO	„Bendruomenės plėtra, gerinant informacijos sklaidą“	Baltijos Amerikos partnerystės programa	2002 – 2004	7 240,50
2.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Jaunimo vasaros sporto šventė „Vilčių startai“	VJRT	2003	405,47
3.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Jaunimo vasaros sporto šventė „Vilčių startai 2“	VJRT	2004	289,62
4.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Jaunimo užimtumas, rudens sporto šventė „Gyvenk aktyviai ir būsi sveikas“	VJRT	2004	434,43
5.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Sveikatinimo programos bendruomenėje „Sveika gyvensena – pagrindinė visaverčio gyvenimo sąlyga bendruomenėje „Dusmena“	Trakų rajono savivaldybės sveikatinimo programos lėšos	2004	304,10
6.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Jaunimo užimtumas „Spindulėlis vilties į tave, jaunuoli!“	VJRT	2005	434,44
7.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Spindulėlis vilties į tave, jaunuoli!“	Trakų rajono savivaldybės jaunimo programos lėšos	2005	86,89

8.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Vaikų ir jaunimo ugdymo užtikrinimas „Spindulėlis vilties į tave, jaunuoli!“	Švietimo ministerija	2005	144,81
9.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Vaikų ir jaunimo ugdymo užtikrinimas „Spindulėlis vilties į tave, jaunuoli!“	DREYFUS Amerikos fondas	2005	955,75
10.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Jaunimo užimtumas „Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaime“	LR vidaus reikalų ministerija Internetinė viešoji prieiga	2005	434,44
11.	Onuškio	Onuškio bendruomenė, VO	PHARE projektas „Viešosios interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“	LR Vidaus reikalų ministerija	2005 – 2010	I etapas 2005 metai – 2 277,36, II etapas 2010 m. – 1 920,18
12.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Pažinkime savo krašto praeitį“	Nyderlandų bendradarbiaujantys fondai	2006	347,54
13.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Gyvenimas gražus – mokėk juo džiaugtis, vaike“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2006	115,85
14.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Gyvenimas gražus – mokėk juo džiaugtis, vaike“	VJRT	2006	955,74
15.	Onuškio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Oninių ir sporto šventė „Kol sportuojam ir dainuojam – sveiki“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2006	231,69
16.	Onuškio	Dusmenų kaimo	„Dirbkim ir linksminkimės kartu“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2008	434,43

		bendruomenė „Dusmena“				
17.	Onušio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Dusenų gimtajam kaimui – 515“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2008	289,62
18.	Onušio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Krašto tradicijų puoselėjimas ir informacijos apie organizaciją sklaida Dusmenų bendruomenėje“	LR ŽŪM	2008	6 047,56
19.	Onušio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Istorijos skrynią pravėrus“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2009	86,89
20.	Onušio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Turistinė – pažintinė sveikatingumo programa Dusmenų krašte	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2010	144,81
21.	Onušio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	Dzūkų paveldo fiksavimas ir išsaugojimas	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2011	144,81
22.	Onušio	Onušio bendruomenė, VO	„Onušio bendruomenės kultūrinės ir bendruomeninės veiklos sąlygų gerinimas“	Projektas finansuotas iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų pagal Paramos kaimo bendruomenių veiklai remti (Žemės ūkio ministerija)	2012	724,05
23.	Onušio	Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“	„Onula, sesula, ką susmislynai, kad šitiek svetelių susvadzinai“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2013	289,62
24.	Onušio	Onušio bendruomenė, VO	Vietos projektas „Onušio parapijos namų pritaikymas bendruomenės poreikiams“ (pastato un. Nr. 7994 – 0152 – 6006 rekonstrukcija)	Trakų krašto VVG, vietos plėtros 2009 – 2014 m. strategija	2014	96 540,01

25.	Onuškio	Onuškio bendruomenė, VO	Vietos projektas „Onuškio bendruomenės namų aplinkos sutvarkymas, pritaikant kaimo gyventojų poreikiams“ <i>(teiktas Onuškio Šv. Pilypo ir Jokūbo parapijos vardu)</i>	Trakų krašto VVG, vietos plėtros 2009 – 2014 m. strategija	2014	9 654,00
26.	Onuškio	Onuškio bendruomenė, VO	„Onuškio bendruomenės namų aplinkos sutvarkymas, pritaikant kaimo gyventojų poreikiams“	Žemės ūkio ministerija Trakų rajono savivaldybės	2014	8 045,18
PALUKNIO SENIŪNIJA						
1.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Liaudiškos spalvos tautiniame kostiume“	Projektas finansuotas iš Lietuvos valstybės biudžeto lėšų pagal Paramos kaimo bendruomenių veiklai remti (Žemės ūkio ministerija)	2011-05-20 – 2012-03-22	7 240,50
2.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Praeitį ateičiai“	Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonės „Techninė pagalba“ veiklos sritis „Lietuvos kaimo tinklas“	2011-05-31 – 2012-05-30	8 688,60
3.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Gyvenk sveikai – elkis protingai“	Trakų rajono savivaldybės jaunimo programa	2011-11-31	868,86
4.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	Palukniui 320	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2011	579,24
5.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Partnerystės ir bendradarbiavimo svarba, plėtojant alternatyvias veiklas kaimo vietovėje, remiantis Prancūzijos patirtimi“	Lietuvos kaimo plėtros 2007 – 2013 m. programos priemonė „Techninė pagalba“ veiklos sritis „Nacionalinis kaimo tinklas“	2012-06-20 – 2012-09-31	21 721,50
6.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Paluknio senųjų kapinių ir jų prieigų sutvarkymas, siekiant puoselėti krašto istorinį ir kultūrinį paveldą“	Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos krypties „Leader metodo įgyvendinimas“ priemonė „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“	2012-07-01 – 2013-10-01	22 525,78

7.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„1863 metų sukilimo atgarsiai Paluknio seniūnijoje“	Trakų rajono savivaldybės kultūros renginių programa	2013-06-02	144,81
8.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Gyvenk sveikai – elkis protingai“	Trakų rajono savivaldybės jaunimo programa	2013-12-29	144,81
9.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Šeimos ir vaikų laisvalaikio oazė“	Parama kaimo bendruomenėms ir VVG	2013-08-28 – 2014-07-01	7 964,55
10.	Palukio	Paluknio bendruomenė „Dienmedis“	„Liaudies kūrybos paslapčių sodas“	LR kultūros ministerijos lėšos	2014-04-01 – 2014-06-30	6 309,08
RŪDIŠKIŲ SENIŪNIJA						
1.	Rūdiškių	Rūdiškių seniūnijos bendruomenės centras	Finansuoti konkurso būdu sėkmingai veikiančių bendruomenių organizacijų projektus, skirtus veiklos organizavimui palaikyti ir plėtoti	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2011	4 121,30
2.	Rūdiškių	Rūdiškių bendruomenė „Pušynas“	Reprezentacinių riboženklių įrengimas Rūdiškių mieste	NMA prie Žemės ūkio ministerijos	2014	5 076,92
SENUJŲ TRAKŲ SENIŪNIJA						
1.	Senųjų Trakų	Asociacija „Senųjų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Mylėkim tą brangią žemę, kame nuo amžių tėvai gyveno“	Trakų r. sav. Administracijos kultūros projektų konkursas	2010	144,81
2.	Senųjų Trakų	Asociacija „Senųjų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Puoškime Vytauto didžiojo gimtinę“	Trakų r. sav. administracija	2010	3 678,93
3.	Senųjų Trakų	Senajo Tarpupio kaimo bendruomenė „Tarpupis“	„Juodosios keramikos paslaptys“	Trakų r. sav. Administracijos kultūros projektų konkursas	2011	144,81

4.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Galvokime apie vaikų sveikatą šiandien“	Trakų r. savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo fondo projektų konkursas	2011	86,89
5.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Šeima gali sportuoti kartu“	Trakų r. savivaldybės sporto programų finansavimas	2011	144,81
6.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Jaunimo sodo“ mokymų „Startuojam“	Trakų r. savivaldybės Jaunimo projektinės veiklos finansavimo konkursas	2011	724,05
7.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Bendruomeniškumo skatinimas ir partnerystės stiprinimas tarp kaimo plėtros dalyvių“	NMA prie ŽŪM lėšos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007 – 2013 m. programos priemonės „Techninė pagalba“ veiklos sritį „Nacionalinis kaimo tinklas“	2011	4 344,30
8.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Vaiko sveikatai palankios aplinkos kūrimas“	Trakų r. savivaldybės Visuomenės sveikatos rėmimo fondas	2012	144,81
9.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Uždekime mažųjų širdeles krepšiniu“	Trakų r. savivaldybės sporto programų finansavimas	2012	173,77
10.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Vytauto Didžiojo kelio“ koplytstulpių ir jų aplinkos sutvarkymas“	Trakų krašto VVG „Vietos plėtros 2009 – 2014 m. strategijos II prioriteto „Viešosios infrastruktūros sutvarkymas ir sukūrimas“ priemonę 2.1.	2014	15 798,19
11.	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“	„Mama, tėti, neliūdėk, į estafetę su manim, paskubėk“	Trakų r. savivaldybės sporto programa	2014	86,89
12	Senujų Trakų	Asociacija „Senujų Trakų	Senujų trakų mažieji gyventojai kaimo bendruomenei: renginys „Vakaras su pasaka“	Trakų r. sav. Administracijos kultūros projektų konkursas	2014	57,92

		kaimo tėvų bendruomenė“				
TRAKŲ SENIŪNIJA						
1.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Steigimo išlaidų kompensavimas	Trakų rajono savivaldybės administracija	2008	267,75
2.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Jungtinės kaimų bendruomenės „Užugiriai“ buveinės kūrimas bendruomenės veiklai plėsti	LR žemės ūkio ministerija	2008	4 590,96
3.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	„Lietuvos vardo paminėjimo tūkstantmetis krikščioniškųjų vertybių šviesoje“	Trakų rajono savivaldybės administracija	2009	1 448,10
4.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Sakralinės muzikos festivalis „Skamba giesmės angelų kalvoje“	LR finansų ministerija už LR kultūros rėmimo fondas	2010	1 737,72
5.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Sakralinės muzikos festivalis „Skamba giesmės angelų kalvoje“	Trakų rajono savivaldybės administracija	2010	289,62
6.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	„Slovakijos kaimo plėtros tendencijos ir perspektyvos, partnerystės ir bendradarbiavimo svarba, stiprinant kaimo vietovių patrauklumą ir jų patirties pritaikymas Lietuvoje“	Lietuvos kaimo tinklas	2010	4 344,30
7.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Sakralinės muzikos festivalis „Skamba giesmės angelų kalvoje“	LR finansų ministerija už LR kultūros rėmimo fondą	2011	868,86
8.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Tarptautinė medžio drožėjų stovykla Baltijos keliui atminti	Latvijos diplomatas Albertas Kreneviskis, LR kultūros ministerija ir Latvijos Respublikos kultūros ministerija	2011	2 896,20
9.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Lietuvos vienybės angelas, pilietinė akcija	VšĮ „Geros valios projektai“ ir Pilietinės Atsakomybės Fondo sutelkti Lietuvos žmonės	2011	1 300,00

10.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	„Austrijos kaimo plėtros dalyvių patirtis, įgyvendinant projektus, partnerystės stiprinimas bei patirties pritaikymas Lietuvoje, skatinant vietos bendruomenių iniciatyvas“	Lietuvos kaimo tinklas	2011	4 344,30
11.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	„Trakų rajono Būdos kaimo nuotekų ir vandens tiekimo sistemų įrengimas“	Trakų krašto vietos veiklos grupė, NMA prie Žemės ūkio ministerijos, Trakų rajono savivaldybės administracija, savanoriškas darbas, piniginis įnašas	2011	149 299,12
12.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	„Viešosios erdvės – Angelų kalva infrastruktūros sutvarkymas“	Trakų krašto vietos veiklos grupė su NMA prie Žemės ūkio ministerijos ir Trakų rajono savivaldybė	2012	3 185,82
13.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Trakų sakralinės muzikos festivalis „Skamba giesmės Angelų kalvoje“	Trakų rajono savivaldybė LR kultūros ministerija	2012	3 185,82
14.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Angelų kalvos viešinimui skirta meninių nuotraukų paroda „Po angelo sparnu“	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos	2012	574,61
15.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Viešos erdvės – Angelų kalva priežiūros ir panaudojimo galimybių pagerinimas, pritaikant kaimo gyventojų ir lankytojų poreikiams	Kaimo plėtros ir verslo skatinimo programos (valstybės biudžeto lėšos) priemonės „Parama kaimo bendruomenėms ir vietos veiklos grupėms“ ir Trakų rajono savivaldybės administracija	2012	4 683,42
16.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	„Bendruomenės patirties sklaida“	Nacionalinis kaimo tinklas prie ŽŪM	2012	5 792,40
17.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Bražuoliečiai“	„Svajokliai“	Trakų rajono savivaldybės kultūros projektų konkursą	2012	289,62
18.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Angelų kalvos šienavimui skirtos lėšos	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2013 m. programos	2013	434,43

19.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Bražuoliečiai“	Seno kryžiaus pakeitimas senose Bražuolės kapinėse, pargabenimas, pastatymas – 2 550 Lt	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2013 m. programos	2013	738,53
20.	Trakų	Dvarčių ežero bendruomenė	Laiptų turėklai Raudoniškių kaimo Dvarčių ežero pakrantėje	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2013 m. programos	2013	202,73
21.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Angelų kalvos šienavimui skirtos lėšos	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2014 m. programos	2014	434,43
22.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“	Trakų sakralinės muzikos festivalis „Skamba giesmės Angelų kalvoje“	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2014	144,81
23.	Trakų	Jungtinė kaimų bendruomenė „Bražuoliečiai“	Skelbimų lentų pagaminimas, pastatymas Bražuolės kaime	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2014 m. programos	2014	289,62
24.	Trakų	Asociacija - Žaidrietas	Lauko treniruokliai, skirti įvairioms raumenų grupėms	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2014 m. programos	2014	1 158,48
25.	Trakų	Dvarčių ežero bendruomenė	Liepto pastatymas prie Dvarčių ežero	Trakų rajono Trakų seniūnija iš vietos savivaldos 2014 m. programos	2014	144,81
26.	Trakų	Salkininkų bendruomenė	„Green job“ jaunimo mainų projektas	Erasmus + programa	2014	15 002,32
LENTVARIO SENIŪNIJA						
1.	Lentvario	Rykantų bendruomenė	PROJEKTAS Nr. VP1-1.3-SADM-02-K-03-007 Sisteminga nuteistųjų integracija Vilniaus regione, partneris – Rykantų bendruomenė	-	2012	12 839,72
2.	Lentvario	Trakų r. Valų kaimo bendruomenė „Neris“	Deivės mildos šventė ant Stirnių piliakalnio	Trakų rajono savivaldybės kultūros programos lėšos	2013	144,81
GRENDAVĖS SENIŪNIJA						
-	-	-	-	-	-	-

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto

Šaltinis: VVG duomenys. Patvirtinta Trakų krašto vietos veiklos grupės visuotinio susirinkimo birželio 11 d. protokolo Nr. 3.

61 Lentelė. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir lankančių skaičius

Eil. Nr.	Savivaldybė	Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius			Vietų skaičius, tenkantis 100-ai vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas		
		2011 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Elektrėnų sav.	3	5	5	69	113	111
2.	Šalčininkų r. sav.	11	11	11	89	121	116
3.	Širvintų r. sav.	2	2	2	101	101	100
4.	Švenčionių r. sav.	4	3	3	107	103	101
5.	<i>Trakų r. sav.</i>	8	9	9	99	99	99
6.	Ukmergės r. sav.	6	8	8	84	111	109
7.	Vilniaus r. sav.	22	22	21	105	111	111
8.	Vilniaus m. sav.	148	167	177	92	95	96

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>.

62 lentelė. Bendrojo ugdymo mokyklų ir mokinių skaičius 2009–2010 – 2013–2014 m.

Teritorija / Mokslo metai	Mokyklų skaičius					Mokinių skaičius				
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
<i>Lietuvos Respublika</i>	1 364	1 321	1 309	1 242	1 208	440 504	415 873	392 922	373 874	357 530
<i>Vilniaus apskritis</i>	329	313	312	304	301	105 703	101 343	98 080	95 471	93 558
Elektrėnų sav.	15	15	15	12	11	3 480	3 343	3 171	2 801	2 743
Šalčininkų r. sav.	30	30	30	29	29	4 983	4 745	4 535	4 374	4 223

Širvintų r. sav.	12	12	11	11	11	2 458	2 308	2 109	2 039	1 909
Švenčionių r. sav.	12	12	12	10	10	3 857	3 627	3 489	3 253	3 067
Trakų r. sav.	17	17	17	17	17	4 887	4 674	4 608	4 390	4 015
Ukmergės r. sav.	23	21	21	18	17	5 554	5 226	4 826	4 546	4 292
Vilniaus m. sav.	153	153	152	153	152	69 989	67 295	65 666	64 672	64 102
Vilniaus r. sav.	67	53	54	54	54	10 495	10 125	9 676	9 396	9 207

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas.

63 lentelė. Profesinio mokymo įstaigų skaičius, parengta specialistų profesinio mokymo įstaigose

Eil. Nr.	Savivaldybė	Profesinio mokymo įstaigų skaičius			Parengta specialistų profesinio mokymo įstaigose		
		2011 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Elektrėnų sav.	1	1	1	298	301	331
2.	Šalčininkų r. sav.	1	1	1	90	67	47
3.	Širvintų r. sav.	-	-	-	-	-	-
4.	Švenčionių r. sav.	1	1	1	104	76	103
5.	Trakų r. sav.	2	3	3	141	154	308
6.	Ukmergės r. sav.	1	1	1	244	265	246
7.	Vilniaus r. sav.	3	3	3	358	248	229
8.	Vilniaus m. sav.	11	10	11	2260	2102	1890

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>.

64 lentelė. Įstaigos, teikiančios socialines paslaugas

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos tipas pagal žmonių socialines grupes	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Patvirtintas vietų skaičius			Faktinis paslaugų gavėjų skaičius		
			2012	2013	2014	2012	2013	2014
Trakų r. sav.								
1.	Socialinės globos namai							
1.1.	Seniems ir neįgaliems asmenims	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	10	10	25	10	10	41
1.2.	Seniems ir neįgaliems asmenims	VšĮ Šv. Domininko namai	-	-	14	-	-	10
1.3.	Suaugusiems su negalia (ar sunkia negalia asmenims)	VšĮ Onuškio palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė	6	6	10	7	9	7
1.4.	Suaugusiems su negalia (ar sunkia negalia asmenims)	VšĮ Trakų ligoninė	-	-	3	-	-	2
1.5.	Be tėvų globos likusiems vaikams	Trakų rajono Lentvario vaikų globos namai	60	60	50	60	50	46
1.6.	Be tėvų globos likusiems vaikams	Trakų lopšelio - darželio „Obelėlė“ vaikų socialinės globos skyrius	8	9	9	8	9	9
1.7.	Be tėvų globos likusiems vaikams	VšĮ „Šv. Jono vaikai“			iki 10			3
1.8.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	VšĮ „Atsigręžk į vaikus“			25			25
2.	Dienos socialinės globos centrai							
2.1.	Senyvo amžiaus asmenims, senyvo amžiaus asmenims su negalia	Trakų globos ir socialinių paslaugų centras	36	36	50	40		84
2.2.	Senyvo amžiaus asmenims, senyvo amžiaus asmenims su negalia	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	15	15	5	10	10	9
2.3.	Socialinės rizikos asmenys ir jų šeimos, vaikai	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras	-	-	iki 40	-	-	-
2.4.	Suaugusiems asmenims su kompleksine negalia Suaugusiems asmenims su sunkia negalia	VšĮ Trakų neįgaliųjų užimtumo centras	35	35	35	10	20	20
2.5.	Vaikams su negalia	Trakų pradinės mokyklos neįgaliųjų vaikų socialinės globos skyrius	11	11	11	7	6	5
3.	Savarankiško gyvenimo namai							
3.1.	Seniems ir neįgaliems asmenims	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	15	15	5	15	28	5
4.	Socialinės priežiūros centrai							
4.1.	Senyvo amžiaus asmenims, senyvo amžiaus asmenims su negalia	Trakų globos ir socialinių paslaugų centras	60	60	60	65	62	84
4.2.	Seniems ir neįgaliems asmenims	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	40	40	40	35	32	38
4.3.	Smurtą artimoje aplinkoje patyrę asmenys ir jų vaikai	Trakų rajono paramos šeimai ir vaikams centras			16			

5.	Bendruomeninės įstaigos							
5.1.	Suaugusiems asmenims su negalia, senyvo amžiaus asmenims	Trakų rajono Lentvario neįgaliųjų draugija	60	60	60	60	60	60
5.2.	Asmenims su regėjimo negalia	VšĮ Vilniaus ir Alytaus regionų aklųjų centras			62			62
5.3.	Asmenims su klausos negalia	VšĮ Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centras			24			24
5.4.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	VšĮ vaikų dienos centras „Grijos vaikai“	25	25	25	10	10	10
5.5.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegijos filialas – vaikų dienos centras „Navininkai“	25	25	25	25	25	25
5.6.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	Vilniaus arkivyskupijos Carito Lentvario parapijos vaikų dienos centras „Akimirka“	30	30	30	30	30	30
VVG teritorijoje be Trakų ir Lentvario miestų								
1.	Socialinės globos namai							
1.1.	Seniems ir neįgaliems asmenims	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	10	10	25	10	10	41
1.2.	Seniems ir neįgaliems asmenims	VšĮ Šv. Domininko namai			14	-	-	10
1.3.	Suaugusiems su negalia (ar) sunkia negalia asmenims	VšĮ Onuškio palaikomojo gydymo ir slaugos ligoninė	6	6	10			7
1.4.	Be tėvų globos likusiems vaikams	VšĮ „Šv. Jono vaikai“			10			3
1.5.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	VšĮ „Atsigręžk į vaikus“			25			25
2.	Dienos socialinės globos centrai							
2.1.	Senyvo amžiaus asmenims, senyvo amžiaus asmenims su negalia	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	15	15	5	10	10	9
2.2.	Savarankiško gyvenimo namai				21			
2.3.	Seniems ir neįgaliems asmenims	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	15		5	15		5
3.	Socialinės priežiūros centrai							
3.1.	Seniems ir neįgaliems asmenims	Čižiūnų socialinių paslaugų centras	40	40	40	35	32	38
4.	Bendruomeninės įstaigos							
4.1.	Asmenims su regėjimo negalia	VšĮ Vilniaus ir Alytaus regionų aklųjų centras			62			62
4.2.	Asmenims su klausos negalia	VšĮ Vilniaus kurčiųjų reabilitacijos centras			24			24
4.3.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	VšĮ vaikų dienos centras „Grijos vaikai“	25	25	25	10	10	10
4.4.	Socialinės rizikos vaikams/šeimoms	Lietuvos demokratiškumo ugdymo kolegijos filialas – vaikų dienos centras „Navininkai“	25	25	25	25	25	25

*Šaltinis:
Trakų r. sav.
duomenys.
Trakų
rajono
savivaldybės*

65 lentelė. Muziejų skaičius

Eil. Nr.	Savivaldybė	Muziejų skaičius	
		2011 m.	2014 m.
1.	Elektrėnų sav.	3	2
2.	Šalčininkų r. sav.	-	-
3.	Širvintų r. sav.	1	1
4.	Švenčionių r. sav.	1	1
5.	<i>Trakų r. sav.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
6.	Ukmergės r. sav.	1	1
7.	Vilniaus r. sav.	1	2
8.	Vilniaus m. sav.	22	23

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>.



8 pav. Viešųjų bibliotekų tinklas Trakų rajono savivaldybėje 2014 m. pradžioje

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas. Sektorinė studija „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra trakų rajono savivaldybėje“.

66 lentelė. Kultūros centrai

Eil. Nr.	Savivaldybė	Kultūros centrų skaičius	
		2011 m.	2014 m.
1.	Elektrėnų sav.	8	2
2.	Šalčininkų r. sav.	14	14
3.	Širvintų r. sav.	13	13
4.	Švenčionių r. sav.	13	12
5.	<i>Trakų r. sav.</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
6.	Ukmergės r. sav.	20	20
7.	Vilniaus r. sav.	28	28
8.	Vilniaus m. sav.	7	7

3.1.	Bijūnų medicinos punktas	VšĮ Trakų PSPC padaliniai. Prisirašiusių pacientų ir apsilankymų skaičius atsispindi VšĮ Trakų PSPC duomenyse.							
3.2.	Senųjų Trakų medicinos punktas								
3.3.	Grendavės medicinos punktas	VšĮ Onuškio PSPC padaliniai. Prisirašiusių pacientų ir apsilankymų skaičius atsispindi VšĮ Onuškio PSPC duomenyse.							
3.4.	Dusmenų medicinos punktas								
4.	Dantų priežiūros įstaigos	Dantų priežiūros įstaigų Trakų rajone nėra. Odontologinės paslaugos teikiamos pirminėse sveikatos priežiūros įstaigose. Suteiktų paslaugų skaičius atsispindi PSPC ir ambulatorijų bendruose statistiniuose skaičiuose.							
VVG teritorijoje be Trakų ir Lentvario miestų									
1.	Ligoninės:								
1.1.	VšĮ Onuškio PGS ligoninė	35	295	35	301	45	362	45	316
2.	Centrai:								
2.1.	VšĮ Aukštadvario PSPC	1659	9469	1633	9524	1621	9617	1610	9965
2.2.	VšĮ Onuškio PSPC	1699	9495	1691	9805	1688	10972	1691	10955
2.3.	VšĮ Rūdiškių PSPC	2444	12786	2397	12955	2259	13004	2183	13316
3.	Ambulatorijos:								
3.1.	VšĮ Paluknio ambulatorija	933	5722	924	5961	910	5807	893	5616
4.	Kaimo bendruomenės medicinos punktai:								

4.1.	Bijūnų medicinos punktas	VšĮ Trakų PSPC padaliniai. Prisirąšiusių pacientų ir apsilankymų skaičius atsispindi VšĮ Trakų PSPC duomenyse.
4.2.	Senųjų Trakų medicinos punktas	
4.3.	Grendavės medicinos punktas	VšĮ Onušio PSPC padaliniai. Prisirąšiusių pacientų ir apsilankymų skaičius atsispindi VšĮ Onušio PSPC duomenyse.
4.4.	Dusmenų medicinos punktas	
5.	Dantų priežiūros įstaigos	Dantų priežiūros įstaigų Trakų rajone nėra. Odontologinės paslaugos teikiamos pirminėse sveikatos priežiūros įstaigose. Suteiktų paslaugų skaičius atsispindi PSPC ir ambulatorijų bendruose statistiniuose skaičiuose.

Šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. raštas Nr. AP3-1830.

68 lentelė. Įstaigos, susijusios su visuomenės saugumo užtikrinimu, sausio 1 d.

	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Trakų r. sav.				
Policijos rėmėjai (suaugusieji)	31	35	23	19
Jaunieji policijos rėmėjai	57	58	49	26
Saugios kaimynystės grupės	10	11	11	11
VVG teritorija be Trakų ir Lentvario miestų				
Policijos rėmėjai (suaugusieji)	31	35	23	19
Jaunieji policijos rėmėjai	57	58	49	26
Saugios kaimynystės grupės	10	11	11	11

Šaltinis: Trakų rajono policijos komisariato duomenys. Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Trakų rajono policijos komisariato Viešosios policijos skyriaus prevencijos poskyrio 2015 m. gegužės 13 d. informacija pateikta elektroniniu paštu (saugoma VVG buveinėje).

69 lentelė. Nusikalstamumas

Eil. Nr.	Administracinė teritorija	2011 m.		2014 m.		Pokytis 2011 – 2014 m., proc.
		Užregistruotas nusikalstamų veikų skaičius	Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	Užregistruotas nusikalstamų veikų skaičius	Ištirtų nusikalstamų veikų dalis, proc.	
1.	<i>Trakų rajono savivaldybėje</i>	764	32,2	763	47,7	+15,5
2.	<i>VVG teritorijoje be Trakų ir Lentvario miestų</i>	435	18,33	351	21,94	+3,61

Šaltinis: Nusikalstamų veikų žinybinis registras (<http://www.ird.lt/statistines-ataskaitos/?lang=lt&rt=1>).

70 lentelė. Užregistruotų gaisrų skaičius

Eil. Nr.	Savivaldybė	Užregistruotų gaisrų skaičius	
		2011 m.	2014 m.
1.	Elektrėnų sav.	205	166
2.	Šalčininkų r. sav.	180	247
3.	Širvintų r. sav.	80	86
4.	Švenčionių r. sav.	118	180
5.	<i>Trakų r. sav.</i>	<i>234</i>	<i>331</i>
6.	Ukmergės r. sav.	211	253
7.	Vilniaus r. sav.	524	884
8.	Vilniaus m. sav.	1725	1771

Pastaba. *Trakų r. sav.* duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.stat.gov.lt, <http://osp.stat.gov.lt/interaktyvusis-atlasas>.

71 lentelė. Sporto organizacijos sausio 1 d.

Eil. Nr.	Seniūnija								
		2011 m.		2012 m.		2013 m.		2014 m.	
		Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius	Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius	Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius	Sporto organizacijų skaičius	Narių skaičius
Trakų rajono savivaldybėje									
1.	Aukštadvario	6	250	6	252	6	253	6	255
2.	Grendavės	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Lentvario	7	240	7	365	7	380	7	395
4.	Onušio	1	19	1	20	1	21	1	20
5.	Paluknio	2	39	2	40	2	41	2	41
6.	Rūdiškių	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	Senujų Trakų	2	15	2	20	2	30	2	33
8.	Trakų	13	1983	13	2031	13	2064	13	2246
VISO:		31	2546	31	2728	31	2789	31	2990
VVG teritorijoje be Trakų ir Lentvario miestų									
1.	Aukštadvario	6	250	6	252	6	253	6	255
2.	Grendavės	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Lentvario	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	Onušio	1	19	1	20	1	21	1	20
5.	Paluknio	2	39	2	40	2	41	2	41
6.	Rūdiškių	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	Senujų Trakų	2	15	2	20	2	30	2	33
8.	Trakų	2	107	2	109	2	111	2	111
VISO:		13	430	13	441	13	456	13	460

Šaltinis: Trakų r. sav. duomenys. Trakų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. gegužės 22 d. raštas Nr. AP3-1830.

72 lentelė. Kultūros centrų meno kolektyvai 2009 – 2013 m.

Teritorija / Metai	Meno mėgėjų kolektyvų skaičius					Meno mėgėjų kolektyvuose dalyvavusių asmenų skaičius				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
Lietuvos Respublika	4 544	4 561	3 556	3 151	3 985	59 265	58 651	42 543	39 160	53 216
Vilniaus apskritis	575	570	417	419	593	9 988	9 937	5 926	6 203	10 865
Elektrėnų sav.	34	33	31	32	33	505	551	467	460	522
Šalčininkų r. sav.	32	24	19	20	27	555	478	397	379	483
Širvintų r. sav.	53	53	51	48	53	654	653	465	473	513
Švenčionių r. sav.	84	87	68	57	81	909	936	725	689	971
Trakų r. sav.	42	39	36	31	36	597	575	529	537	506
Ukmergės r. sav.	172	154	94	112	161	1 609	1 511	680	988	1 608
Vilniaus m. sav.	91	113	65	68	134	4 379	4 371	2 005	2 053	5 233
Vilniaus r. sav.	67	67	53	51	68	780	862	658	624	1 029

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas.

73 lentelė. Trakų rajone veikiantys ir kategorijas turintys mėgėjų meno kolektyvai

Metai/Rodiklis	I kategorija	II kategorija	III kategorija	IV kategorija
2014 m.	–	1. Trakų r. Lentvario moterų choras; 2. Trakų kultūros rūmų folkloro ansamblis RADASTA; 3. Trakų r. jungtinė liaudiška kapela; 4. TRAKŲ KARALIŠKASIS RŪMŲ TEATRAS.	1. Trakų kultūros rūmų Tiltų padalinio folkloro ansamblis GELUŽĖLĖ; 2. Trakų kultūros rūmų Rūdiškių padalinio folkloro ansamblis DIEMEDIS; 3. Trakų kultūros rūmų liaudiška kapela LINKSMOJI ARMONIKA; 4. Trakų kultūros rūmų liaudiška kapela KAZOKYNĖ; 5. Trakų r. Lentvario vyresniųjų liaudiškų šokių grupė LENDVARĖ;	1. Trakų kultūros rūmų Aukštadvario moterų liaudies dainų ansamblis VERKNĖ; 2. Trakų r. vyrų kvartetas TRAKŲ BOČIAI.

Metai/Rodiklis	I kategorija	II kategorija	III kategorija	IV kategorija
			6. Trakų r. Lentvario pagyvenusių liaudiškų šokių grupė SENJORAI; 7. Trakų r. kultūros rūmų merginų duetas: Vilma Kudrevičiūtė, Giedrė Kudrevičiūtė; 8. Trakų r. Grendavės moterų vokalinis ansamblis VERSMĖ.	
2013 m.	–	1. Trakų rajono Folkloro ansamblis „RADASTA“; 2. Mėgėjų teatras TRAKŲ KARALIŠKASIS RŪMŲ TEATRAS.	1. Folkloro ansamblis „GELUŽĖLĖ“; 2. Folkloro ansamblis „DIEMEDIS“; 3. Liaudiška kapela LINKSMOJI ARMONIKA; 4. Liaudiškų šokių kolektyvas LENDVARE.	1. Aukštadvario moterų liaudies dainų ansamblis VERKNĖ; 2. Vokalinis vyrų kvartetas TRAKŲ BOČIAI.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas. Sektorinė studija „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra trakų rajono savivaldybėje“.

74 lentelė. Trakų rajono neformaliojo ugdymo įstaigose ugdomų mokinių skaičius 2010 – 2014 m. pradžioje

Įstaigos pavadinimas	2010	2011	2012	2013	2014	Pokytis 2010 – 2014 m., proc.
Trakų meno mokykla	327	314	344	340	351	7,3
Muzikos skyriuje	171	180	180	182	182	6,4
Choreografijos skyriuje	73	53	74	73	80	9,6
Dailės skyriuje	83	81	90	85	89	7,2
Rūdiškių muzikos mokykla	101	103	111	116	107	5,9

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas. Sektorinė studija „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra Trakų rajono savivaldybėje“.

75 lentelė. Tautinis paveldas Trakų rajone

Vardas, pavardė/Įmonė	Sertifikuoti produktai	Aprašymas
Kevlaras, UAB	Raugintų kopūstų sriuba su šonine ir baravykais; Virtiniai; Šaltibarščiai su virtomis bulvėmis; Blynai; Mielinis pyragas „Šimtalapis“; Gira; Kmyną gėrimas.	Įmonė – sertifikuotų tautinio paveldo produktų gamintoja, senojo amato – maisto ruošimo – puoselėtoja.
Regina Zabarauskienė	Mieliniai pyragai.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo amato puoselėtoja.
Trakų kibinai, UAB	Pyragėliai su kapota mėsa (Kybyn); Pyragas su žuvimi arba kapota aviena (Ajaklyk, balyk chamurlada); Naminių lakštinių sriuba su aviena (Tutmač); Šalta kefyro/jogurto sriuba (Jazma); Naminių koldūniukų sriuba (Chamur dolma); Sluoksniuotos mielinės tešlos ir varškės pyragėliai; Pyragai (Katlama); Tešloje kepti įdaryti obuoliai (Giuliaf almada, Alma chamurlada); Daržovių ir mėsos troškiny (Čanach);	Trakų senamiesčio centrinėje dalyje nuo 2002 m. yra įsikūręs karaimų tautinių patiekalų restoranas „Kybynlar“. Iki šių dienų šiame pačių karaimų įkurtame restorane išliko tradicinė karaimų virtuvė, kurios pagrindas yra mėsos ir tešlos patiekalai.
Stanislava Karpovič	Grikiniai pyragai.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo amato puoselėtoja. Grikių pyrago receptą sužinojo iš mamos.
Ryšarda Kozubovskaja	Langų užuolaidos; Lentynų papuošalai; Popieriaus karpinių paveikslai.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo karpymo amato puoselėtoja.
UAB „Kiubėtė“	Mieliniai pyragai.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo maisto ruošimo amato puoselėtoja.

Vardas, pavardė/Įmonė	Sertifikuoti produktai	Aprašymas
Pavel Antonevič	Pintinės.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinis amatininkas, senojo pynimo amato puoselėtojas.
Zofija Abeciūnienė	Paprasta rauginta duona; Lašiniai.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo kepimo, mėsos apdirbimo, apdorojimo, perdirbimo amato puoselėtoja.
Jelena Špakovskaja	Pyragėliai su įdaru; Naminių lakštinių sriuba su aviena.	Sertifikuotų tautinio paveldo produktų tradicinė amatininkė, senojo maisto ruošimo amato puoselėtoja.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis Žemės ūkio ministerijos Kaimo plėtros departamento Tautinio paveldo ir mokymo skyriaus duomenys (www.tautinispaveldas.lt)

76 lentelė. Trakų rajono seniūnijų kultūrinė veikla 2013 m.

Seniūnija	Renginių skaičius	Lankytojų skaičius
Aukštadvario sen.	22	5 500
Onušio sen.	11	3 900
Grendavės sen.	6	580
Rūdiškių sen.	12	2 743
Paluknio sen.	12	2 450
Senųjų Trakų sen.	15	1 500
Trakų sen.	8	65 000
Lentvario sen.	26	1 479

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas. Sektorinė studija „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra trakų rajono savivaldybėje“.

77 lentelė. Trakų rajone veikiančios nevyriausybinės organizacijos ir daugiausiai lankytojų sulaukiantys kultūros renginiai 2014 m. pradžioje

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinės organizacijos	Kultūros renginiai
Trakų rajonas	Lietuvos karaimų kultūros bendrija; Trakų krašto kultūros ir amatų asociacija; VšĮ „Vorutos“ fondas; Lietuvos lenkų sąjungos Trakų rajono skyrius.	Kopūstinės kermošius; Trakinės – Trakų atlidai; Karaimų kalbos ir kultūros savaitė; Trakų žemės lenkų kultūros festivalis „Skambėk, lenkų daina“; Užgavėnės; Spalvotųjų šypsenų šventė; Sabuntujus (Totorių šventė).
Aukštadvario seniūnija	Aukštadvario bendruomenė; Bijūnų bendruomenė.	Tradicinė šventė „Joninės“, vidutinis lankytojų skaičius – 200–300; rudens ir pavasario mugės „Jomarkas“, vidutinis lankytojų skaičius – 200–250; Tradicinė šeimų sporto šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100–150; tradicinė irklavimo šventė „Vandens regata“, vidutinis lankytojų skaičius – 250–300.
Grendavės seniūnija	Kaimo bendruomenė „Žiburys“.	Renginys Žemės dienai, vidutinis lankytojų skaičius – 60; Derliaus šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 100; Kalėdų eglutės įžiebimas, vidutinis lankytojų skaičius – 80.
Lentvario seniūnija	Asociacija „Kariotiškių bendruomenė“; Račkūnų kaimo bendruomenė; Rykantų kaimo bendruomenė; jungtinė kaimo bendruomenė „Matiškė“; Valų kaimo bendruomenė „Neris“; Valų kaimo bendruomenė „Kaimynai“; Lentvario miesto bendruomenė; Lentvario seniūnijos gyventojų bendruomenė „Atgimimas“; Lentvario miesto bendruomenė „Kilimai“.	Meilės deivės Mildos šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 140; kalėdinės eglės įžiebimo šventė „Keturi metų laikai“, vidutinis lankytojų skaičius – 133; Joninių šventė „Kupliau, šventas Jonai“, vidutinis lankytojų skaičius – 88; Lentvario dvaro parko šventė „Retro muzikiniai pasivaikščiavimai“, vidutinis lankytojų skaičius – 72; tautodailininkės Anos Urbanovič Velykinių verbų ir margučių paroda „Kaip saulė, kaip margutis ridenas“, vidutinis lankytojų skaičius – 72.
Onušio seniūnija	Visuomeninė organizacija Onušio bendruomenė; Dusmenų kaimo bendruomenė „Dusmena“; Vaickūniškių kaimo bendruomenė; Pakalninkų kaimo bendruomenė.	Vasario 16-osios minėjimas. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; Renginys žemės dienai. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; „Margos, oi margos tos mūsų Velykos“ Dusmenų k. Vidutinis lankytojų skaičius – 150; Velykinių renginių ciklas: edukacinė programa „Margučių raštų vingiais“, kiaušinių ridinėjimo popietė. Vidutinis lankytojų skaičius – 200;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybinės organizacijos	Kultūros renginiai
		Gedulo ir vilties diena. Vidutinis lankytojų skaičius – 50; „Joninės“ Vaickūniškių k. Vidutinis lankytojų skaičius – 100; „ Dviejų gimtinių nebūna“ . Šventė skirta valstybės dienai paminėti. Vidutinis lankytojų skaičius – 2 000; „Oninės“ Dusmenų k. Vidutinis lankytojų skaičius – 500; „Onušio kermošius“. Vidutinis lankytojų skaičius – 200; „Atėjo baltos Kalėdos“ Dusmenų k. Vidutinis lankytojų skaičius – 150; Kalėdinis renginys „Širdyje žmonių gerumas“. Vidutinis lankytojų skaičius – 150.
Paluknio seniūnija	Paluknio bendruomenė „DIENMEDIS“.	Joninės, vidutinis lankytojų skaičius – 1 000; Užgavėnės, vidutinis lankytojų skaičius – 250; Paluknio šventė, vidutinis lankytojų skaičius – 250; „Paluknio Baravykas“ (grybavimo varžybos), vidutinis lankytojų skaičius – 250.
Rūdiškių seniūnija	Tiltų kaimo bendruomenė; Rūdiškių bendruomenė „Pušynas“; Lieponių kaimo bendruomenė „Karaliaus salos“.	Regioninė tradicinė derliaus šventė „Plon“, vidutinis lankytojų skaičius – 1 500; tradicinė bitininkų šventė „Kvepia medumi mūsų stalas“, vidutinis lankytojų skaičius – 500; valstybės šventės: Sausio 13-osios, Vasario 16-osios paminėjimas, Gedulo ir vilties diena, Valstybė diena, vidutinis lankytojų skaičius renginyje – 100.
Senujų Trakų seniūnija	Šventininkų kaimo bendruomenės centras; Senujų Trakų kaimo kaimynų bendruomenė; Senujų Trakų bendruomenė; asociacija „Senujų Trakų kaimo tėvų bendruomenė“; Senojo Tarpupio kaimo bendruomenė „Tarpupis“.	Lietuvos laisvės ginėjų dienos minėjimas „Kelias į laisvę“, vidutinis lankytojų skaičius – 30; gedulo ir vilties dienos paminėjimas „Tremties atsiminimai“, vidutinis lankytojų skaičius – 25; „Joninės Senuosiuose Trakuose“, vidutinis lankytojų skaičius – 360; Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos paminėjimas, vidutinis lankytojų skaičius – 40; naujametinis karnavalas vaikams „Žibėk, kalėdine eglute“, vidutinis lankytojų skaičius – 65; Šv. Kalėdų Mišios ir kalėdinių giesmių koncertas, vidutinis lankytojų skaičius – 170.
Trakų seniūnija	Jungtinė kaimų bendruomenė „Užugiriai“; Miškininkų kaimo bendruomenė;	Trakų miesto šventė „Trakų vasara“, vidutinis lankytojų skaičius – 10 000;

Seniūnija	Veikiančios nevyriausybines organizacijos	Kultūros renginiai
	„Dvarčių ežero“ bendruomenė; Jungtinė kaimų bendruomenė „Bražuoliečiai“; Jovariškių kaimo bendruomenė; Žaizdrių kaimo bendruomenė „Žaizdrietis“; Trakų seniūnijos bendruomenė „Santalka“; Trakų bendruomenė „Naujasodis“.	Trakai – Kalėdų senelių sostinė, vidutinis lankytojų skaičius – 50 000; Šviesos ir muzikos spektaklis „Trakų legendos“, vidutinis lankytojų skaičius – 2 000; Tegyvuoja Trakai, vidutinis lankytojų skaičius – 5 000.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės 2016–2025 metų strateginis plėtros planas. Sektorinė studija „Darni turizmo, kultūros ir sporto plėtra trakų rajono savivaldybėje“.

78 lentelė. Lietuvos Respublikos žemės fondo sudėtis pagal apskritis ir savivaldybes, ha

Eil. Nr.		Lietuvos Respublika		Vilniaus apskritis		Trakų r. sav.	
		Plotas, ha	Struktūra, proc.	Plotas, ha	Struktūra, proc.	Plotas, ha	Struktūra, proc.
1.	Bendras plotas	6530023,32	100,00	973066,20	100,00	120788,70	100,00
2.	Žemės ūkio naudmenos:	3461942,22	53,00	413090,25	42,45	41213,07	34,12
	Iš jų:						
	<i>ariama žemė</i>	2925110,74	84,49*	321128,24	77,74*	23970,40	58,16
	<i>sodai</i>	58247,91	1,68*	11271,90	2,73*	865,97	2,10
	<i>pievos ir natūralios ganyklos</i>	478583,57	13,82*	80690,11	19,53*	16376,70	39,74
3.	Miškai (miško žemė)	2130209,55	32,62*	409762,98	42,11	57618,50	47,70
4.	Keliai	131385,45	2,01*	22324,04	2,29	3021,67	2,50
5.	Užstatyta teritorija	181988,39	2,79*	36441,27	3,74	2468,61	2,04
6.	Vandenys	262538,75	4,02*	30034,76	3,09	5904,11	4,89
7.	Kita žemė	361958,96	5,54*	61412,90	6,31	10562,74	8,74

*skaičiuojama nuo žemės ūkio naudmenų.

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu.

Šaltinis: Nacionalinės žemės tarnybos prie žemės ūkio ministerijos duomenys, Lietuvos respublikos žemės fondas 2014 m. sausio 1 d.

79 lentelė. Žemės ūkio naudmenų plotas, kuriame ekologiškai ūkininkaujama

Eil. Nr.	Metai	Lietuvos Respublikoje					Vilniaus apskr.					Trakų r. sav.				
		ŽŪN, ha	Iš jų:				ŽŪN, ha	Iš jų:				ŽŪN, ha	Iš jų:			
			Javai, ha	Bulvės, ha	Daržovės, ha	Kiti, ha		Javai, ha	Bulvės, ha	Daržovės, ha	Kiti, ha		Javai, ha	Bulvės, ha	Daržovės, ha	Kiti, ha
1.	2014	157057,42	95873,63	220,22	141,38	60822,19	35659,21	28097,53	56,37	14,93	7490,38	7227,52	6360,34	14,98	0,54	851,66
2.	2013	163812,89	98595,11	258,26	186,24	64773,28	37321,94	28973,47	65,83	24,62	8258,02	7255,26	6172,05	18,15	1,02	1064,04
3.	2012	155781,65	96320,04	302,15	202,28	58957,18	35409,12	27773,06	85,02	41,92	7509,12	6017,67	5341,53	23,1	0,64	652,4
4.	2011	150720,39	79595,44	338,17	153,21	70633,57	33778,70	21367,67	82,27	29,24	12299,52	5595,75	3518,82	21,81	0,50	2054,62
5.	2010	96741,16	57976,50	237,03	107,42	38420,21	20818,47	15944,89	58,59	16,00	4798,99	3563,23	3198,53	16,49	0,15	348,06
6.	2009	51559,24	34982,76	130,12	61,42	16384,94	10137,00	8394,90	40,01	2,28	1699,81	2040,85	1829,42	10,14	0,40	200,89

Pastaba. Trakų r. sav. duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro duomenys.

80 lentelė. VVG teritorijoje ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose lankančių asmenų skaičius 2011 m. ir 2014 m.

Eil.	Metai	Mokinių skaičius
1.	2011 m.	1480
2.	2014 m.	1307

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: www.trakai.lt, Trakų rajono savivaldybės tarybos sprendimai: 2011-03-31 Nr. S1-69 ir 2013-08-29 Nr. S1-207.

81 lentelė. VVG teritorijos NVO 2011-2014 metais.

Eil. Nr.	Seniūnija	Bendruomenių skaičius				Sporto ir jaunimo organizacijų skaičius				Kultūros ir meno organizacijos skaičius				Kitų organizacijų skaičius			
		2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.
1.	Aukštadvario	2	2	2	4	8	8	8	8	2	2	2	2	2	2	2	2
2.	Grendavės	2	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
3.	Lentvario	3	3	4	4	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
4.	Onušio	3	4	4	4	2	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
5.	Paluknio	1	1	1	1	2	2	2	2	0	0	0	0	1	1	1	1
6.	Rūdiškių	3	4	4	4	2	2	2	2	1	1	2	2	1	1	2	4
7.	Senųjų Trakų	5	5	5	5	4	4	4	4	0	0	0	0	1	1	1	1
8.	Trakų	7	9	9	10	2	2	2	3	2	2	2	2	5	5	5	5
	Iš viso:	26	30	31	34	21	20	20	21	7	7	8	8	15	15	16	18

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: VVG duomenys. Patvirtinta Trakų krašto vietos veiklos grupės visuotinio susirinkimo birželio 11 d. protokolo Nr. 3.

82 lentelė. VVG teritorijoje Europos sąjungos bendrijos paramos gavėjų skaičius pagal seniūnijas (Skurdą patiriantys asmenys).

Seniūnija	Bendras gyventojų skaičius seniūnijoje 2014 m.	Paramos gavėjai							
		2011		2012		2013		2014	
		Paramos gavėjų skaičius	Proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus 2011 m.	Paramos gavėjų skaičius	Proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus 2012m.	Paramos gavėjų skaičius	Proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus 2013 m.	Paramos gavėjų skaičius	Proc. nuo bendro gyventojų skaičiaus 2014 m.
Aukštadvario	2437	585	22,9	533	21,3	500	20,2	441	18,1
Grendavės	622	240	32,6	231	35,0	210	33,1	144	23,2
Onušio	1908	562	26,6	526	26,1	440	22,5	381	20,0
Paluknio	1293	340	26,8	291	23,0	234	18,3	195	15,1
Rūdiškių	3977	1120	27,1	1035	25,6	940	23,3	634	15,9
Senųjų Trakų	2784	628	22,9	592	21,5	442	16,0	236	8,5
Iš viso	13021	3475	26,7	3208	24,6	2766	21,2	2031	15,6

Pastaba. VVG teritorijos duomenys pateikiami be savivaldybės centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: Trakų rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus ataskaitos, www.trakai.lt.

83 lentelė. Trakų rajone asmenų, gaunančių senatvės pensiją, skaičius už 2011–2014 m.

2011-01-01	2012-01-01	2013-01-01	2014-01-01
6473	6464	6365	6306

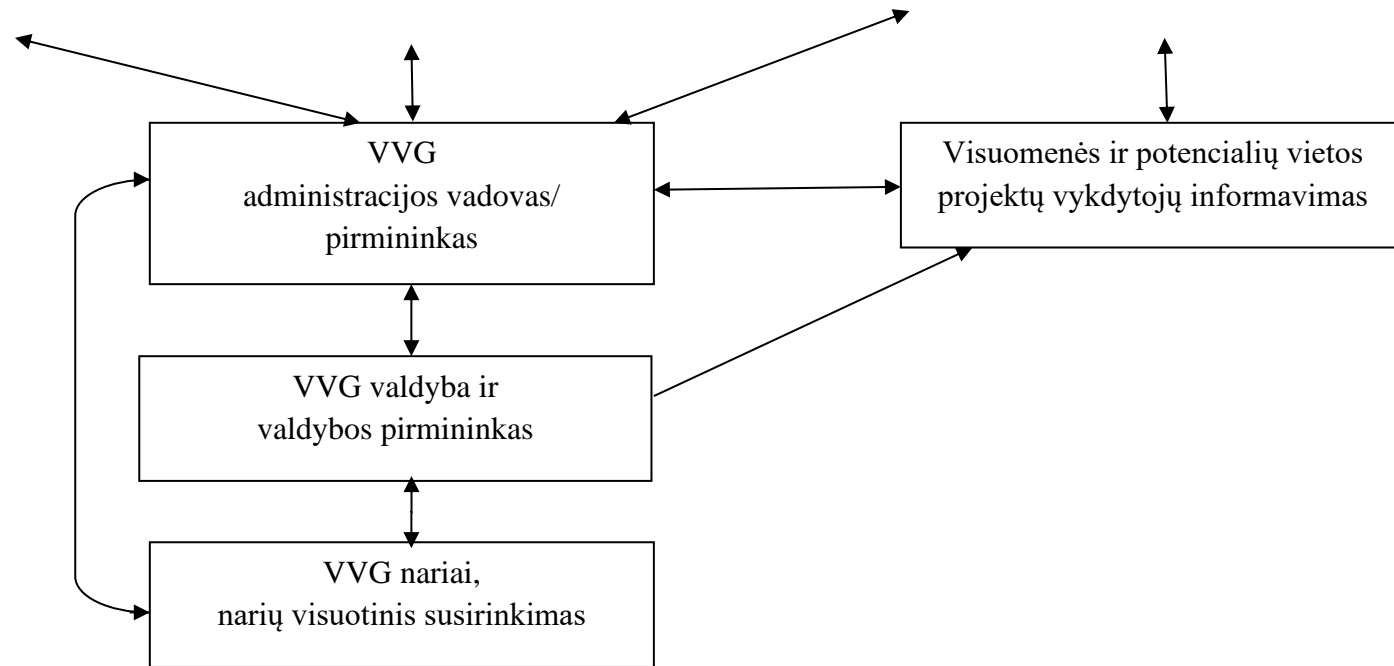
Pastaba: Trakų r. sav. duomenys pateikiami su savivaldybės centru ir Lentvario miestu. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikia tik visos savivaldybės duomenis, neišskiriant rajono centro ir Lentvario miesto.

Šaltinis: Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenys, <http://atvira.sodra.lt/lt-eur/>

VVG administratoriai

VVG finansininkas

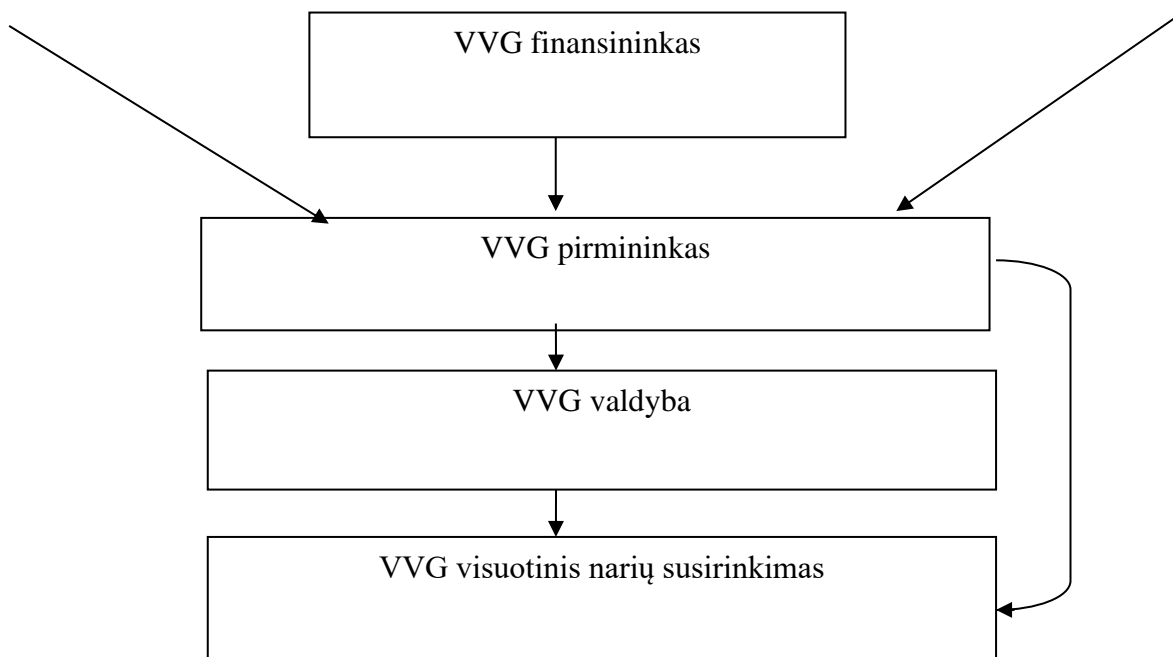
VVG viešųjų ryšių specialistas



9 pav. Informacijos teikimas
Šaltinis: VVG duomenys.

VVG administratoriai

VVG viešųjų ryšių specialistas



10 pav. Atsakomybės paskirstymas
Šaltinis: VVG duomenys.